Marie-Claire Blais

geismai

Marie-Claire Blais

geismai

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė
Valdas V. Petrauskas

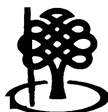
VILNIUS

UDK 820(71)-3
Bl-06

Marie-Claire Blais
SOIFS
Éditions du Boréal, Montréal, 1997

Knygos vertimą parėmė

Kanados menų taryba ir
Kanados užsienio reikalų ir
tarptautinės prekybos ministerija

The Canada Council
AND
the Department of Foreign Affairs and
International Trade Canada

V. V. Petrauskas – Lietuvos rašytojų sąjungos ir
Kanados literatūros vertėjų asociacijos narys

ISBN 9986-16-162-2

Nuoširdžiausiai dėkoju Kanados menų tarybai, suteikusiai galimybę parašyti šią knygą, ir nuostabiems bičiuliams Claude ir Erik Eriksenams, Stell Adams ir Mary Meigs už tvirtą paramą; už svetingumą ir dosnumą Paryžiuje, Saint–André–des–Arts viešbutyje, dėkoju Odile, Henri ir velioniui Philippe Le Goubin, taip pat Patricia Lamerdin iš Key West, Dorothea Tanning iš Key West, per Maxo Ernsto knygos *A Little Girl Dreams of Taking the Veil* pristatymą padėjusiai man iš naujo „atrasti" Maxą Ernstą, taip pat dėkoju velionei Gwendolyn MacEwen už jos nuostabią poeziją ir Bonnie, leidusiai man valandų valandas rašyti savo bare *Sloppy Joe's*, Key West.

M.-C. B.

Pauline Michel, menininkei ir rašytojai,
neprilygstamai bičiulei,
kuri pirmoji perskaitė šią knygą.

O dabar pradėsiu šlovinimo giesmę. Šlovė tau, Dangau, dovanojantis vienatvę. Duok man ramybę. Suteik man galią užmesti ir nuplėšti būties šydą, tą debesį, kuris keičiasi nuo švelniausio dvelksmo naktį ir dieną, ištisą naktį ir ištisą dieną. Čia būdama, keičiausi. Stebėjau, kaip keičiasi dangus. Mačiau, kaip debesys uždengia žvaigždes, paskiau nuplaukia ir vėlei uždengia. Dabar nebestebiu, kaip jis keičiasi. Dabar niekas manęs nebemato, ir aš nebesikeičiu. Šlovė tau, Dangau, dovanojantis vienatvę, kuri nevargina akių, išvaduoja nuo kūno poreikių ir nuo būtinybės meluoti ir tuščiažodžiauti.

Virginia Woolf *Bangos*

Jiedu atvyko čionai pailsėti, atsipalaiduoti, pabūti drauge, vienas šalia kito, toli nuo visko, viešbučio kambario langas žvelgė į Karibų jūrą, mėlynai mėlyną, ramią, po akinamai saulės nutviekstu, beveik neregimu dangumi, prieš jiems išvažiuojant, teisėjas turėjo paskelbti nuosprendį, tačiau anaiptol ne tas teisingas sprendimas nedavė ramybės žmonai, mąstė jis, buvo dar palyginti jaunas, nepratęs prie teismų ir jau kamavosi nuteisęs kalėti nusikaltėlius ir narkotikų pirklių parankinius, ko gera, neilgai sugebės verstis ta nedėkinga profesija, kuria kitados vertėsi tėvas, mąstė jis, Renata gavo ūmai atsisakyti advokatūros, ji nemėgo dykinėti kelis mėnesius pagret, bet teko susirūpinti staiga grėsmingai pašlijusia sveikata, glamonėdamiesi ar pykdamiesi jie negalėjo pamiršti to dalyko, iš pažiūros tokio tolimo, nesusijusio su jųdviejų gyvenimu, patalpoje, kameroje, kur ilgai tvyros šaltas pragaro tvaikas, mirties bausmė, įvykdyta nepažįstamam negrui Teksaso kalėjime, galas nuo mirtinos injekcijos, užmaskuota, slėpininga mirtis, kertanti be jokio garso, venon suleista skysta mirtis, pavyzdinio poveikio, nes pats nuteistasis gali įvykdyti sau bausmę vos pradėjus aušti, jis žinojo, kad ji galvoja apie tą žmogų, apie jo kūną, dar šiltą ar vos atvėsusį po nepastebimų traukulių, po kelių valandų vis dar atsiduodantį gaižiu tvaiku, baimės tvaiku, steriliu siaubu, kurį jis spėjo patirti gal sekundę prieš kraupų galą, kiaurą naktį jiedu

abu mąstė apie nuteistąjį teksasietį, ilgai apie jį kalbėjo, paskui pamiršo puldami vienas kitam į glėbį, pagauti džiaugsmingos beprotiškos aistros, kurios dabar negalėjo suvokti, nes, vos atsipalaidavę nuo švelnumo saitų, abudu pasijuto vienodai bejėgiai, tas žmogus neturėjo mirti, užsispyrusi kartojo Renata, ko gera, tas žmogus buvo nekaltas, kalbėjo ji, ir ta mintis niaukė jos kaktą, moteriai padovanotą mąstytojo kaktą, kalbėjo sau teisėjas, žiūrėdamas į akis žmonai, tam įsikūnijusiam į ją vyrui, ji ne tik prieštaravo jam, ji tūžo, kodėl jis nesulaikė jos, nenutvėrė už rankos, kai ji atšlijo nuo jo, pašoko ir ėmė rengtis įsigeidusi eiti į kazino, ji, anaiptol ne lengvabūdė, panoro į kazino, staiga apimta nekalto vėjavaikiškumo, ir, matydamas, kad ji nueina rūsčiai suraukta kakta, nukreipusi į tolį budrų nerimastingą žvilgsnį, nes jos mintyse jam nebebuvo vietos – jai rūpėjo kur kas svarbesni dalykai, kaip antai nuteistojo mirtis Teksaso kalėjime, jis pagalvojo, jog ta užsispyrusi Renatos išraiška visada skatina jį nuožmiai priešintis, nes argi jinai netroško jo padaryti geresnio, kitokio arba geresnio, ji amžinai puoselėdavo tas viltis, tikėdavosi, kad jaunuoliai, kuriuos mylėdavo, gali pranokti save, kaip Francas muzikoje, bet argi Francas pats jai neprisipažino, jog iš neryžtingos, juslios ir tingios prigimties vyrų nesą ko tikėtis garbingų veiksmų, ta neryžtinga vyrų prigimtis, mąstė teisėjas, argi Renata nepastebėjo, kad tik vienas vienintelis teisėjas Jungtinėse Valstijose balsavo prieš mirties bausmę, bet niekas jo neklausė, neryžtinga vyrų prigimtis, juk ne taip jau seniai Klodo tėvas – tėvas, senelis, – ne taip jau seniai teisėjai taikstėsi su tuo, kad jų šalyje kariami ir vyrai, ir moterys, mąstė Klodas, nors ir kaip stengtumeis, niekada neišpirksi tėvų nuodėmių, ateis kada nors teisių žmonių karta, prislėgtas mąstė jis, o auskarai, nepamiršk įsisegti auskarų, eidama į kazino, primindamas Renatai auskarus, jis stengėsi nuslėpti slogutį, tame viešbučio kambaryje staiga kilusį nerimą, bene jam irgi nesidingoja, kad, jiedviem einant gatve, visi vyrai spokso į Renatą, o gal nuo jųdviejų sklinda toks stiprus gyvybės, nugalėtos mirties dvelksmas,

žmona atrodė jam pažeidžiama – ta aukšta kakta, nepridengtos ausys, rausvos šviesos kiaurai persmelkti speneliai, lyg žaizdelės, atsivėrusios kūdikio kūnelyje, tos nepridengtos ausys, jas reikia padabinti, įsegti auskarus, taip daug gražiau, manė jis, ir kas tave traukia į tą kazino, ten prirūkyta, kenksminga tavo sveikatai, paskui, eidamas prie lango, pajuto pro šalį pradvelkiant Renatą, pro pat petį šmėkštelėjant jos didingą galvą, ji dingo viešbučio koridoriuje, lifto pusėje, įsimaišė į minią, greit prisidegė vieną cigaretę, kitą, taip ilgai laukė tos akimirkos, joks švelnumas, joks įteiklumas nebūtų jos sulaikęs, mąstė jis, tik jai vienai savitas tas karštligiškas geismas, Renatos geismas, nežabotas, nenusakomas, toks nenumaldomas, nors ji puikiai žinojo, kad, jį tenkindama, gali numirti, tiek kartų jis buvo matęs ją ta pačia poza, išsiblaškiusi, kažkur nutolusi arba sustingusi, nukreipusi žvilgsnį nežinia kur, paskui staiga atsipeikėja, nejučia kartodama tą patį judesį, godžiai žiūri cigaretėn, staigiai išpučia dūmą, ant naktinio stalelio prie lovos padeda tviskantį žiebtuvėlį, tą nelaimę lemiantį daikčiuką, persekiojantį juos slėpiningo likimo vingiuose, ir dabar, mąstė jis, reikia sunaikinti tuos nelemtus pėdsakus kambaryje, visa tai, kas dar liko po naktinio pokalbio, vakar jųdviejų skaitytą laikraštį, nuteistojo pavardę, jo nuotrauką, kurių galų, jau per vėlu, neryžtinga vyrų prigimtis, žmogaus sielą graužia amžinos kančios, bet, šiaip ar taip, žmonės gyvena, kaip gyvenę, nerūpestingi, viską pamiršdami, mėgaudamiesi malonumais, paplūdimyje, kambariuose jis girdėjo prislopintą vėjavaikišką juoką, Klodas niekuo nesiskyrė nuo tų poilsiautojų, maudėsi kaip ir visi, kaitinosi saulėje, visi džiaugėsi gyvenimu, patenkinti savo laikina viešnage šioje žemėje, bet jeigu Renata bėga nuo jo, trokšdama numalšinti savo geismus, mąstė jis, vadinasi, tikriausiai jis buvo per griežtas, paskelbdamas tą nuosprendį nusikaltėliams ir narkotikų pirklių parankiniams, prieš akis vėl iškilo sustingęs, užuojautos persmelktas jos veidas, kai prisiminė jųdviejų nemalonų naktinį pokalbį, jis ir vėl uždraudė jai rūkyti lovoje, ir ji sumaištavo, ir

staiga nei iš šio, nei iš to jiedu prašneko apie Dostojevskį, paskutinę akimirką svajotojas caras suteikęs jam malonę, kitaip jis būtų buvęs sušaudytas kaip ir tėvas, argi nekeista, kad tas išgama valdovas pasigailėjo žmogaus, tačiau mintis apie aną paskutinę akimirką niekada nepalikusi Dostojevskio, jis dar ilgai girdėdavęs šautuvų papliūpą, ir dabar Renata viena ėjo į kazino, viena, nes moteriai visada svarbiausia laisvė, orumas, argi ji nejautė, jog visada yra stebima, sekama, argi kiti nenužvelgia jos eisenos, siūbuojančių klubų, kaklo, tviskančių brangenybių, kuriomis ji pridengdavo savo gležnumą, ten, prie pat smilkinių, kur Renata pirštais susiglostydavo plonyčius sidabruotus plaukus, truputį aukščiau kaktos, kur sušvisdavo apreiškimas, blankios tiesos žybsnis, kartais neryžtingai persmelkiantis širdį, jai atrodydavo, kad ji labai aiškiai girdi žodžius, moters dalia, mano dalia nesuvokiama ir neapibrėžta, Dievo planuose aš nebuvau numatyta, koks skausmingas buvo jai dykas buvimas, jeigu ryžosi prašyti savo daktarą, išpjaukit man tą piktybinį auglį, skaudžiausia, kad viešbučio kambaryje pamiršo žiebtuvėlį, galgi jos juslės visada buvo per skurdžios, kad galėtų mėgautis įprastu pasauliu, ne Klodo ir Franco pasauliu, bet šiuo, nuostabiu sodu, suskaidytu, suniokotu, tačiau priklausančiu jai, mąstė Renata, jai trisdešimt metų kaip Danieliui ir Melani, vieninteliems giminaičiams, su kuriais netrukus susitiksianti, jai trisdešimt kaip ir jiems, kaip gera mėgautis nerūpestinga laime šičia auginant vaikus, rytoj ji aplankysianti muziejų, ji ėjo plačiais, džiaugsmingais žingsniais, net nepagalvojo, kad elgiasi nepadoriai, betgi jai rūpėjo nusimesti užgintos laisvės jungą, kai pasivadino vyriškį balta eilute ir paprašė ugnies, vyriškis, išlakus amerikietis negras, prisilenkė arčiau, nors ir ji buvo gana aukšta, delnu pridengė liepsnelę, liepsnelę, šoktelėjusią tarp jųdviejų žvilgsnių, o ji tuo tarpu nuolankiai padėkojo, vyriškis atlošė galvą iš aukšto žiūrėdamas į moterį, priėjusią prie jo, nors jis buvo su dama, paskiau pamatė ją tolstant sparčiais žingsniais, prašydama ugnies, Renata įveikė savo sutrikimą ir ėmė rikiuoti pakri-

kusias mintis, juk tuo ir ypatingas jos likimas, dingtelėjo, kad ji išdrįsta taip elgtis, jog būtų tikra savo laisve, nepriklausoma ir maištinga, o vardas, juodomis raidėmis išvedžiotas auksuotoje lentelėje ant durų, – Renata Nymans, advokatė – buvo reikalingas nebent apsaugoti ir apginti be paliovos pažeidžiamą moters būvį, tas vardas taip pat siejosi su jos priklausomybe, buržuazine priklausomybe vyrui, priklausomybe profesijai, garantuojančia visas jos visuomeninei padėčiai teikiamas lengvatas, dabar ji buvo tik pradėjusi sveikti ir jautėsi atgimstanti visai kitokia, mąstė ji, vyriškiui atkišus žiebtuvėlį, ji pajuto jo alsavimą dvelktelėjant virš cigaretės liepsnelės, jis buvo iš Los Andželo, liepsnelė akimirką susiejo juodu svečioje saloje, Klodas niekada nebus vienas iš tų senių teisėjų, abejingai, su pasibodėjimu kiurksančių prie žmonių likimo, ji pripažino jo dvasines dorybes, bet ar jis ne per žiaurus tiems nusikaltėliams, jauniems narkotikų pirkliams, suimtiems skurdžiuose butuose, stimpantiems šiukšlėse, reikėtų iš pradžių juos pastatyti ant kojų, išslaugyti ir pagydyti, tie amžini jųdviejų ginčai tik dar labiau skatino Klodą ja rūpintis, jos vyras juo labiau nebūtų pritaręs tiems pažiūrėti menkiems įgeidžiams, kuriais ji stengėsi papildyti savo gyvenimą šitaip prailgusiomis poilsio dienomis, jam būtų nepatikęs amerikiečio negro žvilgsnis, tas jos prisišauktas šaltas pašaipus žvilgsnis, eidama ji vis dar jautė tamsių akių kerinčią galią, argi ne taip pat buvo, gyvenant su Francu, argi bet kur pasirodžiusi ji nežadindavo nesuvokiamos užuojautos, ko tik nedarė, kad patiktų Francui, Paryžiuje atsidavusi manikiūrininkės valiai, matė aplink tūpčiojant kuklią tarnaitę grubiais slaugės bateliais su vatos dėžute rankoje, žirgliojant per plaukų kuokštais apkreiktą juodą vaškuotą parketą, tarytum vėl pamatė blandžioje žiemovidžio popietės šviesoje žvilgant savo lakuotus nagus, ji sklaidė iliustruotą žurnalą, staiga susigėdusi pagalvojo, kodėl turinti su Francu dalyvauti labdaringame vakare, jeigu jisai jos nebemyli, manikiūrininkė spraudė tarp pirštų suvilgytus vatos gumulėlius, veidrodyje Renata matė save kirpėjo sudrėkintais,

aukštyn sušukuotais plaukais, savo rūstų veidą, nuo šiol visados būsiu tokia, pagalvojo Renata, ta galva, tas veidas, pergalingai įveikęs Franco pažeminimus, jo neištikimybių bedugnę, tačiau kaip ji sugebėjo taip paveikti manikiūrininkę, kad ta staiga leidosi į miglotus postringavimus, Renata jai primenanti vieną tų lemties paženklintų veidų, kuriuos dažnai pastebime minioje, mūsų veidai nepriklausą vien tiktai mums, jie ateiną iš tolimos praeities negandų, istorijos žiaurenybių, bežadis nepermanomas veidas tampąs motinos, tetos, mįslingomis aplinkybėmis žuvusios pusseserės veidu, argi veidas, kurį Renata matė veidrodyje, staiga neprarado tų pagražų, teikiančių džiugią lengvapėdišką išraišką, nes be auskarų ausys atrodė mažytės, priplotos prie galvos, gležnuose speneliuose giedravo rausvi taškeliai, adatos žymelės, ir tvankiose, triukšmingose svetimo miesto gatvėse Renatai dingtelėjo, ar tik ne tą veidą, kurį manikiūrininkė matė veidrodyje, pamatė ir amerikietis negras ir prisiartinęs nubloškė šalin išdidžia šypsena, o teisėjas ilgais žingsniais matavo viešbučio koridorių, jausdamas delne šaltą žiebtuvėlį, auksinį portsigarą, kuriame Renata laikė cigaretes, jis pažaidė tenisą, atvėso po jųdviejų ginčo, paplaukiojo baseine, jiems reikėjo to skaudaus išbandymo gyvenime, mąstė jis, Renatos operacijos Niujorke, kad jis galėtų kurį laiką pailsėti šalia žmonos, ilgai vaikščiojo nuogas po viešbučio kambarį, tiek valandų jųdviejų praleista viename kabinete prie bylų, kartais dirbta iki išnakčių, ir, vilkdamasis marškinius, pagalvojo, vis dėlto kokia parodija ta teisėjo mantija, kad jaustumei, jog tau suteikta įstatymo galia ir teisė valdyti jėga, skiepijant baimę, kaip tai darė jo tėvas, argi Renata neprikaišiojo, kad jis pasiliko tėvo tarnus, virėją ir vairuotoją, buvusius kalinius, kurių nesugebėjo atsižadėti, apgyvendino juos namelyje šalia savo namų, gaila, kad saulė nebeglamonėja nugaros, strėnų, pagalvojo stovėdamas prie lango ir mėgaudamasis savo nesenkamu gyvybingumu, juk visad taip būna, kai ryžtiesi pagaliau atsipalaiduoti, sugrįžta nesenkamas jaunystės gyvybingumas, jis nelauks Renatos, išeis pats vienas,

būtų nemalonu staiga atsidurti šalia jos, o ji net negrįžtelėtų jo pusėn, nes, pasprukusi tokiais smagiais žingsniais, jau nebematydama jo, išdidžia mina atvožė auksinį portsigarą nepajėgdama atsispirti pagundai spragtelėti užraktu, baimindamasi gatvėje susidurti su vyru, Renata norėjo pati viena atlikti savo ritualą, ilgai mėgautis viena cigarete po kitos, pūsti dūmus atsirėmusi į sieną, nes veikiausiai ėjo jau gana ilgai, nors niekada tikrai nežinodavo, kur eina, nemokėjo netgi orientuotis, šitaip ji pėsčia išvaikščiojo daugelį Europos miestų, ir užrašų knygutėse, kurias atkakliai slėpdavo nuo jo akių, rašydavo, kaip reikia derinti meilę su klaidžiojimu, ir bene teisingumo menas Renatai neatrodė nežmoniškai priešiškas, žmonės, mąstė teisėjas, žinoma, peržengia savo įgaliojimus, skelbdami nuosprendžius, bene jie nepasidaro šėtoniškai silpni, kai gauna galios, pasibaisėtino masto įpareigojimą, taip, jie peržengia savo įgaliojimus, jis žingsniavo šiltomis, drėgme dvelkiančiomis gatvėmis, nepasakys nė žodžio pastebėjęs Renatą keliant prie lūpų dar vieną cigaretę, atiduos auksinį portsigarą ir žiebtuvėlį, bet prieš tai ilgai juos gniauš saujoje, nesiryždamas prieiti. Ir vandenyno pakrantėje, palei atstu nuo paplūdimio išrikiuotas kareivines, žaidė pastoriaus Jeremijo vaikai, vaikėsi gaidžius, kiaurą dieną plėšančius gerkles išdegintoje vejoje priešais trobą, kaip ir kareivinės nudažytą tais pačiais tamsiai žaliais, pažiūrėti šiurpokais dažais, tai tikras namas, mąstė pastorius Jeremijas, nors daugiau primena paplokščią čiabuvių lūšnelę, kūpsančią iki baltumo įkaitusios saulės spinduliuose, čia pat šniokštė Atlantas, buvo pats metas kviesti vaikus maldai, pastorius Jeremijas kalbėjo aidžiu, griausmingu balsu, bėkit čionai, tuojau eisim į šventyklą, ir ką darėt pas kaimynus, vėl vogėt vaisius, kas minutę gali parvažiuot profesorius, bičiuliai jau laukia jo oro uoste, ką pasakys profesorius, pamatęs vagilius savo sode, na, ką pasakys, ir vėl jie karstosi po mano citrinmedžius, mano apelsinmedžius, žinoma, senokai niekas čia nebuvo atėjęs skinti vaisių, profesorius – tikras keistuolis, bet žinok, kad gudrus, kaip gyvena baltieji, ir

tie plačiagerkliai gaidžiai nesiliauja giedoję, pastorius Jeremijas lieps vaikams dar sykį perskaityti Evangeliją pagal Matą, Viešpats yra mūsų ganytojas, ar Jis buvo bent kartą jus apleidęs, o jūs – nenaudėliai, vaisių vagys, ir jie choru atsakys, Viešpats yra mūsų ganytojas, amen, amen, mergaitės stovės priekyje baltomis krakmolytomis suknelėmis, susipynusios kasas arba susigarbanavusios ilgus sunkius, kaspinais perrištus plaukus, vos tik pasibaigus pamaldoms, pastorius žiūrės, kaip jie visi išsilaksto, keldami debesis dulkių, bet šiuo tarpu tegu stovi ramūs, gana greit prieš pastoriaus akis bus eilė garbanotų galvų, trūkčiojančių nuo nervinių tikų, nuo išdaigų, taip, tos galvos kretėte kreta per pamokslus, jeigu tik bažnyčion irgi įeina didelis raudonas gaidys, tegu suvirsta visas pulkas, piepiantis ir kvakantis debesis plunksnų, sveiki atvykę, pasakys jiems pastorius, įeikite, čia išrinktųjų ir pranašų bažnyčia, kaip paprastai sekmadieniais vidurdienį Esmeraldos gatvės kiemuose ir ant šaligatvių vaišinsimės kepta mėsa, ką pasakys mama, jei išsipurvinsite sukneles, o jie neklausė ir davėsi aplink tarp vištų ir gaidžių, pliaukšt per žandą, štai kaip nubaus jus mama, gausit į kailį, ir čia, bažnyčioje, girdėsim jus verkšlenant, ir pamažu būrėsi pastoriaus Jeremijo avelės, sekmadieniškai išsipusčiusios, ir, mąstė jis, ne, tegu neskuba leistis lėktuvas, būtų taip gera jau dabar pasinerti į tą krištolinį vandenį, nieko nelaukiant pavirsti rytmečio rasa, pakibusia ant šviežios žolės palei paplūdimius, sklandyti ore, plūduriuoti vandenyje, išgaruoti ir susilieti su debesimis, galas kovai prieš materiją, kuri gali jus įveikti nebent iš pasalų, sukeldama jūsų ląstelių pokyčius, ir bene nesąla širdis žiūrint į visus tuos mėlynus kraterius po bangomis, tas povandeninės augalijos saleles, kurių ligi šiol niekada nebuvo pastebėjęs, tačiau pernelyg greitai nutūps virš vandenyno pakibęs profesoriaus lėktuvas, sudrebės visos trobos Bahamos gatvėje, mėlyname danguje pastorius Jeremijas matė profesoriaus lėktuvą pamažu leidžiantis nutūpimo tako link, profesorius netrukus bus namie, jau taip seniai jo laukia apleistas sodas, slankioja

vienišas katinas, baidydamas laisvėje skraidančius paukščius, kartokite su manimi, Viešpats yra mūsų ganytojas, kalbėjo pastorius griausmingu balsu, šventyklos link vedinas savo šeimyna, kepinant saulei, nuo kurios bąla oda dėdei Kornelijui ir jo muzikantams, kai jie, tokie nerangūs savo standžiais sekmadieniniais drabužiais, šokdami, laigydami traukia visa eisena palei kapines bažnyčios link, kartais užversdami akis į dangų, ir staiga sprogo, išgaravo tas šampano ar palaiminto oro burbulas, kuriame skrydžio metu laikėsi Žakas, lėktuvas leidosi, dar keliskart krestelėjo ore, dabar jau Žakas nebebus vienišas, jausdamas, kaip mėšlungiškai trūkčioja nervingas, nekantrus nutirpęs kūnas, mąstė jis, vos tik atvykus, savo globon jį paėmė Liukas, Polis ir moteris, jau sėdinti jų automobilyje prie vairo, kokia liūdna priedermė visiems jiems skirta, dingtelėjo Žakui, stebėti tas agonijos kančias, idant staiga pasidarytų lengviau mirti, nes viskas vyko taip, kaip jo buvo numatyta, jis buvo namie, išmaudytas, aprengtas pižama ir paguldytas į lovą prie atviro lango, stebėjo sodą, visą tą vešlią gaivalingą augaliją, kurią taip mėgo, bene nebuvo uždraudęs kapoti brūzgynų, atrodė, kad citrinmedžiai, apelsinmedžiai išsiraitę nuo audros, viską gožė bugenvilijos, rožės, žiedų begalybe virsdamos ant aštrių kaip ašmenys palmių lapų kilimo, tai buvo tarpus slegiantis sodas, kurį taip norėjo dar sykį pamatyti Žakas, ir tai buvo tiesa, draugams atėjo metas atlikti neišvengiamą ritualą, o vos prieš savaitę jis vakarieniavo su savo studentais, ir jeigu tą vakarą kas būtų paklausęs, ko jis pageidauja, jis atsakytų, kad rytietiškų patiekalų, nes gomurį vis dar kuteno aštrūs kvapai, šalia stovėjo Polis ir Liukas, uždėję rankas jam ant pečių, kalbėjo, ilga buvo kelionė, o kas gi buvo ta moteris, su Liuku ir Poliu atvažiavusi jo pasitikti į oro uostą, mąstė Žakas, ta mįslė nedavė jam ramybės, gal draugė, viešinti saloje, Žakui dažnai ateidavo mintis, kad žmogus gyvenime ne kartą pamato mirtį pranašaujantį veidą, tačiau mūsų atmintis tokia prieštaringa, jog neleidžia prisiminti to veido, iš kur ta ori ir maloni moteris, pasiteiravusi, ar jam patogu tarp prie-

galviukų ant užpakalinės sėdynės, kodėl Polis spūstelėja pirštais, o Liukas rūpestingai gaubia jam pečius prie lango, visos tos geradarystės, jūra, oras, klasikinis nepažįstamos moters profilis sykiu su Poliu ir Liuku sudaro paskutinių glamonių, paskutinių žvilgsnių ceremonialą, dingtelėjo jam, visi jie slapčiomis įsijungia į tą patį šokį, ko gera, jis pasidavė tokiam ašaringam jausmingumui tik todėl, kad jam nevalia valgyti rytietiškų patiekalų, ir tuojau pat susigėdo, pasiskelbė eisiąs į miestą ieškoti pramogų, esąs gašlus, stačiai netveriąs goslumu, galįs išžaginti žvilgsniu, puikiai išmanąs meilės meną, tariant tuos žodžius, melsvose akyse žybtelėjo abejonės ugnelė, tarė sau, kad tokios mintys ateina visiems mirštantiems, bet jie negali niekam jų išpažinti, jis nenorėtų niekad pamiršti to, ką matė tą dieną, mergaitę, kuri plaukė su šunimi, laikydamasi už antkaklio, bangos nešė juodu tolyn nuo kranto, jis niekada nenorėtų pamiršti to tyro vaizdo, ir ta moteris prie automobilio vairo taip nenusakomai sujaudino tik todėl, kad ji sveika gyva ir gyvens, kai jo čia jau nebebus, gyvens, netgi sulaukusi jo motinos amžiaus, ir, begrimztant į priegalviukus ant užpakalinės automobilio sėdynės, persmelkė ledinė baimė, saulėtekis ir saulėlydis prie jūros, bangų nešama mergaitė, griebianti šuniui už antkaklio, verčiau būtų nutrūkęs tas džiugus ir netrikdomas gyvybės srautas, kuris kunkuliuos ir jam išnykus, verčiau būtų sudužęs į šipulius metalu gaudžiantis lėktuvas, tada niekad nebūtų reikėję beviltišku balsu atsakinėti, ar gera tarp priegalviukų tame automobilyje, gabenančiame į gyvenimo pabaigą, į rojaus kampelį, argi jis nieniekindavo krikščionių mėgavimosi kančiomis, bausmėmis, argi ne to mokė savo studentus, skaitydamas paskaitas apie Kafką, *Laiškas tėvui* – vienas iškalbingiausių literatūros pavyzdžių, rodančių, kokį malonumą teikia pažeminimas, nes niekas neatsiliepė į Kafkos nevilties šauksmą, kai jis kreipėsi į apkaltintą ir išduotą tėvą, taip, bet argi studentai suprato jo nuobodžių samprotavimų esmę, studentai, kurių jis niekada neberegės, ir Žaką suspaudė pavydas driežams, kiaurą dieną tingiai vingiuojan-

tiems akmenimis iš tykios laimės, iš meilės papūstais raudonais gurkliais, tas netrikdomas ir džiugus srautas, gyvenimu vadinamas, – jau vien prisiminimas, netrukus pasigirs balsai apie naujus mokslo laimėjimus, apie tai, jog liga nugalėta, ak, kad gimtų viltis, kuri išvaduotų nuo skausmų, bet šičia laukia darbas, pagaliau jis užbaigs knygą apie Kafką, rudenį pateiks ją universiteto kolegoms, jis iškels aikštėn neapykanta paremtus saitus, siejusius Kafką su tėvu, tų dviejų pabaisų, kurių vienas buvo jautrus ir subtilus, kitas iškrypėlis, biologinį ryšį, ir vienintelis tų santykių rezultatas, nulemtas prakeikimo, rašymo prakeikimo, buvo *Metamorfozė*, nes miegamajame įkalinto vabzdžio simboliu Kafka nubaudė tėvą kaip sūnus, jis begėdiškai gvildens tą niekuo nepagrįstos bausmės, prakeikimo temą kartėlio, nusivylimo pilnu tonu, nes ligi šios dienos net į galvą niekada neatėjo, kad jo studijoje apie Kafką kalbama apie jį patį, apie tą pražūtingą padermę, užsiveisusią po jo kiautu; netikėtai pajutęs limpant blakstienas, lenkiant į miegą, pusiaumirka stebėjo ant palangės užšokusį vieną tų ropliukų, liaunas driežėlis tarytum irgi jį sekė, tankiai mirkčiodamas, jis stačiai įsikūnijęs tingulys ir apatija, dingtelėjo Žakui, ir toks luošas, toks bejėgis atrodė saulės atokaitoje, kaip mergaitė ir šuo su antkakliu bangose arba moteris, parvežusi iš oro uosto, tas driežas irgi tapo viena tų nepamirštamų būtybių, drauge su Žaku keliaujančių amžinybės krantų link, jis atsisėdo lovoje, žvalgydamasis jūros, bet pamatė tik mėlynės lopelį tarp pušų, neseniai pasodintų plačiame kariškių paplūdimyje, gal va šitaip sugebėtų užsnūsti nukneibęs galvą ant krūtinės, susmukęs lovoje tarp priegalvių, paskiau staiga išsitiesė džiaugdamasis, kad pasisekė brūzgynuose po citrinmedžiais netikėtai pastebėti pažįstamą šešėlį, šešėlis išsmuko pro plyšį tinklinėje tvoroje, tai buvo Dvakas arba Karlas, vagilis arba jo vyresnysis brolis, lenktiniu peiliuku pjaustąs dviračių kameras, pastoriaus vaikai vėl paspruko, nešini laimikiu, į kitą gatvės pusę, ir pro jų baltus sveikutėlius kerštingus dantis ištrūko kikenimas, ir kas drįstų skųstis, juk vaisiai

netrukus ir šiaip jau supūsią ant šakų, ir, nors ir kaip nuvargęs, Žakas pajuto savotišką gaižų pasitenkinimą, sakytum vagilių išsineštų citrinų skonį, pagalvojo jis, savo akimis pamatęs nusižengimą, kokių buvo prisižiūrėjęs per gyvenimą, argi tai ne didžiausias nepaklusnumas, kai negriukas apvagia baltąjį, ir sykiu apsidžiaugė, kad susilaukė svečių, jausdamasis toks vienišas; podraug pasidarė nesmagu pagalvojus, kad galgi Karlas su broliu prapliups juoktis, pamatę, kaip jis, ramsčiuodamasis lazda, eina prie jūros? Ir kokio tikėjimo laikosi pastorius Jeremijas, ką jis garbina savo šventykloje, tas doras žmogus tikriausiai kaip paprastai atsakys, pone profesoriau, vieni įžengia į Orchidėjų slėnį, kiti ne, bet mes ne per dažniausiai jus regime savo šventyklose, bažnyčiose, taigi jūs rašote nuo ryto iki vakaro, o juk reikia ir Dievui melstis, susimąstęs susidės ant pilvo putlias rankas, ak, taip, vieni įžengia į Orchidėjų slėnį, kiti ne, o dabar eisiu palaistyti savo vejos, nes jau kelios dienos nebelyja, vis įgulęs į knygas nuo ryto ligi išnakčių, ką, profesoriau, reikia ir gėles apkarpyti, ir pamokslui pasiruošti, Žakas labai greitai pavargs nuo pastoriaus Jeremijo geraširdiško pasitikėjimo Dievo galia, kurios jis pats nepripažįsta, jis nubaidys koja gaidžius ir vištas nuo išdegintos vejos, sugniauš saujoje žolytę ir pasakys, betgi ne, pastoriau, Orchidėjų slėnis štai čia, duodu žodį, pats mačiau, arba pasakys, kad baltieji nenusipelnę į jį įžengti, ir pastorius Jeremijas pritariamai palinguos galvą, ir stos vakaro tyla. Iš sutemų apklėsto guolio Žakas vėl leidosi Azijos kelių link, pustekiniais ropštėsi laipteliais į vagoną, girdėjo švilpiant garvežius, Orchidėjų slėnis štai čia, pastoriau, gaila, kad dabar jam užginti aštrūs patiekalai, kad tvoska, degina gerklę, netgi vandens atsigėrus, nuobodulys, dvisus nuobodulys, tikriausiai krikščioniškos kilmės, štai ką jis pamiršo pasakyti pastoriui, jiedviem šnekučiuojant ant išdegintos vejos, tarp vaikų ir gaidžių, priešais trobą, nudažytą tokiais tamsiai žaliais, nykiais dažais, lyg žalia spalva būtų buvusi atmiešta juoda, ir jis išvyko toli toli, bėgdamas nuo to dvisaus nuobodulio, klastingo nuo-

bodulio, viešpataujančio miestuose, kur anksti eini gulti, kur gyveni tarp universiteto miestelio ir bažnyčios varpinės, taigi, bet kurių galų bėgti taip toli, kad susivoktum, jog staiga nebegali be lazdos išeiti į gatvę? Pasidavęs slogiam svaiguliui, apimančiam nuo kasdien geriamų vaistų, mąstė jis, ko ilgainiui pritrūksta lempelėje, aliejaus, liepsnelės ar šviesos, besnūduriuojant staiga atėjo galvon pastoriaus Jeremijo žodžiai, kai lempelėje išdega aliejus, ji užgęsta, profesoriau, ir rojaus paukščiai suskliaudžia blizgančius nuo lietaus vainiklapius, bet lempelėje dar yra aliejaus, argi nešoktelėjo juslių liepsnelė nuo kvaitulingo kvapo, vėlei išvedančio jį į tyrų kelius, pakvipo hašišu, kurį jo bičiuliai rūkė nuošaly, ankštoje virtuvėje, ir jis tarė, pasikeldamas lovoje, kaip galėjote pamiršti mane, ir tada jie pirmąsyk nusikvatojo visi drauge, dingtelėjo jam, naudodamasis nuoširdžios linksmybės akimirka, jis paprašė popieriaus, pieštuko, nes norėjo užsirašyti sapnus, tai kvaila, tarė jis, tokie padriki visi tie sapnai, aplankantys jį lyg snaudžiant, lyg būdraujant, savotiško transo apimtą, bet didžiausias stebuklas buvo ne tiek tas keistas sapnų pakrikumas, kiek nejučia nuskardėjęs juokas, jam nusikvatojus drauge su bičiuliais, kai visi rūkė sode ir kvapniame ore sklaidėsi aitrių dūmų ratilai, ir jų kvapas pamažu miešėsi sykiu su amžinu visuose Bahamos gatvės kiemuose spraginamų kukurūzų kvapu, dingtelėjo jam, tuo lakiu kvapu, kuris nešė į Rytus tuo metu, kai ūmai sustiprėjusia ranka jis užsirašinėjo į sąsiuvinį sapnus, argi moteriai, mąstė jis, automobiliu važiavusiai laidotuvių procesijoje, jis nepasiūlė tuo pačiu automobiliu su priegalviukais pašėlusiai perlėkti per miestą, ko gera, bombarduojamą Paryžių, argi jis nepasakė, kad ji per greitai važiuoja, o ji, atsigręžusi žaviu profiliu, atsakė mandagia šypsena, juk aš žadėjau jus aplankyti, automobilis stovėjo pamiškėje, ir moteris, atidariusi dureles, liepė Žakui išlipti, įsakė ramiu balsu, be menkiausio pykčio, moteris tarė, palaukit, palaukit, aš jus apkabinsiu, aš pakankamai stipri, jus prilaikysiu, nes jūs toks trapus kaip kriauklė, eime, mudu eisime į laukymę,

kur daug gaiviau, paskui Žakas susivokė, kad tikriausiai bus vėl užsnūdęs užsirašydamas sapną, namuose, sode nebuvo nė gyvos dvasios, Liukas ir Polis grįžo bibliotekon dirbti, jis pagalvojo, kad studentams netrukus ateis semestro pabaiga, kad jie, ko gera, atvažiuos jo aplankyti per pavasario atostogas, tą svaigią atvangą, pertraukiančią auditorijose vienodai slenkančių dienų virtinę, ar iš tikrųjų šią žiemą Karlas pakliuvo į pataisos namus, pasiteiraus Žakas pastoriaus Jeremijo, Karlas, tas pelų maišas, tėškėsi ant šaligatvio, o į griovį, kuriame slūgsojo nešvarus vanduo, išsivertė visos šeimos skalbiniai, tas bernas, savo languotomis kelnėmis primenantis klouną, tėkšo ant šaligatvio žvėriškai nusilakęs, ir kada pagaliau jie atneš jam iš bibliotekos vokiečių mokslininko studiją apie Kafką, jis pasiėmė pieštuką, bandė užsirašyti tai, kas dar buvo miglotai likę galvoje, jis sapnavo, kad dalyvavo plaukymo varžybose, tos varžybos buvo neįprastos, nes reikėjo šokti į baseiną iš svaiginančio aukščio ir pralėkti pro ąžuolines sijas, šuolis buvo pavojingas, tačiau jam kartais pavykdavo, lyg sparnus įgijus, praskrieti pasiutišku greičiu, kai tuo tarpu kiti sportininkai susiknežindavo galvas į grįstus, jis laimėjo plaukymo oru varžybas, nusklęsdamas į vandenyno bangas, išsigelbėjau, pagalvojo, dėkingai žvelgdamas į priešais sudėtus pieštukus, rašomąjį popierių, sąsiuvinį, stiklinę mineralinio vandens, kuriame, saulės nutvieksti, žėrėjo ledo gabalėliai; išnėrus iš tokio slogaus sapno, nė vienas daiktas, rodos, nebuvo paliestas, užgautas, kiekvieną jų supo absoliutaus tyrumo šviesos aureolė. Žemė aplink kaktusus suskeldėjusi ir sudžiūvusi, mąstė pastorius, tai artėjančios sausros ženklas, o ką gi jis matė šventykloje per pamaldas, išsidažiusias mergaites, savo dukras, jų papūstas lūpas, išpurtusias nuo gašlos, nuo nepasotinamo geismo, kodėl Dievas, būdamas toks išmintingas, nusprendė, kad jam reikia dukterų, ir šiaip iškvaršina galvą Karlas ir kiti sūnūs, o štai Dievas sukūrė sausrą ir mergaites, tuos demonus, kurie piktžodžiauja Viešpačiui, dvi dar maitino krūtimi motina, dvynes Deandrą ir Tifani, ir verčiau negalvoti,

kas iš jų bus vėliau, ką gali žinoti, ar Dangaus sprendimai nėra sukti, jų neįmanoma permanyti, ąsočiu vandens – ne daugiau, nei leidžia miesto valdžia, – pastorius Jeremijas palaistė savo kaktusus ir buvo jau bekertąs galvą viščiukui, ketindamas pasigaminti sekmadienio pietus, bet prisiminė, jog jo namuose slypi nuodėmė, žemoje troboje tarp kėdžių ir skėčių, surūdijusių nuo kiaurai besismelkiančios drėgmės, viską traukiančios pelėsiais, jis nesapnavo, nuėjęs įrankių į sandėliuką, pats savo akimis matė dviračių grandines ir spynas, jo namuose slypėjo nuodėmė su visomis savo niekšybėmis, ir kaltas buvo tik Karlas, kuriuo jis taip didžiavosi mokykloje per bokso varžybas, Jeremijas nusipurtė smėlį, prilipusį prie sandalų, nes Mama pykdavo, kai kas nors eidavo vidun su smėlinais batais, tos gundytojos dukros, Venera ir jos seserys, dažytomis lūpomis ir nuskaistintais veidais, krakmolytomis sekmadieninėmis suknelėmis ir begėdiškai išsipūtusiais kasdieniais marškinėliais su užrašu *Kiaurai sugedusi*, išpurtusios nuo gašlos, nuo nepasotinamo geismo, na, o dėl dviračių grandinių nebuvo jokios abejonės, jis gavo užsidėti akinius, kad geriau jas matytų, jis neklydo, vogti daiktai gulėjo sandėliuke, tamsiame, voratinkliais aptrauktame kampe, jau nevalia diržu perti kailio, kai jiems tiek metų, kai jie laimi bokso varžybas ir ringe vienas po kito krinta baltieji, Karlas – ir vėl Karlas – vieną dieną užmetė savo nudėvėtus batus ant elektros laidų, ir visoje gatvėje dingo šviesa, tas padauža, tas nenaudėlis, batai vis dar kabojo, vėjo sūpuojami, o betgi taip brangu leisti vaikus į mokslus, Dvakui dešimt metų, o jis dar nemoka skaityti, ar jis tikrai eina į mokyklą, vilkdamas dešinę koją, ką padarysi, toks gimė, darsyk permetęs akimis sandėliuką, pastorius Jeremijas pastebėjo piniginę, odinį diržą, katras jųdviejų – Dvakas ar Karlas – garsėja tarp turistų kaip ilgapirštis, o kad bokso čempionu jis taptų ne pataisos namuose, reikėtų jį išsiųsti Atlanton pas baltuosius fermerius, sugrįžtų drausmingesnis, jei neklausytų, atsakančiai gautų į kailį, batai vis dar sūpavosi, užmesti patyrusia ranka, Karlas raumeningas ir stiprus, pastorius

Jeremijas išdidžiai išpūtė krūtinę, Karlas – tai ne bet kas, pastorius nutvėrė viščiuką ir susitepė ranką krauju, per rusvas plunksnas srovenančiu iš perpjauto kaklo, pastorius Jeremijas nė neužsimins žmonai apie dviračių grandines, sekmadienį žmonės ilsisi, žaidžia sviediniu kieme, maudosi vandenyne, o bambliai mokosi vaikščioti šalia motinų paplūdimio smėlyje, ir staiga pastorius Jeremijas prisiminė, jog labai ilgai jam buvo draudžiama rodytis viešame paplūdimyje, lyg dabar pamatė, kaip atostogų dienomis sunkvežimiu vežioja žemes, sunkvežimis beveik negirdimai rieda per miestą, baltieji valgo sekmadienio pietus tiuliais užtrauktose verandose, kad nelįstų uodai, sunkvežimyje stovi sakytum grandinėmis už kojų prirakinti prie vežimėlio penki jauni negrai pasišiaušusiais plaukais, storomis lūpomis, o jų giliai įkritusios akys, atrodo, niekad neregi svajonių. Ir Žakui atėjo galvon moteris, parvežusi jį automobiliu, kodėl mirtį pranašaujantis veidas pasirodė toks gundantis, guodžiantis, motiniškas, gal tas veidas priminė slaugę, veikiai ateisiančią palengvinti kančių, kai jis pasijus per silpnas valgyti pats; užkrėstas kraujas, aplink skleidžiantis mirtį ir baimę, po kelių perpylimų apsivalys, pulsuos švarus ir grynas, bus toks pat jausmas, koks apėmė Poliui šaltinio vandeniu atgaivinus jo veidą, drungnu vandeniu atvėsinus smilkinius, kodėl lėtą mirtį pranašaujantis veidas pasirodė toks švelnus, raminantis, o betgi ta moteris, klausdama, ar jam patogu tarp priegalviukų automobilio gale, tarytum sakė, aš esu maloni, prijaukinta mirtis, drauge su tavimi aš svaiginuos tavo sodo kvapais, spalvų tvaskėjimu, augalų, lapų žaluma, argi ji ne ryškesnė negu vakar, kokia gausa aplink, ir Žakas prisiminė visus tuos rytmečius, kai pabusdavo su stačiu, pergalingu peniu, visu kūnu siekdamas kvapą gniaužiančių įdomybių, laukdamas Tanžū bučinių, jo alsaus kūno prisilietimo, tačiau, įsimylėjęs Tanžū Pakistane, staiga suvokė, kad nebežino, ką su juo daryti, tiek universitete, tiek prie darbo stalo, o jis griežtai laikėsi profesinės etikos, bendraudamas su savo – literatūros ir užsienio kalbų – fakulteto dėstytojais, argi

jis negalvojo apie tai, kai rinkosi profesiją, susijusią su ilgomis kelionėmis? Valdingu balsu jis liepė Tanžū grįžti į savo šalį, kaip baugu, kaip skausminga staiga pasijusti Dievo akivaizdoje, nes taip, mąstė jis, reiškiasi meilės galia, žiauri galia, kurią tau primeta visiškai svetimas žmogus, argi ne todėl ta pati išdavikė ranka, šitaip jį branginusi, glamonėjusi, mylėjusi, į smulkiausius skutelius sudraskė pakistaniečio studento laiškus, atstumdamas Tanžū, niekada neatsiliepdamas į aistringus laiškus, jis mėgavosi bailiu pasitenkinimu, už kurį taip griežtai smerkė Kafką, ir vis dėlto jautė, kad kažkas nagu brūkštelėjo per jautriausias kiauto skaidulas, primygo jį, neleisdamas krustelėti iš vietos, ir jis liko begulįs ant žemės kaip tas dideliausias, gailiai dejuojantis Kafkos vabalas, ištvėrė pažeminimą, iš užpakalio apmėtytas supuvusiais obuoliais, o Tanžū išvykus, atsigavo ir pasveiko nuo meilės, tūždamas, kad, jam ūmai pasveikusiam, Dievas nagu kepštelėjo per nugarą, ir dabar merdėjo nuo tos pačios meilės, ir kaip baugu staiga pasijusti Dievo akivaizdoje, kai esi bejėgis, tarytum alpinistas, kuris krisdamas susilaužė nugarkaulį, o Tanžū kartojo plūsdamas nekaltomis ašaromis, vadinasi, aš jums buvau tik daiktas, įrankis malonumui tenkinti? Vadinasi, jūs manęs nemylėjote? Ir Žakas šaltai atsakė, jūsų tiesa, ilgiau taip negali tęstis, toks jau aš esu, duokite man ramybę, smagu mėgautis bailiu pasitenkinimu, mąstė jis, Tanžū skęstant ašarose, liek, laistyk ašaras, pagalvojo ir vėl suvirpėjo prisimindamas, kokį žiaurų malonumą jautė matydamas kitą žmogų, juo labiau tokį žavų, dovanojant jam tą pergalę, kenčiant iš meilės jam. Paskui Žakui galva nusviro ant peties, jis užsnūdo, svarstydamas, ar išdrįstų užsirašyti visus sapnus, nes truputį drebėjo ranka; ir jis vėl ją susapnavo, staiga ji atsidūrė šalia, buvo audrota pavakarė, ritosi labai aukštos bangos, moteris mirtį pranašaujančiu veidu buvo kitokia, elegantiška prie automobilio vairo, dabar ji atrodė susmukusi, sudribusi, buvo tai paprasta moteris, piešė sėdėdama ant uolos, prie pat vandens, vis dar avėjo baltais žemakulniais pliažiniais bateliais, mūvėjo gražaus kirpimo gel-

tonomis kelnėmis, bet po juokinga skrybėle, kuria dangstėsi nuo saulės, nebebuvo matyti dailių bruožų veido, ji lyg piešė, lyg tapė nežiūrėdama į Žaką, paplūdimyje darantį kasdienę mankštą, beje, ar ne bergždžiai jis raitėsi ant akmenukų tame paplūdimyje, kur bėgiojo tik šunys, juos tikriausiai primasins jo konvulsijos tame dvokiančiais žuvų žvynais apšnerkštame paplūdimyje ir jo kvapas, dirginantis kvapas, moteris piešė pasidėjusi popierių ant mėlyno aplanko raudonais kraštais su užrašu *Skubiai Ateik*, piešė ir tapė gaivališkai, nesižvalgydama į šalis, Žaką apėmė baimė, kad ji gali atsigręžti ir jį pamatyti ta gėdinga poza, paskui jis pabudo, Makui nušokus nuo medžio jam ant kelių, Žakas perbraukė pirštais per oranžinį Mako kailį, įkritusius šonus ir paklausė, ar tai jo kačiukai po oleandrais ir ką Makas, Bahamos gatvės gaidžių siaubas, dar iškrėtė, jam išvykus, kaip ir Makas rusvais šlakais nuberti katyčiai ilgai rąžėsi saulėkaitoje, globok juos, tėve palaidūne, tarė Žakas, kas nors gali užminti juos po lapais, šią žiemą tavęs bijojo visos katės, o jūs, žiopli katyčiai, kaip jūs manote, kas atsitiks, kai netrukus praeis parazitų naikintojas, dujomis apšvirkšdamas namų pamatus, ir, žaisdamas su Maku, taip įerzino katiną, jog tas grasinosi įkąsti, bet jis žinojo, kad Makas nekąs, nes džiaugėsi vėl jį matydamas, jis dygėjosi savo sudžiūvusiomis rankomis, skeleto pirštais, vadinasi, niekada jau nebegrįš ankstesnis žavėjimasis savimi; tad kodėl jis nesikelia, sūrus vandenyno dvelksmas būtų jam į sveikatą, tie lėti pasivaikščiojimai tiek kartų pridėjo jėgų, padėjo atsigauti, ne, niekada šioje žemėje jau nebegrįš anos džiugaus, šiek tiek svajingo atokvėpio valandos, kuriomis mėgautasi jūros, vandenyno pakrantėje, ar tai buvo nuojauta, kai pernai vidury vandenyno jis pamatė juodą burlaivį, burlaivį su visa įgula, ar jau esame kada matę juodą burlaivį? kreipėsi jis į bičiulius, nepermaldaujama nuojauta staiga virto sukrečiančia tikrove, vežamas ligoninės lovoje, jis grįžo namo, prie sodo vartų, sklastymas, ir tas eina platyn, pagalvojo jis, ir teisėjas žingsniavo viešbučio koridorium kazino link mąstydamas,

parankiniams, ko gera, ganėtų ir vienerių metų kalėjimo, bet ne aniems, pirkliams, reikėjo išdraskyti jų tinklą, apačioje, registratūroje, jo laukė telegrama, perskaitysiąs vėliau, Renata, galvoj buvo tik mintys apie Renatą, ji grįžo, impulso pagauta, pabučiavo Klodą, girdėjusi, kad per pietus viešbučio tarnautojai atsisakę aptarnauti klientus, žmonės matę, kaip jie patys vieni pietauja galinėje banketų salėje, priešiškų piktų žvilgsnių stebimi, Renata pritarė tam maištui, tam streikui, Klodas patarė jai apdairiau rinktis žodžius, ji amžinai stojanti skriaudžiamųjų pusėn, pasakė žmonai, kad jinai lyg paukštelė, iš pasalos medžiotojo sekama, laukinė balandėlė, girdinti šiurenant šratus plastančiuose sparnuose, Klodas, kadaise dažnai medžiodavęs drauge su tėvu, sakė, kad medžiotojas numušąs ją vienu šūviu, bet dažniausiai nenukaunąs, ji dar ilgai spurdanti žolėje, ir dar neužgesusi sąmonė atspindinti krauju užtvindytą dangų, ji girdinti tolumoje medžiotojų juoką ir vis lėtesnius širdies tvinksnius, bet Renatos jau nebebuvo greta vyro, jis pamatė ją lošimo salėje tarp kitų lošėjų, tiršto dūmų debesio apsiaustą būryje cigarus dumiančių azijiečių, ir jam pasidingojo, kad Renata nedera prie tos vietos, kur mėgsta lankytis naktimis, Renata blandžios šviesos užlieta aukšta kakta, pilna šaltoko mįslingo rafinuotumo, to pergalingo drovumo, kuris ir erzina, ir podraug masina vyrus, mąstė Klodas, tačiau ji sėdėjo susikaupusi, lošė iš pažiūros negailestingai, lyg sutelkusi lošiman visą dėmesį, jis tuo netikėjo, Renata mintimis visada nukilusi kitur, mąstė jis, klajoja nesuvokiamais keliais ir klystkeliais, ji kalbės ir kalbės apie tą myriop nuteistą teksasietį, kai jis atsidūrė šalia, ji atsigręžė ir nusišypsojo, jis pajuto jos drungną kvapą, atsiduodantį viskiu, žetonai riedėjo žalia gelumbe prie Renatos, ji negali gyventi be tų nakties valandų tarp vyrų, dingtelėjo jam, lygiai kaip be nepermanomos lošimo aistros, alkoholio, bet kaip aš nepakenčiu šitų prirūkytų vietų, ji pasirinko 17 ir pastatė dvigubai, žetonų krūva augo, bet ji, regis, neskubėjo jų imti, dusdama nuo troškių cigarų dūmų, nuėjo prie baro, ir staiga teisėjas

pamatė, kad ten, kur lošė Renata, nebėra nieko, žetonai dingę, Renatos vietoje sėdėjo vienmarškinis vyriškis atlapa krūtine, skurdžius nevala antilietis, užbėgęs tiesiai iš gatvės, vienu matu pasiglemš krūvą pinigų, kurie jam nepriklauso, čia pat prakiš iš nevilties, traukiančios jį čionai kasnakt pralošti savo badmirio algą ir gyvenimą, ir argi ne Renata bus kalta, kad per jos išdidų atsainumą, gal abejingumą ar nuovargį, o gal dėl kokios kitos priežasties, dažniausiai dėl pernelyg labdaringos jos prigimties tam žmogui lemta nuslysti? Kaip apžavėtas, nepajėgdamas pajudėti iš vietos, jis žinojo, kad Renata matė akiplėšiškai vagiant žetonus nuo žalios gelumbės, bet argi ji savo ruožtu nežinojo, kad dėl jos kaltės vargšas antilietis staiga tapo siaubingo atsitiktinumo auka, to paties atsitiktinumo, kuris gal būtų išvadavęs jį iš skurdo, padaręs turtingą, nesuvokiamos moterų aistros, pagalvojo Klodas, ko jai reikėjo toje, jo akimis žiūrint, šėtono lindynėje, poilsio ar pažinimo, argi ji pati to jam nesakė, savo mirtingumo pėdsako, kai tik susivokė serganti, argi Renatos elgesys, susvetimėjimas, staigus ir nežemiškas nusišalinimas, nesužadino jam minčių, kad jis pralaimėjo, liko beveik vienišas, argi tai nesakė jam, kokią grėsmę kiekvienam mūsų visad sudaro pavojingi instinktai, tiek geri, tiek blogi, jų knibždėte knibžda nusikaltėlio vidujis pragaras. Jis matė Renatą rūkant baro prieblandoje, sėdėjo nusisukusi ant aukštos kėdės, sukeitusi kojas, ar iš tikrųjų, kaip rašė rytiniai laikraščiai, tie patys streikuojantys tarnautojai išžudė vilose baltųjų šunis, išnuodijo, teisėjas jautė saujoje šaltą žiebtuvėlį, ką jis perskaitys atplėšęs telegramą, gal sužinos, kad jo namai nusiaubti, sulyginti su žeme, kaip ir oranžerija, aukšta, iškili, iš kurios atsiveria vaizdas į miestą, pasaulį valdo pavojingi instinktai, jis išvažiuos rytoj, kaip diktavo sekretorė, bilietas užsakytas, atsiimsiąs oro uoste, jam būtina grįžti, Renata taisysis po operacijos be jo, drauge su giminaičiais Melani ir Danieliu, šio atogrąžų krašto šiluma jai bus į sveikatą, teisėjas jautė saujoje šalčiu dvelkiantį žiebtuvėlį ir auksinį portsigarą, ji pasveiko, bet rūkyti jai nevalia,

bene ji to nežinanti, ant juodu aksomu trauktų sienų jis matė lempų apšviestą jos vienišą siluetą, aukštą kaktą, netrukus jis pasakys, kad išvažiuoja, bene ji nepriekaištavo dėl pernelyg griežto sprendimo, galima pamanyti, kad tai kerštas, Renata lyg nesiryžo dėtis prie triukšmingų porų ryškiai apšviestame baro plote, kur muzikantai džiazavo pajūry, teisėjas pagalvojo, kad tuo metu, kai tie pramogautojai, tos degraduojančios poros, suvažiavusios iš kurortų, gydyklų, taisosi žydinčią sveikatą, dykumoje pūva lavonai, tas sausio karas, rodės, niekad nesibaigs, ir kaip ginkluoti narkotikų pirkliai sugebėjo įsibrauti į namus, vadinasi, jo tėvo tarnai nė neketino jų ginti, Renata paėjėjo kelis žingsnius, stabtelėjo prie girto vyriškio, kuris bučiavo žmoną, pasivertęs ją ant fortepijono, vyriškis storžieviškai kvatojo, moteris vilkėjo dekoltuota suknele vyro nusmauktu peteliu, aplink fortepijoną ir moterį juokdamosi ir juokaudamos rinkosi kitos poros, Renata viena nuėjo terason, iš kur, žibant žvaigždėms, buvo matyti baseinas, o tolėliau – jūra, kur, veikiant kažin kokiems žvėriškiems burtams, pasirodė plėšrūs paukščiai vienu sparnu, prieš srovę atplaukė vėžlys, vargais negalais remdamasis priešakinėmis letenomis, ar tai bejėgiško gyvūnijos skausmo įsikūnijimas, pagalvojo Renata, pro balsų šurmulį ji girdėjo skardint žodžius, jai atrodė, kad ji girdi lengvabūdiškus, bet nuodingus žodžius, jie kalbėjo, ji graži, ji atsijungusi, jie juokėsi, juokavo, *she looks like a wandering Jew*, toji balandėlė, apie kurią jai pasakojo vyras, nemirė iškart, medžiotojo pašauta, ką jie ten šneka juokdamiesi, juokaudami, ji nieko negirdėjo, prisidėjo ranką prie kaktos, staiga apdujusi, persmelkta skausmingos minties, jie šnekėjo, kad nuteistasis teksasietis mirė elektros kėdėje, juo geriau, jie patenkinti, kalbėjo jie, juokėsi, juokavo, Renatai sveikstant ilgų ilgiausias dienas, ta mintis persmelkė staiga, tokie teismai vyksta be galo be krašto Europoje, Jungtinėse Valstijose, tolydžio teisiami seniai, gal panašūs į štai šiuos, naujoje šalyje palaidojusius nusikalstamą praeitį, prisidengusius nauja pilietybe, kokiu nepastebimu amatu, pa-

vyzdžiui, dailidės, šaltkalvio, tapusius Milvokio ar kokio kito miesto gyventojais, diduma jų po teismo, beje, bus deportuoti, ką daryti su tais nukaršusiais budeliais, tarp mūsų įsitrynusiais kankintojais, gal uždaryti vienui vienus tuščiose teismų salėse, vienus, jų prakeiktose smegeninėse nepakenčiamai aidint aimanoms, Renatai dingtelėjo, kad nors ilgus metus ji turėjo pastovų darbą, vis dėlto yra klajūnė, bėganti nuo savo lemties, tos, kartais jos akimis žiūrint, tokios sunkios moters dalios, per amžių amžius moterys nešiojasi savyje įrašytą neišdildomą prakeikimą, ar ateis kada nors tokia diena, kai joms bus leista galutinai nusikratyti tiekos neteisybių? Jai pasirodė, kad tuo metu, kai buvo tokia susijaudinusi, jos žvilgsnis netyčia susidūrė su vyro žvilgsniu, jis žiūrėjo tamsiomis švelniomis akimis, tikriausiai bus atsileidęs ir atnešęs jai žiebtuvėlį, auksinį portsigarą, triukšmas aplink fortepijoną jau buvo nutilęs, baro prieblandoje muzikantai dėjosi instrumentus, nakties tamsoje vos girdimai šniokštė bangos. Ir kiaurą dieną jie giedojo, šoko šventykloje, giesmėmis šlovino Dievą, artėjančią Jo šlovės dieną, šaukė pastorius griausmingu balsu, kuris dar ilgai aidėjo drungname rytmečio ore, mergaitės kaip paprastai priešaky, garbanotais plaukais, kietai sučiauptomis lūpomis, pamaldoms baigiantis atsidarė šventyklos durys, visi giedojo, šoko gatvėje, visose bažnyčiose skardėjo Viešpaties trimitai, Tabernakulio Naujojo Gyvenimo bažnyčioje buvo aukojamos mišios už ligonius, Švenčiausiosios Trejybės bažnyčioje moksleiviai skaitė šiurpias Biblijos ištraukas, šiuo atgailos laikotarpiu atmintinai išmoktas per tikėjimo pamokas, na, o liuteronai, mąstė pastorius, kur tai girdėta, pasišovė prižiūrėti parapijiečių vaikelius per pamaldas, o ir presbiterionų bažnyčioje per daug patogumų, kai pagalvoji, kad Viešpats mirė nukryžiuotas už žmonių nuodėmes, geisdamas juos išganyti, o vyskupininkams per erdvu mūrinėje bažnyčioje, bloga melstis tarp tų mūrų, argi neatšiauriai skamba psalmės, kai jas gieda senmergės, na, o bahajų bažnyčioje vargu ar tikram Dievui meldžiasi žmonės, mes tave mylime, o Dieve,

bijodami liepsnų ir tikėdamiesi rojaus, užeikite, užeikite visi, kurie einate pro šalį, kiekvienas bus garbės svečias, kalbėjo pastorius, stovėdamas prieš savo kuklią bažnytėlę, kur girdėjai kudakuojant vištas, kiaurą dieną jie giedojo, šoko šventykloje ir gatvėje, ir visur visose bažnyčiose drebėdami ir mirdami iš baimės jie girdėjo Dievo trimitus, ir dabar saulė leidosi į jūrą, Mama rinko nuo stalo rudosiomis pupomis ir padažu išterliotas lėkštes, sodo brūzgynuose jos šaižus balsas skambėjo Karlui ausyse, jis bandė paspruki į gatvę, bet Mama jo neleido, laikė prispaudusi prie sunkių krūtų, tirtančių iš pykčio po violetine kartūnine suknele, sekmadienine suknele, tokia ilga, jog dengė kojas, storas juodas kojas, baltais bateliais trypė pageltusią žolę, apie Karlą sukosi ištisas pykčio viesulas, sekė įkandin jo, susiglėbusio futbolo kamuolį, grandinės, dviračių grandinės, rypavo motina, tepasigaili mūsų Viešpats, ir talžė Karlui per žandus, per tvirtą palenktą sprandą, ar jis nori nueiti brolių Eskobesų iš Havanos gatvės pėdomis, ką, nori nueiti jų pėdomis, ir, smūgiams pilantis ant galvos, spengiant ausyse, staiga lyg iš po žemių jam pasigirdo krištoliniai garsai, cikadų cirpimas ir bangų mūša, jis pamatė Dvasiškąjį Tėvą stovint vidury dangaus ant debesies, jis atrodė susirūpinęs, nosine šluostėsi kaktą, kalbėjo savo sodriu balsu, Karlai, kartą aš sapnavau, ir visa tai, vaikeli, atsitiko tau, tačiau viena televizijos reklama išnyko, pasirodė kita, peršanti vanilinius ledus, kuriuos ketino suvalgyti Karlas, jau seniai Dvasiškasis Tėvas pamokslavo Karlui, stovėdamas ant debesies palei širdį skaisčiai raudonais šlakais nutaškyta sutana, kartkarčiais jis virkavo, aš tiek stengiausi dėl tavęs, vaikeli, o tu leidi laiką šniaukdamas kokainą su Nenaudomis negrais, ar prisimeni tuos trisdešimt keturis iš Juodųjų Panterų, nužudytus Niujorko gatvėse, ne, nes tau patinka baltųjų gaminami vaniliniai ledai, nes žaibas, vaikeli, irgi šviesa, ir sodrus Dvasiškojo Tėvo balsas, cikadų cirpimas ir bangų mūša susiliejo su juodukų orkestru, skelbiančiu Karlui vanilinių ledų firmos pavadinimą, tap tap, tų ledų, kuriuos jam privalu suvalgyti, tap tap, ir jis

šoko pagal tap tap ritmą čia ant vienos kojos, čia ant kitos, lėtai, be galo vangiai muistydamas motinos talžomą galvą, kol pagaliau Karlui pamažu nustojo ūžti ausyse, tvirta ranka, purčiusi jį, plūkiusi, konvulsyviam poreikiui prispyrus, nusviro iš nuovargio ant violetinės suknelės, Karlas pasiėmė žolėn nusiritusį kamuolį, stipri ir romi motinos ranka nusileido pastoriui Jeremijui ant peties, metas guldyti Deandrą ir Tifani, tarė pastorius žmonai, ir kada pagaliau jie nusikratys tos senos ledainės kieme ir suplėkusiais blizgučiais nukabinėtos Kalėdų eglutės, et, galima palaukti dar keletą mėnesių, kam gi šiandien daryti tai, ko nespėjai padaryti vakar, jei galima tatai atidėti rytojui, ir Karlas dūmė, prie plačios krūtinės spausdamas kamuolį, nes nevalia vėluoti į rungtynes, ir gatvėse aplink plaikstėsi vėliavos, griaudėjo patriotinio įkarščio kupinos dainos, jaudindamos Karlą, nes jis girdėjo tik jam vienam skirtus žodžius, valio Karlui, valio vaniliniams ledams, valio komandos čempionui, nes Karlas irgi puoselėjo svajonę, jis užaugsiąs didžiausias, stipriausias. Ir ko Liukas su Poliu nesutaria virtuvėje, Žakas suprato, kad jie grįžo, išgirdęs mineraliniame vandenyje tyliai spragsint ledo gabaliukus, ar tik jie nesiginčija dėl jo dietos, šį vakarą ryžiai, raudonojo ešerio filė, jis žiūrėjo į savo užrašų sąsiuvinį, į dailią, glaustą rašyseną, kuri darėsi vis sunkiau įskaitoma, ryžiai, žuvies filė, Liukas su Poliu susiginčijo dėl manęs, man skambino kolega iš Kalifornijos, ar daugmaž apie tūkstantis devyni šimtai vienuoliktųjų metų kovo penktą Kafkai buvo proto sąstingio periodas? Mano regėjimas tebėra puikus, apskritai aš gerai jaučiuosi, ir Žakas nuolankiai susitaikė su primetamais patiekalais, kurių nei kepenys, nei skrandis jau nebepriėmė, argi jis nedrebėjo iš gėdingo susijaudinimo, ko gera, iš dėkingumo, palinkęs prie Liuko patiekto garuojančio dubenėlio ryžių, nes jie slaugė jį, rytą nuprausdavo, vakare maudydavo, ir tas rūpinimasis jo švara, jo higiena darėsi stačiai juokingas, mąstė jis, nes, keičiant paklodes, staiga sutrikdavo nuogu kūnu pajutęs vėsą, paskui jie pavilkdavo nakčiai po pižama higienines kelnaites, suža-

dindami jam kaip tą vakarą kartėliu atmieštą dėkingumą, taip pat visiškai sveiką pyktį, nes buvo pats metas, kad Dievas jo pasigailėtų, kad pasibaigtų ta niekinga komedija, nes bene jis galėtų taikstytis su lėta agonija, būdamas tokio bjauraus būdo, kaip dažnai prikišdavo Tanžū, sveiko proto ir pražūtingo blaivumo? Tačiau jie imdavo iš jo rankų lėkštę su nepaliestu maistu, paleisdavo videofilmą, kurį jis pageidaudavo žiūrėti, ir tik jiems jis išdidžiai šypso, žybčiodamas baltutėliais dantimis po dailiais ūsais, kirpėjo pakirptais prieš pat paliekant universitetą, tik dėl jų jisai vis dar gyvena, mąstė Žakas, nes, nors ir jausdamasis toks pažemintas, negali atstumti paslaptingos pagarbos, kurią jie reiškia jam kiekvienu poelgiu, tokia paslaptinga atrodė jų vyriška jaunatvė, išliksianti gyva po jo mirties sykiu su užgaidžiais, chaotiškais geismais, tų geismų taurumu, jų goslumo grožiu; jis suspaudė Liuko rankas ir atsidusęs pasakė, judviem reikėtų prasiblaškyti, nueiti į diskoteką, pasilinksminti, ir pasijuto laisvas, kai pamatė juodu baltais šortais, segantis riedučius tamsoje švytinčiais diržais ir ruošiantis išeiti, ši naktis, viliojanti tviskančiomis barų, paplūdimių šviesomis, priklauso jiems, pagalvojo jis, vilkintiems baltais šortais, jų standiems, įdegusiems kūnams, virpantiems nuo šalto dušo lašelių, šiąnakt jiedu skyrium arba drauge mėgausis malonumais ir geismais, kuriuos iš pažiūros sugeba taip puikiai dangstyti nekalta, santūria išvaizda, Žakas tarytum matė jų šlaunis, baltais šortais aptemptus užpakalius, kietus įkaitusius penius už šortų užtraukų, tačiau vos tik jie išvažiuos į gatvę, jų puošmenos, žibančios kaip egzotinių paukščių, patrauks visų žvilgsnius, strėnų siūbavimu sudomins vienišą žmogų, kaip kitados jį sudomino Tanžū, kai šokių aikštelėje pričiuožė tiesiai prie Žako, trumpus, ežiuku pakirptus plaukus apsirišęs žalių mirguliuojančių atspalvių kaspinu, ir, prisiminęs Tanžū, nepamirštamą jo atsidavimo saldumą, Žakas išėmė *Amadeus* filmo kasetę ir įdėjo erotinį filmą, kurį laikė naktinio staliuko stalčiuje. Ir jeigu jiedu, ji ir Klodas, suvilioti kvapnios nakties aromatų, netikėtai susitiko pajūryje, argi jiedu

nebuvo panašūs į porelę bėglių, kurie paskubomis atlieka lytinį aktą beveidžiame viešbučio kambaryje, prieš išvykdami, dingtelėjo Renatai, prieš išsiskirdami karštligiškoje slaptoje, lubų veidrodyje atsispindėjo jų itin drąsūs norai, jiems glamonėjantis, glėbesčiuojantis, ir staiga tylioje naktyje veidrodis atmušė naują vaizdą – suglebę, jau nebejudantys kūnai, nugrimzdę į tą pačią palaimą, Renata priminė vyrui, kokie pavojai jo tyko, tas žmogus nesuvokiamai drąsus, jis nieko nepaiso, kalbėjo ji, Klodas gynėsi tvirtindamas, kad narkotikų pirkliai susprogdino, prikišę sprogmenų, tik perregimas oranžerijos sienas, sugriovė nebent šiltnamį, kur žiemą būdavo laikomi atogrąžų augalai, ji niekad nemėgusi tos oranžerijos pretenzingos prabangos, pridūrė jis, ir, jiems šnekučiuojant ir glostantis, Renata vėl prisiminė vulgarią porelę, plėšančią gerkles bare prie fortepijono, jos atmintyje staiga atgijo visi šiurpūs naktiniai vaizdai, taip pat bedantis senukas, snūduriavęs miesto knygyne už dulkėto prekystalio, pasakęs jai beviltiška išraiška, imkite bet kurią knygą, ponia, kokią tik pageidaujate, aš nemoku skaityti, aš tik pardavinėju knygas moksleiviams, tuomet ji užsigeidė gerti, taip nenumaldomai, kad pajuto džiūvant burną iš troškulio ir paširdžiuos veriantis tuštumą ir pasigręžė į turistę, geriančią limonadą iš kartoninio puodelio, per šiaudelį godžiai siurbdama gėrimą, turistė per jos petį tarytum pajuto tą įžūlų norą, ir nuo tos akimirkos troškulys ir moteris, nemandagiai įsirėmusi į jos petį, susiliejo su Emilės Dikinson eilėmis, kurias ji skaitė tvankiame knygyne, *Because I could not stop for Death, He kindly stopped for me, The carriage held out just ourselves and Immortality...* nes šie žodžiai, parašyti kita kalba, plūstelėjo ištisu srautu prisiminimų, gyvų jausmų, dabar apnikusių Renatą, tarytum tuo metu, kai nepažįstama moteris, prikepusi prie jos peties, mėgaudamasi gurkšnojo limonadą, žadindama jai troškulį, norą gerti, ji, juodaodžių moksleivių stumdoma, staiga savyje, po kaktą išpylusiu prakaitu, pajuto kylant nuojautą, jausmą, kurio laukė nuo pirmos sveikimo dienos šičia, toje vietoje, kur, kaip

sakėsi savo vyrui, buvęs toks įspūdis, kad ji esanti tarp dangaus ir žemės, visiškos dvasinės sumaišties jausmas, neslūgstąs nuo tos dienos, kai Niujorko šiurpios ligoninės koridoriuje persmelkė mintis, kad ji rūko paskutinį kartą, tą pačią akimirką, kai, pasak Emilės Dikinson eilėraščio, mirtis nesustojo, nudriekdama pro šalį baltą pėdsaką ir palikdama įsimintiną paskutinės cigaretės skonį, jo neprilygstamą užgintą gardumą, nuo šiol priklausantį materialiam visa ko nemirtingumui, nes, dingtelėjo jai, *just ourselves and Immortality* – tai, ko gera, ne kas kita, kaip pripratimas prie visų tų daiktų, su kuriais būsią ne taip jau lengva atsisveikinti, prie cigarečių, portsigaro, auksinio žiebtuvėlio, meilės alpulį primenančio geismo, troškulio, nuo kurio džiūva burna ir paširdžiuos atsiveria tuštuma, susigyvenimas su tais daiktais, prie kurių prisirišo visu savo juslių gyvybingumu, nes pasaulyje nebuvo nieko gardesnio už paskutinę cigaretę, todėl ji kartodavo be skaičiaus tuos pačius judesius – prisikiša cigaretę prie lūpų, traukia gardų kvapą, visu kūnu virpėdama iš baimės ir pasimėgavimo, nes staiga ją įveikia sąmyšis, nenumaldomai skatinantis griebtis to, kas, rodės, žada vienintelį nemirtingumą šioje žemėje, nemirtingumą visų tų malonumų, paženklintų nuostabaus ir sykiu baugaus atsinaujinimo, nors ji žino, kad, mėgaujantis malonumais, nemirtingumo pojūtis netvarus, ji mąsto, ar ilgai sugebės lygiai taip tiksliai prisiminti, kaip lūpomis akimirką pajuto staigų mirties prisilietimą, ar prisidės, ar sumažės jai drąsos po to išgyvenimo, kai sugrįžusi teisme vėl ims ginti savo klientes, ar sugebės pamiršti baimę, gniaužusią širdį pagalvojus, kad tai paskutinė cigaretė, o ji iš tikrųjų galėjo būti paskutinė, cigaretė, kurią, kaip prisimena, su begaliniu pasimėgimu surūkė Niujorko ligoninės koridoriuje, arba toji, kurią dabar gardžiuodamasi smilkė – naudodamasi proga, kad vyras miega, paskubomis nubėgo prie lango užtraukti dūmo, vogčia užsimetusi ant pečių tvido švarką, kuriuo jis vilkės išvykdamas, ar ji sugebės prisiminti, kaip, šviečiant lempai, baugščiai stabtelėjo viešbučio kambaryje prieš veidrodį,

bronza įdegusiame kūne pamačiusi ilgą blyškų randą aplink išoperuotą plautį, po apgaulia rando linija, tokia tobula, meistriškai nubrėžta, kaip ji pasakė chirurgui, taip pat užgeso paskutinis atodūsis, paskui ji nuvijo šalin abejonę, kurią pastebėjo veidrodyje, savo klausiamame žvilgsnyje, staigiai griebė auksinį portsigarą, žiebtuvėlį ir nusiramino pajutusi į veidą, į nosį dvelktelėjant jūros atpūstą drėgnų dūmų kvapą, nuo vandenyno dvelkiantį šiltų, drėgnų ir vis dėlto gaivių dūmų kvapą. Ir Žakas tempėsi pižamą nuo sulysusio liemens, nuo pilvo, suvytusių šlaunų nusiplėšė apsaugines kelnaites, tuos vystyklus, į kuriuos atsidėję, stropiai ir pareigingai jį susiautė Liukas ir Polis prieš išeidami panaktinėti, per kūną perbėgo virpuliai, pilną krūtinę įkvėpus vakaro oro, nes pagaliau jam pasidarė lengviau kvėpuoti, ir jis prisiminė, kad, pasikeldamas lovoje, tarp pušų matė rausvą dangų, saulėlydžio atšvaitus tykiame jūros paviršiuje, tuo metu tuščią kariškių paplūdimį, futbolo rungtynės tikriausiai jau buvo pasibaigusios, nes tako pusėje girdėjo rykaujant Pamišėlę, svaidant akmenis pastoriaus vaikams pavymui, ir Karlą braunantis per dygius krūmokšnius, už spygliuotos vielos aptvaro, kur skalijo suvaryti šunys, šaižiai kaukdami po miestą zujo policijos automobiliai, ir Žakas čiupinėjosi pilvą, šlaunis, įgudusio gydytojo pirštais spūsčiojo vis dar kietą penį, argi jis neprivalėjo žinoti, netgi jei tas smalsumas atrodytų skaudžiai ironiškas, kiek laiko jam dar leista patirti orgazmą, tenkinti lytinį poreikį, slegiant tokiam nepakeliamam sielvartui, iki galo daryti tuos stebuklus, kuriems jį akstino lengvai sukurstoma gašla, tokia nepasotinama dar visai neseniai, kai pavakarių sambrėškoje jis glamonėdavo Tanžū po melsvomis paklodėmis, kur jiedu abu ieškodavo prieglobsčio tuo metu, kai jis dar piktindavosi Tanžū drovumu, įsižeidęs graudendavo jį, jog, atvykęs čionai studijuoti, persiėmė tuo pasidygėtinu Šiaurės Amerikos puritoniškumu, ir kodėl Tanžū žiūri klausiamu ir podraug maldaujamu žvilgsniu, argi Žakas ne laisvas žmogus, tik jam vienam žinoti, ką jis veikia naktimis, jam rodės, kad jis jaučia šalia vai-

kinuką protestuojant, verkiant, grumiantis su juo, girdi melodingai skambantį jo balsą, vadinasi, jūs manęs nebemylite, vadinasi, jūs manęs nebemylite, Žakas jį ramina nuvargusia ranka švelniai glostydamas kaktą, akis, lūpas, ir iš kur tas nuovargis, tai buvo neteisėta auka jaunystei, ko gera, juodu išskyrė to nepakenčiamo Tanžū puritoniškumo smarvė, juk vaikinukas neskyrė gašlos nuo taurių jausmų, kokios formos buvo jo veidas, Žako pirštai sliuogė išsišovusiais Tanžū skruostikauliais, putliomis lūpomis, užčiaupdami jas, Žakas – laisvas žmogus, niekada nevalia jo kamantinėti, užsidarę miegamajame, tų pavakarių tyloje jiedu girdėdavo palei langines birzgiant muses, ūžiant ventiliatorių, ir staiga profesorius pareikšdavo pamokomu balsu, kad jo lytinis instinktas veikia kaip mechanizmas, kaip pabūklas, atitinkantis jo svajones, kuriose rizika sužadina dar didesnį malonumą, Žakas prisiminė savo niūrius samprotavimus, jis keldavosi sakydamas, gal pažiūrėkime kurį nors mano filmą, Tanžū, kaip tu manai, ir imdavo sukioti televizoriaus reguliatorių, derinti vaizdo ryškumą, ir Tanžū baugščiai, droviai nukreipdavo akis nuo vaikinų porų, nuo jų begėdiško paleistuvavimo, tokio pat, kokį galėjai matyti filme, kurį šiandien, dabar, būdamas vienas, žiūrėjo Žakas; parkuose, giraitėse, saunose, visuose Europos ir Amerikos miestuose, iš savo urvų lindo ištroškę, išbadėję žvėrys, ar, nežmoniškam pavydui pašokus, atsibus Tanžū viduje užsnūdęs letargiškas liūtas, kas tai per slaptas puritoniškumas, kurį perėmei iš mūsų kultūros, klausia Žakas, aš jus myliu, atsako Tanžū, Žakas vėl turi eiti prie jo, apkabinti, raminti šiek tiek atsainia glamone, labiausiai bijodamas, kad tai tiesa, kad jis, Žakas, vienas iš tų Kafkos kūrybos specialistų, kurie universitetuose reikalingi kaip šuniui penkta koja, taip, kad tai tiesa, kad jis, nenusavinamasis Žakas, yra mylimas. Jis bėgo be kvapo, ekrane mirgant filmo vaizdams, bėgo į parkus, giraites, saunas, ten, kur vaikščiodavo Paryžiuje, Niujorke, Hamburge, Berlyne, bėgo nuo vedybinio gyvenimo patogumų, kuriais naudodavosi tomis pavakarėmis, kai, užsirakinęs miega-

majame, tysodavo šalia Tanžū, nes ir gryname ore po atviru dangumi, ir geležinkelių stočių, ir metro požeminių perėjų smarvėje, visur regzdavosi žvėriškos, jėga imamos meilės adeptų bendrijos, parkuose, giraitėse, saunose, baruose staiga išdygdavo tuntai svetimų kūnų, vadinasi, jis niekada nebesusitiks to koketiško prostituto su žiedu kairėje ausyje, to kito odiniais drabužiais, kuris, išnėręs iš krūmų, lanksčiais judesiais užspeitė jį, surakino savo glėbyje, priremdamas stačią prie medžio, tuo metu, kai jis abejingai vaikščiojo nakčia po mišką, argi jis nesijautė patikimai saugomas visų tų seniai jį pamiršusių kūnų, ir kaip gyventi be gaižaus jų klaidžių, įteiklių lūpų kvapo, be įdėmių jų žvilgsnių parkuose, giraitėse, saunose, slaptuose soduose, kur jis bastydavosi iki pat aušros, kvepiant lapams arba sningant, paskui grįždavo šiek tiek apsvaigęs nuo grubių aistrų, ligi jo plaukė duslus vaitojimas, kurį kitados girdėdavo, o dažnai ir pats sužadindavo parkuose, giraitėse, saunose, Paryžiuje, Niujorke, Hamburge, Berlyne, televizorius aitrino vis dar jautrias jusles smagiomis, pašėlusiomis šventes, orgijas mėgstančių vaikinų dejonėmis, tie vaikinai, dingtelėjo Žakui, bežaisdami savo gašlius žaidimus, tikriausiai bus apsisiautę apsaugine savo spermos aureole, sakytum melsvai balkšvu, venų spalvos ūku, ir štai dabar ta nekalta, džiugi sperma paraudo nuo kraujo, nes išsisklaidęs ūkas jų nebesaugojo, ir pasaulis, kur jie gimė, žvelgė į juos su neapykanta ir skausmu, baime ir panieka, Paryžiaus, Niujorko, Hamburgo, Berlyno parkuose, giraitėse, saunose nebuvo nė gyvos dvasios, krūmokšniuose buvo tuščia, o ar jis, Žakas, su peniu saujoje nebuvo toks pat vienišas kaip tie netvarūs laivai, kuriems, kaip skelbė radijas, televizija, žinios, siunčiamos per palydovus, vandenyne gresia pavojus, nors jam buvo suteikta lyg malonė, pagerbta jo galia, tas silpnas, jį išvadavęs krestelėjimas, drungna rasa, nutekėjusi pirštais, šlaunimis, grąžino jam gyvybę, pagalvojo jis, ir jam atrodė, kad ką tik matytame filme kaip ir gyvenime tais metais, kai, užsimokėdamas už bučinį, glamonę, kiekvienas buvo pasirengęs žlugti, žūti, sugrįžti

uostan pasmerktu laivu arba pats virtęs šmėkla, jam atrodė, kad per tuos lemtingus metus prostitutas su žiedu kairėje ausyje, kurį jis ką tik prisiminė, kaip ir oda apsitaisęs atletas, kuris, lietui lyjant, bučiavo jį prirėmęs prie medžio, kad ir jie, ir daugelis kitų pavidalų išnyko susilieję su savo perregimu ūku Paryžiaus, Niujorko, Hamburgo, Berlyno giraitėse, saunose, parkuose, jam atrodė, kad gašlos armija pamažu išmirė nuo žaizdų arba vis dar merdėja, kad karas tik prasideda, niekas jau nebeskaičiuoja gyvosios jėgos nuostolių, ir jis prisiminė rožes atlasiniais, aksominiais vainiklapiais, pajuostančias iš vidaus, žiemai artėjant, pūliuojančios opos, atsivėrusios ant rankų, spėjo surietėti ir parusti nuo saulės, parvažiavus namo, ir jam pasirodė, kad girdi pastoriaus Jeremijo balsą, girdi jį kartojant, nieko čia nepadarysi, profesoriau, nieko čia nepadarysi, kai lempelėje išdega aliejus, stoja tamsa, nieko čia nepadarysi, profesoriau, sekmadienį šventykloje melsiuos už jus, ir vieną gražią dieną visi mes nueisime į laimės slėnį, Orchidėjų slėnį. Mėnesienos nušviesta ilga tyli gatvė, einanti vandenyno link, driekėsi prieš akis Liukui, kuris sėdėjo ant baro palangės, tabaluodamas kojomis, ir pro atvirą langą plepėjo su draugais, klausinėjančiais, kodėl jis neišeina kaip kitados kiekvieną vakarą ir kas nutiko jo bičiuliui, tam mokslo vyrui, truputį savimylai, kartais pasipūtusiam, niekas nebemato jo sėdint vienišo bare ir rūkant hašišą, taip, Žakas, kur jis dingo, tas keistuolis, smailialiežuvis, šmaikštuolis, tas gundantis vyras, visi dar prisimena, kaip pernai, per Velykas, jis šventė savo gimtadienį, visas miestas tebešneka, užspeistas balsų šurmulio, užstelbtas kurtinančios muzikos, apsuptas tokio dėmesio, į kurį tą vakarą jam atrodė geriau neatsiliepti, Liukas subruzdo važiuoti, vienu šuoliu apsisuko gatvėje su savo riedučiais, giliai įkėpė oro ir kone negirdimai leidosi Bahamos gatve, blizgančiu asfaltu, kartais užlėkdamas ant suskeldėjusių šaligatvių, ir tada, čiuoždamas beveik vienodu greičiu, pajusdavo ant galvos lyjant sudžiūvusių dygių žiedų lietų; apgvaibęs nuo svaigiai kvepiančių bugenvilijų, magnolijų, akaci-

jų, kaip tik žydinčių šiuo metų laiku, jis nutvėrė tamsiai raudonais žiedais aptekusią šaką, perkando ją taip grikštelėdamas dantimis, kad į balkoną iššoko moteris naktiniais marškiniais, kas ten, paklausė, ir vėl koks apsinarkotinęs juodis, kur šunys, paleiskite šunis, Liukas nėrė su savo riedučiais, spjaudydamas žiedus, galiausiai pamatė žaižaruojant mėnesienos užlietą jūrą ir, nesugebėjęs atsispirti pagundai, nulėkė iki prieplaukos, traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių, jų varstelių bei diržų driekeną, pasiklausė bangų teškenimo po prieplaukos grįstais, prie kurių plūduriavo iki rytojaus pririšti laivai, staiga sustojo nepatenkintas, nes negi nenorėjo keliauti toliau, Australijon, kur su Poliu jiedu išmoktų ūkininkauti, prekiauti jaučiais, auginti arklius, sėti javus ir, trykšdami sveikata, taptų šeimos galva, galbūt viskuo, kad galėtų pamiršti gyvenimo netvarumą, dabar jau reikėjo nuo Žako slėpti išteptas paklodes, tų rusvų išskyrų pėdsakus, jų tvaikas stelbė viską, tačiau tie dailūs keleiviniai laivai, kuriuos Liukas matė rytą įplaukiant į uostą, jau skubėjo kitų salų link, žvejų laivai kaip ir lengvi burlaiviai, išsirikiavę išilgai krantinės, viliojo turistus į safarį, masino pasimėgauti jūrine augalija, nėriniais apgulusia koralus ir prie jų prisiderinusia spalvomis, ir visi tie laivai, visi burlaiviai, dingtelėjo Liukui, su stiebų šešėliais, virpančiais mėnesienos užlieto vandens paviršiuje, netrukus taps būstu, plaukiančiu į atvirą jūrą, būstu, pastoge, kuri vieną gražią dieną gal bus jo pastogė, ir jis, užtraukęs savo kajutės užuolaidą, gyvens tarp knygų, ištikimai mylimas, su šunimi prie kojų, kas mielą dieną su Poliu žvejos ryklius ir delfinus, jį aplenks aukštybių ugnis, kurios grumėjimą jiedu girdėjo padangėje, gal tai sudundėjo perkūnas, panamėje trenkęs į medžius, sugriaudėjo bomba, sprogusi vandenyno gelmėje, jiems kėlė nerimą tolydžio artėjanti liepsna, jie nebegalėjo sumerkti akių, vis arčiau ji buvo justi vandenų ūžesyje ir miegamojo tyloje, kur, vienišas tarp keturių sienų, gulėjo ligonis, tiesdamas į saulę silpnas rankas, tą dieną, kai jie gavo žinią, buvo gražus oras, jie buvo susirinkę pas rašytoją,

kuris, švęsdamas vėlyvą, bet didingą sėkmę, ta proga panoro įsirengti baseiną, nors dar neturėjo namo, tad čia, susibūrę aplink marmurinį baseiną, prie vandens, kuriame, vis dar neišgriebtos, plūduriavo audros nulaužtos šakos ir suneštos šiukšlės, juokdamiesi jie gėrė savo martinius, ir tada pamatė žaibą, išgirdo trenksmą, ir nors buvo nuostabi diena, Liukas išvydo tvykstelėjimą perskrodžiant dangų, ką, stovėdamas šalia jų, pusbalsiu miglotai sakė Žakas, ką jis sakė, pilnas ramaus, bet apsimestinio pasitikėjimo savimi, skvarbyte skvarbydamas juos beviltiško kartėlio apniauktomis mėlynomis akimis, prasti popieriai, bičiuliai, kad tik greičiau viskas pasibaigtų, kaip galima greičiau, jie pastebėjo, kaip nervingai timptelėjo Žako lūpos, kai, bandydamas nusišypsoti, jis netikėtai paliko svečius ir pasuko namo, tą dieną oras ir dangus buvo pritvinkę ugnies, staigiu mostu, kuriuo tarytum ūmai atskyrė save nuo viso pasaulio, Žakas sviedė baseinan vis dar žerplėjančią cigaretę, ir netrukus Liukas pamatė jį dingstant už gatvės kampo prie Rožių kapinių, argi tada Žakas nevilkėjo melsvais marškinėliais, tokiais pat melsvais kaip akys, atviru kaklu, paryškinančiu tvirtą sprandą; ryžtingas, priešiškai nusiteikęs ir vienišas, jis nuėjo nė negrįžtelėjęs tą dieną, kai Liukas išgirdo padangėje bręstančios audros grumėjimą, gedulinga muzika, rodos, radosi pati savaime, bene jos negirdėjo bangų šniokštime po kojomis, danguje, kur mėnulį dengė debesis, ne kas kita kaip vakaro vėjelis širdyje įpūtė gaisrą, dingtelėjo jam, Liukas su Poliu gyvens dar ilgai ilgai, vieną gražią dieną žmonės pamatys juos mojant draugams iš kurio nors tų dailių keleivinių laivų, kas dieną išplaukiančių tolimų jūrų link, buvo vėlus metas, čiuoždamas mirguliuojančia diržų ir varstelių šviesa tvaskančiais riedučiais, Liukas parlėkė atgal gatve, atkėlė sodo vartelius, kurių Žakas niekad nerakino nuo vagių, įsijautęs į tą dangišką skrydį gatvėmis, šaligatviais, apsvaigęs nuo nakties oro, išskėtęs rankas į šalis, Liukas tarėsi skrendąs prie Žako išskleistais sparnais ir, stumdamas medinius vartelius, išgirdo dzingsint mažyčius rytietiškus varpelius, tuos

pačius varpelius, kuriuos Žakas nusipirko apsilankęs vienoje šventykloje, po to jis basas vaikščiojo po Bankoką, nes kažkas pavogė sandalus, labai ilgai tų varpelių dzingsėjimas prie sodo vartelių, tų skambalėlių dzinguliavimas tarp žiedų skelbdavo grįžtant nerūpestingą klajūną, dar ligi šiolei, rodos, svetingai skambėdavo jo balsas, kai šūktelėdavo bičiuliams, šokite per tvorą ir eikite čionai, išgersime po taurelę, ir staiga tas balsas pasidarė vos girdimas, ne ką garsesnis už atodūsį, tas balsas, plaukiantis nuo didelės ligoninės lovos, įneštos į miegamąjį, o netrukus ir suvis nuščiūsiąs; nusirišdamas riedučius koridoriuje priešais Žako miegamąjį, Liukas matė ligonį miegant prie lango, Žakas atrodė labiau pailsėjęs, miegojo ramiai, naktinė lempa, šviečianti į veidą, spindėjo kaip mėnulis, traukdama iš tamsos net miegamojo galą, ant stalo paskleistas knygas, ryškia šviesa aitrindama nuogą Žako kūną tarp sujauktų paklodžių, nes naktį, lyg bijodamas po jomis uždusti, nusiklodavo, žinoma, pagalvojo Liukas, staiga išgirdęs iš dangaus ataidint *arpeggio*, mat vis dar ėjo *Amadeus*, filmas, kurį Žakas užsiprašė nakčiai, ir, sėdėdamas dvokiančios lovos kojūgalyje, Liukas lygino jaunojo Mocarto meilės žygius su savo polinkiais, ta aistra meilės nuotykiams, kuriai neatsispyrė, akimoju pasidavė netgi šįvakar paplūdimyje, rytoj bus atsargesnis, lyg tykią naktį atsidūrę jūroje ant plausto, Liukas ir Žakas plaukė tolyn nuo miegamojo, kur jiedu abu jautėsi kaliniai, dingtelėjo Liukui, siaučiami dangiškos muzikos, kurios vienas klausėsi miegodamas, kitas – budrus, alkoholio pagyvintomis juslėmis, kurgi jie šitaip keliavo, jeigu Dievas jų nepageidavo Savo buveinėje, tegu sau plaukia dainuodami, kaip darydavo kadaise, kai išplaukdavo burlaiviu su Poliu į povandeninę žūklę, tegu saulė šildo juos savo spinduliais, tegu juokiasi, dainuoja ir niekada nepatiria skausmo, pagiežos, pykčio ir pažeminimo, tegu burlentėmis sau čiuožia per bangas, auštant bėgioja po paplūdimį, smėlėtais krantais, vandenyno pakrantėmis, arba tegu sau plaukia taip toli tykiais vandenimis, kad pagaliau pasiklys jūrų platybėse kadaise gražiais, o dabar

stigmomis paženklintais kūnais, tegu dingsta bangose, užgęsta be žado, be riksmo, virš galvų mirkčiojant žaliems šviesos signalams, nakčia rodantiems kelią laivams, juslių žaismui pasiekus viršūnę, Liuką dažnai apimdavo spindulingo suartėjimo pojūtis, tas jausmas pašoko ir dabar, klausantis Mocarto muzikos, tos kelios akimirkos tyros konkrečios meilės vyrų glėbyje, jų pečiai, nugaros, pažymėtos slapta galia, išsiriečiančios iš malonumo, švelniai prisilietus jo lūpoms, kvapas, dvelkiantis nuo šiurkščios ir goslios odos, nuo kurios jis nuvaikydavo baimę, ištrūkus palengvėjimo riksmui, bene jis žinojo ką nors tvaresnio šioje žemėje, bene tos trumpos akimirkos, tie keli mirksniai ligi galo nepatenkino paprastos sielos, kuriai nieko daugiau nereikėjo, galbūt netrukus jis liks vienas, nes matė jūroje sužimbant paskutinės valandos žiburius, visi jie išplauks be jo, šviesią naktį, visi tie laivai, visi burlaiviai, su perlamutru švytinčiais bumbulais stiebų viršūnėse, ir jaunas kapitonas, prieš valandą priėjęs paplūdimyje, švilptelėjęs pašaukė šunį nuo trapo, uždarė savo darbo kajutės duris, šį vakarą atsiskleis Konrado knygą, kurios nespėjo perskaityti, kai prie Bahamų jį užspeitė audra, klausysis Vivaldžio, plaukdamas Indijos vandenyno link, kreipdamas laivą į Madagaskarą, galutinį šios kelionės tikslą, pirmą kartą kapitonas išplaukė į jūrą septyniolikos metų, matė Panamą, Taitį, kalėjo Australijoje, Kosta Rikoje, susižeidė kelį, šuo bėgo prie jo trapu, visi jie vėl rengėsi išplaukti vieni be Liuko, be Polio, visi tie nakties priglobti burlaiviai, visi laivai, ir nuo lovos, kurioje vaitojo Žakas, trenkė smarve, aš čia, einu, tarė Liukas, žengdamas prie jo tvirtais žingsniais, pilnas pasitikėjimo savimi, kurio išmoko bendraudamas su vyrais, Liukas nutraukė nuo Žako išdergtas paklodes, mazgojo jį, valė šypsodamas ir plepėdamas, odekolonu suvilgytu rankšluosčiu šluostė rusvus patakus nuo šlaunų ir pilvo, metas, tarė Žakas, taip, metas kviesti gydytoją, kad suleistų vaistų, man jau įkyrėjo ta šlykštynė, kada viskam ateis galas? Ir Liukas, apkabindamas ligonį, tarė, o dabar miegok, aš tavęs nebepaliksiu vieno, netrukus pareis Polis,

metas sudėti bluostą, numigti, tarė Liukas ir nervingai susijuokė, nes jam pasirodė, kad juos abu išgelbės tas šilto juoko pliūpsnis, suvirpinęs jį nuo kojų iki galvos, vėl užžiebs žalius šviesos signalus, pagal kuriuos orientuojasi jūroje nelaimės ištiktas jūreivis, tuos perlamutru švytinčius bumbulus didžiųjų stiebų viršūnėse, ir Žakas, kadaise taip mėgęs juoktis, linksmintis su bičiuliais, nusikvatojo visa gerkle, lyg būtų darsyk nustebintas tų gyvenimo teikiamų nedidelių malonumų, neryžtingas, bet tylus orgazmas, juoko pliūpsnis vidury nakties, o juk tas raumeningas vaikinas stengiasi jį numaldyti, masažuodamas nugarą, vien kaulais virtusius pečius, odekolonu su aliejais gaivindamas nešvarią odą, dingtelėjo Žakui, nors viskas baigta, viskas baigta, jis pasikėlė įdėti *Amadeus* filmo kasetės ir pajuto nepakenčiamą smilkulį perveriant vidurius, švirkštelėjant ir tekant pasišlykštėtiną rusvą skystį, vadinasi, viskas baigta, o betgi kambario gale iš televizoriaus sruvo dangiška muzika, ką jis staiga išgirdo krisdamas duobėn į kančios tamsą, fagoto ar obojaus partiją, nes dabar žinojo, kad viskas baigta, rytoj Liukas pakvies slaugę, kad imtų leisti vaistus, paskambins jo seseriai, įspės Tanžū, o tuo metu, kokia ironija, dingtelėjo, Mocartas paprašė Saljerį trumputės pertraukėlės, atidėjo plunksną į šalį ir paprašė trumputės pertraukėlės, prieš baigdamas rašyti savo *Requiem*, savaime suprantama, niekšui Saljeriui teko atlikti lėkšto likimo vaidmenį, vidutinybės budelis tūžmingai puolė Dievo numylėtą kūdikį, ir, išgirdęs tuos žodžius – trumputė pertraukėlė – drauge su obojaus, fagoto partija, melodija, kuri, kaip nujautė Mocartas, žaibais tvyksčiodama aplink ritosi lyg perkūnijos griausmas, Žakas pakreipė galvą, staiga sumetęs, kad girdi tos jam visai nereikalingos amžinybės preliudiją, kai tuo tarpu Mocarto amžinybė kaip ir visas gyvenimas, rodos, buvo nulemta iš anksto; argi Dievas nebuvo visko numatęs savo kūdikio chaotiškame kelyje – ir iškilmingų natų gausos, ir arkivyskupų bei princų sarkazmo, ir šedevrus sunaikinusio imperatoriaus žiovulio, – visą tą sąrangą apgalvojo vienas Dievas, ir nežinia, ar tai Jo

nuopelnas, kad žmogui, vardu Her Mocart, niekados nereikėjo rūpintis dėl savo gimimo liudijimo nei juo labiau dėl bendro kapo, kur bus palaidotas, Dievo Tėvo šmėkla sekiojo jį visur, ir tik per trumputę pertraukėlę, staiga šitaip prailgusią, dieviškasis dangaus juokdarys pagaliau pailsėjo, gavęs progą ne miegoti, bet išklausyti žemėje savo paties sukurtą nenusakomą giesmę; Liukas su Žaku nusijuokė drauge, ir kad ir koks beprotiškas buvo tas juokas, jis nejučia išreiškė sykiu ir laimę, ir nelaimę, nes Liukas vis dar buvo čia, o Polis turėjo grįžti po valandos, argi nereikėjo nusilenkti Dievo valiai, kai panašiai kaip Saljeris atlieki klaidžiu keliu nuėjusio banalaus likimo vaidmenį, kai esi šviesa, keliaujanti pati savaime, be uosto, be saitų, be krantų, kai viskas baigta, viskas baigta. Liukas perklojo Žako lovą, savo rankomis išlygino standžias paklodes ir, ant priegalvių atsargiai guldydamas Žako galvą, bandė jį pralinksminti – papasakojo savo naktinį nuotykį su tolimojo plaukiojimo jūreiviu, kuris vienišas keliauja Indijos vandenyno link, ir, klausydamas jau ne kartą girdėto Liuko pasakojimo, Žakas užsnūdo, argi jis, taip staiga nusilpęs, nebuvo paprasčiausia bangų sūpuojama kriauklė, lenta, nuolauža, iš kurios nutekėjo dar truputis glitėsių, ir staiga jis vėl ją susapnavo, tai buvo ta pati taurių bruožų moteris, pirmąją dieną pasitikusi oro uoste, ir kaip jam parvykus ji padėjo įsitaisyti automobilio gale, klausdama, ar patogu tarp priegalviukų, ir su atsainiu geraširdiškumu, kuris irgi jam buvo pažįstamas, atsiprašė, kad taip vėlai susiprato atvažiuoti, ir, dienos aky kurį laiką pariedėjęs vandenyno pakrante, palei smaragdinę įlanką, automobilis pasuko į tamsias gatves po pilku sunkiu dangumi, štai čia, tarė moteris, štai čia ta vieta, kur išsiskiria visų keliai, čia niekas negyvena, ir Žakas atpažino Prahos gatves, kur gyveno Kafka, su ta nepažįstamąja jis leidosi į gatvių labirintą, kur prabėgo trumpas Kafkos ir jo seserų gyvenimas, kadaise keliaudamas užsirašė į sąsiuvinį tų gatvių pavadinimus, nupiešė miesto planą, nurodydamas *Geburtshaus*, kaip buvo parašyta vokiškame vadove, *Kingsky Palace Gymna-*

sium ir netgi *Geschäft des Vaters*, tėvo prekybos namus, kur grėsmingoje gimdytojo paunksnėje Kafka galbūt parašė *Metamorfozę*, ir kai moteris dar sykį paklausė, ar jam patogu tarp priegalviukų, Žakas vėl pamatė tų rūsčių pastatų – *Kingsky Palace Gymnasium, Geschäft des Vaters* – iškabas, priartinančias prie Kafkos kančios, priblokštas išgirdo metalinį tų žodžių skambėjimą svetima kalba ir, atsilošęs ant priegalviukų, pajuto, kad pamažu virsta Kafkos *Metamorfoze*, netenka žmogaus išvaizdos ir tampa susitraukusiu vabzdžiu, drauge su keiksmais ant jo pilasi supuvusių obuolių kruša, rankos tirta kaip bjauraus gyvio kojytės, o ant nugaros veriasi pūliuojančios opos, veidas gal buvo dar sveikas, tačiau liečiamas skaudėjo, Žakui atrodė, kad jis apspjaudytas kaip Kristus, štai čia ta vieta, kur išsiskiria visų keliai, ir staiga Žakas pabudo, pramerkęs akis, pamatė Liuką ir Polį – stovėdami prie lango į sodą, jie laukė aušros, tarp pušų virš jūros tekėjo saulė, Liuko ranka patikliai gulėjo ant Polio peties, jie gyvi, dingtelėjo Žakui, netoliese užgiedojo gaidys, po kelių valandų visi gaidžiai choru laidys gerkles, tarp vaikų, išdegintoje vejoje, priešais pastoriaus trobą, ore tvyrojo jazminų kvapas, gyvi, jie gyvi. Ir gal švelni oro šiluma, gal vyro išvykimas, – nors ji pratusi dažnai likti viena, nors vienatvė lemta moteriai, mąstė Renata, – o gal veikiau neryžtingumas paskatino ją laikytis atstu nuo visų, ji niekada nevaikščiodavo su Klodu į pasitarimus, kur žmonos, turinčios tą pačią profesiją kaip ir vyrai, paprastai eina drauge, ją sulaikydavo neryžtingumas arba išpuikimas, gal paveikė jo išvykimas, o gal tvanka, Renata tolydžio užsigeisdavo gerti, pajusdavo džiūvant burną iš troškulio ir paširdžiuos veriantis tuštumą, lyg akmuo prislėgdavo krūtinę ir sykiu persmelkdavo nuojauta, kad gyvenimas – tik akimirka, ir kai salos knygyne ji perskaitė Emilės Dikinson eilėraštį, staiga ta nuojauta išblėso, tačiau troškulys kamavo, kaip kamavęs, o drauge – nenumaldomas noras rūkyti, kuriam reikėjo žūtbūt atsispirti, pasaulis atrodė užtvindytas baltos šviesos gale tuščio kelio, lyg koridorius Niujorko ligoninėje, kai ji neteko sąmonės

po anestezijos, susiliejo su abejinga amžinybe tame baltų trupintų kriauklių kelyje, vedančiame prie jūros po mėlynu dangumi, kuris akino dar labiau aitrindamas troškulį, ir taip yra tik todėl, dingtelėjo jai, kad vienatvė pasirodė tokia staigi kaip kritimas bedugnėn, kai šalia nebebuvo Klodo, kuris būtų nuraminęs, gaila, kad tas slaptas troškulys, susijęs su kūniškais geismais, drauge reiškia, kad ji laukia antgamtinio apreiškimo, turinčio iškelti aikštėn jos gyvenimo vyksmą, gaila, kad tas troškulys sykiu reiškia išsiskyrimo metu pašokusį geismą vyro, juk, būdama be jo, ji puoselėjo ir kitokius jausmus, sveikdama kasdien užsirašinėjo savo apmąstymus, gaila, kad mintis, jog, šitaip nuo visų atsiskyrus, niekas jos nebeseka, slegia savo neginčijamu akivaizdumu, jog jiedu su vyru visada bus nesutaikomi, kaip iš prigimties esti nesutaikomi vyras ir moteris, argi dabar ji neatskleidė, jog tiedvi būtybės, neperskiriamos ir nedalomos, prilygstančios viena kitai gašlumu, geismu išgyventi, troškimu pažinti viena kitą, niekada nenorėjo matyti to, kad jodvi sieja ryšys, nuaustas iš neįveikiamo abipusio nepasitikėjimo, juk jiedu visada gyveno tokiuose skirtinguose, dažnai priešiškuose pasauliuose, juk moteriai visada buvo skirta varžyti vyrą, didingai žygiuojantį prie jam lemto tikslo – viešpatavimo arba jam priklausančių žemiškųjų galybių valdymo, ir kai tik vyras ima teikti pirmenybę ne moteriai ir vaikams, bet savo grobuoniškiems potroškiams, ji greitai nutrenkiama į užmirštį, į negandas, apninkančias ją, pasmerktą vienatvei; kuri moteris nepatyrė jai lemtos nelaimės, visos jos pažino pametimo menkystę, tos būties negandą, visos jos žino, kad visados bus vyro nesuprastos, žeminamos, nors ir būtų parašiusios tas didingas eiles, kurias Renata skaitė pavakary vaikų knibždančiame knygyne, kai staiga užsigeidė gerti, pajuto džiūvant burną iš troškulio ir paširdžiuos veriantis tuštumą, lyg ją būtų ūmai sugniuždžiusi ta vyrų yda, amžinai skatinanti juos palikti, pamesti moteris, primindama, koks skausmingas jos amžinas bejėgiškumas, ir dabar, einant po šiuo akinamai skaisčiu dangumi ir tyloje po ko-

jomis vos girdimai gurgždant traiškomoms kelio kriauklelėms, tas kamuojantis troškulys ją galėjo parvesti į viešbučio kambarį, ir, išsitiesusi ant lovos, kurioje jiedu ką tik gulėjo, ant suglamžytų, dar drėgnų nuo prakaito paklodžių, ji pajustų palengvėjimą malšindama troškulį, svaigdama gertų vandenį iš tviskančios ropinės, stovinčios ant staliuko, nuo troškulio žvilgsnis apsiblaustų, ji žiūrėtų šnairomis, begėdiškai, kaip žiūrėdavo ieškodama cigarečių, žiebtuvėlio, auksinio portsigaro arba lošdama kazino, pasinešusi viską pralošti, nes reikėjo nušluoti, sunaikinti tuos daiktus, kuriuos Klodas, saugodamas jos sveikatą, amžinai slėpdavo, šįkart jis niekur jų nenukišo, argi jie nebuvo čia pat, viešbučio kambaryje, ir tuo metu, kai jis paskubomis rengėsi, skutosi, ji niekaip nesugebėjo jo įtikinti, kad narkotikų pirkliams paskelbtas per griežtas nuosprendis, ir nors tarnautojai vis dar streikavo, apačioje Klodo laukė vairuotojas, argi ne visad jį supdavo žmonės, pasirengę patarnauti įspūdingą priedermę vykdančiam pareigūnui, jis užsisakęs taksi jau vakar, pasakė jis įprastu praktišku tonu ir pridūrė, kad stačiai vykdąs savo pareigą – baudžiąs už nusižengimus, laikomus nusikaltimais, jis kalbėjo maloniu balsu, tau reikėtų pailsėti, lipšniai tarė jis, staiga pajutę švelnumo antplūdį, jiedu būtų patyrę tą patį saldų svaigulį, kuriuo mėgavosi naktį, jeigu antrąsyk nebūtų sutūtavęs taksistas, būtų vėl susitaikę, taip, pasimylėję, argi jie nemyli vienas kito, bet tuomet reikėtų, dingtelėjo Renatai, viską sunaikinti, nušluoti tą prisiminimą nuo jųdviejų goslių lūpų, sunertų rankų, argi ji nespaudė jo rankų, nebučiavo atsisveikindama, nes jis buvo jai geras, ir tai ji žinojo, pagaliau jis nulipo apačion į viešbučio vestibiulį, ji nusiskundė, kad jai vėsu, ir griebė šaliką, nors buvo tvanku ir drėgna, ir tas judesys, kuriuo ji traukė šaliką iš spintos, jam pasirodė negrabus, tuo judesiu ji nušlavė dvasinį pakilimą, išsiugdytą gyvenant šalia to žmogaus, bet jis visados bus tikras draugas ir gynėjas, suvoks jos stiprybę, kai tuo tarpu, vos tik ji pasijus viena, jai vis atrodys, kad juos siejantys santykiai sutepti nepasitikėjimo, jai neduos ramybės abejojimas savo likimu, kuris

juo labiau lėmė jos gyvenimo laimę – Francas ar Klodas, na, o jis tvirtino, kad ji pati kurianti savo laimę, reikėjo viską nušluoti, sunaikinti, nes per daug skaudžiai likimas ją nubaudė, žiebtuvėlį, cigaretes, auksinį portsigarą, bet atsargiai, juk ji moteris, mėgstanti bendrauti su žmonėmis, mąstė ji, anaiptol ne kokia nors asketė, kaip ji galėtų atsižadėti tokių tviskančių daikčiukų, kuriuos taip mėgo laikyti saujoje, naktimis sėdėdama šiltoje, svaigioje barų, kazino prietemoje, tačiau dabar reikia viską nušluoti, sunaikinti, visus tuos nekaltus niekučius, tokius brangius jai mažmožius, ir štai širdį gniaužia nuo žemės, nuo tako kylanti tyla, jos gyvenimą pakeisiančių sukrėtimų bežadis aidas, ar iš tikrųjų kitapus tako, ženklinančio prašmatnaus viešbučio valdų ribą, prasidėjo staigi vienatvė, vienatvė moters, ūmai atsidūrusios ant skardžio, prie bedugnės krašto, ir tuomet ji pajuto džiūvant burną ir paširdžiuos veriantis tuštumą, nes kitapus tako, kitapus kelio po medžiais, horizonte jau nebebuvo matyti automobilio, taksi, į kurį sėdęs Klodas atsigręžė ir nusišypsojo švelnia suokalbininko šypsena; tik vanduo ir dangus žėrėjo žilpinančia šviesa, deginančia Renatai akis. Ir ką galėtų reikšti, kad taip staigiai nusilpo jo juslės, koks siaubas apėmė jį dabar, kad jis nebegali jų matyti nei girdėti, nes Liukas ir Polis sukvietė visus, ir jie jau buvo čia kartu su slauge, kuri, pirštais suėmusi jo ranką, siūlė naudotis laikrodžiu, didinant morfijaus dozę, taip pat ir jo sesuo, kuri atvyko, priversta nutraukti paskaitas, nors Žakas būtų labiau norėjęs niekada nebematyti savo giminių, ir Tanžū, kurį neaiškiai girdėjo kūkčiojant, tarytum konvulsyviai kuždant, gokčiojant, ir Tanžū ašaros, kadaise taip jį sutrikdžiusios, didelės ašaros, ašarų upeliai, srūvantys Tanžū išsišovusiais skruostais, kai jis klausė, vadinasi, jūs manęs nebemylite, ir Žakas jį atstūmė, geisdamas kitų malonumų, vieną naktį parke, kitą sykį saunoje, bet svarbiausia norėjo, kad Tanžū nustotų jį visur sekiojęs, ir staiga nakčia per galybę vamzdelių ir aparatų, apraizgiusių Žako kūną, prasiveržia verksmas, slopinami kūkčiojimai, gokčiojimai, laisvo žmogaus ašaros erzino

ligonį, kuris jautėsi kaip kalinys, buvo gryna kančia, kokia baimė persmelkdavo, kai jis nebegirdėdavo vaikščiojant Karlo, šokinėjant nuo trobos stogo į sodą prie citrinmedžių, apelsinmedžių, kai nebematydavo Dvako galvos, to bernėko, klibikščiuojančio prie milžino citrinmedžio, kurio žalius vaisius jis ryte rydavo kačių knibždančiame kieme, kokia baimė persmelkdavo, kai pritrūkdavo oro, kurio jis vargais negalais įkvėpdavo, išpūsdamas krūtinę, kai jo užtekdavo tik trumpam desperatiškam atodūsiui, dunkstelėjimu atsiliepiančiam širdyje, ir, kai viskas nutilo, prikaustytas prie lovos, tik tą dunksėjimą jis girdėjo, nebejautė saulės glamonėjant rankų, nebegirdėjo bėgant Karlo nei dusliai brazdant plieno, tų daiktų, kuriuos jis vogdavo gatvėse, dviračio paminos, padangos, grandinės, spynos, nieko čia nepadarysi, sakydavo pastorius Jeremijas, ką gali padaryti, kai gęsta lempelė, ir ką jis padarė su savo gyvenimu, klausė tauraus profilio moteris, toji, kuri tiek kartų pasirodė agoniją, mirtį pranašaujančiu veidu, argi ji nekuždėjo kerštingu balsu, nei tavo kelionės į Rytus, nei tavo išmoktos kalbos, nei tavo skaitytos knygos, nei tavo parašyti straipsniai, nė menkiausias tavo darbas neleido mums pamiršti, kas tu buvai, kas esi, ir bene aš tos vietos universitete neišsikovojau savo užsispyrimu, kai tu keliavai po pasaulį, kai šeimoje mes girdėjome gandus apie tave, tavo elgesį, ar kada buvai atėjęs pasidomėti mano sveikata, tolydžio pasikartojančiais depresijos priepuoliais, ne brolis, bet Dievo bausmė, garsėjantis savo kerais, savo pergalėmis, mano vyras, mano sveiki vaikai akyse tavęs nėra matę, tavo egoistiška laimė, tavo pasiutęs geismas mėgautis gyvenimo malonumais, tasai Tanžū, juoba kitos rasės žmogus, kurį taip mylėjai, juk galėjai susitvardyti ir nedergti mūsų vardo, toks brolis – stačiai Dievo bausmė; susibūrę koridoriuje, iš kur pamažu kaip ūkas nyko gyvybė, slaugė, vyresnioji sesuo, draugė, motina, moteris klasikiniu profiliu, kuri, parveždama iš oro uosto, klausė, ar jam patogu tarp priegalviukų automobilyje, moteris, kuri juo rūpinosi, kuri iš naujo atvyko jo aplankyti, kuri jo ilgėjosi, kaip

pasisekė kelionė, klausinėjo ji, moteris, kuri spūstelėjo pirštu laikrodžio mygtuką, padvigubindama morfijaus dozę, ir pasakė, miegok ramiai, moteris kartėlio paženklintu profiliu, kuri laikėsi atstu, nes, kad ir stovėdama šalia Tanžū, į jį nežiūrėjo, lyg jo čia nebūtų, moteris, graužiama pavydo ar pagiežos, nes argi Žakas nebuvo skaitęs visų knygų, jo straipsniai žinomi Amerikos universitetuose, ar ta moteris nesitrauks nuo jo iki pat pabaigos, sesuo, kantri draugė jo nepaliks, kai tuo tarpu Žakui nėjo iš galvos, kad jis laukiamas kitur, paplūdimyje, buvo kasdienės mankštos, begėdiškų konvulsijų metas dvokiančiame paplūdimyje, kai tuo tarpu – jis neabejojo – netrukus sode turėtų sušnarėti lapai, pasigirsti Karlo žingsniai, pro spragą tvoroje kyštelėti Dvako galva, nes lempelėje vis dar buvo aliejaus, ir Žakas girdėjo dangišką muziką, ko jis norėtų pasiklausyti, klausė Liukas, *Davidde Penitente* kantatos ar *Missa in do minor*, to didžio kūrinio, kurį Mocartas parašė kaip dievobaimingą auką Zalcburgui, gimtajam miestui, kur vėliau buvo taip dažnai žeminamas, Mišių, parašytų džiūgaujant, pagautam širdies protrūkio, parašytų sopranui, angelui, moteriai, tiek kartų nuvijusiai mirties baimę, tą nenusakomą baimę prakeikimo, amžinosios ugnies, niekada neapleidusią Mocarto, nes, mąstė Žakas, lempelėje vis dar yra aliejaus, vis dar dega liepsnelė, vis dar žiba šviesa, ir jis buvo tikras, kad kaip tik šita Konstancai parašyta *aria*, pilna džiaugsmo, palaimos, išreiškė *Kyrie*, *Sanctus* liūdesį, *Dies Irae* tamsybę, nes dar kartą drauge su fagoto, obojaus giesme Žakas išgirdo širdžiai mielus garsus apie namus, brazdant plieną, dviračiui riedant asfaltu, miaukiant ant stogo susipjovusias kates, tylius žingsnius ant šaligatvių, nubertų suvytusių hibiskų žiedais, didindamas dozę, pirštu spūstelėdamas laikrodžio mygtuką, jis išsivadavo iš to kambario, kur buvo apraudamas, nes buvo laukiamas kitur, vidury vandenyno, kur, laivo velkamas, su vandens slidėmis šokinėjo per aukštas bangas, lėkė svaiginamu greičiu, svarbiausia reikėjo deramai kvėpuoti, neužspringti vandeniu, lūžtant galingoms, už jį aukštes-

nėms bangoms, tačiau oras buvo lengvas, dangus – nagu perdrėkstas švelnutis šilkas, kuriame žiojėjo balta saulės opa, akinančios saulės, kurios dabar stengėsi vengti, tos pačios saulės, kadaise glosčiusios, švelniai glamonėjusios rankas, liemenį, kai jis, nuogas iki juosmens, rytais rašydavo lauke prie stalo, argi ta saulė nepaliko jo visam laikui, ir kada pagaliau padange atskleęs pagalbon parašiutas, kuriuo jis iškeliaus, išskris, visiems verkiant miegamajame ir gelbėtojams paplūdimyje mosuojant juodomis vėliavomis, nes grėsmės, pavojaus atveju staiga uždraudžiama plaukti į jūrą. Ir Karlas važiavo dviračiu Atlanto pakrante, bulvaru, kur abejingi mauduoliai slankiojo paplūdimiu, slūgstant potvyniui, braidžiojo per bangas, klausėsi gailaus sirenų kauksmo, tardamas sau, kad ne jo ieško policija, nes anksti rytą prieš gerą valandą jis apžergė naujintelaitį dviratį priešais prekybos centrą, tai buvo naujausio modelio dviratis, vienas iš demonstruojamų pirkėjams, vairas, stabdžių timpos buvo tokios pat skaudžiai geltonos spalvos kaip ir geltoni Karlo marškinėliai, Mama sakė, kad marškinėliai nešvarūs, ir ką veikia Karlas užsigulęs ant virtuvės stalo ir paikai žiopsodamas, kaip Deandra ir Tifani geria pieną, nors tuo metu turįs būti mokykloje, ar jis galvoja apie savo ateitį, ką pasakytų Dvasiškasis Tėvas, kuris yra danguje, argi jis mirė ne už jį, Karlą, jis pasakytų, vaikeli, prieisi liepto galą, kaip priėjo broliai Eskobesai iš Esmeraldos gatvės, ar tu galvoji apie ateitį, vaikeli, ir apie mane, Martiną Liuterį Kingą, už tave praliejusį savo kraują, Mama išstūmė jį pro duris, ir jis niurgzdamas šlaistėsi aplink trobą, kur mėtėsi begalė tuščių butelių lipnių putų priskretusiais dugnais, ir tuos butelius, ir popierines lėkštutes, atlikusias nuo sekmadieninės iškylos, Karlas turėjo surinkti į šiukšlių maišą, bent taip liepė pastorius, bet argi jis klausys tėvų, graudeno Mama, ką, argi klausys, ir ką jis išdarinėja išsitiesęs kiek ilgas ant virtuvės stalo, apgalvoja, kokią dar šunybę iškrėsiąs, svajoja apie dviračių grandines, spynas, kurias kaip niekur nieko nugnybia žnyplėmis, kur tai matyta – susidėti su Nenaudomis negrais iš Bahamos

gatvės, tais galvažudžiais, išsigimėliais, kurie vakare tyko jus apiplėšti, apsiseilėję spokso stiklinėmis akimis iš savo sušvinkusių lindynių, ar Karlas girdėjęs kaukiant patrulių sirenas, kai tie dieną naktį naršo Bahamos gatvėje tarp padugnių, kurių ir žmonėmis vadinti jau nevalia, visų tų atmatų iš Bahamos gatvės, iš Esmeraldos gatvės, iš brolių Eskobesų gatvės, kitą sykį jie nusiųs jį atsivėsinti smegeninės pas Atlantos fermerius, bet Viešpats geros širdies, geresnis už mus, griausmingu balsu dėstydavo pastorius Jeremijas žmonai, lyg sakydamas pamokslą šventykloje, ir Karlo motina apmaudžiai atsiliepdavo, velniai jį nujos į pragarą su visomis dviračių grandinėmis ir spynomis, ir bene Karlas negirdėdavo motinos prakeikimų, gailiai kaukiant sirenoms, kai Deandra ir Tifani nueis gulti, namuose bus ramiau, mąstė Karlas, saulėje įkaitusių nuleidžiamų užuolaidų skersinės plokštelės buvo tūpte nutūptos musių ir drugių, Mama visados išeidavo iš trobos pasisveikinti su laiškininku, baltuoju, pataisydavo pakrypusią laiškų dėžutę, tas jausmingas jukus jaunuolis trumpomis kelnėmis atnešdavo naujienų iš kitų bažnyčių, laikai keičiasi, sakydavo Mama, jiedu plepėdavo apie orus, apie baptistų bažnyčios chorą, kuriame giedojo Venera, kartais Mama niurgzdavo, kad Karlas niekam tikęs, dar šįryt tinginį šventė, būtų neblogai, jeigu kas paimtų jį vasarai plantacijon į Atlantą, beširdžiai žmonės sakydavo, jog Dvakas klibikščiuoja, ir vis dėlto Mama jį mylėjo ne ką mažiau nei kitus, ką padarysi, kad viena koja raiša, pastorius nešdavo jį paėmęs ant rankų iki mokyklos autobuso, tegu tik pabando tyčiotis iš jo vaiko, Viešpats juos nubaus, tačiau Dvakas buvo toks pat vagis kaip Karlas, pagalvojusi apie negriukus, kas dieną krintančius nuo kulkų Čikagoje, Mama džiaugdavosi, kad čia to nėra, taip, pastoriaus Jeremijo tiesa, jau seniai laikas išmesti iš kiemo senąją ledainę, tegu joje apsigyvena raudonosios skruzdėlės, kai šalia būdavo Deandra ir Tifani, Mama pamiršdavo Karlą, savo bėdą, ir pagaliau nutilo mieste šaižus patruliuojančių automobilių kauksmas ir Mamos rėkavimas, kurį nuo

pat ryto girdėjo keldamasis, Karlas džiugiai išdarinėjo piruetus ant dviračio balnelio, nes Nenaudų negrų gauja jam atrodė labai toli, jie slapstėsi grėsmingoje Bahamos gatvės prietemoje, sutūpę savo namų tarpuvartėse, apsinarkotinę, vis dėlto laukė Karlo atvykstant su prekėmis daugmaž apie vidurdienį, klastingi nedorėliai baltomis iltimis, blizgančiomis niekinamai prašiepptose burnose, dviratis sidabru švytinčiais naujutėliais ratais bus išardytas ir parduotas dalimis, tačiau Karlas pasiims sau kalytę, vardu Poli, Poli, kurią aptiko pintinėje ant bagažinės, suvyniotą į maudymosi rankšluostį, be pavadėlio, be antkaklio, kalytę stačiomis ausytėmis, rusvų gaurų kamuoliuką, lekuojantį iš troškulio didelėse atletiškose Karlo rankose, ir jos šeimininkas pats kaltas – ko, eidamas apsipirkti, paliko dviratį prie šaligatvio, nuo šiol Poli priklauso Karlui, netrukus jiedu bėgs drauge į paplūdimį, į tą paplūdimį, kur stypso baltasis garnys, pasikišęs snapą po plunksnomis, visi tie Nenaudos negrai dabar atrodė labai toli, tie utėliai, kaip sakydavo motina ir kaip užgauliai išvadino jį senis baltasis, kalbėdamas apie jo susivėlusius plaukus, kai jis vakar, kaip ir kiekvieną sekmadienį, pajūryje, prie baltojo namų, plovė jo automobilį, Karlas jų daugiau nebematė, nes rūpėjo Poli, ir Mama, sode po skėčiu atsiskleidusi laikraštį, kalbėjo, kas bus su mumis, jeigu jie visi žus nuo kulkų Čikagoje Vėjelio gatvėje, Taikiųjų Astronautų gatvėje, Drungnų Vėjų gatvėje, sakyk, tėvai, kas bus su mumis, ir pastorius Jeremijas, su laistytuvu rankoje spoksodamas į gėles, pasakė, kad reikėtų išmesti į kiemą senąją ledainę ir aplankyti profesorių kitoje gatvės pusėje, sukalbėti maldą, kai išmušianti jo valanda. Tos Mišios parašytos džiugesiui, širdies protrūkiui pagavus, mąstė Žakas, klausydamasis tokios tyros ir iškilmingos giesmės, kurią davė pasiklausyti Liukas, uždėdamas ausines, kokio keisto gailesčio apimtas, Žakas klausėsi jos žavėdamasis tą skaisčią dieną, kai, prijungtas prie aparatų, žeminančiai pririštas prie lovos, apsuptas skausmo iškreiptų veidų, grimzdo į naktį, tą vienintelę reikšmingą naktį, apie kurią nei dabar, nei kada nors anksčiau

nieko nenutuokė, nors buvo išsilavinęs, buvo svetima jam, jo neatbunkančioms juslėms ta atgailos naktis, kurioje turėjo pranykti jo siela, išėjusi iš suniekinto, skausmų draskomo kūno, primenančio kalinių kūnus Piranesės graviūrose išsukinėtomis, prie stulpo ar rato pririštomis rankomis ir kojomis tolydžio ryškėjančiame šviesotamsos spalvų žaisme, katorgų, kalėjimo mūrų tyloje, tie kūnai, menininko pamatyti, nupiešti stilizuota, sublimuota kankinimo poza, kai tuo tarpu kūnai kentė pažeminimą, kai tuo tarpu lauke buvo taip gražu, kad Žakas instinktyviai atsigręžė į saulę, argi ir jis, ir kiti eseistai savo rašiniuose netvirtino, kad šitos graviūros primena Kafkos kūrinius, *Metamorfozę, Pataisos darbų koloniją*, argi jis neįkyrėjo studentams savo interpretacijomis, paremtomis tapyba, graviūromis, literatūra, bet ne ką daugiau nei Piranesė, įsivaizdavęs savo kalinius, pririštus už kojų, burna pritrėkštus prie senovinių kalėjimų išdailintų akmenų, jam niekad nebūtų atėjusi mintis, kad vieną dieną jis pats bus toks kalinys, kad koks nors baudžiantis dievas lauks jo lovoje, iš kurios jis jau nebesugebės atsikelti ir kaip kiekvieną rytmetį bėgti prie vandenyno, maudytis, džiaugtis gyvenimu, nes buvo nesuvokiama ta karti tiesa, kad netrukus jis nustos alsuoti, nors dar ilgai rodys gyvybės ženklus, ir kai pamatė artėjant Tanžū ašaromis paplūdusiu veidu, staiga suvokė, ką reiškia žodžiai, išsprūdę iš burnos, aš gyvas, žinai, akiplėšiškai pasakė jis vienu atokvėpiu, girdi, aš gyvas, ir virtinėje žaibiškai lekiančių prisiminimų, sukrėtusių atmintį, jo trumpas gyvenimas pasirodė kaip begalinio stebuklo šaltinis, nėra nieko, dingtelėjo jam, ką būtų galima atimti ar pridėti nesuardžius šio tobulai darnaus likimo, netrukus prieisiančio savo pabaigą, netgi moteriai, vakar pranašavusiai mirtį, slaugei, draugei, seseriai, moteriai, tokiu žiauriu paslaugumu lydėjusiai ten, kur jis turėjo būti vienišiausias iš visų žmonių, Žakas jau neketino priešintis, nebesipriešino tai draugei, tai seseriai, ko gera, ji bus atleidusi savo aštrius nagus nuo jo širdies, nes dabar uždėjo atlaidžią ranką jam ant kaktos, tardama, kad Žakas tikriausiai

labai nori gerti, gal jis pageidauja dar trupučio morfijaus, ir tą pačią akimirką Tanžū, tvirtai suspaudęs Žako ranką, tarytum nuvedė į pirmojo jų susitikimo vietą, kurią jis tarėsi pamiršęs, ir Žakas, lyg staiga nušviestas regėjimo, Žakas, jau nebematydamas jį supančių žmonių, vėl išvydo teatro sceną, kur Tanžū šoko su kitais studentais, argi Tanžū neužtruko ilgiau už kitus, balta kreida žymėdamas scenoje savo šokio žingsnius, ir, slėpdamasis užkulisiuose, kad niekas jo nepastebėtų, Žakas negalėjo patikėti savo akimis, matydamas Tanžū ūmai pasikeitusį, stulbinantį savo žavesiu, Tanžū vieną tyliais šuoliais sklandantį oru, Žakas prisiminė pamilęs Tanžū už tą laikui nepavaldžią tylą, kurią skleidė jo kūnas, blausios šviesos užlieta tamsi oda, tas prisiminimas fiziškai buvo toks malonus, kad Žakas įsivaizdavo, kaip jis išeina iš užkulisių kaip ir aną dieną, viena ranka apkabina Tanžū per liemenį, ir staiga Žakas atsiduria sode, Tanžū sėdi prie jo kojų, buvo jo gimtadienis, Tanžū liejo akvarelę – atvirą narvelį, kabantį pajūryje ant bugenvilijos šakos, ir ant virbo tupinčią papūgėlę raudonomis ir žydromis plunksnomis, Žakas vėl matė tą akvarelę, lyg ji būtų ką tik Tanžū nutapyta, iš po teptuko subtiliais tonais liejosi dangus, jūra, vandens nuskaidrinti perregimame popieriuje, ir, lyg ta ramybės diena būtų buvusi amžina, laime spindinčiomis akimis Žakas gerte gėrė žydrą dangų, gausybę žiedų, byrančių nuo medžio terasoje, jis buvo lyg papūgėlė, apsvaigusi nuo šilumos, saulės ir laisvės, nesiryžtanti skristi iš atviro narvelio, kojomis jautė tiesią Tanžū nugarą, jo pusiausvyrą, jo harmoningą būvį, piešiant dangų ir jūrą, ir papūgėlę; bežadis, sustingęs kaip muziejaus statula, sutelktu ir nebyliu įkypų akių žvilgsniu, jis buvo įsikūnijusi nenusakoma išmintis, įsigilinusi į apmąstymus apie grožį, bet Žakas buvo abejingas tos dienos tobulybei, suirzęs, nes paseno dar vieneriais metais, argi vakar ne per smagiai atšventė gimtadienį, dabar ta diena nebegrįš, nei ta, nei kitos, jų valandų amžinybė nutekėjo iš jo sielvartingos širdies, kuriai jau seniai, rodos, niekas nebegalėjo patikti, kai viskas buvo baigta, viskas baigta. Ir

triušiai, ir viščiukai, kuriuos Samiuelis ir Augustinas gavo Kalėdoms dovanų, krutėjo žolėse saulėkaitoje, juos vis dar krėtė atėjimo pasaulin šiurpas, visi kaip vienas sprogino akis į rytmečio šviesą, ūksėjo, piepsėjo, o tuo tarpu Vensanas miegojo aukštai kambaryje šalia motinos, kuri, gindamasi nuo kepinančios saulės, nuleido užuolaidas, nes bene Vensanas nebuvo gražiausias, mieliausias iš trijų Melani sūnelių, nors visi trys buvo žavūs, ir ji didžiavosi savo vaikais, prisiminė, kaip rėkė iš skausmo gimdydama Vensaną, o štai jis jau miega šalimais plačioje lovoje, nes iškėlė jį iš lopšio, norėdama palaikyti ant rankų, ir dabar klausėsi, kaip jis alsuoja miegodamas, nieko baisaus, kad kvėpuoja truputį per tankiai, sunkokai, kaip nustatė gydytojai, jam vos gimus, vis tiek Vensanas visų vaikų stipriausias, Samiuelis ir Augustinas gimė Paryžiuje ir Niujorke, Vensanas – svaigių kvapų saloje, prie jūros, buvo tai putlus kūdikis, kada gi jis pabus ir pratrūks čiauškėti arba verkti, įbedęs į ją ilgomis blakstienomis apriestų akių šiltą žvilgsnį, argi jis nepaveldėjo tamsaus gymio iš savo senelių italų, ir ką ten šūkauja Augustinas, lėkdamas laiptais žemyn su supermeno apsiaustu, mamytė turi vaikelį, ir jis jau čia, valio mamytei, toks triukšmadarys tas Augustinas, kada gi jis liausis erzėjęs, ar Dženi su Silvija negalėtų jo išsivest pasivaikščioti arba Danielis galėtų jį pavėžinti užsikėlęs ant dviračio balnelio, šiandien ne šiokiadienis, Danielis rašys iki vidurdienio, dėl vaikų vis dar nebaigė savo pjesės antro veiksmo ir labai nervinosi, kad nespėja, Dženi ir Silvija ruošė šventę Vensanui, šiandien jis jau dešimties dienų, reikėjo viską apgalvoti, kokių šaltų užkandžių sutaisyti, ir Melani užsibuvo prie sūnelio lovos, pamiršusi savo priedermes, dingtelėjo jai, pamiršusi Dženi ir Silviją, ir paskaitą, kuriai neturėjo laiko pasiruošti, ketvirtadienį numatyta aktyviščių sueiga, ir kas čia atsitiko, kad nebesilaiko ant kojų iš nuovargio, puldinėdama nuo vieno vaiko prie kito, juk ji tokios stiprios sveikatos, autobusėliu nuvežusi mokyklon Samiuelį, sudėjusi jo teniso kamuoliukus ir priešpiečius į kuprinę, paruošusi Dženi ir Silvijai

valgio, su maišų pilnomis rankomis nejučia dygėdamasi pagalvojo, kad ko gera pirmą kartą, pagimdžiusi vaiką, jaučia tokį pasidygėjimą, vaiką ilgomis blakstienomis apriestų akių šiltu žvilgsniu, ar per daug jį myli, ar nepakankamai, ak, Vensanai, juk jiedu viena būtybė kaitriame pavėsyje, kalbėjo Melani sūneliui, atsigulusi šalia, klausydamasi jo alsavimo, retkarčiais pirštu liesdama drėgną kaktytę po juodais plaukais, ji vis dar vilkėjo smėlio spalvos šortais, suglamžytais marškinėliais, su kuriais paplūdimyje mankštinosi iš ryto, svečiai pradės rinktis septintą valandą, ji sutiks juos su tuo elegantiškumu, kurį įskiepijo Motina drauge su savo kultūra ir begale jos visuomeninei padėčiai prideramų potroškių, pagalvojo Melani, Motina, Tėvas, abu vienodai nepalenkiami, ar tik jie nesitiki, kad privalai visomis keturiomis laikytis jų tradicijų, ką pasakodavo Motina, per arbatėles, vakarinius kokteilius girdamasi draugėms, mano duktė labai jauna tapo lydere, puikiai apsigynė humanitarinių mokslų disertaciją universitete, vyko į Afriką, kur, nesibaimindama darbo sunkumų bendruomenėse, stojo į grumtynes su skurdu ir neteisybe, bet aš nesuprantu, kodėl ji ištekėjo, kodėl prisigimdė vaikų, kai tuo tarpu mums Amerikoje šitaip reikia moterų lyderių, ar dabar ji galės siekti vietos senate, vadovauti politinei partijai, mūsų bičiuliai galėtų padėti, ir, tolydžio glostydama vaikui kaktytę, Melani mąstė apie savo pavėluotą veiklą, vaikui tankiai alsuojant jai į skruostą, jai vaidenosi sukrėstas pasaulis, prezidento pareiškimas per televiziją, karo paskelbimas rūškaną sausio naktį, o gal buvo jau paryčiai, kai jie sumigdė vaikus savo lovoje, pamiršę Augustiną, kuris atbėgo pas juos naktį, susirietė į kamuoliuką kojūgalyje, dabar buvo jau per didelis, kad, ko nors išsigandęs, bet kuriuo nakties metu liptų pas tėvus į lovą, o ką sakė Augustinas tą rytą, nei tėtis, nei mama nebegrįšią, danguje ugnis, gatvėse pilna sudegusių dulkių tvaiko, mamos pilvas taip išsipūtė, jog Augustinui nebėra vietos, štai ką pasakojo Augustinas, jis jau niekad nebematysiąs nei tėvų, nei savo juodųjų auklių Dženi ir Silvijos, kurios mokėsi

Švenčiausiosios Mergelės, Jūrų Globėjos, mokykloje, tą rūškaną sausio rytą namuose nebuvo nė gyvos dvasios, tik ugnis danguje, ir žmogus per televiziją pasakęs, kad ateityje nebūsią prasmės valytis dantis einant į darželį ar mokyklą, tėtis pasakė, šiaip ar taip, įsidėkite priešpiečius, sumuštinius su kalakutiena ir obuolį, taip pat Samiuelio teniso kamuoliukus, nieko nepamirškite, ir pareikalavo iki vidurdienio netriukšmauti, Augustinas nebepasimatysiąs su tėvais nei su Dženi, nei su Silvija, ir šitaip pasibaigsianti Melani veikla tą rūškaną sausio rytmetį, jos ketverių metų sūnelis Augustinas paklausė, ar šiandien ta diena, kai jie visi turėsią mirti. Vensanas miegojo plačioje lovoje šalia motinos, kaitrioje prieblandoje už užtrauktų užuolaidų, kumštelyje stipriai apgniaužęs Melani pirštą, ir negirdėjo, kaip čiauškia Augustinas, bėgiodamas tarp triušių ir viščiukų po erdvų sodą, kur žydėjo juodieji migdolmedžiai palei baseiną, aptvertą geležine tvora, idant Augustinas galėtų kuo ramiausiai žaisti, baseiną, ilgai netrukus nušvisiantį nakčia žaliomis iliuminacijomis, šį vakarą Samiuelis pavaduos Chuliją, vietoj jo prie baro aptarnaus motinos svečius, Chuliją, tremtinį kubietį, paplūdimyje sumušė tėvynainiai, irgi tremtiniai, Samiueliui magėjo, mėgdžiojant Chuliją, pilstyti vyną į krištolines taures, džiną, degtinę – į aprasojusius stiklus ant skaldyto ledo gabalėlių, kostiumuotas kaip Chulijas ir baltomis kojinėmis iki kelių, lygiai tokiu pat valdingu balsu teirausis, ko pageidaujate, ir jo tėvų svečiai apguls barą sode po žvaigždėtu dangumi, o kadangi Augustinas baisiai to nori, jis ir kavą pilstys, bus vėlus vakaras, bet šventė tęsis kelias dienas, kelias naktis, ir Augustinas apsnūdęs svirduliuos įkandin garuojančio kavinuko tarp Dženi ir Silvijos, neatsilikdamas nuo jų nė per žingsnį, ir tolydžio sakys motinai, aš tavęs klausau, mamyt, aš nevalgiau cukraus, bet Melani matys rausvas Augustino lūpas apėjus plonyte cukraus plėnele, ir Augustino tėvas pasakys, tau laikas gulti, Augustinai, nes jau pradedi meluoti, tačiau Augustinas pratrūks šaukti, ginčytis, jo šauksmą išgirs nuo audros išsigelbėjęs varnas, šalimais tursens

lekuodamas nuo karščio labradoras, ir Augustinas pavydės savo broliui Samiueliui, kurio niekas nevaro gulti, kuris valgo cukrų ir kartą per savaitę, retsykiais nutaisęs pranašią miną, ragauja vynus, Samiueliui, kuriam tėvai vienuoliktojo gimtadienio proga padovanojo laivą, aišku, kur kas kuklesnį negu tėvo laivas, bet jis irgi stovėjo prisišvartavęs prieplaukoje, o ramią dieną matydavai kapitoną vagojant jūros bangas, kai tuo tarpu Augustinas niekad kojos nekelia pro sodo vartelius be Dženi arba Marijos Silvijos, arba tėvo, kaip jam nuobodu su tais verksniais pypliais vaikų darželyje, kodėl tėvai nepastebi, kad jam nuobodu tarp visų tų pipirų, kodėl nepastebi, kokia aukšta jo kakta, jog toje aukštoje kaktoje jau susimetusi raukšlė, susirūpinimą ženklinanti raukšlė virš kumpos nosies, kodėl Chuliją primušė paplūdimyje tą naktį, klausinėjo jis tėvą, kodėl, kodėl, bet niekas neatsakė, na, o Samiuelis naudojosi visomis saugusiųjų privilegijomis, be abejo, tik todėl, kad jau buvo aktorius, kurį galėjai matyti kine, teatre, vakare jis išeidavo įsikibęs motinai į parankę, lėktuvu skrisdavo su tėvais į Niujorką žiūrėti tėvo parašytos pjesės, o Augustinui buvo uždrausta net cukrų valgyti, nes, užvalgęs cukraus, Augustinas nakčia nesumerkia akių; lakstydamas po veją, Augustinas vaikėsi triušius, viščiukus, tuos gyvūnėlius, ką tik išsiritusius kartoninėse dėžėse, o Vensanas miegojo kuo ramiausiai ir negirdėjo, kaip Augustinas piepsi, plevėsuodamas apsiaustu, šūkauja, valio mamai, valio mamai, ji nebenešioja pilve to didžiulio bamblio, aš myliu mamą, ir, atsargiai keldamasi iš plačios lovos, kur miegojo Vensanas, vis dar neaiškaus nerimo gniaužiama širdimi Melani iš lėto nusivilko suglamžytus marškinėlius ir šortus, su kuriais rytą mankštinosi paplūdimyje, ant savo kaulėtų strėnų užsitraukė balto muslino suknelę, kurią jai būtų išrinkusi Motina, nes šį vakarą Motinai reikėjo patikti, apsiavė sandalus auksuotais galais, Danielio parvežtus iš Kinijos, atrodė, jog tai buvo jau seniai, prieš nelaimingą atsitikimą, Niujorkas, iliuminacija iš esmės paveiks jų gyvenimą, Danielio kūrybą; įsitvėrusi laiptų turėklų, Melani pamatė, kad Dženi ir

Silvija jai šypso, žvelgdamos su aklu pasitikėjimu, kurio ji tarėsi nenusipelniusi, išgirdo prieduryje kuždantis svečius, Motinos tiesa, paniškai bijodama rasizmo, seksizmo, narkotikų baubo, gresiančio Samiueliui, dar neinančiam į privačią mokyklą, Melani turėjo dar kelerius metus, kol paaugs vaikai, grumtis su tais baubais, paskui Melani galės įkurti politinę partiją, nesgi Melani – apsigimusi lyderė, turi lyderės būdą ir protą, kalbėdavo motina draugams per arbatėles, vakarinius kokteilius, Motina dažnai sakydavo tiesą apie Melani, tik dėl vaikų klydo, iš kur Melani gavo tokį polinkį į motinystę, sakydavo ji, ir staiga mieste ėmė šaižiai kaukti patruliuojantys automobiliai, ir pratrūko rėkti Mama, verandoje susikivirčijusi su Venera, o Karlas meldė Poli tyliai tupėti sandėliuke, ne, nė balso, sakė jis, kol nuvažiuosiu atiduoti dviračio, taip, betgi Venera daugiau nebegiedanti sekmadieniais psalmių baptistų bažnyčioje, aimanavo Mama, čia be galo plūsdama dukterį, čia grasindama jai kumščiais, o Venera sėdėjo išglebusi sūpuoklėse, nakties tamsoje blykčiodama akių baltymais, ir tingiai dūsavo klausydamasi motinos, mat pasidariusi nusidėjėlė, su dėde Kornelijum dainuodama mišriame klube, penkiolikos metų mergaitei nevalia šlaistytis naktimis, dainuoti turistams baruose, klubuose, penkiolikos metų mergaitė turi melstis šventykloje, padėti motinai auginti Deandrą ir Tifani, ir Bahamos gatvėje, ir Esmeraldos gatvėje žmonėms buvo ne paslaptis, kad dėdė Kornelijus – Korėjos karo didvyris, vietos laikraštis net buvo paskyręs kelias eilutes jo drąsai, sakė Mama, bet niekad nieko negavo už savo žygdarbius, dėdė Kornelijus gyveno automobilio priekaboje, dykvietėje prie jūros, tarp savo šunų ir kačių, ir amžinai apsuptas moterų, nes tos pasismaginimų vietos, kur naktimis dėdė Kornelijus griežia bliuzus, o Venera dainuoja gašlia poza, skatina paleistuvystę, nuodėmes, ką apie tai mananti Venera, tingiai išsidrėbusi sūpuoklėse ir šitaip riečianti nosį, motinai kalbant, argi ten negeria alkoholio kiaurą naktį, pasiutęs kraujas tau muša į galvą, rėkė Mama, ir Venera, pramerkdama limpančius vokus, mąstė apie

dėdę Kornelijų, liūdnu, už širdies griebiančiu balsu dainuojantį, kaip jam ilgu draugų, žuvusių tranšėjose, o žuvo visi, visi, nė vieno neliko gyvo. Dėdė Kornelijus skambindavo pianinu kiaurą naktį, didžiuodamasis savo medaliais, savo raudona fetrine veterano berete su žėrinčiu mažyčiu auksiniu ereliu, kurios niekad nenutraukdavo nuo galvos, nei dieną, nei naktį, ir Mama išgirdo melodiją, Veneros niūniuojamą, ir kai ji staiga nutilo, ar tik neišsigirs tyla, dingtelėjo Karlui, baisiausiai bijančiam, kad tik Poli neimtų viauksėti sandėliuke, nes pro suskeldėjusias durų lentas jis pamatė Poli virpant iš baimės, Karlas pažadėjo Poli netrukus sugrįžti, drauge bėgti į paplūdimį, kad tik Poli neviauksėtų, kad klausytų Karlo, nes Nenaudos negrai nudėsią Karlą, jeigu jis dar ilgiau vilkinsiąs ir nepristatysiąs prekės, dviračio, kurį pavogė rytą sykiu su Poli ant bagažinės, dviračio ryškiai geltonu vairu ir stabdžių laidais, tokiais pat kaip geltoni Karlo marškinėliai, jis taip nenorėjo atiduoti to dviračio kaip ir Poli, Poli, kuri šiurkščiu liežuviu laižė jam rankas ir mokėjo graudžiai melsti glamonių, į šoną palenkdama galvytę, kokia laimė Poli, tarė Karlas, kad šiuo metu pastorius šventykloje, žibina žvakes ir klaupiasi melstis už tą vargšą profesorių, gyvenantį kitoje gatvės pusėje ir tikriausiai veikiai mirsiantį, nes, kaip sakė namiškiai, profesorius nesulauksiąs ryto, vakare tėtis paprastai naršydavo sandėliuke tarp įrankių arba kieme žaisdavo domino su kaimynais, ir girdėdavai, kaip vakaro ore pliaukši jų rankos, tegu Poli nieko nebijanti, gausianti pakankamai oro pro išdaužtą langutį, pro kurį vidun įsdavo tūpti vištos, Karlas pastatė priešais ją dubenėlį vandens, ir ji aplaižė jam rankas, lyg maldaudama, niekur neik, nepalik manęs vienos tamsoje, šią naktį, kai žmonės išmeta benamius šunis, aukojamus gyvulius, ir pastoriui Jeremijui dingtelėjo, kad lempelėje baigia išdegti aliejus, kad Viešpats turėtų labiau gailėtis žmonių, to vargšo profesoriaus, kuris nieko nebeėmė į burną, suvilgytos vatos gumulėliais jam drėkino sukepusias lūpas, jis taip norėjo gerti, artėjo naktis, apie kurią jis nieko nenutuokė, tepasigaili jo Vieš-

pats tą neramią naktį, ar profesorius pastebės lovos kojūgalyje geltonąjį hibiską, pastoriaus Jeremijo auką mirštančiajam, jau laukiamam Orchidėjų slėnyje, kur baigiasi visos ašaros, visos bėdos, žmonės matė Dvaką klibikščiuojant Bahamos gatve su prašmatnia gėle ant krūtinės, buvo laivų lenktynių diena, bet pradėjo lyti, ir pastorius išskleidė paplūdimyje savo juodą skėtį, kad nesulytų Deandros ir Tifani, staiga pastoriui dingtelėjo, kad profesorius pats augina sode geltonuosius hibiskus, ir jis tarė sau, še tau, aš jam nusiųsiu hibiską, o nuneš jį Dvakas, mano sūnus, iš kurio visi tyčiojasi dėl raišos kojos, ir, be to, nusiųsiu jam geltonąjį hibiską, ir, vandens paviršiumi skriejant lenktynių laivams, ten, po juodu skėčiu, dūžtant bangoms, lietui lyjant, jam pasigirdo Viešpaties balsas, atidaryk koplyčią saloje, sūnau, nes jie neturi kur paskutinį atodūsį išleisti, ir, šventykloje gęstant žvakėms, tolydžio traukiantis šviesos liežuvėliams, iš Dievo pastorius sužinojo, kad toji koplyčia vieną gražią dieną būsianti šičia, šventykloje, ką reikėsią daryti su visais tais kapais, su tuntais jaunimo Rožių kapinėse, būdamas geras, Dievas pasigailės visų tų gyvybių, ir, karštai tikėdami ir puoselėdami viltį, jie lauks savo kančių pabaigos, savo šeimų šimtais išstumti į gatves, jie būriais plauks ir į šventyklą, ir į sinagogą, bandys malda, meditacija gydytis savo opas, ar pasigailės Dievas, kuriam nerūpi negailestingai nualintas kūnas, ir Žakui dingtelėjo, kad nuostabiai gaiviame, švelniame kaip šilkas ore be menkiausio garso plyšta jo gyvenimo uždanga, geltonai spindint hibiskui, kurį tiesia negriukas, visas uždusęs, atbėgęs tiesiai iš gatvės, tikriausiai tiesą bylojo pastorius Jeremijas, savo pamoksluose sakydamas, jog labai pastebimai sumažėjo aliejaus lempelėje, nes lūpos džiūvo nuo oro, kuriuo Žakas jau nebekvėpavo, ir jis nebegirdėjo brazdant asfaltu Karlo dviračio, kurį jis pavogė rytą sykiu su Poli pintinėje ant bagažinės, bet kurgi Karlas, ar jo nesučiups Nenaudos negrai, bet štai, persiritusi per dangų ir baimės akimirką praskaidrinusi Žakui akis, galutinai užgeso tamsoje blausi aklųjų saulė, išvaduodama nuo visų pančių, nuo

ligoninės lovos, kuria jis buvo pargabentas namo, nuo medicinos aparatūros, ilgai palaikiusios jam gyvybę, dabar laisvas Žako kūnas sklendė kaip kadaise po margaspalviu parašiuto kupolu, tvirtai įsispyręs kojomis į vandens slides, jis skrido mėlyna padange, tuo nuostabiai gaiviu oru, virve pririštas prie gelbėtojų katerio, skrido mėlyna padange taip aukštai, kad matė ilgaplaukę paauglę su šunimi plaukiant kranto link ir mažytę jachtą, nuleidusią inkarą vidury vandenyno, šįsyk skrido taip aukštai padange, kad, velkamas gelbėtojų katerio, tarė sau, nebesileis virve iki putojančių bangų, nes grįžta namo ir jiems pasakys, kad mikliai atidarytų miegamąjį, įleistų vidun sodo kvapų. Ir, staiga išsilaisvinęs, Žakas užmerkė akis, žilpinamas saulėlydžio, pro pušis spindinčio jūroje išilgai kariškių paplūdimio, rausvo saulėlydžio, kurį tiek kartų stebėjo iš savo lovos, klausydamasis dangiškos muzikos, *Davidde Penitente* kantatos, ar *Missa in do minor*, to didžio kūrinio, kurį Mocartas parašė džiugesio, širdies protrūkio pagautas, gęstančioje sąmonėje dar blykstelėjo mintis, kad, nuplaukiant virš vandenyno paskutiniam debesiui ir jo atspindžiui vandenyje, jau baigiasi trumputė pertraukėlė ir visiškon tamson grimzta toks mielas širdžiai vaizdas – bangų glamonei atsidavusi paauglė, su šunimi plaukianti kranto link, ir debesis palengva pranyko horizonte, nes lempelėje išdegė aliejus, ir draugė, sesuo, moteris, jo ištikima slaugė, lengviau atsiduso pagalvojusi, kad viskas baigta, tą pačią akimirką tauraus profilio veidas nesugebėjo nuslėpti paniekos šalia verkiančiam Tanžū, kada gi pagaliau tas bernas išsinešdins pirmu traukiniu, pirmu lėktuvu, ji nebenori jo matyti, mąstė ji, pirštais susibraukdama plaukus ir piktai rišdamasi juos ant pakaušio, argi ne todėl taip žemai smuko brolis, jog susidėjo su kitos rasės jaunuoliais, be to, ji troško būti viena, kad galėtų sutvarkyti šeimos reikalus, ir kaipgi dabar, jau kelios dienos likę vieni be jos, namuose manosi vyras, vaikai, ir tas sudžiūvęs lyg skeletas žmogus, kurį Polis su Liuku laiko ant rankų, kurį vis dar sodina lovoje, kad jis pamatytų saulėlydį, nors viskas jau baigta, viskas

baigta, tas ligos sugraužtas žmogus – jos brolis, iš kur tas pasidygėjimas, atstumiantis nuo brolio, nors ji taip norėtų būti kaip galima arčiau jo, bet argi Žakas kada nors ją užjautė, argi atjautė jos gėdą, pažeminimą, dabar, kai jo nebebus, kaip reikės rytoj apie jį kalbėti su vyru, su vaikais, jai sukosi galva nuo jazminų, mimozų kvapų, dvelkiančių iš sodo, ji svaigo nuo stiprių aromatų, nuo kurių kone pykino ją, smaugiamą gėdos ir pažeminimo, ji niekad nemėgo tų atogrąžų salų klimato, tos augmenijos, amžinai švinkstančios dusinančioje pakrančių tvankoje ir pragariškame karštyje, ta drėgmė, tas klimatas nesveikas, ir, mįslingai apkvaitęs nuo jazminų, mimozų kvapų, dvelkiančių iš sodo, Tanžū žengė prie stalo, ten, kur, žydinčioje lango terpėje, kas dieną rašydavo Žakas, kraudamas į krūvą savo knygos apie Kafką juodraščius, tarp įprastų daiktų, parkerio, kuriuo žymėdavosi vietą vokiškai išleistoje Kafkos biografijoje, vis dar neatplėštų laiškų iš užsienio, tarp daiktų, kurių nuo šiol niekas nebekilnos, gulėjo akvarelė, Tanžū nulieta prieš metus, per Žako gimtadienį, paskutinį jo gyvenime, ir, žiūrėdamas į stebuklingą akvarelę, įrėmintą ir padėtą ant stalo, Tanžū vėl pamatė save aną dieną piešiantį vandenį, dangų, tiesia nugara įsirėmusį į Žako kelius, Žakas, sėdėdamas šezlonge, kartais uždeda jam ant galvos suglebusią ranką ir atsainiai papurena plaukus, jis vėl pamatė save laimingą, tapantį Žakui akvarelę – dangų ir jūrą, rašalu išsiliejusius perregimo popieriaus lakšte, ar iš tiesų, dingtelėjo jam, dangų ir jūrą jau niaukia pilki tonai, tonai, kurie rytoj aptrauks smaragdo spalvos įlanką, nedrumsčiamą vasaros padangių mėlynę, kai Žakas jau bus su jais susimaišęs, vėjui išblaškius jo pelenus, ir gal Tanžū apkvaišo nuo rūkomų cigarečių su hašišu, bet staiga jam pasirodė, kad Žakas tebėra ten, tame akvarelėje nulietame rausvame saulėlydyje, bugenvilijos šakose, barstančiose žiedus pajūrio terasoje, ir jam vėl pasigirdo tie žodžiai, kuriuos akiplėšiškai ištarė Žakas, gulėdamas nevilties guolyje, aš gyvas, žinai, aš gyvas, ir ašaros nustojo riedėti jo skruostais, nes jis išgirdo Žako balsą, išgirdo mirties tamsoje

Žaką kreipiantis į jį vieną, kalbant jam vienam būdingomis linksmomis ir pašaipiomis intonacijomis, lyg kuždant jam į ausį, žinai, Tanžū, aš gyvas, ir aplink mane viskas rausva, prisimeni, kaip tie rausvi saulėlydžiai, kai mudu būdavome drauge, ir bare, vidiniame kiemelyje, akacijomis apaugusioje pavėsinėje, Samiuelis vaišino motinos svečius, vilkėdamas iš Chulijo pasiskolintu švarku, gazuotas vanduo putojo miešdamasis su viskiu, džinas kliuksėjo ant perlų spalvos ledo gabalėlių, netrukus jie prašys jį dainuoti, šokti, ar šįvakar jisai bus Elvis Preslis ar Bilis Holidėjus, Augustinas klykė stengdamasis ištrūkti, ne, dar ne laikas eiti gulti, rėkė jis Dženi ir Silvijai, o Dženi kalbėjo Augustinui, ne visi maži vaikai kas vakaras turi švarutėlę, ką tik išskalbtą pižamą, ne, ne visi maži vaikai, kalbėjo Dženi, pažįstu tokių, kurie miega ant kietos žemės, be pižamos, kalbėjo Dženi, ir kodėl Augustinas apvertęs kavinuką ir išlaižęs visą cukrų iš cukrinės, cukrus jį sudirginąs be saiko, ir, manieringai keldama prie lūpų taurę kokteilio su romu, Motina jautė priedermę su Melani pratęsti pokalbį apie Amerikos konstitucijos didybę, bene Melani, jos duktė, nebuvo vienintelis artimas žmogus, artimesnė už vyrą ir sūnus, vienintelė būtybė, kuriai ji mėgo patikėti savo paslaptis, su kuria ji mėgo įsijausti į pokalbius apie literatūrą arba politiką, savo dorumu, savo samprotavimų nuoširdumu Melani ugdė jos protą, ji labai anksti subrendo pagyvenusi Ganoje, padėsčiusi istoriją, tie retro stiliaus foteliai, parvežti iš Niujorko, visiškai netiko šiuose ispaniško stiliaus namuose, Motina nepeikė jų estetinio skonio, anaiptol, tačiau šitie gremėzdiški odiniai foteliai svetainėje atrodė nei šiaip, nei taip, taip pat tas paveikslas, pakabintas pirmo aukšto vonios kambaryje, kuriems galams jie užgriozdina namus jaunų Niujorko dailininkų pornografiniais paveikslais, net jeigu tie – jų bičiuliai, na, o auksinės rankenos tualetuose virš marmurinių pasėstų, ar jos neatrodo truputį lyg ne vietoje, tačiau, esant tokio amžiaus, Motinai nevalia sakyti vaikams visko, ką galvoja, ir ji siurbė per šiaudelį gardų gėrimą su romu, nuliūdusi, kad duktė

vedasi svečius toliau nuo jos, eina su jais į sodą, prie naktyje švytinčio žalio baseino, nebūtina sakyti Melani, kad pirmo aukšto vonios kambaryje kabantis paveikslas prasto skonio, stačiai reikėtų bent užsiminti, kad grubiai nupiešta abiejų aukštielninka atsivertusių meilužių poza atrodo nepadoriai, turint galvoje, kad Samiuelis ir Augustinas visada mato tą paveikslą, o ką ji mananti apie Bethoveno rankraščius, tas didžiules juodas natas, paklausė ją vienas muzikas, kurį Motina tą vakarą vėl susitiko tarp savo pažįstamų, taip, muzikas ir Motina matę tuos juodomis natomis surantytus rankraščius, Bethoveno rankraščius, išmargintus nesutramdomais, maištingais rašmenimis, ir vis dėlto tos smurtiškai išraiškingos storos juodos natos arba tos mažytės nusižeminusios raidelės, grumiantis su kurtumu pritvinkusios gaižaus irzlumo ir nuovargio, liudijančios beviltišką kovą dėl žmogaus išsivadavimo, veržimąsi ramybės, optimizmo link, ką mananti apie tai Motina, juk ji specializavosi muzikoje ir pageidavo, kad Danieliui ir Melani artimų menininkų terpėje būtų vertinamas jos analitinis protas, Motina linktelėjo tardama, betgi tos kelios natos, mielasis drauge, yra dieviškos, ir staiga pastebėjo Chuliją bėgant per sodą prie Melani, jis praskleidė arką gožiančias gėles, sumuštą akį dengė raištis, kurį tą popietę jam užrišo ligoninėje, jis prisiartino prie Melani, prie pat baseino krašto, ir jųdviejų nerimastingi siluetai atsispindėjo mirguliuojančiame vandenyje, ką jis jai sako, Motinai pasidingojo, kad ji girdi tuos žodžius, reikia bėgti su Danieliu ir vaikais, Melani, nes jie girdėjo jūsų kaltinimus per radiją, jie matė jus per televiziją ir netrukus ims grasinti, jie tyko prie viešbučių durų, prieplaukoje, kur laikote savo laivus, Dženi ir Silvija jau gavo paštu jų šlykščius lankstinukus, Atlanto bulvare jie kaišioja juos praeiviams. O gal Motina išgirdo tas kalbas tik savo įbaimintoje vaizduotėje, ji per ilgai skaitanti vakarais, prikaišiojo vyras, ir, be to, esanti nekukli, amžinai norinti kištis į Danielio ir Melani reikalus, jie puikiausiai susitvarkysią patys vieni, šiaip ar taip, ar ji neviršijusi saiko skatindama juos vadovauti vietinei

antifašistų lygai, taip, bet argi jiems ne itin pavojinga stoti prieš visus tuos skustagalvius, tuos bedarbius nusikaltėlius, Pietuose vis gausiau įsiliejančius į Ku Kluks Klano gretas, tačiau visa tai šitaip tolima čia, po žvaigždėtu dangaus skliautu, nakčia tarp sodo grožybių, Chulijas ir Melani pakėlė taures siūlydami tostą Vensano garbei, ak, kokios ilgos bus tos šventės, ir Motina džiaugdamasi pamatė spindintį dukters veidą po juodaisiais migdolmedžiais, jai patiko šukuosena, ryškinanti kaktą, dailią kiek įdubusių skruostų formą, lengvas vėjelis, dvelkiantis nuo vandenyno, šiaušė tiesiai kirptų plaukų galiukus, Melani nuostabi šį vakarą, patenkinta pagalvojo Motina, gaila, kad Chulijas ko neteko akies, paplūdimyje tų kubiečių užpultas, nes šiaip pobūvio pradžia būtų buvusi labai puiki, ir Karlas išgirdo širdį veriantį patruliuojančių automobilių kauksmą Atlanto bulvare, sukiodamasis dviračiu, pamatė juos stovint pajūrio estradoje, ant skardžio, taip, tai buvo jie, lygiai tokie, kokius piešė pastorius sekmadienio pamoksluose, Baltieji Apokalipsės Raiteliai, baltųjų pranašumo vaiduokliai, išdygę iš savo nematomo pragaro, stovėjo ratu gatvės gale dainuodami, klausykit, piliečiai, mes visus juos nulinčiuosime, nebeliks nė vieno, po smailiais gobtuvais nebuvo matyti nei akių, nei veidų, užsidangstę baltais juodadryžiais apsiaustais, jie buvo nematomi, negalėjai žinoti, ar tai geri šeimų tėvai, ar pavyzdingi piliečiai, Karlas nebūtų tarp jų pažinęs gatvės bakalėjininko, jie buvo jau viską nusiaubę savo kelyje, argi ne jie vakar sudegino negrų koledžą, o kas atsitiks rytoj, jie prieis sandėliuką, svaidys liepsnojančius deglus į kiemą ant skėčių, ant domino stalų, argi pro gobtuvų plyšius neblizgėjo jų išverstos makabriškos akys, mieste siautėja Baltieji Apokalipsės Rateliai, sakė pastorius, o Poli, kas atsitiks Poli, jeigu jie ugnimi paleis pageltusią veją prieš trobą, jeigu išplėš iš miegų Deandrą ir Tifani, išplėš motinai iš rankų, kiek kartų Mama jam sakė, kad Karlui nevalia tokiu metu šlaistytis gatvėmis, nes tarpuvarčių, prieangių tamsoje blizgėjo Nenaudų negrų iltys, rytoj bus gražus oras, ir Karlas nupirko Poli antkaklį, nors

Karlui jau buvo metas pristatyti savo prekę, Poli turės antkaklį, kai jiedu duosis drauge po paplūdimį, dabar metas, dingtelėjo Karlui, tylutėliai mauti šalin, kad dviratis nesubrazdėtų gatvės asfaltu, šaligatvių cementu, metas mauti šalin palmių alėja, kad jo nepastebėtų choras, dainuojantis, mes visus juos nulinčiuosime, visus, ir Mama verandoje gaižiu balsu staiga pasakė sūpuoklėse išsidrėbusiai Venerai, ir visi tie vyrai, su kuriais tave mato broliai, kurie netgi nėra čionykščiai, jie taip gerai apsirengę, kad niekada nesirodo pas mus, niekada nesirodo Bahamos gatvėje, Esmeraldos gatvėje, prisiek Deandros ir Tifani gyvybe, pasakyk, ką tu su jais veiki, užuot ėjusi melstis į šventyklą, aš esu jų palydovė, Mama, rodau jiems miestą, Mama, ir senąjį kvartalą, kur gyveno iš Bahamų atvežti vergai, nes vien iš maldų nepragyvensi, Mama; Mama ranka vaikė uodus, jos duktė nusidėjėlė, sakė ji, tinginė, plerpso sūpuoklėse, nukorusi kojas, o jei užgriūtų čionai Baltieji Raiteliai po gobtuvais žibančiomis makabriškomis akimis, savo liepsnojančiais deglais padegtų verandą po citrinmedžiais, išgąsdinti gaidžiai išsisklaidytų po veją, nes buvo vėlu šlaistytis gatvėmis, buvo tas metas, kai medžiuose ūbauja paukščiai, ereliukas, iškritęs iš lizdo, pataikė ant laidų, ištemptų palei medžių viršūnes ir trobų stogus, trenkėsi ant smailių statinių tvoros ir, atgavęs netvarią pusiausvyrą, kaptelėjo snapu rusvais pūkeliais apžėlusį sulaužytą sparną, buvo tas metas, kai milžiniškas Karlo dviračio šešėlis sliuogė sienomis, šaligatviais, reikėjo mauti šalin, nes visi jie buvo šičia, tie Baltieji Apokalipsės Raiteliai, mieste, prie viešbučių durų, ant pakylų, gatvėse, liejosi su Karlu, su milžinišku dviračio šešėliu, sliuogiančiu sienomis. Baltomis puskojinėmis, su švarku, pasiskolintu iš Chulijo, Samiuelis dainavo vidiniame kieme gausiems motinos svečiams, iš jo siauros krūtinės veržėsi brandus ir sodrus Bilio Holidėjaus balsas, Motina mąstė, kad žavesys ateina iš toliausių tolių, iš Harlemo bažnyčių, tas balsas, kurį Samiuelis buvo girdėjęs tik per ausines, svaiginamu greičiu lėkdamas iš mokyklos savo riedučiais, arba pagavęs dundant *rap*

muzikai, kiaurą dieną užtrenkiančiai jam ausis, tas balsas, kurį jis mėgdžioja, – tai jo balsas, mąstė Motina, bet argi tai natūralu, kad Motinos vaikaitis raitosi apdujęs nuo šokio, kad iš jo burnos liejasi laukinio juslingumo pritvinkę gomuriniai garsai, o Samiuelio lūpos kužda *easy, easy living*, ne, tai nenormalu, kad vaikas šitaip patrauktų visų dėmesį, tėvai jį, ko gero, nualina, trokšdami padaryti iš jo aktorių, užuot buvęs pavyzdingas mokinys, vasarą, per atostogas, jis atmintinai kala vaidmenis, profesionalių aktorių stovykloje prie Niujorko mokosi vaidinti Šekspyrą, o kur dar šokio, fortepijono pamokos, to jau per daug, tikrai per daug, Motina pasikalbės su Danieliu ir Melani, bet kuriems galams, dingtelėjo jai, juk niekas jos nebeklauso šiuose namuose, vieną popietę sūpuojantis hamake, Motinai dingtelėjo, greit man sueis šešiasdešimt penkeri, kas aš tokia būsiu? Tas klausimas ją sukrėtė, ramiai sūpuojantis hamake, kas ji tokia būsianti, o juk jai nieko netrūksta, argi tas klastingas klausimas nesmilksėjo mintyse jai kalbantis su Melani apie teisingumo elementus, kuriais pagrįsta Amerikos konstitucija, ką reiškia tas šešėlis, radęsis jos santykiuose su dukra, – ar rūpinimąsi Vensanu, kad jis miega ten vienas, kad jo kvėpavimas padažnėjęs dėl vandenyno pusėn pučiančių vėjų, Melani akimirką išsidavė, kad jai trūksta kantrybės klausytis Motinos, o ji įsižeidė, lyg Melani būtų jai pareiškusi, kad leidžianti pro ausis tokio amžiaus damų saloninius tauškalus, o juk Motina visada visko mokė Melani, pradedant tuo, kokiais drabužiais jai privalu vilkėti, ir baigiant sielą taurinančia Bacho muzika, ji pagalvojo, kad Melani laiko ją pernelyg didele konformiste ir nebenori jai įtaikauti, ir Melani, atrodo, nebedarė didelio įspūdžio tai, kad Motina – kompetentinga Konektikuto muziejaus direktorė ir ne ką mažesnė aktyvistė nei duktė, Melani labiau prie širdies tolima giminaitė, teta Renata, su kuria buvo susitikusi vos kelis kartus, tolydžio keliaudama šen bei ten, Renata pranešė atvykstanti jų aplankyti, taigi Motinos pastovumas jau nebeatrodė sektina dorybė, dėl to jai imta priekaištauti, bene Renata ne-

pagarsėjusi visoje giminėje savo nepastovumu, pavydžiu tonu pareiškė Motina dukteriai, Renata nesiliauja nuolatos pradėti visko iš naujo, lyg būtų dar jauna, ji gyveno daugelyje šalių, ištekėjusi čia už vieno, čia už kito vyro, nežinia kodėl ji nebegyvena su Francu Austrijoje, dabar ji susidėjusi su tokiu teisėju Amerikoje, kaip įminti jos nepastovumo mįslę, o betgi ji vertėsi advokatės praktika Prancūzijoje, ir dabar ja verčiasi, neseniai atsisakė siūlyti savo kandidatūrą į teisėjo vietą, tai siela be vietos, regis, niekad ir nerasianti sau atilsio, panašiai pasakyta psalmėje, kurios Motina tą popietę, gulėdama hamake, nesiryžo cituoti iš atminties, jeigu tavo siela gyvena ten, kur jai dera, turėsi ramybę, o Renatos, niekam nenusileidžiančios Renatos siela maištinga, ir Motina krūptelėjo po žvaigždėmis nužertu dangumi, kai Melani svečiai suskato ploti Samiueliui, betgi tai beprotybė, kaip kažin kas, kad vaikas sugebėtų dainuoti su tokiu vidiniu įkarščiu, ir kai *Easy, Easy Living* melodija užgeso Samiuelio lūpose, svečiams virpant, nes Samiuelis turėjo Dievo dovaną – mokėjo juos sujaudinti, Augustinas nustojo verkti, kaip ir kiekvieną vakarą išgirdo paukštelį linkint jam labos nakties, cypt cypt, Augustinai, aš tave myliu, jie apdengs nakčiai mano narvelį, cypt cypt, aš tave myliu, ir moteris, draugė, sesuo, pasiguldė Žako kūną ant kelių, ruošdamasi jį rengti, jį, ne ką sunkesnį už jūros kriauklę, dingtelėjo jai, rengė jį atsisveikinimo ceremonijai, kurioje dalyvausią tik artimieji, lyg tarp kita ko pranešė ji Liukui ir Poliui, ir Tanžū, nes jau nebesiryžo jų paniekinti, melsdama visus bent trumpai palikti juodu vienus, brolį ir seserį, norėjo iš Žako drabužių parinkti tinkamiausią eilutę, juodą kaklaraištį raudonais ruoželiais, baltus marškinius, kuriais vilkėdavo universitete, šitaip, pagalvojo, Žakas atrodys oresnis, ir, nebylaus sielvarto sukaustyta, ji negalėjo pralieti nė ašaros, delnais, pirštais glostė Žako plaukus, kurie jam nebepriklausė, veidą, minties apleistą, užmerkus akis, ir tik daug vėliau prisiminė mačiusi melsvą blyksnį tarp vokų, lyg akys nebūtų stipriai užmerktos arba lyg vienu tarpu būtų beprasimerkiančios ir

staiga vėl užsimerkusios, prieš kelias valandas gydytojas nustatė mirtį, tačiau tas blyksnis gal jai pasivaideno, ji pamatė blykstelėjant tą gyvybės kibirkštėlę sūdriame blakstienų šešėlyje, tame blizgančiame paakiuos nugulusiame šešėlyje, lyg tą naktį Liukas ir Polis nebūtų keliskart prausę Žako veido, vis dėlto, pirštais, delnais glostydama Žako plaukus ir veidą, ji neabejojo, kad jo nebėra ten, nes ir veidas, ir plaukai buvo nebe jo, brolio oda buvo švelni, plaukai plonyčiai, ir ji nebūtų sugebėjusi nustatyti, kokiomis tąsiomis išskyromis, gyvybei užgesus, pasidengė ir Žako veidas, ir plaukai, nes, palietus pirštais, jie atrodė lipnūs ir klampūs, bet vėliau jai vėl ateis į galvą ta kibirkštėlė, liepsnelės blykstelėjimas po suvertais vokais, teikęs viltį, kad gyvybė dar nebuvo visiškai išblėsusi tame kūne, nors jis nebealsavo, iš pažiūros atrodė bežadis, kurčias ir aklas, vėliau ji viską apmąstys, bet vis dar niekaip nesugebės suprasti, ką reiškė tas blyksnis, neįkainojama kibirkštėlė, ir sugrįžusi neužsimins apie tai vyrui nei vaikams, kibirkštėlė, blykstelėjusi Žako sumerktose akyse, ją lydės tada, kai ji išsodins savo keleivį tuščiame kelyje, naktį, begaliniame kelyje, vingiuojančiame palei tamsiai žalias pajūrio pelkes, raistus, knibždančius krokodilų ir gyvačių, tuo pačiu baltu kadilaku ji atvažiavo pasitikti Žako į oro uostą, paklausė, ar jam patogu tarp priegalviukų ant galinės automobilio sėdynės, Žakui patikdavo su ja važinėti tuo patogiu automobiliu, galėdavo pamoti draugams, sėdintiems atviruose baruose, gatvėje, dažnai, atsilošęs ant priegalviukų, pamodavo jiems paskutinį kartą, automobilyje buvo daug vietos, bet brolis su sesera važiavo vieni, neįprastas dalykas tokiai talpiai mašinai, tačiau paketas ant priegalviukų, medinė skrynelė su Žako pelenais, atrodė besvoris, argi kitados, kentėdama dėl tos dviprasmiškos, neatlieptos meilės, meilės Žakui, ji negalvodavo, kad Žako pelenus tikriausiai jai paštu atsiųs Liukas ir Polis, idant greičiau rastųsi abejingumas velioniui, ir staiga visus planus sugriovė ta gyvybės kibirkštėlė, blykstelėjusi tarp šviesių blakstienų, palei vokus lyg vašku apėjusius prakaitu, slapto švelnumo

žybtelėjimas, brolio dovanotas kaip palikimas, pervėrė širdį, vakar dar tokią sudiržusią, ir nors tame tuščiame kelyje nebuvo nė gyvos dvasios, kad galėtų kas išgirsti, iš krūtinės nejučia ištrūko dejonė, klyksmas, bet nesudrėko skruostai, ji neverkė, nes Žakui pagaliau buvo patogu tarp priegalviukų automobilio gale, patogu ir gera plačiame baltame kadilake, kur patys vieni jie užėmė visiškai nedaug vietos, bet prisidėjo daiktai, kuriuos Tanžū padėjo ant sėdynės šalia Žako, sumestus kaip pakliuvo į pliažinį krepšį, Žako knygą apie Kafką, mašinėle perrašytą iki aštuoniasdešimto puslapio, Kafkos biografiją vokiečių kalba, paženklintą vidury knygos, kad toje vietoje kartą ir amžinai nustota skaityti, velvetines kelnes, megztinį ir keistokus odinius ilgaaulius batus, kuriais apsiavęs Žakas vaikščiodavo kaip su kojūkais, apmąstydamas savo pergalių tuštybę, juodus drėgnus marškinėlius, kuriuos paskutinę akimirką Tanžū nusivilko ir padėjo prie Žako daiktų, prieš tai įsikniaubęs į juos ašaromis pasruvusiu veidu, o tos ašaros plūdo be galo, gerdamosi į marškinėlius, ir šiaip jau prisodrintus jūros oro ir druskos kvapų, ir smėlio nuo Tanžū odos, ir, paleisdama plaukus, draugė, sesuo tarytum glamonę pajuto pečiais druskingo oro prisilietimą, jos brolis pagaliau išsivadavo nuo kančių, viršum jūrų, vandenynų, ten, kur Liukas ir Polis išbarstė dalį pelenų šiltoje, kvapnioje naktyje, ir iš jo liko tik keli žodžiai, kuriuos, pasiskolinęs iš pastoriaus pamokslo, jis įsirašė į savo sąsiuvinį: Dieve mano, kodėl aš turiu mirti šiandien, šį džiaugsmingą rytmetį? Ir jie artinosi kaukiant sirenoms, ar tai buvo Baltieji Apokalipsės Raiteliai, svaidantys savo deglus į apgriuvusias pajūrio mokyklas, kur Venera ir Dvakas dar nespėjo užsiversti vadovėlių, liepsna raitėsi termitų sukapotomis sijomis, ir Venera, susipynusi plaukus į daugybę kasyčių, tarytum miegojo tarp dviejų smilkstančių lentų, ar tai buvo Baltieji Apokalipsės Raiteliai, kurie pylė benziną ant ugnies liežuvio, vidiniame kieme liežiančio skėčius ir domino stalus, ar Nenaudos negrai, kurių balzganos iltys blizgėjo po kepurėmis, atbulai užvožtomis ant įtaukusių

kaltūnų, o kedais apautos kojos grėsmingai trypė šaligatvius, kerštingos rankos nutrenkė Karlą nuo dviračio pasienin, ir, pratrūkus žiaurumui, nuo kurio paprastai nukenčia nekaltieji, Karlas staiga vėl pamatė tą rytą sunkvežimio suvažinėtą kačiuką, dar timpčiojantį kojytėmis ant degančio asfalto, negrė užkabino automobiliu Karlą ir, nuleidusi užtamsintą langelio stiklą, suriko, dumk namo, nigeri, dumk namo, nes suvažinėsiu, virš dūminio stiklo jis pamatė alkoholikės veidą, ir dabar tos rankos, išnėrusios iš tamsybių padangės, tos glebios įtartinos rankos laikė jį iškėlusios virš atsivėrusios bedugnės, jo kūnas pasibjaurėtinai kadaravo, kybodamas pakaruoklio poza, jo nebedžiugino saulės spinduliuose blizgantis kaip šilkas Poli kailis nei dviratis tokiu pat ryškiai geltonu kaip jo marškinėliai vairu, tas dviratis mėtėsi sulaužytas Bahamos gatvės tamsiame kampe, argi Karlas anksčiau nežinojo, kad eina kreivais keliais, kad tuose šuntakiuose, kuriais klaidžioja šunys ir vogtų daiktų pirkliai, jo tykoja Nenaudos negrai, apsimovę bokso pirštinėmis, jie kūlė jį iš visų pusių, šokinėjo aplink mėnesienoje, lyg trypdami beprotišką suktinį, kol pagaliau Karlas susvyravo daužomas, ir jie paliko jį tik tada, kai, vingiuodami gatvėmis ir gatvelėmis ir gąsdindami praeivius, juos ėmė vaikytis patruliuojantys automobiliai; partrenktas ant žolės šaligatvio pakraštyje, Karlas girdėjo pasmilkiniuos šaižiai kaukiant patrulių automobilį, kažin ar Mama, ar Venera, giedanti baptistų bažnyčioje, girdi, kaip Baltieji Raiteliai žygiuoja per miestą, svaidydami savo deglus į apgriuvusius namus, mokyklas, koledžus, padeginėdami trobas, lūšneles plokščiais stogais Bahamos gatvėje, Esmeraldos gatvėje, vėliau perkaręs šuo dar ilgai slampinės aplink ugnies nušienautas vejas, visi, jie visi bus išžudyti, senelis Deivis, dėdė Li, dėdė Kornelijus, nuo septynerių metų skambinęs pianinu Naujojo Orleano gatvėse, šitaip kitados liepsnose žuvo Gėlių Miškas, kai dėdė Li baltiesiems grojo vargonais bažnyčioje, ugnis laižė termitų sukapotas namų sijas, ir, saulėtekiu praplėšęs akis, Karlas perbraukė delnu per kruvinas lūpas, suknežintą

nosį, buvo metas, kai skamba visų bažnyčių varpai, vejoje kvaksėjo perekšlė ir cypsėjo viščiukai, Karlas ištiesė ranką prie jų, vis dar tysodamas ant žolės, bažnyčioje skambėjo Veneros balsas, linksminkimės ir džiaukimės, Karlas pasikėlė apdujęs, buvo metas, kai sutartinai skamba visų bažnyčių varpai, juk Karlas turi Poli, Poli išalkusi, ištroškusi, palikta vienui viena sandėliuke, tamsoje, Poli, jis turi Poli, o bažnyčioje giedojo Venera, linksminkimės ir džiaukimės. Ne, taip negerai, dingtelėjo Motinai, kai vaikas atkreipia į save per daug dėmesio, ir Motina prisiminė, kokiu kostiumu pernai per karnavalą vilkėjo Samiuelis, ką jis prasimanys šiais metais, Motina prisiminė, kaip suaugusieji būrėsi aplink išsidažiusį Samiuelį, tą dieną koledžo mokiniai buvo nusiųsti į pataisos namus už tai, kad išžudė lapes ir nukovė elnią, Samiuelis protestavo prieš tas žudynes, gal todėl juodai nusitepliojo veidą ir lūpas, skruostus išsidažė raudonais dryžiais, lyg nusipaišė kruvinas nagų žymes, labai gerai apgalvota, kokį poveikį darys Samiuelio kaukė, mąstė Motina, Samiuelis žinojo, kad sukels šoką, išgąsdins, Samiuelis – Motina tuo buvo įsitikinusi – norėjo papiktinti suaugusius parodijuodamas nukryžiuotąjį, mat ištepliotas Samiuelio veidas atrodė kaip nukryžiuoto žmogaus, ir per šventes Samiuelis šoko minioje vaizduodamas nukryžiuotąjį, mąstė Motina, ir kodėl nei Melani, nei Danielis nesakė nė žodžio, vadinasi, viskas leistina, visi fotografavo Samiuelį taip apsirengusį, kas gi darosi, vadinasi, šiais laikais šitaip auklėjami vaikai, tą nemalonų prisiminimą sužadino irzlus Melani mostas, kai jai staiga pritrūko kantrybės klausytis Motinos, ir iš atminties gelmių išplaukė pamėkliškas Samiuelio veidas, dingtelėjo Motinai, o juk šventės vakaras būtų gražiai pasibaigęs, jeigu ne tas prisiminimas, ir per svečių šurmulį, stelbiamą cikadų svirpimo, Motina išgirdo Mariją Kalas dainuojant ariją iš *Orfėjo ir Euridikės*, graikų dainininkės balsas draskė Motinai širdį, argi tas verksmas, ta dejonė – aš netekau savo Euridikės – nesiveržė ir iš jos krūtinės? Motina prarado Melani, dingtelėjo jai, netrukus ji pradės šešiasdešimt

šeštuosius, o Melani dar ilgai žydės jaunystės žavesiu, Motinos energija išseks, Melani užims jos vietą, vadovaus Moterų sąjungai, įsipareigojusiai ginti dirbančiųjų teises, jos komitetams, kovojantiems prieš rasinę diskriminaciją, Melani bus primuštų žmonų patarėja, aš netekau savo Euridikės, dainavo dainininkė, raudodama iš nevilties, ir tas balsas, virpėdamas ir moduliuodamas, drebino vakaro orą, niekas neklausinėjo Motinos, ką ji mananti apie Gliuko muziką, ji būtų papasakojusi apie muzikos stiliaus, psalmių atnaujinimą, apie tai, koks aistringas Gliuko sukurtas *De profundis*, tačiau Danielio ir Melani svečiai tik vienu kitu žodžiu užkalbindavo Motiną; Samiuelis vėl darbavosi prie baro apsirengęs kelnerio švarku, pasiskolintu iš Chulijo, o Melani, stovėdama šalia, kartais švelniai paglostydavo jam galvą, aš netekau Euridikės, mąstė Motina, visi jie kėlė taures švęsdami Vensano dešimtadienį ir siūlydami tostus į jo sveikatą, ir, jeigu tikėsime Gliuko bažnytiniu menu, mąstė Motina, vos išėjęs iš Kūrėjo rankų, Vensanas jau turėjo nemirtingumo sėklą, ir, lėktuvui pakilus, teisėjas netrukus prisiminė veidą, kurį pastebėjo priėjęs prie viešbučio kambario lango žvilgtelėti, kas darosi gatvėje, skusdamasis kilstelėjo užuolaidą trečiame aukšte, kur tarėsi esąs vienas ir nematomas, ir susidūrė žvilgsniu su vairuotoju, laukiančiu apačioje po medžiais, jaunas arabas smėlio spalvos viešbučio tarnautojų apranga nusivožė uniforminę kepurę, nes ir ankstyvą rytmetį jau buvo karšta, pasisveikino galvos linktelėjimu duodamas ženklą žmogui, bruzdančiam už užuolaidos trečiojo aukšto lange, girdi, jo laukiąs, o tas žmogus buvo Klodas, teisėjas, įpratęs stebėti kitus, sverti jų veiksmus, remdamasis griežta teismo schema, ir staiga nepažįstamo žmogaus žvilgsnis, žmogaus, su kuriuo vakar, išėjęs pasivaikščioti po miestą, persitarė keliais žodžiais, tas žvilgsnis, linksmas, beveik pašaipus, susidūrė su jo akimis, ir į tą primygtinai raginantį žvilgsnį jis atsakė nuolankiu kalto žmogaus žvilgsniu, lyg juodu būtų siejęs koks mįslingas ryšys, ir prisiminė narkotikų pirkliams paskelbtą nuosprendį, dėl kurio jam priekaištavo žmona, ir jeigu

jos tiesa, ar tik jis nebus padaręs kokią nepataisomą skriaudą, kokią padarė tas amerikietis teisėjas, nuteisdamas negrą mirti Teksaso kalėjime nuo mirtinos injekcijos, nusižengimai, nusikaltimai neprilygsta vieni kitiems, bet, jeigu jis padarė klaidą, neteisingas nuosprendis – irgi nusikaltimas, ką gi, ne veltui aplink jų namus budėjo policija, Klodo akys irgi susidūrė su vairuotojo žvilgsniu, kai jaunuolis, iš tolo šypsodamas Klodui, iškilmingai pagavo šaliką, sliuogiantį nuo Renatos pečių, ir šalikas, ir pašaipus vairuotojo žvilgsnis, dingtelėjo teisėjui, staiga susiejo tuodu žmones ūmiu ryšiu, kuris akimirkai panaikino juodu skiriančias pertvaras, tiek rasinį skirtumą, tiek laimę lemiančias nevienodas gyvenimo galimybes, vairuotojo žvilgsnis tarytum sakė Klodui, to paties kraujo, po ta pačia saule gimę, juk visi mes mirtingi, tiek šios žemės viešpačiai, tiek ištikimai jiems tarnaujantieji, skubota vairuotojo išpažintis, prislopintu balsu vakar pakuždėta teisėjui į ausį, skelbė grėsmę, pavojų, jie žudo mūsų vaikus, varo mus iš mečečių, kur mes meldžiamės, per mus jiems nėra ramybės, sako jie, nėra ramybės, jiems trukdo mūsų maldos ir žliumbiantys vaikai; lėktuvui skrodžiant tirštus debesis, Klodas vėl pamatė vairuotoją, pagarbiai keliant jam uniforminę kepurę, kad ir neapykantos akstinamas, vairuotojas buvo mandagus, to paties kraujo, po ta pačia saule gimęs, pagalvojo teisėjas lėktuve, kai jo kūnu, tame beribiame danguje pavaldžiu visuotiniam traukos dėsniui, o gal jau nebepavaldžiu, dingtelėjo jam, tuo kūnu, iš pažiūros diržu priveržtu prie kėdės, tuo kūnu ir jo poreikiais stropiai rūpinosi palydovės, pasiryžusios kaupinai juos patenkinti, jam taip pat dingtelėjo mintis apie nuteistųjų kūnus, tokį pat kūną pastebėjo vairuotojas, įdėmiu žvilgsniu persmeigdamas Klodą, jis užklupo teisėją didžiausios laimės, pasitenkinimo viršūnėje, užklupo vyriškį, kuris skutosi viešbučio kambaryje, prabangiuose apartamentuose, pasimylėjęs su moterimi, ir dabar vėl užklumpa lėktuve, pirmos klasės salone, sklaidantį bylas ant staliuko, su įprastiniu atsainumu įsakinėjantį aplinkiniams, vairuotojas jo balse išgirdo

skambant maldaujamą moters balsą, jis pastebėjo tai, kas tikriausiai būdinga visiems, dingtelėjo teisėjui, slėpiningą, nenusakomą, vidurius gniaužiančią baimę, niekuo nenuramdomą panišką baimę, apimančią pavojaus ištiktą, mirčiai pasmerktą kūną, ir paskiau, peržiūrinėdamas dokumentus, teisėjas pagalvojo, kad gerai padarė paskelbdamas tą nuosprendį narkotikų pirkliams, jo žmona visad esanti perdaug sentimentali, kai susidurianti su jaunuoliais, su jų gyvenimu, jis perskaitė vieno amerikiečio teisėjo pareiškimą ir tarė sau, kad kada nors irgi padarys tokį pat pareiškimą ir Renata pagirs jo pažiūrų platumą, taurumą, narkotikų įteisinimas sumažins nusikalstamumą, pareiškė pensijon išėjęs teisėjas, visa tai, kas draudžiama, kaip alkoholis kadaise, prisideda prie žmogžudysčių gausėjimo, gal reikia vis dėlto bausti už menkus nusižengimus, dingtelėjo Klodui, kol jie nevirto sunkiais nusikaltimais, ir tą akimirką prieš akis vėl pasirodė vairuotojo veidas, nusivoždamas uniforminę kepurę, vairuotojas davė ženklą, kad laukia jo viešbučio kieme, to paties kraujo, po ta pačia saule gimę, sakė vairuotojo veidas, jie varo mus iš mečečių, per mus jiems nėra ramybės, sako jie, jiems trukdo mūsų žliumbiantys vaikai. Ir tada, gėdydamasi, kad ją kamuoja troškulys, džiūva burna ir paširdžiuos veriasi tuštuma, įspraudė antiliečiui saujon pinigus, kuriuos jis sugniaužė drauge su jos pirštais, nuleidusi akis, nusisukusi bandė ištrūkti, dėkodama jam kimiu balsu, kurį jis tikriausiai, dingtelėjo jai, palaikė apsimestinai baugščiu, dar labiau paakstinta jo įžūlumo, nukreipdama į šalį akis, padėkojo, kad jis buvo toks malonus ir padėjo įnešti lagaminus į jos išsinuomotą namą, stipriais sausais gniaužtais vis dar spausdamas Renatos ranką, antilietis pasakė, kad ilgai stebėjęs ją kazino naktį vieną tarp vyrų, paskui netikėtai apkabino Renatą, prikišdamas jai, kad ji mačiusi, kaip jis buvęs pažemintas tą naktį, kai viską pralošęs ir kai kiti lošėjai jį primušę ir išmetę gatvėn, jūs, turtuolė, niekuo man nepagelbėjot, rodos, sakė jis, bet tūžmingai tylėjo, lūpomis liesdamas Renatos kaktą, tas jo artumas buvo toks nemalonus,

slegiantis, ji jautė antiliečio dantis įsikertant jai į kaktą, trūkuojantį alsavimą tvilkant kaklą, gimęs pralošti, piktai tarė jis, o gal tuo metu, kai jis laikė ją surakinęs savo glėbyje, Renata perskaitė tas mintis drumstose vyriškio akyse, išžaginti tą moterį, vienu stūmiu jis nirtulingai bloškė ją ant lovos, tos pačios lovos, ant kurios ką tik pagarbiai užkėlė lagaminus, baimingai žvalgydamasis aplink, nuplėšė šaliką, šilkinę suknelę, ir Renatai vis dar buvo gėda, kad ją kamuoja troškulys, džiūva burna ir paširdžiuos veriasi tuštuma, šalikas, šilkinė suknelė, vos dengianti pečius, elegantiškas audinys, kraujo ar spermos sutepti apatiniai kalbėjo apie nešlovę, kaip ir smurtui nepajėgus priešintis kūnas, giedruojantis pro suplėšytus drabužius, kaip ir sutrypta, išniekinta vidinė kūno slapta, kaip ir kraujo apytaka, kuri jai atrodė sutrikusi, karštligiškai paspartėjusi, vyriškis vis dar linksojo virš jos, įsirężęs visais raumenimis, užgulęs ją visu svoriu, atsiteisdamas už savo gėdą, keršijo už savo niekingą gyvenimą, kuris, narkotikų kiršinamas, reikalavo ją sunaikinti, išprievartauti, lyg jis, šitaip nevaržomai smurtaudamas, būtų galėjęs staiga ją pamilti, kas tu tokia, kalbėjo jis, kad drįsti iš aukšto žiūrėt į mane, ko tu didžiuojies savo kilme, savo padėtimi, brangenybėmis, perlų tviskėjimu, ko tu ieškai, kokių geismų trokšti patirti bastydamasi po barus, dūmuose skendinčius kazino, viena arba šalia vyro, mačiau, kaip išdidžiai, paniekinamai man nusišypsojai tuose dūmuose prie vandens, naktį, žėrint tavo apyrankėms, tvykstelėjant tavo auksiniam portsigarui, nes dabar tavyje viskas išniekinta, sutrempta, paskui krūmuose pro atlapus langus antiliečiui pasigirdo brazdėjimas, ir jis bailiai paspruko; rytą ji pamatė baltutėlius apatinius, perdrėkstą puikią medžiagą, geltonas spermos dėmes puriame audinyje, kūnams grumiantis lovoje sujauktas paklodes, dabar, būdama viena, šiltai, drėgnai šviesai užliejus kūną, Renata prisiminė, kad važiuoti į išsinuomotą namą, regis, susimaniusi paryčiais, žvilgsniu paliepusi vogčiomis sprunkančiam antiliečiui sekti iš paskos ir panešėti lagaminus, jis paklusęs valdingam

žvilgsniui, be abejo, buvęs tai įsakmus žvilgsnis, jai staiga pasirodę, kad viešbutyje gresiąs pavojus, jau tada kamavo troškulys, džiūvo burna ir paširdžiuos vėrėsi tuštuma, kai jis sekė įkandin, ji tuoj paskambinsianti Klodui, pasakysianti, kad iš tikrųjų atsidūrusi tarp dangaus ir žemės, bet nepasisakysianti kur, turėsianti laiko rašyti, mąstyti, pasakysianti jam, jis labai susirūpinsiąs, klausinėsiąs, ar ilgam, grįžk, prisipažinsiąs paskelbęs klaidingą nuosprendį, bet, trokšdama išgirsti susitaikymo žodžius, ji ryžosi paskambinti truputį vėliau, baiminosi, kad jis, ko gera, bus išsiblaškęs, pernelyg apsikrovęs darbais, nepakankamai jausmingai nusiteikęs, laikrodis žaliu ciferblatu, kurį ji išsitraukė iš lagamino, rodė devynias, tarytum ji būtų įstrigusi vidury vandenyno ir laikrodis būtų rodęs bet kurią amžinybės valandą, jos gimimo valandą, mirties valandą, vienintelę paslaptį, kuri jaudina kiekvieną žmogų, o gal verčiau nuogai, be nuovokos griūti ant šito čiužinio, numigti kelias valandas vienų vienai, kaip dažnai to trokšdavo, sapnuose plaukdama vidury žalsvo, plyno vandens, vandenynas buvo ramus, Renata klaidžiojo žvilgsniu po žaliai dažytus sienų apkalus, žaliai dažytas lubas, ta slogi aplinka, ko gera, priderinta prie nežmoniškai vešlios augmenijos, dingtelėjo jai, ir kodėl šiuo metu staiga prisiminė Francą, jo žodžius, pasakytus grįžus namo po eilinio jo koncerto Vienoje, ji, Renata, senstelėjusi jam išvykus, gal nuo tos dienos ji ir jaučiasi pasenusi, ir pagalvojo, kad reikėtų gatvėje susirasti tą vyriškį, kuris svirduliuodamas ėjo tuščio kazino link, kuris pabėgo trūkčiagalviais išgirdęs rasos lašą paptelėjant ant palmės lapo, prieš pat audrą sueižėjusio nuo ilgos sausros, pabėgo persigandęs krintančio lašo, kaip kažin ką jį surastų, įduotų miesto valdžiai, jei nebūtų to keblaus įkalčio, žvilgsnio, kurį ji sviedė jam, išeidama iš kazino, vandens paviršiuje pamėkliškai atsispindint neono šviesoms, ir tas įkaltis buvo nenuginčijamas, dar atsidavė kamavusiu ją troškuliu, ji susitvarkys išsinuomotą namą, kadaise čia gyveno garsus škotų kilmės poetas, tarp šitų sienų parašė didumą savo kūrybos, tačiau ji išsinuomojo šį

namą, gožiamą tankiai prižėlusių kaktusų ir atogrąžų augmenijos, tik todėl, kad čionai irgi atvažiuodavo rašyti viena moteris, ji parašė tai, kas jai buvo skirta, ir dingo Brazilijoje, šiose vietose Renata ieškojo beveik niekam nežinomos moters, nepalikusios bemaž jokių pėdsakų, o tuo tarpu apie garsųjį poetą viskas buvo žinoma, netgi tada, kai jis gyveno čia, kaimo troboje, pastatytoje vidury miesto, anot kalbų, linkęs į nuosaikumą ir pastoralinę gyvenseną, argi rodyklė žaliame ciferblate Renatai nesakė, kad poetas pradėdavo dirbti devintą valandą ryto, kad kas dieną laikydavosi griežtų taisyklių, jog ten, kur ji apsistojo, viešpatauja tvarkos dvasia, kai tuo tarpu ji dažniausiai nepripažįsta nei tvarkos, nei drausmės, juo labiau prisitaikymo, nenorėdama nieko klausyti, ją atvedė čionai apreiškimas, mintis, dingtelėjusi tada, kai, karštligės ir troškulio kamuojama, skaitė Emilės Dikinson eilėraštį, buvo metas maudytis jūroje, betgi jai dar uždrausta maudytis, netrukus reikėjo rengtis ir vakare eiti aplankyti savo giminaičių Danielio ir Melani, šį vakarą jų namai įlankos pakrantėje sutviks visomis šventės šviesomis, žėrės lempos, žvakės ant stalų sode, kur svaigiai kvepės žydinčiomis akacijomis, poincetijomis, citrinmedžiais, pobūvis Vensano dešimtadienio proga, švęsim dienas ir naktis, sakė Melani, maldaudama ją ateiti, o Vensanas, sakė Melani, miegos tame šurmulyje, ant priegalvio pasidėjęs kietai sugniaužtus kumštukus, ir Renatai atėjo galvon mintis apie amžinas moterų varžybas, štai dabar jiedvi su Melani motina bando nurungti viena kitą, ji paskambino Melani ir pasakė, kad ateisianti vėlai vakare, papasakojo Melani apie operaciją, po kurios turinti pailsėti, na, o grįžus jos laukianti svarbi byla, tą tokį ilgą kaip išbandymas poilsį jiedu su vyru pavadinę viešnage tarp dangaus ir žemės, dar silpnai jaučiuosi, pasakė Renata Melani, iš tiesų labai silpnai jaučiuosi, paskui staigiai padėjo ragelį, tardama sau, kad nesakysianti nė žodžio apie tai, kas jai atsitiko šiąnakt, auštant, ji jau skubėjo save užčiaupti, kad neišsprūstų trikdantys prisipažinimai ir nesmagios paslaptys, nes, dingtelėjo jai, gal dėl to, jog moters

būtis nuausta iš klastingų bėdų, yra dalis ir jos kaltės, nes ji patiko vyrams, taip buvo įprasta, įteisinta, kad moteris trauktų vyrų žvilgsnius, įprasta nuo amžių, bet gal ji perdaug įsijautė prisiderindama prie savo polinkių, ydingų elgesio normų, nepakantumo; tos bėdos, pragaištingai slegiančios žeminančią moters būtį, buvo pilnos klastos, Francas, ūmai pratrūkęs skaudžiais užgauliojimais tą dieną, kai, būdamas girtas, užsimiršęs kreipėsi į ją prancūziškai, bet argi jis nekalbėdavo visomis kalbomis, kiaurą naktį kaip paprastai ūžavęs su draugais, tu, jūs, regis, gerokai senstelėjot, man išvykus koncertuot į Vieną, tu, rėžė jis tą pačią dieną, kai kukli manikiūrininkė pasakė Renatai, kad ji graži; drauge su Franco pabučiavimu dvelktelėjo nebūtis, nušluodama visas viltis, visi jie kaip vienas, išskyrus Klodą, kuris yra ne pagal metus išsivystęs vyras ir teisėjas, nutrėmė ją tarp dangaus ir žemės, ten, kur visko nusikratoma, atsižadama, kur gyvena Dievo karalystėn nepriimtos vaikų sielos, ir toje slaptavietėje, kaip išsinuomotame name, kur, pasiryžusi parašyti kūrinį, užsidarė moteris, toje tvankoje, tarp vešlios augmenijos, gyvenimo tarp dangaus ir žemės pojūtis Renatai buvo lygiai toks pat realus kaip ir brazilei, kurios kūryboje vyravo tokios skaudžios nuojautos, kad tik nedaugelis jas perprato, perskaitė, ir moteris, kuri buvo draugė, sesuo, iš lėto atitraukė stalčių, kur buvo dailiai sudėti Žako daiktai, nei vyras, nei vaikai neturi matyti, kaip ji susikaupusi žiūrinėja tuos dievinamus daiktus, visi jie išėję ir pareis tik vėlai vakare, vyras, vaikai, visi jai priekaištavo, varstė žvilgsniais, nes nuo šiol ji priklauso Žakui, sakė jie, tik jam, jam vienam, viena ranka įsikibusiam į jos sijonus, kas jis toks, kas buvo tas dėdė, tas brolis, argi jis nebuvo praradęs gero vardo, kas buvo tas žmogus, jų dėdė, motinos brolis, kurio pelenai buvo taip greitai išbarstyti į vandenyną ir išsisklaidė tvankumoj, ji tik ir girdėjo jų balsus, tolydžio reikalaujančius, neatlyžtančius, grasinančius, šaukiančius, padėk mums, mes be tavęs prapulsim, kaipgi ji galėjo, įžengusi į tą jaukų, paveldėtą iš tėvų Viktorijos laikų stiliaus namą, užsidaryti už jo durų ir

paslėpti savo gyvenimą už medinių langinių, kai tuo tarpu jos brolis keliavo po Aziją, rašė knygas, skaitė, svajojo alsuodamas sūdriu sodo oru, vienišas ir vis dėlto mylimas, kai tuo tarpu sesuo buvo netekusi savo išdidaus pastovumo, savo valdų, kai tuo tarpu, gyvendama šalia vyro, šalia vaikų, tokių užgaidžių, ji niekada nesijautė vieniša, ir buvo netgi neaišku, ar jie dėkingi jai už aukojimąsi, bet kitados ji niekad nekvaršindavo sau galvos tomis niekingomis mintimis, draugė, sesuo apie tai nebegalvojo iš lėto atitraukdama slaptos spintos stalčių, štai tie daiktai, paženklinti nedylančiais atspaudais, mąstė ji, juodi Tanžū marškinėliai, velvetinės kelnės, dar nenudėvėti batai, štai tie daiktai, kartais po žiemos ji išdėliodavo juos iškaitinti saulėkaitoje prie langų, taip pat iškeldavo puodus su snapučiais, uosdavo Tanžū marškinėlius, gardžiuodamasi jūros kvapais, ir staiga, sužiurusi į marškinėlius, susidomėjo spausdintu piešiniu, kuriame įžiūrėjo akrobatų figūras juodo audinio fone, griaučius šokant įvairiomis meilės pozomis, argi žmogus, marškinėliams sukūręs griaučių baleto piešinį, nebuvo genialus iškrypėlis, miniatiūrinėje marškinėlių freskoje vaizduodamas meilę, mūsų laikais apšvitintą mirtinais radioaktyviais spinduliais, tos glamonės buvo tokios pat tikros kaip šešioliktojo amžiaus katedrose, antkapių akmenyse iškaltų karalių ir karalienių glamonės, tačiau tie kūnai, dingtelėjo jai, jau seniai išakiję ir sudulėję, o šičia dailininko kiaurai peršviesti, kad nematytume, kaip jie vysta ir miršta, bet juk tie patys marškinėliai, prisigėrę kvapaus sūrymo, sveiko ir gero prakaito, dengė tiesų Tanžū liemenį, paryčiais jam bėgiojant paplūdimiu, tie marškinėliai ilgai gulėjo pliažiniame krepšyje tarp smilčių, kaučiukinių kamuoliukų, kuriuos Liukas ir Polis vis dar laido vandens paviršiumi, minkštutėlių rankšluosčių, kuriais jie išsimaudę šluostosi kūną, Tanžū prisodrino tuos marškinėlius savo sūriomis ašaromis, ir tie vaiduokliškai balti, ryškiai nupiešti griaučiai vis dar dvelkė prislopintu meilės akto goslumu, poreikiu ir skubėjimu jį patenkinti, lyg toji, kuri buvo draugė, sesuo ir, svarbiausia, santūri ir drovi moteris, būtų

dalyvavusi tuose Žako žaidimuose uždarame kambaryje, tuose žaidimuose, kurie visada jai atrodė neįsivaizduojami, smerktini, o štai dabar staiga pasirodė tokie nekalti, kaip vaiko piešinys baltame popieriaus lakšte, ir *Easy, Easy Living* melodija užgeso Samiuelio lūpose, mėgdžiodamas Chuliją, jis dirbo prie baro, vaikščiojo tarp stalų po kvapnų sodą pilstydamas vyną; ką gi ten Chulijas pasakoja Melani, jo motinai, pasirodė Baltieji Raiteliai, aš pats juos mačiau grįždamas iš paplūdimio, žinot, Melani, raudonais nenuplaunamais dažais jie išterliojo prieplaukoje Samiuelio laivą, kadaise budelis šitaip visada raudonai įkaitinta geležimi paženklindavo nuteistiesiems petį, ir to ženklo jau nevalia panaikinti, rytoj, saulei patekėjus, pamatysime jų emblemą ant Samiuelio laivo vairo, ant rato, tai nacių emblema su žaibu viršuje, ir tas žaibas pervers jūsų sūnaus Samiuelio širdį, aš juos mačiau, sprukite, jie jau prie jūsų vartų, sprukite, Melani, bet kai Samiuelis pabandė nusiklausyti, ką Chulijas kužda į ausį motinai, jis išgirdo vien balsų šurmulį sode, Motina paėmė Chulijui už rankos dūsaudama, kad jai be galo skaudu, jog Chulijas buvęs taip žvėriškai užpultas paplūdimyje, ir ko tik neatsitinka mūsų dienomis, tarė ji, tačiau, nuogąstaudama, kad Chulijas gali prasitarti, ko einąs naktį į paplūdimį, Motina beregint nukreipė kalbą, ar ne rytoj pirmą valandą, paklausė ji Chuliją, Atlanto bulvare vyksiančios laivų lenktynės, ji eisianti pažiūrėti su vaikaičiais, gaila, kad Melani taip menkai domisi sportu, rytoj regatoje dalyvausiančios ir kelios kapitonės, ir tarp jų nebūsią Melani, kuri truputį per daug rūpinasi šeimos priedermėmis, paskui Motina vos susivaldė nenusižiovavusi, buvo dar palyginti anksti, o tie pobūviai šitaip užsitęsia, ji jautėsi pavargusi, mano amžiuje, deja, reikia eiti anksti gulti, kategoriškai pareiškė ji Chulijui, jos akys, regis, jau neramiai žvalgėsi miegamojo, kur ji nakvosianti, tas miegamasis, rodos, ne pačiame name, bet gale sodo alėjos, už liepto, skliautu išlenkto virš fontanų, virš tvenkinio su rausvomis japoniškomis žuvytėmis, dar viena vaikų užgaida, pareikalavusi nemažai pinigo, ding-

telėjo jai, ir to architekto, jų parsivežto iš Niujorko, išmonė, kaip tas nešvankus paveikslas pirmojo aukšto vonios kambaryje, auksinės tualeto durų rankenos, nereikalingos išlaidos, Melani švaistė pinigus, nė neketindama su ja pasitarti, o ką jau kalbėti apie skulptūras, užgriozdinančias taką palei baseiną, na, o senoviniai meksikiečių baldai svečių kambaryje, be abejo, labiausiai rėžia akį bendrame fone, nes nevalia barbariškai sukergti senovinio ir šiuolaikinio meno, stačiai neprotinga, bet labiausiai Motinai rūpėjo miegas, per tokį triukšmą ji negalėsianti sumerkti akių, staiga pasijutusi tokia trapi, lyg būtų iš porceliano, ji susinėrė rankas ant sunkios suveržtos krūtinės, dingtelėjus minčiai, kad jau bus pražiopsojusi laiką, kai priklausė eiti gulti, reikėtų mažų mažiausia šešių valandų kieto nepertraukiamo miego, kad sugebėtų ištverti tas kone trijų dienų šventes, nors Motina retai sapnuodavo, argi Chulijas nesakė, kad apie vidurnaktį ateisianti roko grupė savaip pasveikinti viršuje miegančio naujagimio, tokia triukšminga šventė, bet vaikai nė šiuo klausimu su ja nesitarė, vakaro ore skardėjo Augustino spiegimas, išsprukęs iš Dženi ir Silvijos priežiūros, jis vėl lakstė po sodą apsigaubęs supermeno apsiaustu, Motina pasitraukė į šalį po medžiu, bėgdamas Augustinas dar ims ir partrenks močiutę į akacijų krūmus, pagalvojo ji, vis dar juokingai laikydama rankoje taurę, nors ta jau buvo tuščia, o šiaudelis sumaigytas, kruopščiai siurbčiojant gėrimą, ir tuomet Motinai dingtelėjo, kad dabar jau iš tikrųjų teks eiti labai vėlai gulti, nes argi ne Renata įžengia pro paradines namo duris, o betgi galėjo kaip visi paprasčiausiai įeiti pro sodo vartelius, pagalvojo Motina, dėdamasi akinius, kad geriau įžiūrėtų vėlyvąją viešnią, nuogus pečius apsisiautusią atlasiniu švarkeliu, tikriausiai po tuo švarkeliu ji nieko net nepasivilkusi, dingtelėjo Motinai, žinia, šiandien galima uždusti nuo karščio, Motinai pasidarė tiesiog apmaudu, pamačius, kad per tuos metus Renata beveik nepasikeitė, netgi tarytum pajaunėjo, nuo seno nepraranda deivės išvaizdos, pagalvojo Motina, kaklas, pakaušis atrodo per tvirti,

beveik vyriški, bet užtat kaip didingai laikosi, argi Motina gali lygintis su šia moterimi, Renata pagarsėjo teismuose gindama moterų teises, Motina tuo tarpu negynė nieko, tik savo vaikus, muziejaus direktorės vaidmuo buvo veikiau garbės titulas, puikiai išmanydama dailę ir globodama menus, ji nusipelnė miesto visuomenės pagarbos, ir tai nieko nuostabaus, mąstė ji, tokioje nuosmukio aplinkoje, kur viešpatauja nemokšiškumas, Motina kaip ir jos duktė buvo unikali, jos unikalumas, išimtinė vertė būtų pripažinti tik tuo atveju, jeigu Melani rūpėtų politinė karjera, tai liudytų, kad vieną gražią dieną Melani atsidurs Senate, bet pasirodo, jog ji – tik motina, ir tiek, savaime suprantama, ji dar jauna, bet jeigu nori visokeriopai naudotis gyvenimo privalumais, turi būti reikalinga visuomenei, ir Motina sunerimusiu žvilgsniu ieškojo to kambario po oleandrų skliautu pačiame sodo gale, stebėdama nuogus Renatos pečius, atlasinio švarkelio pridengtus, formų harmonija anaiptol netobula, dingtelėjo Motinai, Renatos pakaušis, kaklas moteriai pernelyg tvirti, bent jau Motinos vyras, kosmetinės chirurgijos specialistas, nebūtų jos laikęs nepriekaištingo žavesio, grožio pavyzdžiu, o labai gražios moterys visados būna išpuikusios, kodėl jos taip kelia pavydą, ir, susinėrusi rankas ant sunkios suveržtos krūtinės, Motina staiga pasijuto tokia pažeminta, kokia jautėsi popiet hamake, kai su Melani kalbėjosi apie Amerikos konstituciją, ir, be to, pasirodžius Renatai bronziniais pečiais, vos pridengtais šviesiu atlasiniu švarkeliu, aplink ją susibūrė, išnėręs iš palaimios paslaptingos nakties, ištisas pulkas jaunimo, švenčių naktims pakviestų muzikantų, taip, pagalvojo Motina, ne kas kitas, o jie atgriuvo visu tuntu tokiu vėlyvu metu baltais vakariniais frakais, sukirptais taip, kad darytų įspūdį savo įmantrumu, tuo neskoningu prašmatnumu, kurį šiandien taip mėgsta jaunimas, savo akiplėšišku elgesiu ir žydinčia jaunyste jie tarytum paryškino Renatos brandų žavesį, jos neprilygstamą pranašumą, šaltą abejingumą toje akimirksniu susidariusioje terpėje, dingtelėjo Motinai, kai jaunuoliai su instrumentais po pažastimi visu pulku

šiaušė gatvėmis, staiga pastebėjo Renatą ir kvatodami nusinešė ją su savimi, pašėlusia banga vis dar šurmuliuodami prie slenksčio, o virš jos – švytintis ledinis Renatos veidas su vos pastebima šypsena, truputį išgąsdinta šypsena, pagalvojo Motina, tačiau, šiaip ar taip, argi tai nebuvo pergalės šypsena, pažeminanti Motiną, kaip ji buvo pažeminta popiet hamake, kai kalbėjo Melani, o toji nesiklausė, Melani nerimavo dėl stiprių vėjų virš Atlanto, turinčių poveikį Vensano kvėpavimui, kai tuo tarpu Motina aiškino Amerikos konstitucijos didybę, vadinasi, vien Gliuko dainos žodžiai sakė tiesą, saviškių apleista, pamesta, vieniša, dabar ji net negalėjo išsimiegoti kaip reikiant, Motina neteko savo Euridikės, ir Renata kilstelėjo galvą, baimindamasi jo, siaubingai jo bijodama, ką gali žinoti, gal antilietis nutarė sekti paskui ją ligi čia, užspeisti tą šventės naktį, argi jis nesislapstė už muzikantų, nes jisai visada tykos šičia, dingtelėjo jai, niekada ji nesugebės išginti jo iš savo kūno, išsivaduoti iš gėdos, jai norėjosi laikytis atstu nuo visų tų aplink susigrūdusių jaunuolių, kuriems draugiškai šypsojo, nes jiems atrodė juokinga, kad jai nejauku tarp dangaus ir žemės, ta būsena tarp dangaus ir žemės buvo neatsiejama nuo jos gyvenimo kaip vijokliai nuo išsinuomoto namo, vos atsidūrusi tarp dangaus ir žemės, ji amžinai jausdavo, kaip nenumaldomai kamuoja troškulys ir džiūva burna, betgi ką veikti su tais prašmatniais jaunuoliais, užsidaryti su jais vijokliais apraizgytoje pastogėje ir vieną po kitos švęsti jungtuvių naktis, tačiau ji pagalvojo, kad jau per vėlu, kaip atsitiko ir su tais Venecijos gondolininkais, priėjusiais tada, kai jos nebegeidė Francas, kaip žavu, mąstė ji, stebėti tuos veidus, vyriškus kūnus, ilgesingus muzikantus, kaip ir pašaipūs Venecijos gondolininkai valtyje visi jie žadina tą patį troškulį, o juk Venecijoje Franco oratorija ir susilaukė plojimų, kai ji pasitenkino tuo, kad sukiršino vyrų gašlą, pati viena nuėjo pas gondolininkus, bėgdama nuo jo, Franco, didingo kūrinio autoriaus, to nesubrendėlio, kurį ji dažnai ugdė, mokė, kaip jam pridera elgtis, koncertuoti, kurį bandė auklėti, išvaduoti nuo vaikiškos

nedrąsos, nevilties, pamišimo priepuolių, ir staiga Franco muzika pasirodė besanti stačiai orkestruotas triukšmas, kai virš vandens vėsumos, virpčiojant padangei ir vandens paviršiui, suskambo gondolininkų balsai, liedamiesi ilgesinga melodija, ji buvo tik keliauninkė, su muziku gyvenanti čia kokiame bute, čia prabangaus viešbučio kambariuose, ji buvo moteris, atsižadėjusi savo profesijos priedermių Franco labui, tai buvo Renata, netobula būtybė, amžinai pilna abejonių, dingtelėjo jai, moteris, kuri mėgo malonumus, džiaugėsi bendraudama su vyriškiu, dar jaunu ir nuoširdžiu, lengvapėdžiu, ir staiga tas bendravimas pasirodė besąs tuščias, užsitęsęs, sužadinęs troškulį, tokį beviltišką, kad džiūvo burna ir paširdžiuos vėrėsi tuštuma, jie buvo čia, už kelių žingsnių, globstė ją už liemens, graibstė pečius po atlasiniu švarkeliu, Venecijos gondolininkai plūduruojančioje valtyje, virpantis vanduo, vakaras, o betgi Francas jai pasakė, argi jūs nepasikeitėte, man išvykus, ji buvo efemeriška, tačiau visada jautėsi subrendusi pagal savo metus, išmintinga, kaip ir dera moteriai, ir žinojo, kad mirtis tokia pat efemeriška kaip ir jos gyvenimas, dabar reikėjo klausytis muzikos, reikėjo atsidėti muzikai, jaunuoliams sugrįžus atgal į savo vietą orkestre po medžiais, prie naktyje visomis vaivorykštės spalvomis mirguliuojančio baseino. Ir Venera abejingais žingsniais nusileido verandos laipteliais ir patraukė paplūdimio link, tuo tarpu Mama niurzgė sėdėdama sūpuoklėse, kodėl, klausinėjo Mama, kodėl Venera išeina taip vėlai vakare, naktį, ar tinka šitaip rengtis vakare, skaisčiai rožine suknele, kiaurai perregima, aptempta per strėnas, krūtinę, ir dar su tuo gundančiu rausvu hibisko žiedu plaukuose, rytą Mama juos supynė į kasytes, o dabar jos draikėsi palaidos, nesurištos jokiu kaspinu, tankiuose vešliuose plaukuose stirksojo šiaudelis, sukibęs su hibisko žiedu, ir Venera tarė motinai saviškai juokdamasi, kone kikendama, kad ji pakviesta dainuoti per švenčių naktis, tris dienas, tris naktis, šiąnakt ji dainuosianti *Linksminkimės ir džiaukimės*, ir per bangų šniokštimą Mama išgirdo prislopintą Veneros juoką,

dėl tos gašlios eisenos, pasakė Mama, dėl tos begėdiškos išraiškos kaltas dėdė Kornelijus, kalti baltieji iš mišraus klubo, Venera einanti prie gyvenamųjų namų, kur juodiesiems draudžiama vaikščioti, pasakė Mama ir, grožėdamasi savo tviskančiais išeiginiais bateliais, uždarė virtuvės duris, Mama šlykštėdamasi suraukė nosį – bjauriai dvokė mėsa, kepama ant grotelių, Bahamos gatvėje, gendančios mėsos smarvė aplink krosneles, kur trainiojosi Karlas ir Dvakas tarp išsigimėlių kokaino, kreko pirklių, o Čikagoje, Drungnų Vėjų gatvėje, visi jie krinta nuo kulkų vienas po kito, kada grįš ramybė Bahamos gatvėn, Esmeraldos gatvėn, ar ne metas užtraukti tinklą nuo uodų virš Deandros ir Tifani lovos, skurdžių, plikšių šeimos, vakare murksančios trobelių prieangiuose, skundžiasi, kad jas apniko raudonosios skruzdėlės, kada grįš ramybė Bahamos gatvėn, Venera svaigo nuo vandenyno, nuo vakaro oro, basas kojas glamonėjo bangos, jūra, dangus, visa tai priklauso man, mąstė Venera, ir tie namai pajūryje, kur vonios kambariuose su kondicionuotu oru, baseinuose ir saunose jos kūnu naudojasi baltieji, kada nors vienas tų namų bus jos, ir prieš akis šmėkščiojo vaizdai, kuriuos ji vijo šalin, ar Mama ir pastorius Jeremijas sako tiesą, ar tikrai sugrįžo Baltieji Raiteliai, ar tikrai namuose prie vandenyno jie miklina ranką, žaisdami kompiuterinius žaidimus, kur, tarkim, svaidydami metalinius rutulius ar taikydamiesi į išrikiuotas pailgas medines figūrėles, simboliškai daužo negrų galvas, ir tos galvos tyliai krinta nenutėkšdamos nė lašo kraujo tamsos gaubiamame televizoriaus ekrane, už nuleistų aklinų užuolaidų, ar tiesą sakė Mama ir pastorius naktį verandoje, ar Mama su Tėte nepavydi Venerai jaunystės, grožio, šitaip jaudinančio baltuosius, vyrus, kuriems ji atsiduoda paeiliui viešuose tualetuose arba mišriajame klube, kai tuo tarpu dėdė Kornelijus rachito susuktais pirštais daužo pianino klavišus, juk jis groja taip seniai, nuo mažens, pradėjęs Naujojo Orleano gatvėse, tada, kai dar liepsnodavo padegtos bažnyčios ir šventyklos, jų kūnai prėski, Venera jų nebijo, nei jų, nei jų įkandimų,

matomų po perregima suknele, pasaulis labai pasikeitė nuo tų laikų, kai dėdė Kornelijus ir Mama buvo maži, ir Mama, dievobaimingoji Mama, nieko neišmano apie pažangą, dėdė Kornelijus vis dar girdi ūžesį, ataidintį iš tolių, o Venera girdėjo tik šiltų bangų pliuškenimą prie kojų, Atlanto bulvare, mąstė ji, oras kvepia geltonais jazminų žiedais, palei paplūdimius nuklojusiais šaligatvius, ir, be to, Venera pakviesta į šventę, kaip kikendama šįvakar pasakė Mamai, ir, kaip šįryt kad giedojo šventykloje, šį vakarą dainuos savo krištoliniu balsu, ak, ji dainuos ir galvos apie Karlą, Dvaką, Deandrą, Tifani, Mamą, linksminkimės ir džiaukimės, nes Venera kaip ir Mama ir kaip pastorius Jeremijas mylėjo Dievą ir Jo sutvertą vandenyną, dangų ir orą. Motina neteko savo Euridikės, ir, kai ji jausdavosi šitaip pažeminta, kai pasijusdavo su dukra patyrusi pralaimėjimą, imdavo gėdytis prabangos, kurioje gyveno jos šeima, ji buvo tokia romi moteris, kuriai nieko netrūko, netgi turtų pertekliaus, kai tuo tarpu Lenkijoje jos pusbroliai, kuriuos Motina šitaip vadino, nors niekada nebuvo jų mačiusi, tie pusbroliai, tolimi jos pusbroliai, per kartų kartas niekada negalėję pabėgti į Kanadą, į Jungtines Valstijas, visi žuvo Lukovo kaime, Liublino apskrityje, dar galėjai pamatyti juos istorikų, žurnalistų surastose nuotraukose, jie tiesė rankas – ta scena visada atrodė kaip gyva – savo budelių, savo žudikų pusėn, kėlė jas besąlygiškai kapituliuodami, paklaikę iš baimės, nė neketindami maištauti, nes pusbroliai Lenkijoje žinojo, kad jie niekada negalės pabėgti, jų buvo nesuskaitoma gausybė, ir jie stovėjo išsirikiavę prie barakų, iš kur tvino dujų ir lavonų tvaikas, rabinai su šlikėmis ant galvų kniūbsojo suklupę toje pat gretoje, šitaip išreikšdami, kad jie priima pasirinktą, bet netikėtai juos suklaidinusį dvasinį įstatymą, ir visi kaip vienas linksėjo galvas, mirties ir baimės šokis sniege ir šaltyje, kur tos išsprogintos akys, tie dūstantys kūnai beviltiškai meldė bėgti, pilkas bežadis dangus netrukus nebegirdės jų aimanų, nuo motinų atskirtų vaikų riksmo, jie visi žuvo, kai tuo tarpu Motina gyveno pertekliuje, kai vienintelį džiaugs-

mą teikė duktė, jos sūnūs, nors būta ir sielvarto; tikriausiai Renata, staigiai pasirodžiusi pro paradines duris, priminė Motinai pusbrolius Lenkijoje, o gal jie niekad nėjo jai iš galvos, dingtelėjo, amžinai prarasti, nesitraukė nuo sąmonės slenksčio, Renata kaip ir Motina nepažinojo tų giminių, pusbrolių iš Lenkijos, kuriuos Motina būtų mielai pamiršusi, išbraukusi iš atminties laikraščiuose ir nuotraukose matytus veidus, tačiau nei Motina, nei Renata negalėjo nežinoti, kaip brutaliai nutrūko gyvenimas tų, kurie nesugebėjo pabėgti iš Liublino apskrities Lukovo kaimo, argi Samiuelis nebuvo tuo pačiu vardu kaip vienas senelio brolių, sušaudytų tą pačią tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt antrųjų metų žiemą, Samiuelis, vaikas, kuris dainavo *easy, easy living* su išmaningu gašlumu mėgdžiodamas juodaodės balsą, Samiuelis ir visa tai, kas turėjo suteikti paguodos Motinai, nuraminti jos skausmą, jai reikėjo Samiuelio, Augustino, Vensano, kad šiek tiek nutoltų tie veidai iš Lukovo, iš Liublino apskrities, nesgi iš mirties atgimsta gyvybė, Samiuelis buvo tas šlovingas feņiksas, atgimęs iš savo pelenų, lygiai kaip lapija, ataugusi po gaisro, be abejo, tik Renatai pasirodžius pro paradines duris, pabudo mintis, kad jiedvi, subrendusios moterys, visada bus slaptos varžovės, pabudo tie sekinantys prisiminimai, pusbrolių iš Lenkijos neišdildomas prisiminimas, na, o jaunesnieji dievaižin ar dažnai apie juos pagalvoja, nes iš mirties atgimsta gyvybė, kodėl kaip tik šiuo metu Motina netikėtai prisiminė saldžias braškes, patiektas vakarienei su žuvimi, ji turėtų apsiverkti iš nevilties, vien pagalvojusi apie pusbrolius iš Lenkijos, kuriuos jai priminė Renatos veidas, neišdildomas prisiminimas, išmintimi spinduliuojantis veidas ir amžinas, kone iš protėvių paveldėtas nerimas, ir staiga ji leidžiasi į malonius prisiminimus, mena su šviežia žuvimi patiektų braškių skonį, buvo metas eiti gulti į savo kambarį, bet štai pašėlo pyškėti muzikantai, ir visi sukluso su taurėmis rankose, vadinasi, šit kokios keistos, išdrikos, kone pasklidais garsais virtusios muzikos klausosi Samiuelis, užsidėjęs ausines, kai zvimbia iš mokyklos namo

savo riedučiais, kurių ratukai tviska žaliais vaivorykštiniais atšvaitais, riedučiai, dviračiai, ar Melani sūnūs ne per greit pripranta prie tokio prabangaus gyvenimo, kurį rytojus gali iš jų atimti, nes nežinia ką mums žada rytojus, sekmadieniais tėvas vežioja juos, užverstus devyniom galybėm žaislų, Infiniti markės automobiliu į paplūdimius, į kavinių terasas, į restoranus, kur jie kemša gardžiausius patiekalus, blynelius su bananais, užlietus juodųjų serbentų uogiene, tiršta grietine, nuo pirštų varvančia ant baltutėlių šortų, po kojomis tarp teniso rakečių ir kamuoliukų, ar tie princai nepasisavina dalies to, kas iš teisybės priklauso kitiems, priremtiems prie pragaro vartų, ir, laikui bėgant, neįskaitomi darosi teisingumo rašmenys, o betgi jie įspausti į kiekvieną gyvenimą, mąstė Motina, nes iš mirties atgimsta gyvybė, nors Motinos galvoje visados dilgsi abejonė, ar tikrai iš mirties atgimsta gyvybė, ką apie tai mano Melani, argi tos abejonės, tos nejaukios akimirkos, tolydžio bręstančios tarp Motinos ir Melani, neatrodo kaip juoduliai, giedrą dieną drumsčiantys vandens ar dangaus skaidrį, ir štai išsipildė jos svajonė keletą dienų pabūti dviese su Melani be jos vyro, gaila, kad Motina nesijautė galinti padėti Danieliui ir Melani dekoruoti jų erdvius namus, bet patyrė gyvenimo džiaugsmą, visiškai netikėtą jausmą, mąstė ji, auštant su Samiueliu ir Augustinu vaikščiodama molu šalia uosto, ekstazę galima apibūdinti kaip tokio sukrečiančio džiaugsmo protrūkį, kai žmogus pasijunta atsipalaidavęs, kai pasijunta palaimos viršūnėje, betgi ta pati ekstazė gali sukelti nepataisomus patologinius pokyčius, tačiau Motina tuo nėmaž netikėjo, tardama sau, kad kaip tik tai ir atsitiko jai tą rytmetį, kai, palikę ją vieną vidury pylimo, bangų plakamo iš abiejų pusių, Samiuelis ir Augustinas nukūrė į patį prieplaukos galą, kur Motina jų jau nebematė, nors ir girdėjo krykštaujant, staiga ji pajuto atgautos vienatvės džiaugsmą, o gal ją apėmė euforija, visa krūtine įkvėpus jūros oro, ne daugiau kaip keletą sekundžių Motiną buvo užplūdęs toks jausmas, kad ji pertekusi neišsenkamų gyvybinių jėgų, apdovanota nuostabios malonės,

ir tada, palinkusi prie uruliuojančių bangų, ji ėmė šaukti vaikaičius ir, sujaudinta vėjo atblokšto balso aido, pagalvojo, kad ji tik dulkelė, kurią netrukus nupūs amžinybės vėjai, betgi bus taip, kaip ir turi būti, ta dulkelė leisis nesuvokiamon kelionėn atstu nuo žemiškų kelių, ji atliko tai, kas buvo skirta šiame gyvenime, ir staiga pamatė baltąjį garnį, tokį pat vienišą kaip ji, ir tas akinantis vaizdas – ramus baltasis garnys staiga iš lėto kyla, įkypai sklęsdamas virš nurimusios jūros, – sužadino jai ekstazę, va šitaip Motina paliks šį pasaulį, mąstė ji, taip pat tyliai, ramiai, pilna bežadžio orumo, betgi kas žino, ką visiems mums žada rytojus, ir Motinai, ir Samiueliui bei Augustinui? Ir Renatai pasirodė, kad orkestro muzikantai šį vakarą tokie pat žavūs, patrauklūs kaip Venecijos gondolininkai savo valtyse, vėjeliui šiaušiant vandens paviršių, stovėdama šiek tiek nuošaly nuo jų būrelio, pati nepastebima, ji matė juos visus, žilstelėjęs vyriškis be jokių ceremonijų paėmė ją už parankės, ir ji instinktyviai pasidavė, pasitraukė drauge su juo nuo visų, nuo jų žadinamos vilionės, kad tik vėl neimtų nenumaldomai kamuoti troškulys, džiūti burna ir paširdžiuos vertis tuštuma, ji mielai būtų norėjusi nuslopinti savyje tą balsą, primenantį begėdišką vienuolikos jaunikaičių rujojimą, juk ir jų buvo tiek pat kiek čia muzikantų, nuo šešiolikos iki aštuoniolikos metų, tikriausiai taip pat gražiai tėvų išauklėti, žavūs, patrauklūs, jie įsibrovė į vieno kibuco miegamąjį ir keletą naktų be jokios gėdos, nėmaž nesibaisėdami savo elgesiu, žagino mergaitę, žagino septynias paras, ji buvo penkiolikos metų, niekam nesisakė, ilgai, metų metus ji niekam nesisakė, nes baiminosi, kad ją uždarys į beprotnamį – juk visi jie tokie žavūs, tokie patrauklūs, – argi būtų išdrįsusi juos įskųsti savo tėvams, tėvų draugams, auklėtojams, argi būtų išdrįsusi, juk jie visi gyveno drauge tame pat kibuce, ir staiga miegamąjį, kur savo lovoje miega pavyzdinga studentė, užtvindo įsibrovėlių žingsnių aidas, jaunų plėšrūnų ruja, visi tokie žavūs, neatremiami, ir studentė apstulbusi, stačiai netikėdama savo akimis, iš pradžių jiems netgi nejučia nusišypso, kaip nusišypsojo Re-

nata, kai antilietis apglėbė ją ir staiga prispaudė prie krūtinės, norėdamas pabučiuoti, ir tik ilgai dvejojusi, bijojusi studentė pagaliau viską papasakojo policijai, taip, jų buvo vienuolika, septynias paras miegamajame, ir kartais ji nesusitvardydavo, prapliupdavo raudoti, lemendama padrikus žodžius, jie įsiveržė į miegamąjį, visi tokie žavūs, tokie neatremiami, nors išdraskyta, išniekinta jų penių šėlsmo, ji nenumirė, gyveno kaip gyvenusi, visi jie tokie žavūs, tokie neatremiami kaip muzikantai šį vakarą, per nešvankią advokatų kvotą teisme studentė sužinojo, kad vienuolika jaunikaičių nebus įkaltinti, nuteisti, nes argi – kaip ir Renata – ji nebuvo kalta dėl tos apstulbusios šypsenos, tos kaltos šypsenos, kai, visa ruja įpuolę į miegamąjį prie jos lovos, jaunikaičiai šoko ją grumdyti, tačiau advokatai pareiškė, kad byla nutraukiama, nes nei prisiekusieji tarėjai, nei visuomenė neišreiškė užuojautos, juk mergaitė pati esanti ne visai sveiko proto, argi ji nepasimaišiusi, teismas nusprendė, kad jaunikaičiai niekuo nenusižengė įstatymui, ir jie toliau dirbo kibuce, septynias paras meldėsi, vakare žibino žvakes, o šeštadienį visa šeima susirinko apeiginių pietų, ir teisėjas, irgi vyras, jiems pasakė, ramybė jums, eikite, jūs nekalti, prisiminusi kibuco ramybėje vienuolikos jaunikaičių išžagintą mergaitę, Renata apgailestavo, kad atsisakė siūlyti savo kandidatūrą į teisėjus, skatinama puikybės, nes nenorėjo prašyti paramos nei Klodo, nei juo labiau jo giminių teisėjų, ar abejojimas savimi ir atsižadėjimas pripildė žeminančią padėtį tos pačios gėdos, ar išdidus nepasitikėjimas galią turinčiais vyrais neleido jai įduoti teisingumui tų pačių vienuolikos jaunikaičių, ir jeigu ji būtų buvusi teisėja, nepaisydama to, nei kas jie tokie, nei iš kur atvykę, būtų patraukusi juos į teismą, atskleidusi šiurpią septynias paras kibuce vykdytų nusikaltimų esmę, įkaltinusi juos, jie būtų buvę nubausti, ir tas prisiminimas ilgai slėgtų ir jų, ir pasaulio sąžinę, tačiau kas ji tokia, abejonių, nerimo, košmarų apnikta būtybė, mintis apie kibuco miegamajame išžagintą studentę, tas vaizdas kamavo vos kelias akimirkas, užsnūdus netrukus po to, kai pa-

spruko antilietis, kai ji išgirdo dusliai paptelėjant lietaus lašą ant palmės lapo, trumpam užsnūdusi, ji susapnavo, kad ant kairės krūties mezga tinklą juodas voras, ir pabusdama pagalvojo, jog studentė taip pat jautė, kaip ją apraizgo tų vienuolikos jaunikaičių tinklas, kaip ją gniuždo svetimi raumenys, kūnai, tai dėjosi tarp tamsiai žalių išsinuomoto namo sienų, apyaušriu žėrint išvešėjusios augalijos žiedams, kai juodas voras vis dar mezgė tinklą ant kairės krūties, ir Motinai dingtelėjo, kad šiuose *art déco* namuose labai gražiai tiktų Ertė litografija, taip pat kelios bronzinės figūrėlės pernelyg akį rėžiančiame juodų ir baltų tonų dekore, bet argi Danielis ir Melani klausytų jos patarimų, o ką jau kalbėti apie marmurinius koklius valgomajame, gal čia norėta padaryti įspūdį, ir kodėl Samiuelis nė per pėdą neatsilieka nuo Chulijo, kokie draugystės saitai gali sieti Samiuelį su dvylika metų vyresniu Chuliju, gal nekaltas žavėjimasis, kokia liūdna Chulijo dalia, juk jis savo akimis matė skęstant brolius ir seseris, motiną Edną, brolį Orestą, seserį Niną, tuo plaustu, ant kurio ilgai klejojo, bado ir troškulio kamuojamas, vargais negalais pasiekė mūsų krantus, koks nelemtas likimas, kai tuo tarpu Motina gyvena pertekliuje, tarp saviškių, taikstosi su jų lengvabūdiškais užgaidais, o betgi mielai norėtų pirmojo aukšto vonios kambaryje vietoj nešvankaus paveikslo pakabinti Ertė litografiją, Samiuelis bendravo ir su savo amžiaus bičiuliu, – ir Motina tuo labai džiaugėsi, – Džermenu, su kuriuo netrukus turėtų eiti į privačią mokyklą, jo tėvai tokio aukšto rango, mąstė Motina, tėvas – vienas tų retų negrų senatorių, išrinktų naujam prezidentui šalyje atėjus į valdžią, Džermeno motina, aristokratų kilmės japonė žurnalistė, – tokia pat aktyvistė kaip Melani, tai mandagūs ir jautrūs žmonės, Džermenas paveldėjo iš motinos rytietišką grožį, pailgas, įkypo pjūvio aistringas akis, bet Samiuelis nebežaidžia su Džermenu kaip kitados, iki vėlaus vakaro užsibūva teatro repeticijose, argi vaikui sveika šitaip gyventi, gyventi kaip aktoriui, kaip dainininkui, ir dar visi tie abejotinos doros draugai, Motina ketina vasarą

nuvežti Samiuelį į Europą, jis bent kurį laiką primirštų artistų aplinką, tokią artimą jo tėvui, netrukus Danielis ims pats režisuoti pjesę apie pilietinį karą, kurią šiuo metu rašo, taip, vasarą Motina važiuos su Samiueliu į Europą, kur tebėra giminių, vakaro prieblandoje skambėjo Samiuelio priedainis, *easy, easy living*, Motinai staiga nudiegė širdį prisiminus, kad Melani jai neleis vietoj ano paveikslo vonios kambaryje pakabinti Ertė litografijos. Pagaliau Motina nukreipė žvilgsnį į Chuliją, pažiūrėti paskendęs savo mintyse, vienišas sėdėjo ant baseino krašto, kojų pirštais braukdamas per vandens paviršių, visomis vaivorykštės spalvomis tviskantį nuo sodo iliuminacijų, retkarčiais ranka paliesdamas raištį ant kaktos, lyg akį jam būtų varstęs skausmas, ir Motina papriekaištavo sau, kad esanti nejautri kitų nelaimėms, Chulijo plaukai styrojo rudais kuokštais virš kaktos, kairėje ausyje tabalavo įvertas žiedas, buvo tai jaunuolis kaip ir visi kiti, juslingais kojų judesiais braukė per vandens paviršių, ar tai buvo tas pats Chulijas, vos prieš dvi savaites su motina, broliais ir seserimis plaustu atsigavęs Atlanto vandenimis, iš kurių uruliais kilo audra, viesulai, išblaškę maisto atsargas, plėšę nuo plausto keleivius, laužę silpnus stiebus, o jie nemokėjo plaukti, ne, Motinai buvo sunku tai įsivaizduoti, tą plūduriuojantį paveikslą, bet ji staiga prisiminė vieną epizodą iš Chulijo pasakojimo, kaip, įsišėlus vienai tų siautulingų audrų tarp ugnimi alsuojančių padangių ir vandenyno bangų, Ramonas ir Orestas gurktelėjo jūros vandens, ir, pagalvojusi apie Vensaną, miegantį antrame aukšte, apie mažytę kūdikio širdelę, Motinai pasigirdo, kad tyloje ūmai nustoja plakti tos širdelės, Orestas, Ramonas nebekvėpuoja, sriūbtelėję jūros vandens, mažytės širdelės nustoja plakti, o gal vis dar plakė, kai Chulijas danguje pastebėjo malūnsparnį, argi lakūnas šaukė stengdamasis perrėkti sūdrų, rūko pritvinkusį orą, netrukus atskrisime, netrukus čia atskris *Homeland* malūnsparnis, kaip tarp audrojančios padangės ir jūros drauge su naujosios tėvynės – *Homeland* – viltimi pražuvo malūnsparnis ir jo narsieji lakūnai, kaip

tas vaizdas galėjo amžinai išnykti tirštoje Chuliją deginančios karštinės migloje, o jie plaukė dvi savaites, taip, Motina prisiminė tą epizodą iš Chulijo pasakojimo, gurktelėjus jūros vandens, negrįžtamai nustojo plakti Ramono ir Oresto širdys, padangėje vis dar gaudžiant malūnsparnio *Homeland* varikliui, *Homeland*, netrukus atskrisime, bet Chulijas, regis, ilgai – dvi savaites – miegojo ant plausto, ir saulei kepinant, ir lietui lyjant, o kai atgavo sąmonę, tarp plūduriuojančių plausto nuolaužų tik iš plaukų spalvos atpažino Orestą, Ramoną, Edną, Niną, kurių niekas jau nebegalėjo išgelbėti, nors padangėje vis dar gaudė *Homeland* – naujosios tėvynės – malūnsparnio variklis. Kilstelėjęs galvą, Chulijas pažvelgė į trečiąjį aukštą, iš kur Samiuelis nėrė į baseiną, sušniokštė bangos, Motina krūptelėjo, Samiuelio raudonos glaudės spindėjo elektriniais atšvaitais, Motina pasipiktino, kad Samiueliui leidžiama nardyti taip vėlai vakare, kur tai matyta, dingtelėjo Motinai, vos tik, svečiams kvatojant, Samiuelis išlipo iš baseino, beregint šalia atsirado Dženi ir Silvija, susupo jį į minkštutėlį gėlėtą chalatą, vieną iš tų šilkinių kimono, kurį jam padovanojo Džermenas su Čuan, savo motina, sugrįžę iš Japonijos, kai, vykdydamas tam tikrą užduotį, už savo raštus buvo apdovanotas Džermeno tėvas, šilkinis kimono apgaubė varvantį Samiuelio kūną, Dženi ir Silvijos pirštai vogčiomis sliuogė jo pečiais, stačiai tingaus geidulingumo gyvasis paveikslas, dingtelėjo Motinai, Samiuelio juslės ir šiaip jau pernelyg sudirgintos jazminų, akacijų kvapų, jam su įkarščiu bedainuojant visa burna pavėsinėje, bet argi šiais laikais visų vaikų juslės nėra pernelyg sudirgintos, ir Chulijas šiurpsančiais trumpai kirptais tamsiais plaukais liūdnai nusišypsojo ir paplojo katučių Samiueliui už itin drąsų šuolį iš trečiojo aukšto lango, ir staiga jam uždavė širdį Samiuelio turškimasis vandenyje, žibintų apšviestame, visomis vaivorykštės spalvomis tviskančiame baseine, nes dabar tyloje, pamažu užtvindančioje plaustą, šniokščiant bangoms, vienas po kito geso vos girdimi Ednos, Oresto, Ramono balsai, kuždantys broliui, eikš čionai, nes aš mirštu

toli nuo naujosios tėvynės, nuo *Homeland*, ak, eikš čionai, Chulijau, ir kada gi jie pasieks Bresto uostą, mąstė Renata, kaipgi jie sugebėjo per tokią audrą nusikasti iki Atlanto pakrantės, kodėl bangos staiga nurimo, būtų pakakę, kad viena vienintelė banga nušluotų jachtos denį, ir visi jie būtų žuvę, Renata žinojo, kad pirmiausia ją ūmai nusineš pražūtingoji banga, betgi gyvenimas nepasibaigė pramoginio laivo denyje, mirtis dvelktelėjo virš jos praūžiant uruliuojančiai bangai, be abejo, vienintelis su vaikais turėjo išsigelbėti Francas, kurio oratorija tuo metu per Kalėdų šventes buvo atliekama vienoje Anglijos katedroje, o tuo tarpu Franco laukta Breste, kuklioje Finistero bažnytėlėje, švento Liudviko bažnyčioje, ir kai tirštame rūke Francas su Renata ir savo vaikais pamatė uolas, atspindinčias Bresto švyturio šviesas, vienintelis su vaikais turėjo išsigelbėti Francas, kurio muzika skambėjo katedrose ir bažnyčiose, argi ne jis parašė psalmę, vėliau išverstą į hebrajų kalbą, psalmę vaiko balsui sopranui, o Ganytojau, atitolink nuo mūsų karo negandas ir prakeikimą, tas kasdien krauju plūstančias bangas, veski mus, o Ganytojau, toliau nuo žiaurios audros, ir tie žodžiai skambėjo tomis niūriomis naktimis, tą rūškaną valandą, aidėjo ir Finistero bažnyčioje, ir Londono katedroje, kai Francas maldavo Dievą vaiko balsu, kuris rauda veržėsi berniukui iš krūtinės, sopranu kilo iki pat džiaugsmo viršūnės, o Ganytojau, amžinai atitolink nuo mūsų tas negandas, veski mus kuo toliau nuo šito audros prakeikimo, o kadangi tą muziką sukūrė Francas, tik jis vienas su vaikais turėjo išsigelbėti nuo nelemtos bangos, pamažėle nuslūgstančios nuo jachtos denio, plaikstantis vėjo atpalaiduotoms virvėms, Renata buvo viso labo antroji to didžio žmogaus žmona, viena iš daugybės jo meilužių, Prancūzijoje ji pradėjo studijuoti teisę, bet turėdavo tolydžio nutraukti mokslą, prireikus rūpintis tik juo vienu, Francu, tuomet nukamuodavo jį, be abejo, savo neprotinga, beprotiška meile, kaip pavargėlė, beldžianti į uždarytas duris, ji jautėsi beviltiškai apleista, tačiau išsigelbėti, išsaugoti gyvybę būtų turėjęs Francas, tas narcizas,

su savo vaikais, kaip Emilės Dikinson eilėraštyje, kurį ji dažnai prisimindavo, mąstė Renata, argi sunkiomis gyvenimo valandėlėmis, ramioje jūroje netikėtai įsišėlus audrai, nesustoja jos paimti mirties laivas ar karieta, nors ji anaiptol neskuba kopti laiptais prie amžinybės vartų, tačiau argi jai likimo nenulemta žinoti, kad visada esti vyro tiesa, netgi tą akimirką, kai pavyksta išvengti mirties, juk ji tik moteris, abejonių, netikrumo draskoma būtybė, ir kodėl gi mirtis negalėtų sustoti šičia, šioje jachtoje, šiandien, šėlstant audrai, kai ji rūko savo kajutėje, kur užsidarė nuo pat ryto, kai štai jau kelios valandos, jiems stumiantis plaukiojimui menkai tinkamais vandenimis, kaukia laivų sirenos, gaudžia varpai skelbdami pavojų, argi jai pačiai, pravėrus kajutės duris, tiesiai krūtinėn netrenkė banga ir sidabrinis jos žaibas, argi pro vėjo plėšiamų kajutės durų apačią jau neprasisunkė srovelė drumzlino vandens, argi neprasisunkė kajutėn, kur ji užsidarė nuo pat ryto, ji niekam to nepasakos, jai pašoko nepasotinamas geismas dingti visiems iš akių, skausmingai mėgaujantis vieną po kitos rūkyti cigaretes, tenkinant savo nepasotinamą geismą pačiai vienai grožėtis auksiniu portsigaru, tuo pašaipos objektu, pro iliuminatorių smelkiantis audringos padangės šviesai, galvoje tolydžio dilgsint minčiai, kad gyvena turbūt paskutines akimirkas, nes vandens srovelė po durimis platėsianti, kunkuliuodama apsemsianti kaklą, smilkinius, bet tik tegu niekas šįryt kaip ir vakar netrukdo slapčia tenkinti savo nepasotinamo geismo. Ir kai tik jie pamatė Bresto pakrantėje švyksant švyturį, jūra truputį aprimo, dangų užliejo raudona šviesa, ir jie pasijuto išgelbėti, o juk galėjo tapti katastrofos aukomis, krūvele griaučių po vandeniu, tuščiu laivo kiautu, Renata ilgai žiūrėjo į Francą, denyje stovintį su vaikais, lietaus telžiami, visi stypsojo susikūprinę, apsivilkę lietpalčius su gobtuvais, jeigu visi būtų nuskendę per tą žiemos audrą, jeigu švyturys nebebūtų sužėrėjęs savo šviesomis, būtų amžinai pasibaigę tie Franco puikybės ir sėkmės metai, būtų sudūlėjęs tas karštligiškas veidas, tas kūnas, tos rankos, ko gera, sutvertos vien

tik muzikai, ir jos atmintyje būtų išlikęs jo nugairintas veidas, tamsūs lyg juoda liepsna plaukai, ilgos rankos, kuriomis laikė apkabinęs vaikus, gynė juos ir saugojo, vyriškai tikėdamas gyvenimu, galinga įsitempusi figūra raudono dangaus fone kaip tie Gojos personažai, drąsiai pasirengę susitikti su Inkvizicijos kankintojais ir karo negandomis, revoliucinė figūra tarp kitų, mažyčių figūrėlių, viena šalia kitos laukiančių sušaudymo, eilėn išsirikiavusių žmonių, telžiant lietui vilkinčių lietpalčiais su gobtuvais, tas žmogus, nekaltumo simbolis Gojos paveiksluose, vilkėjo baltais marškiniais, tokiais pat baltais, kokiais vilkėjo Francas ir jo jachtklubo nariai, dailiai apgulančiais liemenį, su ryškia žyme ant krūtinės, tačiau išmėginimo valandą tie balti marškiniai, savo baltumu ir nekaltumu primenantys drobulę, drauge buvo ir jo įkapės. Motina pagalvojo, jog dabar jau per vėlu eiti gulti, ir jai dingtelėjo, kad šita nemigo naktis sutrumpins jos gyvenimą, rodėsi nauji svečiai, patys jauniausi, tarp jų jaunutė įžūli negrė, išdidžiai besipuikuojanti rausvų hibiskų žiedų vainiku ant plonomis kasytėmis supintų plaukų, ji nepasidrovėjo prie baro įsipilti stiklą konjako, dingtelėjo Motinai, paskui nudrožė prie muzikantų pakylos, ir Motina žvilgsniu ėmė jos ieškoti tarp kitų svečių, šita naktis, šitos švenčių naktys labai jau brangiai atsieis, mąstė Motina, ją visada stebino tai, kad tarp muzikantų tiek daug keistuolių, tačiau Danielis su Melani vėjais paleis tėvų turtą, ir Chulijas ėmė tylutėliai kopti į kambarį, kur miegojo sukaktuvininkas, dešimties dienų Vensanas, ar tiesą sako šeimos gydytojas, ar klaidingai aiškina simptomą, silpną Vensano kvėpavimą, Chulijas priėjo prie plačios lovos, kurioje miegojo Vensanas, ilgai klausėsi jo alsavimo, Vensanas kvėpavo normaliai, gal šiek tiek per dažnai, pripildydamas kambarį nuleistomis užuolaidomis raminančio šnopavimo, Ramonai, Orestai, Edna, Nina, mano bitelės, mano skrajūnėlės, jūsų nebėra, sukuždėjo Chulijas, lyg vis dar karščiuodamas ant plausto, tačiau bitelės skrajūnėlės kaip tie kiaurai permatomi vabzdžiai, sudegę sode ant stalų mirgančių lajinių, vaškinių žvakių liepsnoje, tos ryškio-

je šviesoje išblankusios aukos išnyko be pėdsako, dar vakare neprasidėjus šventei. Ar silpnas Vensano kvėpavimas, mąstė Danielis, pasitikdamas svečius prie sodo vartų, tiriamai varstydamas visus skvarbiu, gelsvai švytinčių akių žvilgsniu, ar šiek tiek sunkokas Vensano kvėpavimas jų gyvenime nepriminė to grėsmingo, pratiso, rūstaus garso, pranašaujančio seisminį smūgį, nuo to tankaus kvėpavimo virpčiojo jų gyvenimas kaip vėjo plaikstoma liepsnelė, ką rašė Niujorko leidėjas savo laiške, atėjusiame su šios dienos paštu, rašė, kad atmetamas *Keistųjų metų* rankraštis, prie kurio tiek dirbo Danielis, leidėjas gyrė autoriaus poetinį stilių, tačiau pasakojimas apie Danielio keistuosius metus, tuos metus, kai, gyvendamas Niujorke, jis buvo įjunkęs į kokainą, neįtraukiamas į šiais metais leidžiamų kūrinių sąrašą, tas pasakojimas nedominąs skaitytojų, ir, išgirdęs žodžius, Chulijo pakuždėtus Melani į ausį, sprukite su vaikais, nes sugrįžo Baltieji Raiteliai, Danielis pažino Šešėlį, šmėžuojantį patvoryje, šalia pat apelsinmedžio, vedančio karčius vaisius, ten, kur sukinėjosi Augustinas supermeno apsiaustu, buvo tai raudonveidės senės žilais pastirusiais plaukais Šešėlis, senė nebuvo pamokslininkė, nors iš pažiūros tokia atrodė, mat vilkėjo drabužiu, sakytum maišu, siūte prisiūtu prie kūno, tokiu drabužiu paprastai dangstosi tie, kurie priklauso prakeiktam klanui, sugrįžo Baltieji Raiteliai, moters Šešėlis šmėkščiojo už tvoros, šalia pat Augustino, žaidžiančio po apelsinmedžiu, vedančiu karčius vaisius, ta moteris anaiptol ne pamokslininkė, nors ir atrodo tokia, ne, mąstė Danielis, vakare, grįžusi namo, ji ima teptuką ir, mirkydama į raudonus kaip kraujas dažus, drauge su savo vyru piešia šūkius, kuriuos žmonės rytoj pamatys Atlanto bulvare ant baltutėlių naujų namų sienų, tų raudonų nenuplaunamų dažų žymes, tuos neapykantos rašmenis žmonės taip pat pamatys prieplaukoje išvedžiotus ant Samiuelio laivo, nes veikiausiai bus grįžę Baltieji Raiteliai, kaip sakė Chulijas, argi ne su jais jis susidūrė gatvėje; miesto meras patarė Danieliui tramdyti savąjį jaunojo aktyvisto įkarštį, kurį Danielis knygose

vadinąs rojumi, šioje vietoje galiojąįstatymai, įteisinantys tik turtuolių pergalę, Danielis savo rašiniuose skatinąs reakcionierių pyktį, kurstąs juodųjų bendruomenę maištauti, ir, klausydamasis miesto mero žodžių, Danielis pagalvojo, kad tik tylėjimas ir bailumas užtikrina žmogui rojų, ir prikišo sau, jog gyvena laimingas, bet ar iš tikrųjų jisai vis dar jaučiasi laimingas, juo labiau dabar, kai kelia nerimą Vensano kvėpavimas, tasai toks sunkus kvėpavimas, meras tolo baseino link, svaigdamas nuo valso, jam kuo mažiausiai rūpi tie tarpuvartėse susikimšę skarmaliai iš Bahamos gatvės, dingtelėjo Danieliui, ir vis arčiau šmėžavo Šešėlis kitapus tvoros, po sunkiomis apelsinmedžio šakomis buvo girdėti jo švokštimas, jo šveplenimas, buvo girdėti jo riksmai, jo grasus balsas, jūsų namuose svečiuojasi perdaug juodųjų aktyvistų, pasakė Danieliui medicinos sesuo, kurią Melani buvo pasikvietusi apžiūrėti Augustino, kai tą žiemą jam ėmė skaudėti ausis, ir ką šičia veikia tos mergos, Dženi ir Silvija, kas jos tokios, kodėl jūs priglaudžiate bėglius, juk Marija Silvija, Chulijas – bėgliai, ar ne, tuos plaustus, kuriuos bangos išmeta mūsų pakrantėse, būtų geriausia nustumti atgal į jūrą; savo šalyje jie vadinami išdavikais, sliekais, klastūnais, žodžiai, kalbos sukosi aplink Danielį, pranašaudamos nelaimes, skleisdamos nuodus kvapiame ore, kuriuo mėgavosi kvėpuodamas Danielis, nes bene jis neturėtų džiaugtis laime, šioje oazėje gyvendamas su Melani, vaikais, praslinkus kuriam laikui po tų keistųjų metų, kai kamavosi netekęs tikėjimo, vilties, dar neatsivėrus rašymo apreiškimui, ta pati medicinos sesuo kas dieną skiedžia šiltu vandeniu, šiltu pienu vaistus ir kas keturios valandos iš buteliuko duoda gerti Vensanui, o kad Augustinas guli su jais lovoje, jie susivokė tik tada, kai ėmė mylėtis kita poza, ko gera, jis truputį per didelis, kad galėtų nakčia įsiropšti pas juos į lovą, laimė, kad jūrų biologijos laboratorijai vadovauja Tėvas, jis pasistengs, kad būtų išrinktas juodaodis pareigūnas vietoj to menkystos, paistančio nesąmones prie baseino, pagalvojo Danielis, Šešėlis vis dar trynėsi patvoryje priešais namą, Augustinas lakstė apsi-

gaubęs savo apsiaustu, vadinasi, dabar kambaryje užtrauktomis užuolaidomis kas dieną atsiduos vaistais, išgydyti neįmanoma, pasakė gydytojas, tačiau profilaktikos dėlei vaistus būtina gerti kas keturias valandas, vaikas jausis geriau, vadinasi, juos vis dar laiko nelaisvėje *Keistieji metai*, savo nuodais persmelkę jų širdis, jų smegenis, buteliukas, šaukštas, indelyje atskiesti vaistai, nežinia, ar nesuklydo gydytojas, nustatydamas užgaulią diagnozę, kaip jie džiaugsis vėliau, mąstė Danielis, nufilmavęs kūdikio gimimą, kai vėl pamatys vaikelį putlų, sveiką ir linksmą, tą savo pasigimdytą vaikelį, gamtos stebuklą, sakytum gėlę, drugelį, pasaulis buvo toks gražus, kol Danielis ir Melani tarp filmuotų vaizdų, garso įrašų įžiūrėjo vos pastebimą vaizdo iškrypimą, pamažu geso Vensano šypsena, kad ir ašarų temdoma, staiga padažnėjo kvėpavimas, kurį jie tarėsi girdį lyg iš po žemių, tas grasus, pratisas, žemas garsas, skelbiantis žemės gyventojams požeminį smūgį, taip, kaip jie džiaugsis vėliau, kai vėl pamatys tą savo pasigimdytą vaikelį putlų, kai vėl pamatys jį sveiką; juodus Tanžū marškinėlius, velvetines kelnes, dar nenudėvėtus odinius batus, visus tuos daiktus Žako sesuo laikė pasidėjusi ant kelių tarp užrašų knygutės lapelių, prirašinėtų pastabų apie Kafką, toje knygutėje, kurią ji ištraukė iš velvetinių kelnių kišenės, buvo surašyti vokiški žodžiai nebaigtam vertimui, atrodė, jog tuos žodžius Žakas ką tiktai užsirašė tokius, kokius juos jautė Huldrichas Cvinglis, siaučiant Marui, *Tröst, Herr Gott, Tröst! Die Krankheit wachst, we und Angst faßt mein Sel und Leib*, Suteik man tvirtybės, Viešpatie, suteik man tvirtybės, skausmas didėja, liga mane sekina, apima mano kūną ir dvasią; žodžiai buvo ištaisyti, išbraukti, pakeisti kitais, dvelkiančiais baime, siaubu, pasibaisėjimu, gelbėk, Viešpatie, tie žodžiai buvo parašyti, išversti, mąstė sesuo, draugė, prieš Žakui pasikeičiant, tuo metu, kai Liukas kirpo Žakui plaukus, jam pasivaideno koplyčia, kurią netrukus turėjo atidaryti pastorius Jeremijas, nes Rožių kapinėse jau nebetilpo visi tie jaunuoliai, kuriems pastorius kiekvieną naktį, per vėlyvąsias pamaldas,

šventykloje uždegdavo žvakes, *Tröst, Herr Gott*, tuos žodžius Žakas kartodavo prisimindamas pūliuojančias opas, atsivėrusias poetui Cvingliui kirkšnyse ir pažastyse, siaučiant Marui, kai religiniai karai priešino tautas, žmones, neišmanančius, kad blusa, nuo žiurkės peršokusi ant žmogaus, nulemia jų visų likimą, ir kodėl ją kamuodavo tas nepasotinamas troškulys tiek laivo kajutėje, tiek Paryžiuje, viešbučio kambaryje, kur, netgi keliaudama drauge su Francu ir jo muzikantais, ji stengėsi atsiriboti nuo visų, užsidaryti savo kiaute, išsaugoti nepriklausomybę, tikėdamasi galėsianti mokytis, skaityti pati viena, tikėdamasi laimėti sau pačiai laiko, kad jis nebūtų iššvaistytas veltui, beprasmiškai, kad neslėgtų jos savo bergždumu, kvaitinančiu tuštumu, juk visas gyvenimas jiems buvo kaip šventė, klajojant iš vienos šalies į kitą, iš vieno miesto į kitą, vakarais prie vaišių stalo Francas skaitydavo draugams liaupsinančius kritikų atsiliepimus apie nuostabiai atliktą Šuberto kūrinį, juk netgi būdama viena kambaryje, laivo kajutėje, Renata klausydavosi to kūrinio, lyg jis būtų buvęs jos arba Franco parašytas, o tai būdavo *Mergelė ir Mirtis* arba Stravinskio koncerto ištrauka, kambarys arba laivo kajutė būdavo tų kūrinių tąsa, jų garsai staiga išreikšdavo liūdesį, bejėgiškumą, tapusius jos esybės dalimi, ji jausdavosi esanti Franco ranka, diriguojanti orkestrui Paryžiaus koncertų salėje, naktį pabusdavo iš miego, išsigandusi, kad partitūroje nepasitaikytų klaida, bet ji buvo Francas, diriguojantis orkestrui, ji buvo stačiai liūdesio ir bejėgiškumo fonas, iš kurio tvindavo jo muzika, kai pasijusdavo viena, keldavosi surūkyti cigaretės prie lango, kartais pro langą Paryžiuje, pati nematoma, Renata matydavo benamius įsimylėjėlius gatvėje, kiekvienu savo judesiu išreiškiančius bučinio, meilės harmoniją, argi jie nebuvo kaip anie Rodeno įsimylėjėliai, jie, kuriems gatvės pakraštys, šaligatvis Paryžiuje, tuščiame mieste, atstodavo lovą, o prieš tai – stalą, kai su savo šunimi jie dalydavosi mėsos kąsniu, kurį susipjaustydavo peiliu, ir staiga – meilės šokis ant šaligatvio, pasienyje, prieš grįžtant vaisių ir gėlių prekiautojams, blausiai švie-

čiant gatvės žibintui, kęsdami skurdą, vargą, jie žavėjo žydinčia jaunyste; iš savo kambario pastogėje Renata stebėdavo jų laukinį šokį, jų sunkius batus juodais varsteliais, o jiems bučiuojantis, kambario tylumoje vėl pasigirsdavo *Mergelės ir Mirties* muzika, tie gatvės įsimylėjėliai buvo kaip anie įsimylėjėliai, pozavę Rodenui, mąstė Renata, jų kūnai – kaip ir skulptūrų – tryško nežabotu įkarščiu ir aistra, nežinia, gal kaip ir anie žavūs jaunuoliai, kadaise pozavę Rodenui, jie taps bedančiais nukaršėliais, gal ir jie kaip anie Rodeno modeliai, žavėję juos sukūrusių rankų grožiu, buvo tik per žingsnį iki nuosmukio ir mirties, kai tuo tarpu *Bučinys* juos vaizdavo amžinai gražius ir jaunus, Rodeno *Bučinys*, kuriame įsiamžino likimo apeitų, neturtingų įsimylėjėlių kūnai, jie tapo amžinos jaunystės, amžino grožio bučiniu, ir, iš tolo stebėdama jų trumpas glamones, Renata, rodos, girdėjo Franco balsą, girdėjo jį sakant, kad jis nebegeidžia jos, o gal jai stačiai nedavė ramybės baiminga mintis, kad senatvė visad lipa moteriai ant kulnų; ir nuo to lango, prie kurio rūkė stovėdama, tuščią naktį, trumpai atgijusią nuo dusulingų malšinamo geismo atokvėpių, ji taip pat girdėjo *Mergelės ir Mirties* muziką, savo bejėgiškumo, savo liūdesio giesmę; ir kodėl tame pasakiškame sode pas savo giminaičius Danielį ir Melani ji staiga prisiminė ir jį, Francą, ir juos, likimo aplenktus įsimylėjėlius, kodėl vėl jai pasivaideno antilietis, tai stovintis prie kazino durų, tai bėgantis lauk, ir jo ruda nugara, ir plaukai, ir rankos apėję dulkėmis ar veikiau su prakaitu sulipusių dulkių plėnele, tos dulkelytės, tie nešvarumai ir smiltelės ilgainiui prigijo prie antiliečio skurdo, jo nuosmukio, sumišo su jo oda, kvapu, nuovargiu, nes jisai pamažu jau įprato miegoti paplūdimyje, kiaurą naktį praslankiojęs aplink kazino kaip pasigailėtinas šešėlis, tų smilčių, tų dulkių jis jau nebesiplovė nuo plaukų, nuo antakių, Renata vėliau matydavo jį aptekusį vis storesniu dulkių, smilčių luobu paplūdimiuose, kur šaltomis darganotomis naktimis jis supdavosi į apklotą, medvilninę ar vilnonę maršką, ilgainiui prisigėrusią sūrios drėgmės, buvo ji

smėlio spalvos ar veikiau tokio pat skurdžiams būdingo atspalvio, kokio buvo antiliečio veidas, kai jis Renatai pasakė, kad ji įžūli moteris, vėliau Renata matydavo jį tysantį vidury prabangių gatvių netoli uosto, kai išsipustę žmonės eidavo į savo viešbučius, į kazino, jis tysodavo apsivėmęs ant asfalto, apsiklojęs sušvinkusia nuo vandens, smėlio ir šlapimo medvilnine ar vilnone marška, žmonės praeidavo jo nepastebėdami, aptekusio dulkėmis, apsitraukusio nešvarumų ir smilčių luobu, sulipusiais plaukais, ir Renata, eidama pro šalį, vengdavo žiūrėti žemyn, kad nematytų jo nuosmukio, jo gėdos, tačiau visada ant lūpų jausdavo dulkių ir prakaito skonį, visada girdėdavo neapykantos žodžius, kuriuos grumtynių, pykčio įkarštyje jis iškošė veidu įsirėmęs į jos skruostą, ir dabar šiame sode pas Danielį ir Melani ji baiminosi, kad jis gali staiga pasirodyti, apsigobęs tuo rusvu dulkėtu apklotu, medvilnine ar vilnone marška, vogtu skarmalu, kuriuo apsisiausdavo, kad einantys pro šalį iš kazino jo nepažintų, ir Motina pagalvojo, kada gi Melani pasirodys antro aukšto verandoje, kaip buvo numatyta, su sūneliu Vensanu ant rankų ir išdidžiai pasakys, štai mano sūnus, pažiūrėkite, jo pirštukai kaip žiedlapiai, o štai kumšteliai atsigniaužia, lyg žiedas išsiskleidžia, štai mano gyvenimas, juk buvo numatyta tokia scena, mąstė Motina, Melani žaviai atrodys tarp orchidėjų verandoje virš sodo, Samiuelis kelnerio kostiumu, pasiskolintu iš Chulijo, pilstys šampaną į taures, tačiau kvėpavimas, Vensano kvėpavimas, Melani nepasakė visko Motinai, kodėl Vensanas taip sunkiai kvėpuoja? Francas, vienas iš Renatos vyrų, mąstė Motina, buvo kompozitorius ir pianistas, Motina vis dar jį prisimena, gimė Kijeve muzikantų šeimoje, mokytis muzikos pradėjo penkerių metų, bet gyveno ne Kijeve, nes būtų susilaukęs tokio likimo, kokio susilaukė jo seneliai ir pusbroliai Lenkijoje, gimęs Kijeve, kilmingų inteligentų šeimoje, trylikos metų pirmąsyk keliavo po Jungtines Valstijas su koncertais, keisčiausia, kad, tėvų išauklėtas ateistine dvasia, Francas rašė kūrinius religine tema, tačiau mįslingas jo tėvų persikraustymas į Jungtines Vals-

tijas, į Kanadą, matyt, padėjo jam išsaugoti abejonę ar veikiau apgaulią viltį, kad gyvenime drauge su muzikiniu talentu jam dovanota dieviška galia, gal Motinai nedavė ramybės ta puikybės skatinama beribė viltis ar veikiau abejonė, kad kai kas gali imti ir nei iš šio, nei iš to įsitikėti, kad jis mylimas nepermaldaujamo Dievo, ilgai netrukus prieš sutikdamas Renatą Čikagos universitete, kur baigė savo studijas, Francas parašė simfoninį kūrinį, įkvėptas psalmių, Šventojo Rašto psalmių, kurias Motina skaitydavo nuoširdžiai baimindamasi, kad jos pačios ir gentainių neištiktų Dievo Rūstybė, Motinai dingojosi, kad Renata tikriausiai įsimylėjo Francą, pakerėta jo paslapties, to paslaptingo jo tėvų persikraustymo taip toli nuo Kijevo, ir koks gležnas stebuklas tas kūdikėlis Vensanas, dar toks gležnas švelnučiais kaip pūkeliai plaukučiais, Motina buvo įsitikinusi, kad Melani ne viską pasakoja apie Vensaną. Ir dar tas beprotiškas karštis popiet, apsnūdimas, apėmęs Motiną, kai ji skaitė išsitiesusi hamake, nesėkmingas bandymas įtikinti Melani susidomėti politine karjera, balotiruotis į senatorius, gubernatorius, juk jinai puikiai tam pasiruošusi, visos tos žiaurios nesėkmių akimirkos, kai dangus toks žydras, diena tokia puiki, nors sekinte sekina karštis, abejingumas nesiderino su Motinos prigimtimi, bet argi dėl to, kad trečią valandą popiet ji pasidavė abejingumui, Augustinui nuėjus pogulio, abejingumui, mieguistai nuotaikai, buvo kalta ne Dženi, džiazuojančiu balsu migdžiusi Augustiną antrojo aukšto verandoje, miegok, angelėli, dainavo Dženi, o gal vėl persivalgei cukraus ir negali sudėti akių, Dženi paskaitys Augustinui istoriją iš jo albumo, gal ir vėl persivalgei cukraus ir negali sudėti akių, dainavo Dženi, kaip tik nuo jos balso Motiną apėmė miegas, nuo to džiazuojančio balso, balso šilto ritmo, ir Motinai dingtelėjo, kad būtų neblogai išsimaudyti baseine, pagaliau ji pasijustų viena, juo labiau jog nenorėjo, kad kas nors matytų, kaip bejėgiškai ji kapstosi, bandydama plaukti, ir, nusivilkusi griežto kirpimo kelnes–sijoną, melsvomis gėlytėmis išmargintą palaidinukę, nusiėmusi tradicinę

šiaudinę skrybėlę, kurią visada užsidėdavo pusryčiaudama su draugais kavinių, restoranų terasose, kai tie draugai būdavo moterys, ir ji stengdavosi jas nukreipti į politinį gyvenimą, nesgi mūsų laikais moterims privalu rūpintis savo šalies likimu, Motina plūduriavo žaliame tviskančiame vandenyje po kaitriu dangumi, vėlei sekdama žvilgsniu baltąjį garnį sklendžiant įkypai virš bangų greta pylimo, kokia netikėta ramybė, kaip tyliai ošia vanduo aplink Motiną, ir jei ne Dženi, ritmingu balsu sekanti Augustinui istoriją, tylumoje Motina būtų išgirdusi šaižiai cirpiant cikadas ir klykaujant strazdus, nuo pat aušros pradedančius savo koncertus oleandrų tankmėje prie jos miegamojo, žaliame vandenyje buvo gaivu it upelyje, toks įspūdis, lyg ji būtų viena atsidūrusi miške, kokia ramybė, jei ne tas Dženi balsas troškiame ore, ir, nustojusi plaukti vidury baseino, Motina sutriko stebeilydama į marmurinius krantus, lyg būtų buvusi pagauta baseine ta juokinga poza, kai bejėgiškai kapstosi, rankomis ir kojomis plakdama vandenį, ką būtų pagalvoję Danielis ir Melani, leisdamiesi į povandeninę žūklę Koralų pakrantėje, ar tik nebūtų pagalvoję, jog Motina verta pajuokos va šitaip grybščiodama vandenį lakuotais nagais ir turkšdamasi, ir, be to, Motina jau nebebuvo tokia liekna kaip Melani, jos krūtinė pernelyg putli, matydama krūvelę drabužių, kruopščiai sudėtų sode ant šezlongo, Motina pagalvojo, kaip graudu, ką gi ji veikia vidury baseino, raminančioje vandens gaivoje, trečią valandą popiet, būtų pasakiusi Danieliui ir Melani, kad visa širdimi mėgaujasi gyvenimu tokią gražią dieną šitame sode, tarp gėlių skendinčiame baseine, argi ne pro čia kelias veda į rojų, rečitatyvas, aidus Dženi balsas, staiga virsta rauda, kurią giedodavo jos protėviai medvilnės plantacijose, mane liūliuodavo Mama, giedojo Dženi Augustinui, migdydama jį antro aukšto verandoje, Mama sakydavo man, skink erškėtrožes, rink medvilnę, rink kavos pupeles, nes dabar tas metas, kai pro šalį eina ponas su botagu rankoje, betgi tokių istorijų nederėtų pasakoti Augustinui, dingtelėjo Motinai, ar tik Danielis su Melani nesisku-

bina auklėti vaikų, argi Dženi, Marija Silvija, Chulijas neišaugo gatvėje, ir, kai antro aukšto verandoje nutilo Dženi balsas, Motina išgirdo subraškant medinį krėslą, kuriame, vis tyliau dūsaudama ir mieguistai žiovaudama, Dženi vis dar supo Augustiną, niekaip nesugebėdama atsipeikėti, Motina atsargiai yrėsi vandens paviršiumi į priekį, iš lėto judindama rankas ir kojas, tolydžio grįždama į baseino vidurį, dabar jau niekas jai neberūpi, mąstė Motina, nei vyras, nei vaikai, nei jų karjera, nieko ji neskatina veržtis į priekį, o ar pati veržiasi į priekį, ar sugeba veikti, ar pasieks dar ką nors gyvenime, svarstė ji vidury baseino, ar laimėjimų, dvasinio tobulėjimo viltys nuol šiolei bus tiktai tamsoje dygstantys augalai? Motina pažvelgė į dangų, svarstydama, kodėl Melani taip ilgai nesitraukia nuo Vensano, gal jai neduoda ramybės priešiniai vėjai, nakčia pučiantys virš vandenyno? Nieko nuostabaus, kad motina kone fiziškai pamilsta naujagimį, tačiau Melani per daug rūpinasi tuo vaikeliu, ir Motina, pakliuvusi marmurinių baseino krantų nelaisvėn, prisiminė žodžius, kadaise girdėtus iš prancūzės guvernantės, ar Panelė ne per daug jaudinasi? Panelė nori pasirodyti, Motina mielai norėtų vėl išgirsti tuos griežtus žodžius, žodžius, kuriais reiškiama nepakanta penkiametės mergytės klaidoms, bet tai buvo tiesa, Motina visada trokšdavo patraukti namiškių dėmesį savo išmintingomis replikomis, o betgi puikiai žinojo, kad jos brolius ketinama siųsti studijuoti į Jeilį, kai tuo tarpu jau kalbama apie jos būsimas jungtuves, nors ji dar maža, guvernantė sakė tiesą, dar ir dabar ji per daug jaudinasi trokšdama Danieliui ir Melani atrodyti kaip moteris, geidžianti gyventi, patirti naujų įspūdžių, kad tik viskas vyktų tvarkingo gyvenimo rėmuose, kad jai būtų leidžiama miegoti daugiau nei penkias valandas per naktį, prancūzei guvernantei derėtų sugrįžti ir įrodyti Motinai, jog ji buvo iš tikrųjų, jog rūpindavosi ja kadaise, jog ruošdavo jai ir broliams pavakarius vejoje, ant stalų, ir Motina mėgaudavosi gardumynais, kuriems ligi šiolei menkai sugeba atsispirti, ir vienu tarpu netgi tvarkė laikraštyje desertų skyrelį, viena iš Moti-

nos naujienėlių buvo šokoladinis tortas su abrikosų likeriu, na, o pyragaičių, kepamų iš miltų, cukraus ir kiaušinių, Motina daugiau neberagavo nuo tada, kai vyras ją pabarė prikišdamas, kad valganti jų be saiko, Motinos dietos liberalumas menkai derinosi su racionalios mitybos reikalavimais, ir kodėl ji įniko į tokias nereikšmingas mintis, kai tuo tarpu, gimus Vensanui, iš esmės pasikeitė jos duktė, Motina irgi patyrė tokį pat skausmą, kone prilygstantį pasidygėjimui, tokį pat bejėgiškumą, tačiau kas gi darosi, Melani jai nebepatiki savo rūpesčių, ir kodėl Motina niekada nebematė prancūzės guvernantės, kartą su tėvais grįžusi iš kelionės, jai niekad niekas neaiškino, kur dingo guvernantė ar kodėl ji atleista, Motina niekad su ja neatsisveikino, niekad jai nepadėkojo už visus tuos metus, kaip ir broliai, dar studijų metais Jeilyje anksti pasitraukę iš gyvenimo, mirę nuo tokių menkų susirgimų kaip vėjaraupiai, plaučių uždegimas išsimaudžius lediniame vandenyje, prancūzė guvernantė juodo drapo paltu, su lagaminu rankoje skyrium leidosi į tolimą kelionę, palyginti su broliais ji atrodė kaip migloje ištirpęs pavidalas, plaukiantis kita kryptimi, kur Motinai nelemta su ja susitikti, tad štai kokios muzikos per ausines klausosi Samiuelis, riedučiais grįždamas iš mokyklos, muzikos, kurią griežia orkestras sodo gale, tos trankios muzikos, mikrofonų dar labiau sustiprintos, dundant būgnams ir vienas į kitą daužomiems cimbolams, Samiuelis klausydavosi bangų mūšos, ruošdavo pamokas, jam miegant, mokantis ilgesingai dūgzdavo gitaros stygos, tačiau kur dingo Samiuelis, Motina matė nebent, kaip jis, Dženi ir Silvijos padedamas, lipa iš baseino, šnarėdamas šilkiniu kimono, kokia ilgesinga naktis, būgnams skeliant beprotišką ritmą, argi Motina galėjo tikėtis, kad sugebės atgimti, šokti mėgdžiodama pačius jauniausius svečius, tačiau tai jau būtų ne kas kita kaip mėgdžiojimas, kokia ilgesinga naktis, argi tie po medžiais vingiuojantys takeliai, tie sodai, svaiginantys savo kvapais, neveda tiesiai į rojų, ir Renata prisiminė tą kamuojantį troškulį, kai džiūva burna ir paširdžiuos veriasi tuštuma, netgi šią labai

karštą popietę miesto gatvėse, kai, užėjusi į pinigų keityklą, ji siuntė telegramą vyrui, keitykla buvo gerai vėdinama, žvelgė į gatvę, į žioplių minią, veikiausiai turistams įrengta patalpa, kur už pertvaros kiurksojo vyriškis murzinu veidu įgulęs į popierius, argi ne tada ji pajuto džiūvant lūpas ir paširdžiuos veriantis tuštumą, kai pastebėjo, kad vyriškis nė nesiteikia kilstelėti akių nuo popierių šūsnių ir pažvelgti į ją, ir kodėl jis turėtų kreipti į ją dėmesį, nors ir telegramą ji norėtų siųsti, juk ji buvo moteriškė, ir tiek, murzino vyriškio galva linko žemyn, tamsi dėmė tarp popierių pernelyg ryškiai saulės nutviekstos geltonos sienos fone, iš pažiūros tuščia vieta, o betgi vyras, juodai apžėlusiais žandais, argi jis neatrodė dalis tos murzinos geltonos sienos, prilipęs tarp dieną pritrėkštų uodų, vabzdžių, ir staiga Renata išgirdo sniaukrojant papūgėlę narvelyje, ji tarytum kartojo Renatai tuos pačius žodžius, labas, kaip laikotės, labas, pamačiusi tą tupėjimui pasmerktą paukštį, zulinantį sparnus į narvelio virbus, snapu tolydžio kapsintį kaulą, pamačiusi jį tokį apleistą, sakytum šeimininko pamestą ryšelį nušiurusių plunksnų, o ne nuostabų paukštį, koks jis buvo kadaise džiunglių rojuje, ir, tikriausiai pamačiusi tą nuengtą paukštį, Renata pajuto nenumaldomai kamuojant troškulį, džiūvant burną ir paširdžiuos veriantis tuštumą, viena ranka griebėsi už krūtinės, lyg toje tvankoje jai būtų pritrūkę oro, papūgėlė, už kojų pririšta prie plieninės vielos, vis dar kartojo, labas, kaip laikotės, puikiai, ir Renata ėmė skaityti Klodui rašomus žodžius, nelabai ilgai būsią toli vienas nuo kito, rašė ji, bet kodėl ta vieniša moteris pati viena tikrinosi tik jai pasiekiamą žinių, sąvokų lygmenį, tikriausiai dėl to ji, tokia netikra savimi, tokia vieniša, leisdavosi į gėdingą ir dažniausiai žeminančią kelionę tarp dangaus ir žemės, kuri moters būties jai nulemta, moteris jaučiasi silpna, jos kūnui iš visų pusių gresia pavojai, bet ji nerašys šitų žodžių, vyriškis murzinu veidu kiurksojo įgulęs į popierius, kitoje gatvės pusėje, tamsiame baro urve, dainavo moteris, *hush baby hush baby don't cry,* kas dieną jaučiuosi vis geriau, rašė Renata vyrui,

Danielio ir Melani vaikelis sveikutis, tačiau šičia, šiame sode, šią šventės naktį nebuvo ko tikėtis, kad nebekamuos troškulys, nustos džiūti burna ir užsivers tuštuma paširdžiuose, orkestro muzikantai visi kaip vienas buvo tokie žavūs, tokie patrauklūs, tokie kaip Venecijos gondolininkai savo valtyse, vakaro vėjeliui šiaušiant vandens paviršių, iš kur aidėjo tie riksmai, kuriuos Renata vis dar tarėsi girdinti, juk burnos studentėms buvo užkimštos, rankos surištos už nugaros, idant nė menkiausias garsas, joks riksmas nepasiektų švarutėlių Floridos studentų miestelio namukų, kur būrelis merginų, vienas kitas vaikinas atsidėję ruošėsi egzaminams, sesijos metu kuo mažiausiai domėdamiesi pramogomis, kaip tarp jų radosi mirties trubadūras, lyg saldžiabalsis biznierius vilkintis eilute ir ryšintis kaklaraiščiu, kaip tą vakarą ar naktį jam pavyko jas sužavėti, pakerėti pražūtingomis savo balso melodijomis, ko jos turėtų bijoti linksmo, žavaus trubadūro, jo balso, jo dainų, viena ranka jis laikė kino kamerą, kita – gitarą, švarko kišenėje sadistiškai mėgaudamasis čiuopė peilio ašmenis, karišką peilį, lietė jį pirštu, delnu, gniaužė kriaunas, jos ima jo klausytis, o jis prisiartina, ir prasideda žaginimas ir piktadarystė, žudymas ir žalojimas, ir kiekviena žaginama, žudoma girdėjo jo balsą, ir kiekvienas žudomas girdėjo jo balsą, pražūtingą jo balso melodiją, skambančią į taktą peilio smūgiams, aukų užkimštomis burnomis aimanoms, dejonėms, skundams, rytoj dainuojantis budelis nieko nebeprisimins, šiurpias žaginimo, žudymo detales jis prisimins tik demonstruojant jo paties filmuotus kadrus, lyg jis būtų sapnavęs kruviną savo veiksmų spektaklį ir jų vietą, švaručius studentų miestelio namukus medžių paunksnėje, sceną, kur jis vaidinęs įvairių peripetijų, viena už kitą bjauresnių dramų herojų, nežinia, gal kartais jis sapnavo tą peilį, priklausiusį kareiviui, tuo peiliu ryžių laukuose nelaimingasis kareivis, irgi kaltas dalyvavęs žudynėse, paleido žarnas mergaitėms ir jų motinoms, ar dainuojantis žudikas, sulig savo aksominio balso taktu nusmeigęs miegantį studentą, paskiau jį paverte ant šono, kad, šviečiant mėnesienai,

geriau pamatytų staiga išblyškusį jo profilį, o paskiau išžagino ir nužudė visas merginas, penkias studentes, žudikas sparčiai sklendė angelo skrydžiu, peiliu smeigdamas joms tiesiai į širdį, lūžo nugarkauliai, treškėjo laužomi kaklai, jau tokie ilgi ir gležni, palinkę prie knygų krauju užlietais lapais, koledžo suoluose, prie stalų, nukrautų skaitoma literatūra, ir nė viena jų – nors ir kokios nuožmios buvo grumtynės su angelu – jau niekada negaus mokslo baigimo diplomo, dalyvaujant susigraudinusiems tėvams ir dėstytojams, ir tik teismo metu dainuojantis žudikas prisimins savo veiksmus šiurpulinguose košmaruose, nes pedantiškoji kino kamera jam pateiks jo nusikaltimų padidintas nuotraukas, vienur nuo lovos nukarusią koją, kitur burną, tarytum vis dar alsuojančią it rožė, garbanas, užkritusias ant akių, žiūrinčių užpjudytos stirnos žvilgsniu, puokštę žydinčių gyvybių, pagrobtų, išblaškytų ant paklodžių, ant grindų, šalia apverstų kėdžių, prie rašomojo stalo, ir netgi kava, puodukas kavos, geriamos pertraukėlės metu antrą valandą, išsaugos godų gyvybės atspaudą, atvėsusios kavos putelę, dar neišnykusią nuo puodelio krašto, tačiau, mąstė Renata, argi tas atvejis, kai dainininkas–žmogžudys išpjauna merginas Floridos studentų miestelyje, nėra vienas iš daugybės tokių pat atvejų, nes moters gyvenimas nuo gimimo iki mirties skirtas aukojimui, štai kad ir teisėjai, profesionalūs sąžinės tyrėjai, stengėsi suvokti, kodėl buvo paaukotos gyvybės Floridos studentų miestelyje, bet kaip ir žudikas nesugebėjo suprasti, kaip visa tai galėjo atsitikti, nes tieka negandų slėgė vieno vienintelio eilinio žmogaus sąžinę, tas žmogus be jokių ceremonijų vaikščiojo po namus, kibuco miegamuosius, o šiuo atveju – paprasčiausias dainininkas su gitara, ir prisiekusieji tarėjai pareikalavo mirties bausmės, nesvarbu, ar tai būtų elektros kėdė, ar mirtina injekcija kaip teksasiečiui kaliniui, tokie žavūs, tokie patrauklūs tie jauni orkestrantai sodo gale, Renata tarėsi girdinti, kaip tą gražią birželio naktį peiliu raižomoms merginoms iš užkimštų burnų, iš krūtinių veržiasi riksmai, aimanos, jeigu ji būtų teisėja, pamirštų savo principus

ir taip pat nuteistų jį mirti, tačiau tai būtų bergždžia, studentės vis tiek niekad nebegautų mokslo baigimo diplomų, ir tuose teismuose, tuose teisėjų sambūriuose, rankomis užsidengusios veidus, nepaguodžiamos motinos verkė savo pagimdytų dukterų, ir, aidint tiems riksmams, dejonėms, verksmams ir raudoms, Renatai pasigirdo *Mergelės ir Mirties* liturginė muzika, plaukianti virš kiekvieno lavono, viršum lūpų, nuo kurių amžinai išnyko raudonis, skleidžiantis kaip drobulei Šuberto liturginei muzikai, mergelė ir mirtis, *der Tod und das Mädchen*, mergelė ir mirtis. Ir Francas staiga įsiveržė naktį į slaptą kambarį viename Paryžiaus viešbutyje, kur buvo apsistojusi Renata, atrodė, kad jam per ankštas dirigento kostiumas, frakas, juodos kelnės, akinamai balti marškiniai, susitaršę plaukai buvo uždrykę ant tamsoje žiburiuojančių juodų akių, įtūžęs, kad jinai šitaip jį palikusi, jis gėręs su draugais, pralošęs daug pinigų, bet toks jau esąs, teisinosi jis Renatai, tai buvo pašėlusio temperamento laukinis, jis atsiprašinėjo kliūvančiu liežuviu, tvirtino, kad myli Renatą, jinai stūmė jį šalin, liepė dingti iš kambario, *der Tod und das Mädchen*, kritika išliaupsinusi Franco koncertą, publika kėlusi ovacijas, argi Renata nežinanti, koks šėlas apimąs jos vyrą po koncerto, kodėl jo neatjaučianti, jis suspaudė ją savo glėbyje, ko nesutrėškė, laukinis, dingtelėjo jai, nors meistriškai diriguoja orkestrui, vis tiek jis atrodė barbaras tamsia liepsna degančiomis akimis, o pas ją į kambarį atbėgo tik todėl, dingtelėjo Renatai, kad išgirdo gatvėje įsimylėjėlių gašlias dejones, prie sienos priremtos moters geismo riksmą, pratisą riksmą, savo aidu užtvindžiusį tuščią miestą rūke skendinčiomis krantinėmis, tas riksmas sukiršino geismą, sujaudrino jusles lyg kaitraus vėjo uruliai, atginė girtą Francą į Renatos kambarį, bet buvo jis ne ką girtesnis nei tada, kai atbėgo į laivo kajutę, niekada, dažnai jam sakydavo ji, nesiveržk pas mane, kai būnu viena, nelįsk per jėgą, tačiau, apkvaitęs nuo gašlos, jis jos neklausė, girdėjo vaizduotės dešimtkart sustiprintą gatvės įsimylėjėlių riksmą, vis dar netylantį Renatos

atmintyje, ir tą vakarą gal tik todėl ji leido įsišėlti savo meilei Francui, kad tuo metu, kai dailinosi ruošdamasi drauge su Francu eiti į koncertą, kukli manikiūrininkė pasakė, kad ji graži, bet ji negalėjo pamiršti ankstesnių Franco žodžių, gal iš tikrųjų jinai jam truputį per sena, tada ji apsiverkė, nesigėdydama ašarų, lyg išduodama savo paslaptį moteriai, nieko apie ją nežinančiai ir niekada jos nebesutiksiančiai šiame mieste, staiga, paplūdus ašaroms, skausmas ligi kraštų užtvindė slaptąjį kambarį, o tuo tarpu Francas glaudėsi veidu prie jos skruosto, svaigino tamsia savo akių liepsna, *der Tod und das Mädchen*, kalbėjo jis, ta muzika, nors ir šlovinanti šventus dalykus, yra juslių muzika, storomis lūpomis bučiavo Renatos kaklą, ji matė jo baltus švytinčius dantis, prisiminė, kaip jis pasakojo apie Šuberto sifilį, apie šešerias mišias, kurias sukūręs tais pačiais metais kaip ir *Mergelę ir Mirtį*, jau sirgdamas venerine liga, nors ir jaunas, skurdo, vargo suriestas, Šubertą sekinusi neslūgstanti temperatūra, bevaikščiojant Vienos parkais, jis girdėdavęs dangiškus balsus, kurie stelbę sifilio graužiamo kūno klyksmą, *der Tod und das Mädchen*, prisikišęs prie Renatos, vis žiaudresniu balsu pasakojo Francas apie jaunas, bet jau spėjusias suvysti moteris, kurias, ko gera, Šubertas lankęs Europoje paleistuvystės namuose, argi Šuberto muzika neišduodanti to sublimuoto potraukio prie meilės malonumų, gal vienintelio jo gyvenimo džiaugsmo, *der Tod und das Mädchen*, staiga nutilo jis prabildamas kita kalba, idant ji nesuvoktų, kad tas jo piešiamas Šuberto portretas esąs lyg jo paties, ji tarytum savo akimis matė jo vienatvę, skurdą, vargingą kelionę iš Kijevo drauge su tėvais, Europos miestų smukles, kur jis smuikavo dvylikos metų ir netgi tuos paleistuvystės namus, kur meilė, jo akimis žiūrint, buvo neatsiejama nuo mirties, lytinis malonumas nuo sifilio baimės, kai jis kaip jaunasis Šubertas veidrodyje šiek tiek aukščiau gaiviai šypsančių lūpų, kurias bučiavo, pamatė savo mirtingumo atspindį, mergelė ir mirtis, *der Tod und das Mädchen*, ir todėl tą vakarą, dingtelėjo jai, ji nesugebėjo tramdyti

savo įsišėlusios meilės Francui, neišvarė jo iš slaptojo kambario, kur jiedu supynė savo likimus, girdėdami gatvėje įsimylėjėlių meilės aimanas, pratisą moters klyksmą, it širdį draskanti giesmės pabaiga palengva ščiūvantį tuščio miesto ūkuose. Ir degantys žibintai sode, muzika ir švenčių nakties žiburiavimas prižadino Augustiną, tačiau Dženi jį pagavo po karčius vaisius vedančiu apelsinmedžiu, nutvėrusi už supermeno apsiausto, Augustino spiegimas skambėjo Motinai ausyse, kur tai matyta, jau po vidurnakčio, o vaikas dar nemiega, jis stengėsi pabėgti, kai Dženi tuo tarpu vijosi jį aplink medį nuo sunkių vaisių nusvirusiomis šakomis, labai jau nerūpestingai Dženi prižiūri vaikus, mąstė Motina, veikiau žaidžia su juo, negu sergi, tolydžio liečia jo skruostą, smilkiniukus po prakaituotais plaukais, jis nebeisiąs ten, viršuj, gulti vienas, be tėvų, spiegė Augustinas, ne, kaip kažin ką, visas tas dvi paras dieną naktį laigysiąs po sodą, apsigaubęs plevėsuojančiu apsiaustu, gimus vaikeliui, mama nustojusi rūpintis Augustinu, betgi aš tave myliu, kaip mylėjusi, sakė Dženi, glostydama Augustinui kaktą, smilkiniukus, žiū, juk čia tu, man regis, pirštais liečiu Augustino kaktytę, akytes, tarsi jausčiau, kad karštu skruosteliu jis glaudžias prie mano rankos, ar čia tu, Augustinai, ir Augustinas vėl prapliupo spiegti, aš noriu mamytės, miegosiu tik su mamyte, mamyte, spiegė Augustinas, argi ne šitaip būna kiekvieną vakarą, mąstė Motina, gimus broliukui, tas vaikas vakare nebenori eiti į savo kambarį, ir staiga, pratrūkdamas juoktis, Augustinas pareiškė Dženi, kad jinai jo nematanti, nes jis esąs po medžiu, Dženi nešė plačiame apsiauste spurdantį Augustiną, laikė jį iškėlusi labai aukštai, sulig pečiais, kad jis nesusigalvotų pasprukti, sakė ji, Augustinas vis dar spiegė užspengdamas ausis Motinai, nors ji laikėsi atstu nuo jo, tolydžio žvilgčiodama į takelį po fontanais, kuriuo būtų galėjusi nueiti į savo kambarį pelnytai užsitarnauto poilsio, mąstė ji, Augustino spiegimas, trykštantis mažų vaikų gyvybingumu, sakyte sakė, kad jai pridera laikytis ant kojų bent jau iki šios pirmosios švenčių nakties pabaigos, tačiau kas gi

ten šmėkščioja kitoje gatvės pusėje, už vartų, į ką taip įsižiūrėjo Dženi, Motina nieko nematė, tik Dženi, lyg suakmenėjusi palei tvorą, atrodė tarytum užhipnotizuota baiminga poza, kitoje tvoros pusėje šmėkšo šešėlis, pasakė Dženi, kas tai per šešėlis, klastingą veidą užsidengęs gobtuvu su akims prakirptomis skylėmis, kas tai, ir Danielis pamatė Dženi sprunkant su Augustinu, jis prisiminė Šešėlį kitoje sienos pusėje, kerštingą šnypštimą, pasigirdusį naktį, kai tik jie radosi vieni didžiojoje verandoje, Dženi vėl ėmė sekti aną istoriją, kurią pasakojo Augustinui, migdydama jį mediniame krėsle, miegok, angelėli, kaip prie Jėzaus kojų, dainavo ji, kaip dainuodavo man Mama, mes jau nebegirdime piktų riksmų, tegu cikados tave užliūliuoja savo svirpimu, miegok, angelėli, kaip prie Jėzaus kojų, ir, tardama šiuos žodžius, Dženi matė šmėklą su gobtuvu ir sakytum jautė ją stovint užpakaly, visi jie šoka, geria prie baseino, mąstė ji, o šmėkla čia pat, ar tai buvo moteriškė raudonu išpurtusiu veidu, kurią ji matė už tvoros, geležiniai gniaužtai nutvers Augustiną, kai jis žais po medžiu, ne, Dženi nieko nematė, stačiai prisiminė Mamos praeitį, ir tiek, paskiau, kai ji įdavė šerifą, visur matydavo kraują, ir sapne, ir vaizduotėje, argi ne per daug ji krinta visiems į akis, ypač savo gaivalingu juslingumu, kuris reiškiasi kiekvienu jos judesiu, visur ji pastebima, netgi toje didžiojoje verandoje, kur liūliuoja Augustiną, argi praeiviai nežino, kad ji yra toji negrė, įdavusi šerifą, jis ateis čionai, išlįs iš savo raistų, iš brūzgynų, kur medžioja erelius ir elnius, parsigabens atgal į savo plantacijas, savo žemes, ak, miegok, angelėli, kaip prie Jėzaus kojų, ir Dieve duok nebeišgirsti tų piktų riksmų, kuždėjo Dženi vakarui ūžiant nuo garsų, savo šaižiu gaudesiu gožiančių cikadų svirpimą, kas gi yra tas Šešėlis, geležiniais gniaužtais siekiantis čiupti už sprando Augustiną, su plazdančiu apsiaustu lakstantį po karčius vaisius vedančiu apelsinmedžiu, ar tas Šešėlis kartais ne šerifo, grasūs šešėliai jo draugelių, jūreivių, medžiotojų, kaukėtų šmėklų, kadaise klaidžiojusių po miškingas pelkes, žudžiusių kas dešimtą negrą, korusių juos ant šakų, kur,

uodų spiečių nugulti, ilgai kadaruodavo dumbluose išvolioti, krauju aptekę saulės kepinami lavonai, po liepsnojančiu dangumi kiek akys mato driekdavosi Šešėlis, gal Šešėlis vėl sugrįžo, ne, nors ir drebėdama iš baimės, Dženi laikė aukštai iškėlusi savo lemtį kaip vėliavą, argi ji neišdrįso įduoti šerifo – juo labiau tarnaudama jo namuose – už niekšišką kėsinimąsi į jaunučių negrių dorą, ir kai ji pasiskundė teisingumo atstovams, argi jie neatsakė, kad šerifas visada teisus, argi Dženi nebijojo saviškių gerbiamo žmogaus keršto, Dženi nesigailėjo, kad šitaip pasielgė, mąstė ji, išdrįso įduoti šerifą, lygiai taip padarytų dar kartą, saugokitės tos mergšės Dženi, perspėjo Danielį meras, tik per ją vienas šerifas atsidūrė kalėjime, tačiau Dženi vis dar drebėjo iš baimės, nes jie sėlino iš raistų, brūzgynų su šautuvais rankose, ir staiga šalia žaidžiančio vaiko išdygo milžiniškas Šešėlis, ir po Šešėliu išryškėjo geležinė ranka, pasirengusi smogti, draskyti, grobuonies ranka, žmogaus ranka, kuriai nugalabyti žmogų ne ką sunkiau nei pasmaugti lapę ar triušį, vėliau Dženi bus viena iš tų didvyrių, apie kurių drąsą dažnai skaitydavo iliustruotoje knygoje, nors baltiesiems tos didvyrės buvo senų laikų atgarsiai, ir tiek, mąstė Dženi, jų nuotraukos laikraščiuose būdavo spausdinamos pilkais rėmeliais, jos grįžo atgal į segregacijos laikus, užmiršties prieangin, kur gyveno nuo amžių, Melani pasakojo Dženi jų gyvenimo istorijas, Mari Ana Šad Keri, gimusi tūkstantis aštuoni šimtai dvidešimt trečiaisiais, Šiaurės Amerikos žemyne buvo pirmoji žurnalistė negrė, Kanadoje ji ėmė leisti pirmąjį laikraštį, nukreiptą prieš vergiją, ji skatino didvyriškumą, ragino baltuosius gerbti teisingumą, tačiau kodėl jų veidai būdavo įspraudžiami į pelenų spalvos rėmelius – ir Mari Ana Šad Keri, pirmosios žurnalistės negrės, ir Kristal Bird Foset, rasinių santykių specialistės tūkstantis devyni šimtai trisdešimt aštuntaisiais, demokratų partijos vadovės Filadelfijoje, ir Idos B. Vels Barnet, žodžio laisvę propagavusio laikraščio leidėjos, ir Ninos Mė Makini, pirmosios juodaodės aktorės Niujorko teatruose, ir Idos Grei, pirmosios juodaodės dantistės chirurgės

Cincinatyje, kodėl visi tie veidai, įsprausti į pelenų spalvos rėmelius, prievartauti visą gyvenimą, prievartaujami net po mirties, juk jie vis dar niekinami, apspjaudomi todėl, kad vis dar toks gyvas jų kryžiaus žygio prieš linčiavimą prisiminimas, tie išprievartauti veidai reikalavo, daugeliui metų praslinkus, atlygio už niekinimą, kiek pralieto kraujo dangstoma pelenų spalvos rėmeliais, kiek jo pralieta Dženi sapnuose, netgi jeigu šičia, didžiojoje verandoje, ji jaučiasi saugi liūliuodama Augustiną naiviomis Mamos dainelėmis, ar baltųjų rojuje – už Danielio ir Melani namų ribų – buvo jai vieta, nes aplink klaidžiojo sugrįžęs Šešėlis, buvo girdėti šnypštimas, tai šnypštė spjaudydamiesi vyrai, moterys, vaikai, šnypštė iš kitapus vartų, pro veikiai saulėje pajuosiančius rūgščius vaisius vedančio apelsinmedžio šakas, Dženi vis dar girdėjo tuos žodžius, tą šnypštimą, nešdinkitės, iš kur atkeliavę, mes visus jus nulinčiuosime, betgi miegok, angelėli, dainavo Dženi, ir Dieve duok, kad daugiau negirdėtume tų riksmų, nes tasai, kuris mirė nukryžiuotas, mirė ir už mus, ir, klausydamasis to melodingo balso dejonių ir dūsavimų, Augustinas užsimerkė, nes jau buvo naktis, ir Motina netrukus pamatė Dženi kopiant išoriniais laiptais su užsnūdusiu ir išglebusiu Augustinu ant rankų, atrodė stačiai neįtikėtina, kad Augustinas, visą vakarą dūkęs be perstojo, staiga ėmė ir nurimo ta pačia poza, kokia jį užklupo miegas, nusvarindamas rankas abipus Dženi kaklo, Motina viena vaikščiojo palei baseiną, žinia, mąstė ji, šiandien popiet plaukiojant baseine, jai pasirodė, kad pačios gražiausios jos gyvenimo dienos buvo seniai seniai, kai rytais ji skubėdavo kaip galima greičiau atsikelti, kai buvo tokio pat amžiaus kaip Augustinas ar truputį vyresnė, vis dar sėdėdama prancūzei guvernantei ant kelių, ji girdėdavo iš tos griežtos moters lūpų, kad jos laukianti graži ateitis, kad esanti tokia gabi kalboms, kada nors tėvai ją nusiųsią mokytis į Paryžių, į Sorboną, o gal guvernantė norėjo turtingai mergaitei įteigti savo svajonių viltį, išpuoselėtą vergiškoje būtyje, taip, staiga labai tvirtu balsu pareiškė guvernantė, panelė Estera, turėdama

tokią gerą atmintį, kada nors galėtų važiuoti mokytis į mano šalį, į kokį didelį universitetą, ir šitaip mudvi galėtume susitikti, bet aš būsiu senutė pensininkė, o gal kaip diduma senių jau būsiu atsisveikinusi su šiuo pasauliu, bet panelei nedera per daug jaudintis, nedera iš savo broliukų vogti pyragaičių su kremu, Motina girdėjo griežtą guvernantės balsą, ar kada nors ji susitaikys su ta netektimi, tačiau kelionė laivu su tėvais jai taip prailgo, pasirodė tokia įtartinai ilga, argi iš tos užsitęsusios kelionės su tėvais ji neturėjo spręsti, kad jos gyvenimo aušrą aptemdys tragedija, sielvartas, argi ta guvernantės mintis, kad Motina kada nors būsianti nepriklausoma moteris, studijuosianti Prancūzijos universitete, argi ta mintis gana ilgai neteikė vilčių, nedžiugino jos aplinkos moteriai neįsivaizduojamos laisvės perspektyva, tačiau ką jai reiškė diplomai, žinoma, Motina su užsidegimu studijavo politinius mokslus, o vėliau – inžineriją, tačiau ką jai reiškė diplomai, jei Europoje ilgai netrukus įsiliepsnojo gaisras, sukurstytas senatvinio marazmo apimtų diktatorių beprotybės, jei tūkstančiai jaunuolių ruošėsi už juos mirti, argi tai nebuvo kvailystė, kad Motina tuomet nieko kito negalvojo kaip tik grįžti į Ameriką ir sukurti šeimą, nes gyvenimas visada stipresnis už mirtį, ji ilgai puoselėjo širdyje svajonę išnešioti Melani, Melani, naują gyvybę atgimusiame pasaulyje, argi jai nereikėjo palaukti, kol tas pasaulis pasidarys nebe toks kruvinas, prieš užsimezgant naujai gyvybei, ir štai šiandien Melani jau per trisdešimt, ji trijų vaikų motina, baigusi politinių mokslų studijas, ką jai reiškė diplomai, Motina staiga susigėdo savo nuosmukio, apėmė jausmas, lyg nuo tolumoje pūvančio lavono būtų tvokstelėjęs dvokas, stelbdamas visus gyvenimo džiaugsmus, sąžinės kertelėje, skaudindamas širdį, vis dar krebždėjo miglotas Lenkijoje gyvenusių giminaičių prisiminimas, jie irgi būtų mielai važiavę į Prancūziją studijuoti, atsidūrę aukštojo mokslo įstaigoje, tačiau argi neįsivaizduojama tų žmonių beprotybė nenuvedė jų prie Dachauer Moos pelkių, kur jie buvo gabenami į tam tyčia jiems įsteigtas stovyklas, naikinami, bet

ką čia Motina palyginti su tomis paslaptingomis tragedijomis, begale tragedijų, argi drauge su Samiueliu ir Augustinu beeinant aukštu, virš šniokščiančių bangų kyšančiu pylimu, nedingtelėjo mintis, kad ji paprasčiausia dulkelytė, kurią netrukus nupūs amžinybės vėjai, betgi bus taip, kaip ir turi būti, tą dulkelytę, tą gyvenimą numatė neregima galia, nes, savaime suprantama, bus taip, kaip ir turi būti, ta dulkelytė, tas gyvenimas pamažėle slinks prie neišvengiamos pabaigos, tokia valia tos galios, numačiusios kiekvieną žmogaus judesį, argi Motina gali įminti savo pačios ar savo vaikų ir vaikaičių gyvenimo mįslę, kaip tų žavių čiabuvių veidai Gogeno paveiksluose atsisuka į rausvą jų rojaus dangų ir klausia, iš kur mes atėjome, kas mūsų laukia, kodėl esame šioje žemėje, jau seniai tų mieguistų veidų šiltosiose salose, tų nuogų kūnų, kuriuos savo kvapsniais glamonėjo atogrąžų vėjai, nebelepina mūsų pasaulio juslingumas, ar ten, kur gyvena, jie vis dar svarsto, kas mes esame, kur mes einame, kiekvienas kaip Motina buvo paprasčiausia dulkelytė, amžinybės vėjų pučiama, nešama horizonto link, ir kas rytą, kas naktį viršum aukšto jūros pylimo įkypai kyla baltasis garnys, lėtai ir didingai skleisdamas sparnus, kyla nuo pylimo viršaus, nuo bangose plūduriuojančio plausto, ir tuomet Motiną apima nenusakomas džiaugsmas, kad gyvenimas begalinis, beribis, argi jis nesidriekia prieš ją be krašto, tam džiaugsmui, tai atgautos vidinės harmonijos rimčiai patirti reikia tik susikaupti vienatvėje, ir staiga, nesvarbu kada, naktį ar dieną, vienišai vandenyno pakrantėje, jai atrodo, kad dievai ateina jos pasitikti, kužda jai į ausį melagingus žodžius, aš tave pažįstu, žinau, kas tu esi, nes aš arba mes esame tavo gyvenimo kūrėjai, tos mintys apie nešnekius dievus skatino Motiną susimąstyti apie gyvenimo trumpumą, oro švelnumą, svaiginantį savo saldžiais kvapais lygiai kaip tada, kai Danielio ir Melani sode ji mėgavosi prinokusių apelsinų ir citrinų kvapais, taip pat stipriu Samiueliui pasodinto medžio kvapu, to vaismedžio, atvežto iš kitų salų ir vadinamo Naktinuke, nes jo žiedai išsiskleidžia tiktai naktį, argi ne tą

kvapą ji jautė dabar, galvodama, kad egzotinis japoniškas augalas būtų suteikęs ramybės toną sodo aplinkai, kurios ji nesiliovė tobulinti, dailinti, kaip ir, jos akimis žiūrint, itin slogaus namų interjero, čia, vidiniame kieme, trūksta kokio papuošimo, kelių gėlių – rojaus paukščių – vazoje ant stalo, skaisčiai žydinčių bugenvilijų prie priestato durų šalia baseino, tačiau kas tarsis su Motina šiuose namuose, ji – paprasčiausia dulkelytė, kurią veikiai nupūs amžinybės vėjai, o ji vis dar matė baltąjį garnį skleidžiant plačius sparnus ir sklendžiant jūron sėdančios saulės link, ir jai dingtelėjo, kai viskas bus baigta, bus taip, kaip ir turi būti, bus taip, kaip ir turi būti, staiga ji pasijuto nebe tokia nuvargusi kaip vakaro pradžioje, tikriausiai todėl, kad nebegirdėjo Augustino spiegimo; pro sodo vartus, Danieliui nepastebint, ką tik įėjo keistas jaunuolis, kas jis toks, dviprasmiškai šypsantis elgeta su meksikietiška skrybėle, jo kūnas dulsvai rudas, blausus žvilgsnis, tačiau kai tik jis įsmeigia į ką nors akis, jose atsispindi kraugeriškas keršto troškimas, kas jis toks, dingtelėjo Motinai, gal dar vienas tų likimo nuskriaustų žmonių, kuriems Danielis ir Melani suteikia prieglobstį, nors nei vienas, nei kitas tarp gausybės svečių tarytum nepastebėjo žmogaus prašeivos mina, jaunuolis buvo apsirengęs tokiais pat dulsvais kaip ir jo oda drabužiais, rankoje laikė lazdą su plonyte sidabruota geležte vietoj antgalio, ta lazda raudonų popierinių kaspinų pynėmis padabintu smaigaliu galėtų atrodyti kaip elegantiškas akcentas, jei ne geležtė, kurią Motina pastebėjo sužimbant nakties tamsoje, sidabruota geležtė, apvyniota šilto vėjelio plevenamomis pynėmis, Marija Silvija, vadinama taip pat Silvija, vogčiomis pasieniu prisėlino prie žmogaus, įdavė jam paketą, kurį tas įsimetė į rudą maišelį, kabantį ant peties, iš atviro maišelio tvoskė sudususiais maisto produktais, blogu kvapu, Marija Silvija skausminga veido išraiška tarė žmogui kelis žodžius, bet, nesulaukusi atsakymo, nubėgo namo link, stengdamasi, kad niekas jos nepastebėtų, kas tai per žmogėnas, mąstė Motina, Silvijos vyras, brolis, draugas, toks pat bėglys

kaip ir jinai, atvykęs čionai iš tolių toliausių, ją, dar tik vakar savo šalyje vadinamą Marija Silvija de la Tusen, vienintelę šiąnakt norėjo pamatyti įdėmus akių žvilgsnis po meksikietiška skrybėle, draugas, brolis, jis atrodė toks pat įprastas kaip Baltieji Mirties Raiteliai, kareiviai ar ginkluoti jaunuoliai, kuriuos veikiai savo ruožtu išžudys juodieji tuntai, tykojantys jų po palmėmis Saulės mieste, gedulo ir sielvarto mieste, uoste, bangų laižomuose paplūdimiuose, tarp dviejų atmatų sampylų, srutų upelių, krūvomis kūpsančių lavonų, kurių nespėta surinkti ir palaidoti, vyras, brolis, draugas, žmogus, sugebėjęs paspmkti laivu, jis buvo čia pat, sode, mąstė Motina, įdėmus akių žvilgsnis, argi Silvija ne iškart jį pažino iš beprotiško žvilgsnio, tas žmogus – brolis, vyras, draugas, žmogaus šmėkla – priklausė grasiai sektai, saloje pagarsėjusiai gyvulių aukojimu kapinėse, ir, nė nemirktelėjęs, jaunuolis būtų visus juos nužvelgęs, susėmęs, visus tuos, kuriuos jam magėtų sunaikinti ant aukojamojo aukuro, ant rožėmis apkrautų antkapių, tokias gležnas aukas, kurias būtų lengva pjaustyti, skrosti, – Samiuelio ir Augustino papūgėles, ligi ryto miegančias narvelyje, didžiojoje verandoje, šeimininkų viščiukus, triušius, kates, šunis, visus tuos naminius gyvius, karaliaujančius tarp pasigailėjimo vertų žmonių, dvesiančių saulėkaitoje, srutų upeliuose, galimas daiktas, Dženi vienintelė šiame sode pažino beprotybės skraistės temdomą rajų tų akių žvilgsnį, šėtonišką jo skvarbumą, suvokiamą tik atsižvelgiant į ištikusią nelaimę, Marija Silvija pažino išbadėjusią jauno medžiotojo šmėklą, gal savo vyrą, brolį, draugą, palaužta sielvarto, ji pabėgo, aptemus Saulės miestui, kuris niekada nebespindės visomis šviesomis, jo vaikai nebeturėjo jėgų nei juoktis, nei verkti, ir jai nebeliko nieko kita kaip dar šiltus šio pokylio likučius atiduoti tam įtartino elgesio žmogui, lyg būtų norėjusi, kad jis mestų iš galvos visus blogus ketinimus, kuriuos puoselėjo tą naktį, tas jaunuolis, gal jos draugas, vyras ar brolis sustingusiu dulsvu veidu, staiga sužiuręs siaubingai įdėmiu žvilgsniu, Motina vėl pamatė blykstelėjant lazdos antgalį – geležtę, apmuturiuotą raudonų kaspinų

pynėmis, jaunuolis išėjo pro sodo vartus, ir Motina lengviau atsiduso svarstydama, ar ji kartais nesapnavo, jos mintys tolydžio krypo prie sodo, namų puošybos, vanilinių desertų ruošimo vaikaičiams, argi jos vyras, važiuodamas į Panamą, neparvežė vanilės sodinuko, iš jos pupų ji išspausianti neįkainojamos kvapnios esencijos, geltonais vijoklinės orchidėjos žiedais netrukus sužydės sodai, kiemų tvoros, artėjant vasarai, šiltesniame ir drėgnesniame ore dar smarkiau pakvips įvairiais prieskoniais, vanilėmis, bene reikėjo stebėtis, kad esama septyniasdešimties rūšių vanilių ir kad Motinai žinomas tik šitas augalas orinėmis šaknimis, vyro parvežtas iš Panamos, vaikams ypač patikdavo šokoladiniai ir vaniliniai pyragaičiai su šviežiai nuskintomis avietėmis, o gal ir dabar, jau suaugę, jie vis dar mėgsta tuos desertus, ir Motina pamatė dvi mergaites iššokant pro stoglangį, Dženi liepė joms lipti žemyn, kad nepržadintų vaikelio, ir ką jos čia veikiančios, ir Motina, išgirdusi Dženi griežtai kalbant su mergaitėmis, vėl prisiminė guvernantę, tos šventiniais drabužėliais išsipusčiusios mergaitės – kaip ir Motina – klauso savo motinos, savo guvernantės, vadinasi, šventė tik prasideda, dingtelėjo Motinai, jeigu visi tie vaikai taip vėlai staiposi tarpduriuose, spokso pro langus, mergaitės brangakmeniais papuoštomis suknelėmis, tokios pat gražutės kaip ir motinos, argi neaišku, kad tos mergaitės likimo išlepintos ir jau sužūlėjusios, vis dėlto jos beregint pakluso Dženi, viena pasakė, kad Samiuelis turi panelę, vardu Veronika Lein, ji skaičiusi jo meilės laiškus, kokios žydinčios, kokios sveikos tos mergaitės, susispietusios aplink Dženi, gėlės, prasiskleidžiančios tik naktį kaip šiais metais Samiueliui pasodinto medžio žiedai, panašūs į baltąsias lelijas, Motina vėl išvydo jaunuolį, jo akis, sustingusią šypseną, jo nelemtas mintis, kodėl, mąstė ji, gal dėl to, kad šią popietę vidury baseino ji pajuto veriantis tuštumą, kai Dženi didžiojoje verandoje liūliavo Augustiną, vadinasi, ta mergaitė sako tiesą, Samiuelis įsimylėjęs aktoriukę, su jo tėvu vaidinančią teatre, Samiuelis ir prisiviliojo mergaites prie stoglangio, pačioje namo pakraigėje, Motina

pamatė jį pakraigėje – sėdėjo ant palangės, tabaluodamas kojomis, buvo ką tik grįžęs po šuolių į baseiną, virpėjo visu kūnu po trumpu šilkiniu kimono, kodėl jis virpa – nuo vėsos, supančios iš visų pusių, ar iš santūraus ir drovaus malonumo, kai tuo tarpu sode prunkštė prisidengusios burnas mergaitės, tie virpuliai po šilkiniu kimono, mąstė Motina, visos tos mergaitės, pirštukais, rankytėmis plekšnojančios Samiueliui per sprandą, per krūtinę, argi Motina nepastebėjo tų pirmųjų meilės žaidimų, tų nedrąsių, negrabių prisilietimų, kokia švelnutė Samiuelio oda, čiauškė jos juokdamosi, gaila, kad jam tik vienuolika, ar paimsiąs jas sekmadienį paplaukioti savo laivu, ir viena mergaitė užsivožė Samiuelio jūreivišką kepurę kartodama, jis įsimylėjęs, jis įsimylėjęs, ir kambary užtrauktomis užuolaidomis, pažiūrėti ramiai kvėpuodamas, miegojo Vensanas, Melani dažnai užbėgdavo laiptais, pasilenkdavo prie vaiko, ar gerai išvėdinta, klausdavo Silviją, Dženi, ar ne laikas duoti vaistų, visos drauge klausydavosi, kaip virpa Vensano krūtinė, reikia truputį atitraukti užuolaidas, tik vos vos, kai kurių augalų dulkės gali būti lemtingos, ir Dženi uždėdavo ranką Melani ant peties sakydama, grįžkite apačion, koks geras vaikelis, sakydavo Dženi, miega kaip prie Jėzaus kojų, jokiu būdu neišsiduok, kad esi susirūpinusi, būtų pasakiusi Motina Melani, neišsiduok nei svečiams, nei draugams, ir Melani buvo elegantiška kaip paprastai, ir jai atrodė, kad niekuo neišsiduoda svečiams, jog rimtai susirūpinusi, vadinasi, Samiuelis įsimylėjęs Veroniką, mąstė Motina, betgi ji mažų mažiausia dešimčia metų vyresnė, ji vaidina Ofeliją, apie vakarinius telefono skambučius Veronikai į Niujorką, apie meilės laiškus, rašomus tėvo kompiuteriu, apie viską, absoliučiai apie viską sode papasakojo mergaitės Motinai, ir, kreipdamasi į jas kaip į suaugusias, Motina paklausė, kodėl joms taip knieti išduoti Samiuelio paslaptis, o todėl, kad mes jį mylime, atsakė viena mergaitė, dėvinti Samiuelio jūreivišką kepuraitę, lyg būtų buvusi subrendusi moteris, nes aš jį myliu, atsakė ji, ir Motina pamatė Samiuelį, kuris, tabaluodamas kojomis, sėdėjo pakrai-

gėje ant palangės, mėgaudamasis tuo tauškėjimu, bet tvirtai saugodamas savo paslaptį, Ofeliją, kurią jis matė teatre, skęstančią gėlių patale, Veroniką, vaidinančią Ofeliją su jo tėvu, atliekančiu Hamleto vaidmenį, Samiueliui kilo prieš akis stebuklingos dekoracijos, Elsinoro pilis, Danijos giraitės, vandenų ir akmenų labirintai, uolos aplink salas, pusiasaliai, kur plaukė Ofelija savo žydinčiu plaustu su apsnigtomis kopomis iš kraštų, ak, kodėl gi jie visi gyvena tame salų krašte, juk tik vakar Veronika buvo greta Samiuelio, teatre, ar prieš repeticiją ji neužvažiuos papietauti namo, pašėlusiai lekia jos automobilis Niujorko gatvėmis, argi ji nesupažindino Samiuelio su Maksimiljenu, visuose ekranuose šypsančiu dvylikos metų aktorium vunderkindu, kurio metinis atlyginimas prašoka milijoną dolerių, ir tau kada nors šitaip pasiseks, pasakė Veronika, daugiau nei milijoną dolerių per metus, ir tėtis nutarė, kad visi jie persikels gyventi kitur, ar Samiuelis – kaip Veronika ir Maksimiljenas – irgi taps mūsų dienų godaus materializmo auka, visi jie gyvensią saloje, ar dėl jo, Samiuelio, ar dėl Vensano, dėl Vensano kvėpavimo, visi jie gyvena šičia, toli nuo Veronikos, nejaugi apie tai svajoja Samiuelis, mąstė Motina, kada gi jis kiekvieną vakarą kaip Maksimiljenas šypsos iš ekranų, argi Motina nematė Maksimiljeno, to dvylikos metų aktoriaus vunderkindo, nuotraukos ant naktinio staliuko, kokie žydintys, kokie sveiki tie vaikai, besistaipantys tarpduriuose, spoksantys pro langus, Motina jau nesigailėjo, kad praleidžia šiek tiek laiko su vaikais ir vaikaičiais, bus taip, kaip ir turi būti, mąstė jinai, bus taip, kaip ir turi būti. Ir bene Renata nesutiko šiąnakt šokti to lėto šokio žilstelėjusio vyro glėbyje, visiškai pasitikėdama nepažįstamu vyriškiu, o tuo tarpu geismu degantis žvilgsnis krypo į juos, į būrelį jaunuolių įmantriais baltutėliais frakais, į orkestro muzikantus, žadinančius tą patį susižavėjimą, tą pačią švelnią ekstazę, juo labiau tokiu šiltu, drėgnu oru, argi jie nebuvo kaip saulės nužerta mėlyna jūra, kurioje šiandien popiet ji negalėjo nusimaudyti, išėjusi iš valiutos keityklos, kur susidūrė su vyriškiu

murzinu veidu, kiurksančiu prie savo popierių palei geltoną kambario sieną, jie buvo ta plyna, pergalinga mėlyna jūra, prie kurios ji netgi nesugebėjo nueiti, dabar, jau sveikdama, staiga pajutusi dar nepatirtą kūno silpnumą, nors puikiai žinojo, kad randas surietėjo, kad chirurgo operacija buvo neregėtai sėkminga, dar ilgai jai bus draudžiama maudytis jūroje, dingtelėjo, kaip draudžiama rūkyti, o jie, tie orkestro muzikantai baltutėliais frakais, svaigina lyg vanduo ir tabako dūmai, masina lyg cigaretės žiburėlis lūpų kertelėje, traukte traukiantis žvilgsnį, dirginantis kiekvieną nervą, jie buvo lankstūs, kai tuo tarpu su ja šokantis vyriškis slėgė savo svoriu, savo pabrėžtinu artumu, tačiau ji su tuo susitaikė, nepasakė nė žodžio, kai žilstelėjęs vyriškis paėmė ją už parankės, ji būtų pasakiusi, kaip sakydavo kitados, aš noriu, aš trokštu, jei būtų turėjusi tą patį kūną, kadaise tiekos karštligiškų troškimų buveinę, nors gydytojas parodė neregėtą meistriškumą, nors virš išoperuoto plaučio liko tik blyškaus rando žvaigždutė, ji jau spėjo pastebėti senkant gyvybines jėgas, nes jai draudžiama bristi į sūrų vandenį, lygiai kaip draudžiama mėgautis cigaretėmis, kurios pačios savaime susmilksta tarp pirštų, kai tuo tarpu orkestro muzikantai – kaip ir anie Venecijos gondolininkai, kurie švilpaudami yrėsi savo valtimis, – išliks tokie patys arba, jeigu ir pasikeis, subręs, suvyriškės, lyg ir jie, ir jų jaunystės atributai kaip statulos būtų padengti plonyčiu aukso sluoksneliu, jie nepails irkluodami upėmis, kanalais, bet taip ir nesužinos, kokius gaivališkus geismus kursto moterims, abejingi jie ilgai šitaip plaukios upėmis ir jūromis, ir Renata juos stebės, – vienas jų pasisveikino su ja, stovėdamas gondoloje ir plaukdamas po akmeninio tilto skliautu, ar linktelėjo jai galva tarp žemų, laukinėmis erškėtrožėmis apėjusių krantinių, – tačiau, tolstant valtims po kitais akmeniniais tiltais, po kitais skliautais tarp erškėtrožėmis apaugusių krantinių, jos niekada nebeapleis noras dar kartą juos pamatyti, pajusti šalia, štai vėjas dar plaiksto jų plaukus, belaisvė kregždė skrenda taip žemai, atrodo, lyg liestų jų smilkinius, plaukus,

niekada nesikeis ir tas dangus virš jų galvų, ta sklidi žydrynė, atspindinti upes ir jūras, per kurias jie plauks dainuodami, kur švenčių dienomis jie atriš savo laivus ir pradės šlovingą regatą Adrijos vandenimis, nerūpestingai sliuogs lagūnų ir paplūdimių vingiais, iš aukšto žvelgdami į koralų rifus, dumblinas pelkes, lėks tolyn nuo šventyklų, tvirtovių ir citadelių, abatijų ir vienuolynų, kurie juos pernelyg slėgtų, ir taip pat šypsodami grakščiai dings visi, ir Renata niekada jų nebematys, netgi to visų gražiausio gondolininko, kuris stovėjo gondoloje su irklu rankose ir linktelėjo jai, plaukdamas pro erškėtrožes po akmeninio tilto skliautais, ir drungname vandens verpete liko nebent jau nebenumalšinamo troškulio, paširdžiuos ūmai atsiveriančios tuštumos pojūtis, ir ką ji staiga pamatė, kai šoko suglebusi nepažįstamojo glėbyje, jis tarytum ėjo prie jos su smuiku skersai pakylos, palengva švelniai glausdamas prie skruosto instrumentą, ar jis nepažvelgė į Renatą pašaipiu šelmišku žvilgsniu, lyg sakydamas, negi jūs manęs nepažįstate, aš vienos jūsų draugės sūnus, vaikinas, ko gera, buvo matytas, buvo susidūrusi su juo pas draugus, septyniolikmetis, šukomis, šepečiu dailiai sušukuotais plaukais, lyg rūpestinga motina būtų juos prižiūrėjusi, puoselėjusi, panašiai kaip Samiuelis prie baro mūvėjo baltais bermudais, avėjo ilgomis ligi kelių puskojinėmis, sveiko veido, gražiai įdegęs, ko gera, kurios nors draugės sūnus, nebūtų norėjusi jo susitikti šalia motinos, tas išlepintas paauglys tikriausiai būtų iš aukšto žiūrėjęs į ją kaip į daug vyresnę nei jo motina moterį, tačiau čia, šiame juslingame sode, šelmiška berniuko šypsena, pašaipus žvilgsnis, nukreiptas į ją tuo metu, kai jis švelniai glaudė smuiką prie skruosto, tas netikėtas jo pasirodymas – kaip Venecijos gondolininkų, valtimis plaukusių rausvo saulėlydžio užlietu vandeniu, – žadėjo Renatai trumputes akimirkas amžinybės ir skaudžiai ilgesingą graužatį, kad tos akimirkos jau praeityje, kai ji nedvejodama ėmė visa tai, kas jai patiko, betgi dabar ji žengė į naktį be prošvaisčių, žilstelėjęs vyriškis palenkė prie jos sunkią galvą, jis taip pat sunkiai rėmėsi

į jos petį, ji jau nebematė šelmiškai šypsančio vaikino, grįžusio į savo vietą tarp orkestro muzikantų kitame estrados gale, tikriausiai ji niekada nebesusitiks to dar nekalto švelnaus vaiko, ir jai dingtelėjo, kad tokį dažną ir atkaklų jos priešinimąsi vyrui lėmė tai, jog jis, būdamas teisėjas, taip griežtai smerkė jaunystės nusižengumus, ji niekaip nesuvokė – veikiausiai kaip ir jis, – kad tie moters pagimdyti vaikai, tokie pat žavūs kaip tas, kuriuo ji ką tik grožėjosi, motinos švelnumo išlepinti, galėtų rytoj žaginti ir žudyti, bet jis, Klodas, žinojo, kad po pirštais, šitaip rūpestingai puoselėjančiais dailius vaikų plaukus, glūdi kraupios godos, slėpiningos klastos, iš kartos į kartą dangstomos tyra veido išraiška, pirmoji žiaurumo raukšlė, gėdingų pergalių žymė ženklino jų siauras lūpas, ir tas, kuris šalia motinos atrodė kaip gėlytė, virsdavo vyru, trokštančiu sutraukyti glaudžius kraujo, švelnios užuojautos ryšius, dar siejančius jį su moterimi, bene Renata atkakliai nesipriešindavo visam tam, ką Klodas skelbdavo teisme; teisėjo pareigos, priedermė teisti kitą priklausė vyrams, bet jai atrodė, kad moteris turėtų užgrobti tą galią, skatinama užuojautos tiems glaudiems kraujo ryšiams, vyro kūnui, iš kurio sugebėtų kaip šaknis išrauti siaubingas blogybes, širdies gangreną ir senovės įstatymams paklusnias jusles, bet argi ji, sekdama kitomis moterimis, nepasidavė moteriškam švelnumui, susižavėdama vyriškos lyties vaiku, kai jaunasis muzikantas į ją nukreipė linksmą akiplėšišką žvilgsnį, nes, mąstė ji, nedaug trūko, kad ji niekuo nesiskirtų nuo kitų, kurioms kaip ir jai skirta ta pati dalia, jausmų nuolankumas, lemtis motinos, savo pirštais, savo uolumu stropiai puoselėjančios plaukus tiems vyrams, kai jie dar labai jauni, saulėje įdegusią odą, visa tai, kas dar siejosi su juslių jautrumu ir sykiu su neapvilta motinos meile, kai tuo tarpu tame veide, po tais plaukais Klodas būtų įžiūrėjęs slėpiningas klastas, kraupias godas, gimusi būti žmona ir motina, dingtelėjo jai, sutaurinta vien savo išimtinės dalios, Renata nepastebėjo tų lemties žymių, ji nebūtų įžiūrėjusi jokios klastos tuose tyruose, vaikiškuose veiduose, ir Chulijas,

palinkęs prie šilkinio priegalvio, kiaurai sudrėkusio nuo ašarų ir prakaito lašelių, prie Vensano, kuris ramiai miegojo plačioje lovoje po priepuolio, kai dusdamas blaškėsi kambario prieblandoje, Chulijas girdėjo ramų ir lygų Vensano alsavimą, mąstydamas, kad taip alsuotų Ramonas, Orestas, Nina ir jo motina Edna, jei būtų buvę gyvi, kambarių prieblandoje, už užtrauktų užuolaidų, popietėmis ir vakare būtų alsavę svaigiu jazminų kvapu, kiemuose, soduose pradėm byrant jų geltoniems žiedams, bėgdami iš savo šalies, iš savo miesto, jie taip staigiai išplaukė plaustais, vėjo gūsių svaidomais per aukštas bangas, pasiėmę truputį maisto atsargų, ir būtų išsigelbėję, jeigu būtų turėję gelbėjimosi liemenes, gelbėjimo ratus, locmaną, jeigu nebūtų buvę tokie vargšai, tokie įbaiminti skubaus išvykimo, Edna apsiautė Ramoną, Orestą kuklia skepeta, aprengė medvilniniais apatiniais, o atplaukus į uostą, būtų juos apavusi baltais bateliais, rūpindamasi, kad jie padoriai atrodytų, nes visus juos saugo Dievas, sakė ji, ten jų laukia, toje šalyje, kur teka medaus ir pieno upės, rojaus pakrantėse, kur jie plaukia palaikiu plausteliu, netrukus jie turės sočiai vandens ir šviesos, tolyn nuo jų apgailėtinų lūšnelių tvaiko, ten uoste, šalyje, kur teka pieno ir medaus upės, jie bus pagirdyti ir pamaitinti, taigi jie pamiršo paimti ar pasirūpinti gelbėjimo ratu ar gelbėjimosi liemene, Ednai kalbant litanijas, nepermaldaujamą dangų meldžiant malonės vaikams, veltui darbas, narsūs savanoriai lakūnai ilgai skraidė padangėse nei jų matydami, nei girdėdami šaukiant pagalbos, o vėjas plėšė juos nuo silpnų plausto stiebų, *Homeland*, naujoji tėvynė, ji tenai, jų tėvynė, sakė Edna, tame žaliuojančiame rojuje, kur gausiai teka medaus ir pieno upės, tuose saulės užlietuose paplūdimiuose pakrančių sargyba laukia atplaukiant laivų ir plaustų, ak, tik tegu vaikai nepraranda drąsos, sakė Edna, nes Dievas su jais, tačiau, Ednai meldžiant dangų saviškiams malonės, pakuojant menką turtelį, siaučiant Ramoną, Orestą, Niną suglamžyta skepeta, aunant baltus batelius, kuriuos ji vargais negalais nupirko, horizonte spindėjo

pieno ir medaus šalis, tačiau nė vienas jų neišsigelbėjo, buvo jau per vėlu, kai vienam skenduoliui, kniūbsčia plūduriuojančiam vandens paviršiuje išbrinkusiais skarmalais, Chulijas nusegė gelbėjimosi liemenę, po tirštais debesimis gaudžiant malūnsparniui *Homeland*, nuo visų jų atliks tiktai baltas Oresto batelis, Ednos skepeta, Ninos lėlė, nes jie niekada nepriplauks uosto, niekada nebus sočiai pamaitinti nei pagirdyti, neturės pakankamai vandens ir šviesos, ir Chulijas tarėsi girdįs kaukiant vėjus aplink plaustą viršum bangų, šniokščiant ir uruliuojant vandenį ir vėjus, tvankiomis naktimis griaudžiant perkūnijai ir tvykščiojant žaibams, dieną, kepinant saulei, nuo troškulio degė lūpos, atsiduodančios sūriu jūros vandeniu, kuriuo bėgliai niekada nenumaldytų troškulio, mirė visi, netyčia gurktelėję to vandens, kaip mirė Orestas, Ramonas, Edna, kurių širdys nustojo plakti, kaip mirė tamsiaveidės žmogystos, prisirišusios prie silpnų savo laivų, plaustų stiebų, akimirkai pliūptelėjus aliejaus ir antibiotikų manai, kurią pylė narsieji lakūnai, nardydami padangėmis, Ramonas, Orestas, Nina, jų motina Edna nebūtų nė valandos išgyvenę, nugabenti į kitas Golfo srovės skalaujamas salas, niekada jų akys nparegėtų tų archipelagų, tų belaisvių stovyklomis paverstų salelių, kur likimo valia atsidurs jų broliai, Ednos malda buvo išklausyta, negailestingas dangus išgelbėjo vaikus nuo pjaute pjaunančio troškulio, mąstė Chulijas, nes audringos nakties liepsna surijo spiečius musių, uodų, Ramoną, Orestą, Niną ir jų motiną Edną, vandens paviršiuje vis dar plūduriavo dulkelytės, Oresto baltas batelis, Ramono plaukai, nuskarusi Ednos skepeta, pakliuvusi į žvejo tinklą, Ninos lėlė aklų akių vokais po plieninio dangaus skliautu, ne jiems skirtas žaliuojantis rojus, kur gausiai teka pieno ir medaus upės, Nina, Orestas, Ramonas, Nina, atskirta nuo lėlės, visi dabar miega toli nuo melsvais žiburiais viliojančių krantų, kur šitiek naktų, šitiek dienų jų laukė pakrančių apsauga, dabar jie miega drumstuose vandenyse, šitaip Dievas išklausė Ednos maldą, o betgi Edna buvo tokia vieniša, neturėjo su kuo pasitarti,

pamiršo pasiimti, pasirūpinti gelbėjimo ratu, gelbėjimosi liemene, visi jie bus švaručiai, avės baltais bateliais, kai atplauks į uostą, į savo naująją tėvynę, kur gausu daržovių ir pieno, ir medaus, ir, sėdėdamas ant plačios lovos šalia Vensano, klausydamasis, kaip kyla prie jo gyvybės alsavimas, Chulijas pajuto prisiliečiant Dženi ranką, neprotinga Chulijui naktimis klajoti paplūdimiais, pasakė ji, kurių galų stebėti, ar neslystelės vandens paviršiumi žibintų šviesa, joks barkasas, joks plaustas negrįžta naktį, žybčiojant žalioms šviesoms, nebent narkotikų pirklių motorlaiviai, Chulijas gali pakliūti į nagus labai žiauriems žmonėms, jeigu ir toliau bastysis naktimis, jie nebeatplauks nei barkasais, nei plaustais, ko gi jis laukia, Ramonas, Orestas, Nina, Edna, visi jie seniai mirę ir dabar prie Jėzaus kojų meldžia jo malonės, ir jeigu Chulijui pavyko išsigelbėti, jam pridera padėti savo broliams, sakė Dženi, ir, kilstelėdama Vensano galvą nuo šilkinio priegalvio, Dženi pastebėjo prakaito lašelius, Vensanas sunkiai kvėpuoja, pasakė ji Chulijui, greit reikės duoti jam vaistų, nakties oras, drėgnas oras, drėgmė, žiedadulkės smelkiasi vidun pro užuolaidas, ar Chulijas negalėtų nusileisti į sodą pakviesti Melani, svarbiausia, kad vargšas angelėlis nesiblaškytų per miegus, kaip vis tankiau daužosi širdelė krūtinėje, kūnelyje, tokiame pat gležname ir rausvame kaip rožių žiedlapiai, ne, jie nebeatplauks nei barkasais, nei plaustais, nes audrų, ciklonų srovės juos nunešė kitur, tarė Chulijas, toli toli, drauge su jūroje pasiklydusiais žvejais ir nuotykių ieškotojais, žuvusiais nuo priešiškų gaujų, uodų bei musių, dingę, palaidoti žibinto šviesoje, bet Chulijas užsispyręs – gal tai pamišėlio užsispyrimas, – eisiąs kiekvieną naktį į paplūdimius laukti Ramono, Oresto, Ninos, Ednos, juk jis negalės sudėti akių, visai išprotės, kai tuo tarpu šitaip reikalingas savo broliams, tarė Dženi, kas valandą tuntas gyvųjų tikisi, kad juos kas nors išmeškerios iš tamsos gaubiamų vandenynų vargiai beįžiūrimais krantais, ir kai, vaistams paveikus, Vensanas ėmė lengviau alsuoti, Dženi vėl grįžo į nerūpestingas vasaros dienas, kai jie visi buvo ramūs, laimingi, jie

niekad nesusimąstydavo apie savo laimę, lyg ta laimė būtų amžina, o gal tokia ji ir buvo tomis dienomis, kai, stovėdama terasoje prie jūros, pučiant švelniam vėjeliui, vos vos glamonėjančiam jos kūną po maudymosi kostiumėliu, Dženi žiūrėdavo, kaip Augustinas su Melani mokosi plaukti, kaip Samiuelis plaukia aukštielninkas, aplink tyras vanduo be menkiausios bangelės, tai atsitiko vieną tų dienų, kai jūra buvo rami, nuostabi, ir Dženi išgirdo skardų juoką ir džiaugsmingus šauksmus, atrodo, lyg tai buvo vakar, dingtelėjo jai, kai, Melani nenuleidžiant švelnaus žvilgsnio nuo Augustino, šis, baisus rėksnys ir pernelyg įjunkęs į cukrų, žengė pirmuosius žingsnius paplūdimyje, parke, palmių giraitėje, pievutėje, kur Samiuelis žaidė tenisą, ak, atrodo, lyg tai buvo vakar, dar negimus Vensanui, dar nesukilus sielvartui, suspaudusiam širdį motinai, išgirdusiai jo sunkų alsavimą, jūros oras teikė jiems stiprybės, argi jie nebūdavo visad lauke šalia Dženi ir motinos, galbūt perdaug mylimi, tačiau jie greitai augo, tegu sau džiaugiasi ir gieda kaip prie Jėzaus kojų, tegu sau šoka, juk vasara, ir jau metai, kai Dženi nebetarnavo šerifo namuose, buvo su Melani ir vaikais, joks baltasis jos nežemino, o šerifas turėjo stoti prieš teismą, ak, atrodo, lyg tai buvo vakar, kai, pūkšnojant šiltam vasaros vėjeliui, terasoje Dženi girdėdavo džiaugsmingai krykštaujant, juokiantis, bangose dūkstant vaikus, tolydžio stiprėjant atogrąžų vasarų vėjams, pastoriaus duktė Venera, ta besarmatė, tuo metu, kai turčių šeimynos išeidavo pasivaikščioti su šunimis, griebdavo kurį nors vieną už antkaklio ir ilgai plaukiodavo vieniša ir abejinga vandenyne, Dženi klausydavosi pašaipaus to juoko aido, tarytum pergalingai skeliančio vandens, padangių beribę, aleliuja, tardavo ji sau, aleliuja, aš būsiu iš tų, kurie neturės ko bijoti Paskutinio teismo dieną, aleliuja, aleliuja, atrodo, lyg tai buvo vakar, kai Dženi šokdavo, dainuodavo terasoje, pūkšnojant šiltam vėjeliui, o kai atbėgdavo vaikai, pažadėdavo iškelti juos aukštai aukštai, ligi pat rausvos saulėlydžio žaros, ir laikyti ant savo pečių, kol jų tėvas nebaigs rašyti kambaryje aklinai

užtrauktomis užuolaidomis, ūžiant ventiliatoriams, bet kartais ir sutemdavo, o jisai vis dar negalėdavo susitikti su vaikais, drauge su jais vakare sėsti prie stalo, ką po galais jis ten tokio rašo, kad darosi toks paniuręs, neteisus Samiueliui, ak, juk vakar pastoriaus duktė Venera plaukiojo raita ant švelniakailių šunų, baltų šunų, laibų juodų šunų, pašaipus juokas aidėjo saulėkaitoje, vidury plynų vandenų, Dženi gyvenime viskas staiga pasirodė taip ramu, giedra, atrodo, lyg vakar šypsojo ta laimė, pastoriaus duktė Venera plaukė tarp sarginių šunų, vilkšunių, dailiai išneriančių iš vandens rankų ir kojų judesiais tramdė tuos plėšrūnus grobuoniškomis iltimis, bet švelniomis migdolinėmis akimis, vaikai juokėsi, krykštavo aplink Melani, o ji, Dženi, nešiojo užsikėlusi juos ant pečių, dūko vaikai, siautė bangos, kol Dženi stovėjo verandoje, tegu jie sau ilsisi kaip prie Jėzaus kojų, mąstė ji, nes veikiai kaip tos ūmios audros, smarkiomis umariomis liūtimis vakarop užpliaupiančios jūrą, užeis rūškani sausio rytmečiai, ir Augustinas paklaus tėvą, ar šiandien tikrai baigsis gyvenimas žemėje, išmirs visi augalai ir paukščiai, ir, rengdama Augustiną į darželį, Dženi išgirdo jį taip šnekant, labai senas žmogus, sakė jis, kalbėjo per televiziją, kad nereikia eiti nei į darželį, nei į mokyklą, dabar tai jau bergždžias darbas, nes nuo dangaus atitrūkęs dūmų debesis, ir per tuos dūmus Augustinas nebematysiąs nei tėvų, nei namų, nei Dženi, nei Silvijos, Tėtis kaip paprastai paprašė truputį patylėti iki vidurdienio, ar, eidamas į mokyklą, Samiuelis nepamiršęs įsidėti vaisių priešpiečiams ir paimti teniso kamuoliukų, tačiau, auštant tam sausio rytmečiui, Augustinas suprato, kad kaip ugnis praryja drugelių sparnelius, taip požemių liepsna apims moksleivių sparnus, jų drabužėlius, jų trumpas kelnes, nuogas blauzdas, kuprines, priešpiečius, kuriuos jie ketina suvalgyti vidurdienį, sparnų debesys užtrauks pasaulį, sparnų ir kraujo debesys, kaip sapnavo Dženi, ak, tegu jie žaidžia bangose tarp šunų, tegu motina siunčia jiems oro bučinius, nes pasirodys gedulo pirklys, ir kiek dar kartų Dženi matys saviškius menkinamus, žemi-

namus, visų bėdų slegiamus raudonoje ir išdžiūvusioje Baidoa žemėje, musių išėstomis akimis jie bergždžiai glaudžiasi prie motinos išsekusių krūtų, riogso jų skeletiški šešėliai, kaip neilgai trukus riogsos jų lavonai sunkvežimiuose, bendruose kapuose, toje bevaisėje žemėje, kurios niekada neaplanko lietaus debesys, ar šiandien jiems, kamuojamiems troškulio, su elgetos dubenėliu rankoje, jau nebeišgalintiems bėgti, krintantiems vietoje, ar paduos kas kukurūzų, sojų saujelę, kuri išgelbėtų juos nuo mirties, ar jie nukėblins, saulei kepinant, apduję nuo troškulio, iki Raudonojo kryžiaus valgyklos, karščio, bado pakirsti, suvytusiais raumenimis, vien oda ir kaulai, jų skrandis jau nebepriėmė ryžių, kurių dar galėjo pasiūlyti kelios sunykusios motinos, gyvuliai buvo išpjauti, merdi karo užklupta senolių žemė, ir tarp eilėmis suguldytų lavonų, kuriais minta hienos, vaikščioja ginkluotų šalininkų saugomas generolas civiliais drabužiais, ramstydamasis lazdele sidabriniu bumbulu, šitaip rodydamas, kad jis vienvaldis šeimininkas, galbūt tikėjosi, kad, pūvant lavonams, drauge su artimiausia sėja ateis galas priešui diktatoriui, kurio vietą jis užėmė, ak, mąstė Dženi, kiek kartų dar regės ji tas moteris tiesiant savo dubenėlius virš galvų, virš musių išėstų akių, virš bado išsekintų vaikų, kiek kartų jos artimieji bus sumesti į sunkvežimius, o paskiau suversti į bendrus kapus, nes taip sapnavo ji srūvant kraują, sapnavo kalnus sparnų, lūpų, plaukų, surukusių, pelenuose sutirpusių kūnų, bėk arba mirk, ar jai irgi reikėjo leistis kelionėn, pritapti prie kokio nors tarptautinės pagalbos būrio, kaip kitados pasielgė Melani, tegu jie sau linksminasi, tegu krykštauja bangose, nes vieną rūškaną sausio rytmetį jie staiga atsibus nebyliuose namuose, iš lovų šauksis motinos, tėvo, bet tie neatsilieps, ginkluotų šalininkų rankomis juos bus tyliai nužudęs iš dūmų debesies generolas civiliais drabužiais, kai, nešinas lazdele su sidabriniu bumbulu, žygiuos pro šalį, idant galiausiai taptų šio bežadžio pasaulio šeimininku, vienvaldžiu jo valdovu, o tuo tarpu verandoje stovinčiai Dženi pasaulis atrodė toks gražus, regint, kaip vaiskiame

vandenyje plaukioja Melani su vaikais, ak, tegu Augustinas, tegu Samiuelis krykštauja iš džiaugsmo, nes veikiai atslinks rūškani sausio rytmečiai, kai pabudę jie verks graudžiomis ašaromis – auksiniais saulės spinduliais žėrinčios plaštakės, jų sparneliai tyliai virs plėnimis žvakių liepsnoje, mirties dulkėmis byrės iš dangaus, paklausykite, kaip džiaugsmingai aidi jų balsai, kaip skambiai pakši motinos bučiniai, nes, Dženi akimis žiūrint, kiekviena diena jai primena aną laimingą amžinybę, kai ji gyveno prie Jėzaus kojų, argi ji kasdien nesimeldė šventykloje, kai tuo tarpu jos draugė Venera, pastoriaus duktė, leidosi vyrų tvirkinama, sekiojo dėdę Kornelijų po blogos šlovės miesto klubus, o juk ir dėl jos, ir dėl Dženi Kristus buvo nukankintas ant kryžiaus; ir Liuko laivas šokinėjo per griūvančias bangas taip arti kranto, kad Liukas ir Marija aiškiai matė pakrantėje išrikiuotas baržas, plūduriuojančius namelius sirenomis, raudonais ir mėlynais žibintais padabintais balkonais, kur įsilinksminę draugai vis dar šventė jų jungtuves, skęsdami svaigioje palaimoje, puota tęsis iki pat aušros, o tada jie vėl ir vėl plauks jūron savo valtimis, burlaiviais, nes visa gerkle skelbėsi išsivadavę nuo šios žemės, kur niekada nebegrįšią gyventi, sūpavosi balkonuose ištemptuose hamakuose, virš vandenyno ištiesę kojas, maišė jomis jūros orą, niekas jų neiškrapštysiąs iš palaikių baržų, niekur kitur jie negyvensią, tik ant vandens, rėkavo jie, ir tegu Liukas su Marija paseka jų pavyzdžiu, ir jų vedybinis gyvenimas būsiąs amžina šventė, bet tegul būna atsargūs, nes pakrančių apsauga kulkomis išvarpo tuos prabangius laivus, kuriuos salos gyventojai per šventes nuomojasi nakčiai, ji iš tolo pajunta hašišo kvapą, užuodžia kreko krovinį, kaip ledo kubus slepiamą po atlošiamomis kėdėmis, kubrikuose po suolais, ant kurių, nutaisę nekaltą miną, sėdi išsipleikę svečiai, nuo jūrų pėstininkų niekur nepasislėpsi, bet štai žvaigždėtoje naktyje nyksta taurių aptakių apribų laivas, mąstė vienišas Polis, užsikvempęs ant balkono turėklų, taigi Liukas susivedė su Marija, jiedu, Liukas ir Marija, išvyksta be jo, netrukus jie perplauks įlanką, kur, kaip pageidavo

Žakas, jie išbarstė jo pelenus vieną šventės dieną, leisdami padangėn oro balionus, o vakare laive gerdami šampaną, žvejys iš gretimo luoto pašvietė į juos žibintu sakydamas, betgi dar niekad nesame matę šitiek pelenų jūros sarkofage, argi vėjas nenuneš jų atgal ten, iš kur jie atvežti, koks užsispyręs jūsų bičiulis, ir, priplaukus arčiau žvejo luotui, jie pratęsė šventę ir prisijuokė iš visos širdies, rūkydami hašišu kvepiančias cigaretes, ir dabar laivas pamažu nyko naktyje, Polis liks vienas, ak, ko galėjo tikėtis ta pora, Liukas ir Marija, neišmanėliai, apdują nuo jaunystės, ji, pabėgėlė kubietė, ir jis, Liukas, kurio pelenai kada nors, po metų, gal po dvejų – juk jam žinomas gydytojo nuosprendis – susimaišys su Žako pelenais vandenų gelmėje, šioje įlankoje, kur šiąnakt pačiame gale nardymo platformos, ten, kur įrengtas valdymo skydas, jis mylėjosi su moterimi, bet tegu jie sau mylisi, tegu sau plaukia tolyn tykiais vandenimis, paženklinti slaptomis stigmomis, mąstė Polis, tegu sau keliauja – kaip jų didvyris – aplink pasaulį per aštuoniasdešimt dienų, šėlstant vėjams, milžiniškoms bangoms, tegu sau plaukia išilgai pusiaujo ta neištikima lengvabūdiška porelė, tegu jie apsiverčia, prigeria, juk pakaktų šrato pramušti laivo korpusui ir kyliui, paprasčiausio šrato, tegu jie grįžta, tegu pasisaugo tų pavojingų įgulų, jie anaiptol ne tie stipruoliai jūreiviai, kurie didžiuojasi įveikę visas kliūtis ir apiplaukę Horno ragą, tokie sveiki ir tvirti, juk jie – stačiai Liukas ir Marija, jų laivo korpusas jau gerokai suskeldėjęs, betgi prabėgo jau tiek laiko, kai Liukas svajoja prieplaukoje, stebėdamas iš atviros jūros atplaukiant laivus, prieplaukoje, kur sustoja naktimis, traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių driekeną, jiedu važiuosią su Poliu Australijon, jis ūkininkausiąs, prekiausiąs jaučiais, auginsiąs arklius, būsiąs šeimos galva, nes reikėjo nuslėpti nuo jo akių – kaip dar vakar nuo Žako akių – rudus šlakus veide ir visą tą bežadį skausmą, kurio nevalia pastebėti, o juo labiau pajusti kitiems, prabėgo jau tiek laiko, kai Liukas žiopso į prašmatnius keleivinius laivus, ryto metą stovinčius prieplaukoje, bet dabar tegu jie sau mylisi,

tegu sau plaukia tykiais vandenimis, Polis jų lauks su katinu Maku ant kelių, klausysis rytietiškų varpelių skimbčiojimo prie sodo vartų, prisimindamas, ką Žakas sakydavo pastoriui Jeremijui, ateikite pas mane, nes Orchidėjų slėnis, tas rojus, apie kurį jūs amžinai man šnekate, yra čia, ir jie sugrįš iš audrojančių jūrų, nes Liukas su Marija – stačiai jaunutė pora, apdujusi nuo jaunystės, ir kai tarp margaspalvių šventės balionų vienas sužadėtinių paleido padangėn juodus balionus, Liukas, norėdamas apsaugoti nuo blogo ženklo, juos užstojo, kad nepamatytų Marija. Ir čiuoždamas paplūdimiais, traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių driekeną, Liukas naktimis stebėdavo mirkčiojančią švyturio šviesą Pietų vėjų šiaušiamo vandens paviršiuje; kai Žakas užmerkė akis, dingtelėjo jam, saulė leidosi į jūrą tarp pušų virš kariškių užimto paplūdimio, Polis nuėmė nuo išsekusio veido, nuo sumenkusios galvos ausines, kurių laidai vis dar kabojo Žakui ant ausų, ir kaip tik to didžio kūrinio, *Missa in do minor*, kurį Mocartas parašė džiugesio, širdies protrūkio pagautas, kaip tik tos dangiškos muzikos klausėsi Polis savo ruožtu lėkdamas riedučiais pajūrio gatvėmis, tądien Žakas nusiskundė norįs gerti, buvo kaitri diena, ir atrodė, kad niekam nelemta susirasti vietos, kur pasislėpti nuo karščio, sakytum troškulys, kamuojantis Žaką, būtų taip išdžiovinęs žemę soduose, jog nusviro suglebę ispaniškojo lauramedžio lapai, reti migdolmedžių žiedai, kurių svaigiu aromatu, netgi vymos traukulių tampomas, mėgaudavosi Žakas, paskui, pasibaigus traukuliams, nustojus drebėti kūnui, jo galva nusvirdavo ant priegalvio, ir jis klausydavosi tos dangiškos muzikos; jis nusiskundė norįs gerti tuo metu, kai laukiniai balandžiai skraidė, rodos, taip žemai virš tvorų, jog Makas vaikėsi juos, svajodamas sukrimsti, ir rąžydamasis tingiai miaukė kaitroje, iš barų urvų, kur visi ieškojo vėsos, plaukė būgnų ir trimitų muzika, graudi moters balso elegija prieš ilgą popiečių tylą, Bahamos gatvėje, Esmeraldos gatvėje, kai žemė netgi prie pat vandens tarytum degte dega, o vejose snūduriuoja peštukai gaidžiai, tai buvo

metas, mąstė Polis, kai akinančion padangėn kyla balandžiai ir purpleliai, ir drauge su jais Žako belaisvis balandis su rausvu kaspinėliu ant kaklo, atidaręs narvelį, Polis pamatė jį skrendant su kitais žėrinčių mėlynų jūrų bekraščių horizontų link ir pagalvojo, kad šitaip tikriausiai amžinai išskrido Žako siela, ko jis taip dievobaimingai klausydavosi: *Missa in do minor* ar Bethoveno oratorijos *Christus am Oelberge*, Kristus Alyvų kalne, Polis čiuožė išilgai paplūdimių, traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių driekeną, nuo šiol neatskiriamas nuo tos dangiškos muzikos, mąstė jis, *Missa in do minor*, Kristus Alyvų kalne, jis priekaištavo sau, kad ligi šiol nevertino tos muzikos, kaip nerūpestingai jis gyveno, kiauras naktis miegodavo griaudžiant jusles kerinčiai muzikai, juk visiškai kitaip jiedu su Liuku būtų galėję išnaudoti savo jaunystės įkarštį, bet štai, suėjus dvidešimčiai metų, jie suseno netikėtai, patys to nesuvokdami įpuolė į raupsuotą karšatį, nespėjo netgi susivokti, žaismingai stengdamiesi išsilaikyti ant savo burlenčių, šokinėjančių per šėlstančias bangas, arba naktimis šokio liūliuojami diskotekose, saunose, ne, jie nė nesusivokė įžengią į paskutinį gyvenimo tarpsnį, ciniško aplaidumo tarpsnį, kai jau aiškiai matomi požymiai, pūliuojantys navikai, jie gražūs, jie jauni, kad tik atstotų ta neganda, ta juos apnikusi bjaurastis, menkinanti jų orumą, tegu sau mylisi Liukas su Marija, tegu sau plaukia tolyn tykiais vandenimis laisvi ir išdidūs, tegu klausosi naktimis, kaip dusliai dunda negrų būgnai, kaip viršum vandenų skamba graudi moters balso elegija, Polis čiuožė drauge su jais, pajūrio gatvėmis traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių driekeną, o kai jie persisvilinsią saulėje, pasidarysią tokie pat tamsūs ir ugningi kaip juos deginanti liepsna, ko gera, tuomet, atsiduodami vienas kitam, turėsią būti be galo jautrūs, mąstė Polis, ir glamonėtis taip švelniai, kad neprisiliestų prie gyva žaizda virtusios odos, Liukas svajosiąs apie kitokias panašaus pobūdžio meilės scenas mansardose, prieblandoje už užtrauktų užuolaidų, kai, maldant deginantį it ugnis skausmą, glamonėjantis

gelbsti sode privarvinti kartūs alavijų syvai, visas žaizdas gydantis afrikinio augalo balzamas, Makas medžiosiąs Atlanto pakrantėje, suleisdamas dantis čia į purplelį, čia į karvelį, čia į driežo uodegą; hibiskai žydėsią ištisus metus, vakare, Žakui grįžtant namo, jie girdėsią rytietiškų varpelių skimbčiojimą, ne, greičiausiai Žakas mėgdavo klausytis kantatos *Davidde Penitente*, bene jis nežinodavo, kad tuojau pat bičiuliai jį maudysią, perrengsią, pakeisią patalynę, jis naiviai klausinėdavo, argi ne šiandien eisiu prie jūros, sakykit, juk šiandien, ar ne, ir jie atsakydavo, rytoj, kaip kažin ką, rytoj, visi drauge eisime pasivaikščioti iki uosto; ir jie trauksią visi drauge – pėstute arba su lova – į tą šviesą, žėrinčią pro pušis paplūdimyje, su ausinėmis ant tolydžio menkstančios galvos, klausysią Bethoveno oratorijos, kuria kadaise buvo nepatenkintas toksai nemokša kritikas, girdi, muzikinei struktūrai trūksta išraiškos griežtumo, jie klausysią angelų arijos, Jėzaus rečitatyvo Alyvų kalne, kaip Tėvas, kuris yra danguje, išvaduosiąs jį nuo mirties baimės, trauksią pėstute arba su lova, ta pati šviesa jų kaimenei rodysianti kelią nakties link, jie jau matysią pašonėje kareivių ietis: kaipgi jų tėvas juos išvaduosiąs nuo mirties baimės, svarbiausia, kad tik atlyžtų ta neganda, mąstė Polis, ta juos apnikusi bjaurastis, Liukas sugrįšiąs nusivylęs tomis laukiniškomis jungtuvėmis, jiedu išvyksią Australijon, ūkininkausią, prekiausią jaučiais, auginsią arklius, turėsią šeimas, nes būsią sveiki, jauni ir gyvi, laimingi visur šioje žemėje, kur teka pieno ir medaus upės, savo rojuje; tą didį kūrinį, *Missa in do minor*, Mocartas parašė džiugesio, širdies protrūkio pagautas, Polis savo ruožtu klausėsi tos dangiškos muzikos, šlovinančios žemės grožybes, tai buvo metas, kai akinančion padangėn kyla balandžiai, purpleliai, išskridę iš atdaro narvelio; taip amžinai išskrido Žako siela po tos dienos, kai žemė buvo tokia perdžiūvusi ir įkaitusi kaip ugnis, kai jis tolydžio klausinėjo bičiulius, Polį ir Liuką, kodėl, Dieve mano, jį taip troškina, kai sode, kepinant saulei, iš šaltinio vis dar tryško menkutė vandens čiurkšlė, ir tada jis užmerkė akis, mąstė Polis, nes saulė pagaliau

nusileido į jūrą, visi jie girdėjo tolumoje – gal Bahamos gatvėje, gal Esmeraldos gatvėje – dusliai dundant būgnus, vėliau pratisai suskardėjo trombonai, Bethoveno oratorijoje skelbę mirtį Alyvų kalne. Bet, dingtelėjo Motinai, šventė tik prasideda, vaikai staiposi tarpduriuose, spokso pro langus, suaugusiųjų poros būriuojasi aplink baseiną po žvaigždėtu dangumi, dabar jai atrodė, jog, popiet jiedviem šnekantis sūpuoklėse, kai Augustinas dar miegojo didžiojoje verandoje, Melani kantriai jos klausėsi, Motina būgštavo, kad ji atrodanti stačiai nuobodi senė kaip daugelis jos draugių, ką ji pasakojo Melani tuo metu, kai šiltame ore vis dar virpėjo Pučinio duetas, kurio abi klausėsi, reikia turėti drąsos kurti tokią muziką, tarė Motina žinovės tonu, keliančiu baimingą pagarbą dukteriai, paskiau Motina žavėdamasi prašneko apie tai, ką buvo skaičiusi pastaruoju metu, mat visų labiausiai bijojo, kad Melani nebūtų nuobodu klausytis apie japono psichiatro knygas, kuriose jis patariąs savo pacientams džiaugtis gyvenimu užuot save smerkus, kiekvienam būtų pravartu raštu išdėstyti savo mintis, pasidžiaugti pelnytomis malonėmis, ta budistinė odė gyvenimui nedavė ramybės Motinai, kaip to psichiatro pacientai ji buvo pradėjusi susirašinėti su savimi, tas džiaugsmingas dėkingumas teikiąs tam tikros dvasinės harmonijos, pusiausvyros, ką esame davę savo tėvams, atsidėkodami už gyvenimą, už laimę, ir Motina leidosi vardyti visas galimybes, kuriomis šiuo metu galėtų naudotis ir ji, ir vaikai, ir tuo tarpu, kai Melani tylėdama žiūrėjo į ją, Motinos atmintyje praskriejo virtinės vaizdinių, ji dar sykį mintimis persikėlė į tas dienas, kai su vyru keliavo į Egiptą, tai buvo visai prieš pat slogų išdavysčių ir neištikimybių laikotarpį, kai Motina atsitvėrė rūškanu šaltumu ir neatlyžo kelerius metus, daugiau ji niekad nesikalbėdavo su vyru prie stalo, vaikams girdint, nė artimųjų mirtis negalėjo jų suartinti, argi jie nestovėjo vienas priešais kitą abipus kapo duobės, laidojant vieną iš jų tėvų, kaip skaudu buvo vaikams matyti jos sielvartą, šiandien Motina mąstė kitaip, jai atrodė savaime suprantama, kad vyrai turi meilužių, kodėl nežiūrėti į

tai kaip į tam tikrą patogumą teisėtai žmonai, pamažu vis labiau atsidedančiai savo priedermėms rūpintis vaikais, Motina sėdėdavo baltame limuzine šalia vyro, rudenį jiedu drauge veždavo sūnus studijuoti į koledžus, universitetus, Motina prisimena juos sėdinčius automobilio gale, ne ji, bet vyras norėjo, kad jie mokytųsi brangiuose universitetuose, laikydama prieš akis mažytį veidrodėlį ir greitosiomis dažydamasi, Motina pagaudavo veidrodėlyje sūnų žvilgsnius, pilnus aikštingos paniekos motinai nuo to laiko, kai vyras ėmė ją apgaudinėti, o juk ne kas kitas, tik jinai kasmet aprengdavo juos elegantiškais žaliais megztiniais ir tamsiai mėlynomis striukėmis, kad jie galėtų nesivaržydami mankštintis koledžuose ir universitetuose, kur jie pirmavo visose sporto šakose, ir, mąstydama apie abu berniukus, sėdinčius limuzino gale, ji rašysianti pati sau, kaip pataria japonas psichiatras savo depresuotiems pacientams, rašysianti odę gyvenimui, dėkinga gyvenimui, apdovanojusiam ją tieka malonių, bet sūnūs niekada jos nepaguosią, nenuplausią patirtos gėdos, odė gyvenimui būsianti skirta Melani, vieninteliam vaikui, kaip kartais jai atrodydavo, gaila, kad ilgai netrukus po kelionės Nilu ir savo močiutės laidotuvių ji išvyko į Afriką, kaip tik tuo nelemtu metu, kai Motina gyveno atsitvėrusi rūškanu šaltumu, gaila, kad Melani irgi susimanė ištekėti, turėti vaikų, savaime suprantama, reikia dėkoti Dievui už visas malones, už tai, kad Pučinis sukūrė *Madame Butterfly*, suvokęs moters tragediją, apgailėtiną tragediją, ištikusią buržua, kuriems priklausė Motina, netekusi prancūzės guvernantės, o paskiau – grynai dėl paleistuvystės – ir vyro meilės, jis buvo palyginti garsus plastinės chirurgijos specialistas, koks silpnas pasirodė tas visais atžvilgiais nepriekaištingas žmogus, užuot smerkusi save, užuot giežusi apmaudą, ji turėtų jam dėkoti, argi anas japonų mokslininkas nepliekė Vakarams įgimtų bėdų, kylančių iš pasileidimo, kaltės jausmo, depresijos, šitų palengva mus žudančių kasdienio gyvenimo gripų ir slogų, tvirtino jis, tik gėriu įmanoma pelnyti palaimą šioje žemėje, ar, tolydžio kartojantis mirties ir atgimimo ciklui, Moti-

na gyvensianti dar sykį tą patį gyvenimą, ar dar sykį matysianti, žiūrėdama į veidrodėlį, balto limuzino gale sėdinčių sūnų atšiaurius žvilgsnius ir galvosianti, ką aš tokio padariau, kad užsitarnavau šitą pragarą, gal duetas iš Pučinio operos priminė jai tas akimirkas, kai sūnūs ją smerkdavo; nors ir didelė laisvamanė, Motina buvo įsitikinusi išpažįstanti budizmą, kelionė į Egiptą su vyru atrodė jai viena didžiausių malonių, kokią ji buvo patyrusi gyvenime, šventyklos, prie kurių priplaukdavo jų turistinis laivas, valdovų kapai, tykūs Nilo vandenys, ta naktis, sykiu praleista laive, kai Motina dar turėjo iliuzijų, kad yra mylima, geidžiama, nakties tylai leidžiantis ant dievų šventyklų, kai jų laivas vagojo upę, argi tada neatrodė, jog jiedu vis dar myli vienas kitą, mėgsta ramias pokaičio valandas, šnypščiant laivo varikliams, būtent Nilo vandenyse, pasiklydę tarp prašmatnių tūkstantmečių sostinių, jie girdėjo nakčia, kaip monotoniškai rauda muedzinai, kviesdami į pamaldas, ir, žiūrėdama į senovės civilizacijų paminklus, valdovų kapų griuvėsius, Motina matė nebent minias vergų, skalbiančių moterų figūras, sudžiūvusius valstiečius, raudonos saulės spinduliuose palinkusius prie savo arklų palei plūktinius kelius, palei smėlio kopas, kur jie augino ryžius, cukranendres, paklusdami nepertraukiamam mirties ir atgimimo ciklui, žadančiam jiems nužemintųjų nirvaną, kadaise jie statė piramides ir surašė savo prakaito, savo kraujo aukas ant šventyklų ir piramidžių sienų, o šiandien, vis dar smilkdami kitados juos valdžiusių karūnų paunksnėje, gabeno akmenis patvinusių upių vandenimis, vertė savo dalį akmenų kraudami pakrantėse dambas žiauriems ponams, ką būtų dariusi Motina, būdama jų vietoje, vietoje tos vaikų apsuptos skalbėjos, to išsekusio žmogaus, kiaurą dieną iškraunančio akmenis pakrantėse, ar tik ne Esnoje, jiems apsistojus dykumos pakraštyje, Motinai sukilo pirmieji įtarimai, juk kiekviena moteris, kol ji dar jauna ir graži, traukia vyro žvilgsnį, nesmagi gaidelė balse išdavė jo susierzinimą, jo profesijos žmonėms tenka nuolat bendrauti su dailiomis moterimis, atsikirto jis, tegu nesuka jam galvos su

savo nuogąstavimais, jis – vyras, ir Motina suprato, kad po tų ramių pokaičio valandų turistiniame laive ji turės išgyventi skaudų laikotarpį, dingtelėjo jai, nemalonų artimiesiems, nes ką gi ji pasakys Melani, kai toji grįš iš darbinės kelionės Afrikon, kaip praneš berniukams, jog tą vasarą jie praleis atostogas vieni be tėvo, veikiausiai tas duetas iš Pučinio operos, vis dar aidintis šiltame ore, nukėlė ją šitaip toli, argi italų kompozitorių muzika amžinai nesužadina Motinos širdyje tų skausmingų prisiminimų, Melani sėdėjo sūpuoklėse, susidėjusi rankas ant kelių ir, netardama nė žodžio, klausėsi motinos, tik truputį vėliau, dingtelėjo Motinai, šiltame, drėgmės pritvinkusiame ore Melani kilstelėjo ranką, staiga palinko motinos pusėn, lyg Motina jai būtų tapusi nuobodžia sene, kokia ji pati nenorėjo būti, panašia į savo drauges, susirenkančias gerti arbatos, dykaduones plepes, kurios vakarop rūko išsipleikusios šezlonguose tarnų tvarkingai prižiūrimuose soduose, ar iš tiesų tą akimirką, dukters akimis žiūrint, ji buvo nelyginant nuvytusi gėlė, išmesta ant šaligatvio, idant jos žiedlapiai sudžiūtų, sutreštų, drauge su prabėgusio gyvenimo miražais ir šmėklomis, širdį draskančiu dueto iš Pučinio operos *Madame Butterfly* ar *Toskos* prisiminimu, argi visa tai nepriklausė Motinai, ir Aukštutinio Egipto piramidės, ir Pučinio harmonijų drąsa, ir budizmo mokymai, ir Vivaldžio religinė muzika, jų buvo begalė, tų malonių, kurių Motina gavo iš gyvenimo, didysis japonų terapeutas jai primygtinai patarė himną gyvenimui pradėti mylimųjų vaikų Danielio ir Melani vardais, sūnų Eduardo ir Žano vardus dera įrašyti vėliau, tačiau kaip nesmagu prisiminti juodu sėdinčius limuzino gale, argi Motina nesidžiaugė, kad jiedu labai sveiki ir kad jiems šitaip gerai sekasi, taip, Melani kantriai klausėsi, sėdėdama sūpuoklėse, ir tik truputį susirūpino, suirzo artėjant darganai, nes nuo Atlanto ėmė pūsti priešiniai vėjai, bet Motina nedrįso pati sau prisipažinti išsigandusi, nes viskas – ir staigus Melani judesys, ir pakelta ranka šiltame, drėgmės pritvinkusiame ore, ir rudų akių žybtelėjimas po pažo šukuosena, ir valingas profilis, – šiek

tiek priminė jos tėvą, jo esybę, per dukterį vis dar slegiančią Motiną, lyg ji būtų tik nuvytusi gėlė, numesta ant šaligatvio, moteris, kuriai galima meluoti, nes Melani ne viską jai sakydavo apie Vensaną, kodėl Motinos meilę dukteriai temdo tas šešėlis, naujos gyvybės alsavimas, ir gal ilgainiui atsiras dar viena gyvybė, Vensano alsavimas, betgi Motina gavo begalę malonių iš gyvenimo, begalę, vaikams staipantis tarpduriuose, spoksant pro langus, šventė, švenčių naktys tik prasideda, o juk visada taip būna, dingtelėjo Motinai, senoji karta tik vargais negalais, bodėdamasi užleidžia vietą naujajai, nes žiedlapiai, kitados buvę žiedais, vysta, džiūva ir trupa, ir Silvija jautė delne plastant papūgėlės širdį, tai buvo Augustino papūgėlė rausvų atspalvių oranžinėmis plunksnytėmis aplink akis ir snapelį, skrisk, angelėli, skrisk, kalbėjo Silvija, paukštelis vos vos virpino sparnelius, bet nekilo, plastėjimas rimo Silvijos delne, rausvu atspalviu blizgančios oranžinės plunksnytės buvo ledinės kaip ir širdelė po plunksnytėmis, sakytum stingo, lijundros traukiamos, ir Marija Silvija de la Tusen prie sodo vartų įžiūrėjo brolio šešėlį, tegu sau eina, kol dar neatvėso šventinės vaišės, bet tegu niekados nebegrįžta, tegu likimas gena jį kaip galima toliau, mąstė ji, drauge melsdama Dievą pasigailėti to žmogaus, gimtajame kaime vadinamo Niekad Akių Nesumerkiančiuoju, nes jos broliui buvo liepta dieną naktį budėti jūros pakrantėje, kur, automatams tratant, gali staiga išnerti priešai, kiek bus verksmo, kiek ašarų, kai auštant Augustinas atbėgs per veją prie savo papūgėlių, savo viščiukų ir pamatys tuščią vištidę, voljerą, prie narvelio virbų saujomis prilipusias rausvu atspalviu blizgančias oranžines ir melsvas plunksnytes, nuo lazdos antgalio – sidabruotos geležtės – birs jų sparneliai, auksaspalvės plunksnytės, ir naktį gatvės tyloje bus girdėti, kaip Silvijos beprotis brolis lazda daužo geležines tvoras ir vartus gėlių pynėmis apraizgyta sidabruota geležte, nes pritvinkęs kraujo Niekad Akių Nesumerkiančiojo, Saulės miesto pakrantėse budinčio Mirusiųjų Sargo šešėlis, sukumpęs po plačiakrašte meksikietiška skrybėle kapinių ramy-

bėje, kvailai kikendamas treškina iltiniais dantimis paukštelių širdis, gležnus kūnelius, paaukotų triušių ir paršelių raumenukus ir jau nebeprisimena anų ramių laikų Gerojo Dievulio kaime prie vandenyno, kur gyveno su Marija Silvija ir broliais, kai buvo paprastas žvejys ir druskos garintojas ir naktimis miegodavo paplūdimiuose ant grynos žemės, dievobaimingas vaikas Gerojo Dievulio kaime ir eidavo į kunigų mokyklą, vienas tų kunigų ir išgelbėjo juos, motorine valtimi atplaukęs į pagalbą, per automatų papliūpas Marija Silvija de la Tusen išgirdo šaukiant ją vardu, plaukite su manimi, šaukė kunigas, jūra – vienintelis jūsų prieglobstis, jie plauksią Bahamų salų link, o tiems, kurie lieka, visiems lemta žūti – nuo mačečių, nuo kardų, nuo automatų kulkų, išbadėję šunys ir kiaulės rausė pakastus lavonus, ir jų tvaikas tvindė Gerojo Dievulio kaimą, gal badas, gal troškulys šitaip pažeidė Niekad Akių Nesumerkiančiojo protą, o gal dizenterija, nusinešusi jo tris brolius, kas mielą dieną jis matydavo juos ropojant smėliu, išsivoliojusius išmatose, klejojančius iš troškulio, tokio pat skausmingo kaip kruvinosios dizenterijos spazmai, arba staiga visiškai juos pamiršdavo, Niekad Akių Nesumerkiančiojo oda, mąstė Silvija, dulsva oda po plačiakrašte meksikietiška skrybėle iš prigimties buvo kaip tų gyvių, kuriuos jis medžiojo ir valgė, saulės nudeginta sena oda, kur ne kur paženklinta geležtės, tos pačios lazdos gale įtaisytos geležtės, nuo kurios nukrito viščiuko sparnelis, auksaspalvė plunksnytė, kapinėse pašėlusiai atliekant makabriškas apeigas, kiek ašarų bus rytoj auštant, kai Augustinas pamatys tuščius narvelius, ką pasakys Silvija jo motinai, prieš atsibundant Augustinui, Dženi ir Silvija viską atitaisys, nes Velykų rytą nubėgs pas paukščių pardavėją ir nupirks pačių rečiausių salos paukščių, papūgą, kolibrį, pirštais suglostys sparnelius topaziniam kolibriui, raudonajam ibiui, Kubos kurukui, sode šalia žuvų tvenkinio gyvens pelikanai ir žaliaplunksniai povai, nes Dievui skaudu matyti vaikų ašaras, sakydavo jų išgelbėtojas kunigas, ir dabar jūra, vien tik jūra bus jų prieglobstis, tačiau kiek nužudytųjų kūnų

Gerojo Dievulio kaime neištraukta iš lagūnos, kiek maištininkų išgalabyta, kiek sudėta aukų, kurias sūpavo vandenys, jūros bangomis tvinstantys prie kranto, nes reikėjo skubiai bėgti prie jūros, lipti į laivus ir susmukti, kulkų spiečiams švilpiant virš paplūdimio, galbūt užkrečiamos ligos karštinė šitaip pažeidė brolio protą, gal badas ar troškulys, Marija Silvija lyg dabar girdėjo kunigą šaukiant ją vardu, Marija Silvija de la Tusen, kai iš visų pusių juos spietė automatų ugnis, iš tolo jie matė šlaituose savo ožkas, savo avis, kulkų pakirstas ant pageltusios žolės, žudikai veikiausiai sušaudė namuose jų tėvus ir senelius, jie ilgai plaukė krauju tvinstančia jūra, skalaujančia kadaise žiburiais tviskančio miesto krantus, Marija Silvija klausėsi, kaip plaka Augustino širdis, argi jos broliukas, automatams kalenant, Silvijos glėbyje, ant Silvijos rankų nebuvo toks pat mažytis kaip Augustino papūgėlė, triušelis, argi jo širdelė nenustojo plakti, Marija Silvija nedrįso nukelti rankos, bijodama pamatyti srovenant kraują, betgi gyvas, Augustinas buvo gyvas, va šitaip jį paimsią ant rankų pakrančių apsaugos vyrai, kai bangos išmesiančios juos ant kranto, o rojau, kur teka medaus ir pieno upės, Augustinas šypso, pilnas gyvybės, sesuo glaudžia jį prie krūtinės, lyg suvystytą ir ką tik iškeltą iš lopšio, Augustinas per stebuklą išliko gyvas ir per laivavirves skinasi prie jos kelią, rojus, šalis, kur teka medaus ir pieno upės, nes viskas bus atitaisyta, mąstė Silvija, nebebus gedulo ir sielvarto, Dženi ir Silvija nubėgs pas paukščių pardavėją ir nupirks topazinį kolibrį, papūgą oranžinėmis ir melsvomis punksnomis, raudonąjį ibį, rojaus paukštį, Kubos kurukų, ir vėliau, kai chuntos kareiviai apiplėš Gerojo Dievulio kaimą ir išžudys visus žmones, kai saulėkaitoje švinks paskutinių ožkų ir paskutinių avių griaučiai, Marija Silvija jūroje išgirs balsą, gal tai šauks jų išgelbėtojas kunigas, gal beprotis brolis, naktį gatvių tyloje lazdos gale įtaisyta geležte daužantis geležinius vartus ir namų tvoras, Marija Silvija de la Tusen, šauks balsas, dabar, kai viskas išgrobstyta, sunaikinta, sugrįžk drauge su broliu į Gerojo Dievulio kaimą, sugrįžk į savo šalį su Nie-

kad Akių Nesumerkiančiuoju. Ir Melani matė Motiną vaikščiojant vienišą prie baseino, žėrint sodo lempoms, ar tik ne dėl to graikų dailininko paveikslo, kurį ji nusipirko antikvaro parduotuvėje, toks apmaudus buvo jų pokalbis popiet sūpuoklėse, dingtelėjo Melani, juk Motina stengėsi jai įteigti, kad Melani tik todėl nusipirko tą paveikslą, jog neturinti skonio, nuovokos, nesuprantu, pasakė ji kaip paprastai tokia pat griežta dukteriai, kodėl tu išsirinkai tą paveikslą, kai tuo tarpu yra tiek meno kūrinių, įkvepiančių ramybę, paveikslo tema slegianti, o be to, juk ir dailininkas nežinomas, jo parašas, suraitytas graikiškomis raidėmis, neįskaitomas, žinoma, tai jaudinantis primityviojo meno kūrinys, bet argi buvo verta jį kabinti ant sienos Danielio ir Melani namuose, kad matytų kiekvienas svečias, ko gera, artėjant senatvei, vis sudėtingiau darosi bendrauti su Motina, mąstė Melani, kur dingo anų dienų saldus sutarimas, kai jiedvi be žodžių suprasdavo viena kitą, už parankių susikabinusios visur vaikščiodavo drauge, eidavo į Luvrą, sykiu keliaudavo po gražiausius pasaulio miestus, visus muziejus, sakydavo Motina, reikia apžiūrėti visus muziejus, vasarą jiedvi niekad nesiskirdavo, kai tuo tarpu brolius išsiųsdavo Šveicarijon į pensionus arba vasaros stovyklas, kur jie jodinėdavo, užsiiminėdavo vandens sportu, ir paskui, išsitraukusi akinius, Motina prisikišusi įsistebeilijo į paveikslą, sielvartingai dūsaudama, ak, tos vargšės moterys, vargšės moterys, betgi kada visa tai atsitiko, staiga paklausė ji Melani dar griežtesniu tonu, ar turkams įsiveržus į Graikiją, ar įsibrovus egiptiečių kariaunai, ir Melani, netardama nė žodžio, sužiuro į paveikslą, jos žvilgsnį tarytum prikaustė nutapyta scena, septynios, aštuonios, dešimt moterų, jų buvo tiek daug, tų moterų, graikų dailininko paveiksle, visos stovėjo išsirikiavusios degančio miesto fone po dūmuose skęstančiu dangumi, atsikolusios į neaukštą mūrinę sieną, kiekviena, glausdama prie krūtinės skepeton susuptą naujagimį, laukė savo eilės, pasirengusi su kūdikiu šokti nuo skardžio, ta nepakenčiamai tikroviška okupacijos dienų scena ir prislėgė Motiną, dingtelėjo

Melani, lyg Motina pati nebūtų buvusi motina, kaip kiekviena tų moterų, bėgančių nuo sukilimo, maištų, tai buvo tuo metu, kai vyko nuolatiniai karai tarp Serbijos ir Graikijos, tarė Motina, o kiek dar tokių invazijų yra ir bus mūsų laikais, vargšės moterys, visos jos tokios jaunutės, o jau pasirengusios nesipriešindamos mirti su savo pirmagimiu, jų figūros viena po kitos linksta prie skardžio krašto, o kūdikis nieko nenuvokia, patikliai glaudžiasi prie motinos, jis netgi nepajus, kaip krinta, jo galvytę suknežins medžių šakos, akmenys, ritantis nuo skardžio, Motina šneka lyg atsakinėdama atmintinai iškaltą pamoką, dingtelėjo Melani, ji kalbėjo nenuoširdžiai, nes paveikslo tema neatitiko jos skonio, jos grožio supratimo, degančio miesto pašvaistė danguje atrodė pernelyg purpurinė, banalios tamsiai raudonos spalvos, o vargšių moterų, šokančių nuo skardžio, Motinai buvo paprasčiausiai gaila, juk motinos priedermė, sakė ji, bet kuria kaina išsaugoti gyvybę, po dūmuose skęstančiu dangumi, už neaukštos mūrinės sienos, kur stovėjo išsirikiavusios moterys, Melani matė nusiaubtas varganų valstiečių žemes, pirkliai buvo paspruką iš uosto, išdaužytose gatvėse tarp griuvėsių kūpsojo uždarytos krautuvės, kaip jos maitintų vaikus, jei miesto aukštieji pareigūnai, Bažnyčios dignitoriai kaip ir per kiekvieną sukilimą, kiekvieną maištą išvyko su visu savo labu, kokį turėjo susikrovę, argi pasaulis ir ta brangenybė, vadinama Graikija, per amžių amžius nepriklausė jiems ir jų raitijai, tačiau Melani žinojo, kad jau nebegalvoja kaip motina, nes Motiną prislėgė tikroviška paveikslo scena, perdaug skaudu žiūrėti, dar pasakė ji Melani, ir kur Melani ketinanti pakabinti tą paveikslą, ir tas duetas iš Pučinio operos, tas duetas, kurio jiedvi klausėsi, sėdėdamos viena šalia kitos sūpuoklėse, Augustinui užmigus popiečio, tas duetas, tie balsai – ar tai ne stebuklinga gyvenimo malonė, kalbėjo Motina, ar Melani kartais nepagalvojanti, ką ji gavusi iš gyvenimo, nes gyvenimas, sakė Motina, yra malonė, Motina skaičiusi vieną japonų psichiatrą, kuris skatinąs depresija sergančius pacientus džiaugtis gyvenimu, dėkoti jam už visas ma-

lones, ir Melani lyg savo akimis pamatė dūmuose skęstantį dangų ir Vensaną, Augustiną, Samiuelį, pakibusius jai ant kaklo, įsikniaubusius į suknelės klostes, debesis, slinkdamas virš Ukrainos respublikos, nusėdo į plaukus kūdikiams, pavertė juos tuntais nuplikusių, leukemija sergančių vaikų, atsidūrusių prie bendro kapo duobės, plutonio debesis, priešinių vėjų genamas, perplaukė virš Atlanto, mikroskopinis lašelis nutiško tą sausio rytmetį, ir Augustinas, prisižaidęs vaikų darželyje, sugrįš namo be savo šviesių garbanų, be antakių, be blakstienų, to pliko žvilgsnio siaubas tarp vokų, neapsakoma baimė, kurią perskaitys Melani savo vaikų akyse, jau nusviedė ją savo ruožtu nuo skardžio, nes okupantai buvo čia pat ir jau girdėjai dundant jų raitiją tą ankstyvą sausio rytmetį, kai vaikai dar miegojo savo lovose, gal todėl, kad artėjo senatvė, gal todėl, kad viršų ėmė skaudūs prisiminimai, kuriuos Motinos širdyje žadino italų kompozitorių muzika, Motina jau nebekreipė dėmesio kaip anksčiau į Melani rūpesčius, muzika – kaip ir meno kūriniai muziejuje – atrodė sukurta vien jos malonumui, lengvabūdė, pasinešusi į pasilinksminimus ir pramogas, ji netikėjo apokalipse – mikroskopinis lašelis plutonio pakimba virš Ukrainos respublikos, priešinių vėjų nugintas per Atlantą, nusėda Augustinui į plaukus, galbūt jis, tas lašelis plutonio, ir prislopino Vensano kvėpavimą, prismaugė, užtat Vensanas ir gaudo kvapą, kaip Melani sugebės staigiai nenukreipti akių nuo to pliko žvilgsnio, smingančio į ją pro vokus be blakstienų, paveiksle nutapytos jaunos valstietės ilgai gyveno žydrų vandenų ir padangių rojuje, rinko medvilnę, džiaugėsi gausybe žemės vaisių ir daržovių, jos niekad nebūtų patikėjusios, mąstė Melani, kad kada nors pristigsiančios šviežių vaisių ir razinų, kol viena jų nepamatė ugnies padangėje, virš Pirėjaus uosto, ji nubėgo perspėti seserų ir draugių, ir jos pasiėmė vaikus, šitaip stovės moterys visos drauge prie skardžio, palinkusios prie bendro kapo duobės, per kiekvieną okupaciją, užėjus bulgarams, italams ar vokiečiams, kiekvienąsyk regės padangėje gaisro pašvaistę ir, nepraliedamos nė vienos ašaros,

skubės prie skardžio, nes viskas baigta, viskas baigta, ir Melani matė Motiną vaikščiojant vienišą, ant stalų žėrint lempoms, ji gailėjosi akimirką nesusivaldžiusi ir buvusi irzli su motina tą popietę, kai virš vandenyno ėmė pūsti priešiniai vėjai, juk Motina, kuriai gyventi galbūt beliko vos keleri metai, mąstė Melani, nepakenčia, kad pirktu iš antikvaro parduotuvės paveikslu jai primenama, kad mirtis ne per toliausia, Melani neturi nuovokos, skonio, todėl ir pasirinko tą paveikslą, todėl ir prašneko apie jį su Motina tuo metu, kai didžiojoje verandoje miegojo Augustinas ir burkavo balandžiai, kai Motina visų labiausiai troško, kad Melani pasiklausytų jos muzikos, meilės dueto iš operos, Melani buvo iš tėvo paveldėjusi jėgą, nepriklausomą būdą, bet taip pat jo nejautrumą, mąstė ji, ir tas duetas iš Pučinio operos draskė širdį, Melani žavėjosi tėvu, kilusiu iš kuklios giminės, jam visada buvo svetimas valdančiosios klasės pasipūtimas, nors ilgainiui savo būdo kietumu jis ėmė panėšėti į tuos, kurių nemėgo, kas būtų jam nutikę, jei ne Motinos kilnumas, ir kas būtų nutikę Melani, argi Motina kalta, kad radioaktyvus debesis praplaukė virš Atlanto, pakibo Augustinui virš galvos, persmelkė Vensanui plaučius, vargšė Motina, dingtelėjo Melani, tegu išsaugo naivumą tų, kuriuos laikas iš lėto sugraužia, nedarydamas jiems nieko bloga, ir gal palieka nesugadintus prie knygos, prie mėgstamos muzikos, Melani nebe motinos kartos, ne egzodo ir pusbrolių iš Lenkijos laikų, kai prie pragaro barakų sienos buvo sušaudytas senelio brolis Samiuelis, kurio vardu pavadintas mažasis Samiuelis, ji gyvena sausio karo laikais, kai vienos šalies prezidentas kreipėsi per radiją ir televiziją, prieš prikeliant vaikus iš lovų, tais netikėtai įsiliepsnojančių karų ir ekologinių egzodų metais Ukrainos respublikos miestai ir kaimai pliko drauge su vaikais, medžiai liko be lapų, iš tolimų kraštų vyko turistai pasižiūrėti į tuos pamėkliškus miestus ir kaimus, kur savo pirkiose apšvitinti valstiečiai juos vaišino degtine prie pleškančios krosnies, kurios ugnis, rodos, degino sniegą, iš eglinių rąstų trobos matomą iki pat horizonto, tačiau ir

miestas, ir sniegas buvo negyvas, negyvi buvo ir tie valstiečiai, ir degtinė, kuria jie stengėsi susišildyti, nes jeigu nebūtų turistų, jų paspirties, Černobylis būtų vadinamas mirusiu miestu, turistai važiavo ten su savo vadovais, nieko nebuvo likę iš ano pragaištingo debesies, apnuodijusio kiaules ir karves, ir tiek pavasarį, tiek vasarą, mirusiame Černobylio mieste, naujojoje turizmo šventovėje, visi mirusieji per taip pat mirusio kaimiško gyvenimo šventes kaip ir vakar valgė moliūgus ir bulves, kvietėsi vieni kitus į svečius, nepaisydami tokio didelio radiacijos pavojaus, jog mieste viskas buvo negyva ir nuplikę, kaip tie medžiai be syvų, be lapų žiemą ir vasarą, ir sningant, ir saulei šviečiant, tačiau, mąstė Melani, kuo dėta Motina, jei virš Atlanto pučia priešiniai vėjai, jei virš Ukrainos respublikos plutonio lašas jungiasi su oru, vandeniu, šviesa? Melani nusiramino pamačiusi Motiną šnekučiuojant su šeimos draugu architektu, ar tik ji neplanuoja savaip pertvarkyti namų ir sodo, ir kam tas paviljonas po oleandrais prie fontano, tuščia prabanga, balsų šurmulį nustelbė plojimai, kuriais svečiai sveikino Samiuelio drąsų šuolį iš palėpės lango į baseiną, sode, iš visų pusių, iš verandos Samiuelio link nuskambėjo jaunų mergaičių krištolinis juokas, ta šventė surengta jam, dingtelėjo Melani, Samiueliui viskas yra šventė, prieplaukoje stovi jo laivas, jo varvančius pečius Dženi gaubia Džermeno motinos padovanotu šilkiniu kimono, jam ta šventė, tas pobūvis, jis visados laimingas, mąstė Melani, anksčiau, būdavo, iššokęs iš vandens, iš baseino, iš vandenyno bangų, perdėm kvepiantis vandeniu ir oru, jis stipriai prisiglaudžia prie jos visu kūnu, netardamas nė žodžio, bet štai dabar vis greičiau parausta jo įdegę skruostai, ji paglostė Samiuelio nugarą, jis gerokai paaugęs ir toks dailus, kaip Danielis naktį, nors nereiktų prieš rytą leisti Augustinui lipti pas juos į didžiąją lovą, graikų dailininko paveiksle pavaizduotos jaunutės valstietės ilgai gyveno žydrų šviesų ir vandenų rojuje, niekad nepasigesdamos šviežių vaisių, ir – kaip ir Melani – džiūgavo, mėgavosi gyvenimo malonumais šalia savo vyro, savo vaikų, savo laukuo-

se, ganantis gyvuliams, svaiginosi eukaliptų kvapais, kaip ir Melani žiūrėjo į saulėlydžio spindulių nužertą jūrą, vėstant kvaitulingiems meilės ir gyvenimo geismams, kol tas debesis, ta ugnis, tas gaisras padangėje jų visų nesustingdė prie skardžio, kai naujagimiai prie krūtinių atrodė sunkūs kaip akmuo, kol Melani nepastebėjo, kad virš Atlanto ima pūsti priešiniai vėjai, tačiau sode iš visų pusių, nuo verandos, nuo balkonų skrieja Samiuelio link džiugūs balsai, mąstė Melani, ir bene jai nežadėta, kad po kelių mėnesių Vensanas sustiprėsiąs, Melani turėsianti tik sveikus ir stiprius vaikus, kaip nekantriai jie visi lauksią, kada Vensanas žengsiąs pirmuosius žingsnius paplūdimiu, kur tupia garniai, ketvirtadienį Melani skaitys pranešimą miesto aktyvistėms, Chulijui reikia naujos eilutės, popiet Dženi nuves Augustiną pas dantistą, tas duetas iš Pučinio operos draskė Melani širdį, kada, auštant naujam šimtmečiui, Nujorko, Baltimorės koncertų salėse Melani išgirs Anos Amelijos Pučini kūrinius, visų tų užmirštų Anų Amelijų kūrinius, Anos Amelijos Mendelson kūrinius, kuriuos kartais plagijuodavo jos brolis Feliksas, nes Anos Amelijos tėvui nebūtų patikę, kad jo dukters kūriniai atliekami viešai, kažin ar tik Ana Amelija nebuvo tokia pat virtuozė smuikininkė kaip Vivaldis, pareiginga dirigentė, ji vadovavo chorams vienuolynuose, griežto režimo našlaičių prieglaudose, kur buvo priversta greitosiomis kurti apeiginę muziką, salsvą, galingą mišparų muziką, ji buvo abatė, dvyliktame amžiuje rašiusi liturginę muziką, Prūsijos princesė, reikalavusi, kad jos kūriniai būtų atliekami karaliaus dvare, kur ji kūrė maršus, kompozicijas dvaro paradams, vargšė, savo muziką ji nusinešė į bendrų kapų duobes ir raguvas, kur atskardžiuose, palaidoti drauge su kūriniais, amžinai ilsėjo jos vaikai, savo muziką, dar skambančią ausį rėžiančiomis ano meto sukrėtimų, maro ir choleros juodųjų žirgų šuoliavimo per miestus gaidomis, tačiau kada nors šiame auštančiame šimtmetyje Baltimorės, Niujorko koncertų salėje Melani klausysis Amelijos kūrinių, vienas fragmentas aptiktas vienuolyne, toks trumputis, kad beveik nebus

ko klausytis, atsivertusi menų enciklopediją, tarp šešių tūkstančių muzikių, kompozitorių vardų Melani pamatys Anos Amelijos vardą, nors Anos Amelijos Mendelson tėvui nebūtų patikę, kad jo dukters kūriniai atliekami viešai, nors jos brolis Feliksas neteisėtai pasisavino jų nemirtingumą, tas fragmentas staiga taps skaudžių atsiminimų ir negandų simboliu, kažin ar tik Ana Amelija nebuvo tokia pat virtuozė smuikininkė kaip Vivaldis, iš penkiasdešimties kūrinių, nuo vaikystės parašytų vienuolynuose, kur ji dirigavo chorams, beveik visi drauge su ja ir jos vaikais dingo bendrų kapų duobėse ir raguvose, kur, ir šiaip jau gyvenime savo priedermių bei įpareigojimų nuskurdinta, ji neteko ir to, ką labiausiai brangino, mąstė Melani, širdį draskė Pučinio duetas, aplink skardint juokui ir linksmiems balsams, ir Venerai altu niūniuojant rytmetį bažnyčioje giedotas melodijas, jos balsas, nepagarbus, apgirtęs, skambėjo vienišas estradoje, orkestro muzikantams padarius pertraukėlę, Melani klausėsi džiazinių to balso moduliacijų, negirdėdama beveik jokios pagarbos baltųjų parašytai muzikai, ir jai dingtelėjo, kad ta giesmė veržiasi pro sukąstus Veneros dantis su netramdomu įsiūčiu, bene, jai skambant, negirdėti, kaip žvanga vergijos grandinės ir žvaigždėto dangaus fone švaistosi liepsnos pleškant juodųjų bendruomenės namams Rožynų mieste, nes deputatas, kurio nė vienas liudytojas nematė per gaisrą lipant iš automobilio, įsakė nušluoti nuo žemės paviršiaus tą miestą ir jo dygias erškėtrožes, kad nė pėdsako neliktų, dar ilgai slapstėsi giraitėse, tarp kvepiančių gėlių Silvestras su savo kalyte Poli ir savo motina Sara, pabėgę per miškus, per girias, ir, jų troboms degant, išsigandę žiūrėjo pro šakas, kaip ugnis ir vyrai siaubia Rožynų miestą, kaip vyrų ir šunų ruja šniukštinėja takais, uodžia jų pėdas, Silvestras su kalyte Poli ir Sara sužvarbę matys pro kiaurą žiemos lapijos šydą griūvant jų lūšnelių lentas, švilpiant kulkas, plyksčiojant parako užtaisus, dūmais nueinant visą miestą, vienas deputatas įsakė supirkti visus tuos šaudmenis, bet sėdėjo ramus ramutėlis automobilyje ir, rūkydamas cigarus, laukė žu-

dynių pabaigos, ir visai šalia pat Silvestras su kalyte Poli ir motina Sara matė tą negrą, kurio visi ieškojo, kaltindami tuo, kad užkalbinęs baltąją moterį, tąnakt girdėjai vien lekuojant rujos šunis, švokščiant uždususius rujos vyrus, ir po šaltu žvaigždėtu dangumi Silvestras matė, kaip prie medžio, tarp dygliuotų krūmokšnių, baltieji plaka žmogų, jie plakė jį virve ir reikalavo išpažinti savo nusikaltimus, kelintą valandą jis kreipęsis į tą moterį, ar tai buvę jos namuose, nakties tamsoje vyriškio veidas atrodė išdraskytas, kaklo sausgyslės sukapotos ašutine virve, vyrų odiniais diržais, ir staiga nustojo trūkčioti visi jo raumenys, visos gyslos, žmonių ir žvėrių balsais sustaugė miškai ir girios aplink vyriškį, pririštą prie medžio, kažkas laikė šautuvą, kažkas virvę, nors nakties tamsoje nebevirpėjo nė vienas to veido raumenėlis, nė viena gyslelė, tą naktį, pasislėpę, užsiglaudę miškuose, giraitėse, Silvestras su savo kalyte Poli ir motina Sara matė, kaip dega jų miestas, dar ilgai jie negalės to pamiršti, ir vis garsiau skambėjo Veneros balsas, nereikšdamas jokios pagarbos baltųjų muzikai, mąstė Melani, su netramdomu įsiūčiu aidėjo giesmė, žvangindama vergijos grandines, pūsdama tyčiomis padegto Rožynų miesto pelenus, Veneros balso džiazinės moduliacijos draskė Melani širdį, gal rytoj, o gal šįvakar, išėję iš miško, Silvestro, Saros palikuonys savo ruožtu su virve ir bizūnu rankoje pareikalaus teisingumo, skriaudos atitaisymo, vis garsiau skambėjo Veneros gašlus, linksmas balsas estradoje, netramdomo įsiūčio giesmė. O jie vieni, žėrint lempoms, vis dar sėdėjo prie to paties stalo, nakties vėjelis kilsčiojo staltiesę po judriais, nervingais pirštais, jiems aptariant savo darbus, Dantės, Vergilijaus vertimus, to ar ano parašytą poezijos ar prozos kūrinį, argi garbės dėlei Šarlis, Adrienas ir Žanas Matjė nepasinaudojo savo laiku, literatūrine reputacija, mąstė Danielis, jie visi trys veikiausiai pasiekė sąmoningumo viršūnę, būtis ir jos banalybės jiems tikriausiai atrodo kaip nepakeliamai sunkūs šarvai, kuriuos jie nesipriešindami sudės prie amžinybės slenksčio, ir ką jie galvoja, jie, savo gausiems kūriniams prisijau-

kinę atsirinktus žodžius, ką jie galvoja apie Danielį, apie naują kartą rašytojų, be jokių ceremonijų pasisavinančių kalbą ir savaip ją darkančių bei pertvarkančių? *Keistųjų metų* rankraštis atmestas, mąstė Danielis, ar toje Niujorko leidykloje jį atmetė būrelis poetų transcendentalistų, nieko neišmanančių apie painius žmonių santykius su praeitimi, žmonių, kurie dar negimę nukentėjo nuo savo tėvų praeities, mąstė Danielis, tas jaunimas, pertekęs gyvybinių galių ir juslingumo, taip pat ieško rojaus, kaip ieškojo Danielis, Šarlis skelbė, jog reikia žavėtis jaunystės jėgų pertekliumi, nes ji vienintelė žino, ką daro, argi Šarlis, Adrienas ir Žanas Matjė, juokavo Šarlis, nepanašūs į senį Šopenhauerį, pasirengusį atsisveikinti su šiuo pasauliu, argi jie nepanašūs išvaizda ir įtarumu, nes nėra nieko baisesnio už irzlų nesugyvenamą būdą senatvėje, kai žmogus nepakenčia visko, netgi uodų, kurie, jo nubaidyti, sudega ant lempos, nes per plonytį prakaito sluoksnį gelia į sprandą, per švelnią, beveik permatomą odą užkrečia drugio ir maliarijos mikrobais, tad nenuostabu, jog tai, kas buvo rojus, senatvėje didėjant irzlumui ir nepakantumui, virsta skaistykla, ir Danielis skvarbiomis, gelsvai žibančiomis akimis stebėjo tris netvirtų vyriškių siluetus tamsiai mėlyno dangaus fone tą naktį, kai buvo girdėti – lyg būtų visai čia pat – bangų mūša, ar dabar šičia teks kęsti prarastos meilės kančias, kalbėjo Šarlis Adrienui, skaudžiai graužtis dėl prabėgusio gyvenimo, kaip *Skaistykloje* rašo Dantė, *e che lo novo peregrin d'amore, punge, s'e' ode squilla di lontano, che paia il giorno pianger che si more,* lyriniu balsu deklamavo Šarlis, „ir meilės skausmas veria širdį naujajam piligrimui, kai jis girdi tolumoje gaudžiant varpą, lyg skambantį gęstančiai dienai", ir Danielis pagalvojo, kad jo mintys pasitvirtina, kad visi trys poetai suvokia Dieviškąją komediją tokią, kokią nešiojasi savyje, kiekvienam atrodo, kad pragaras grasina išstumti jį iš nuošalaus miegamojo, kur jis mąsto ir rašo nuo pat ankstyvo ryto, kas čia bloga rašyti užsidarius savo miegamajame, kalbėjo Šarlis, jei pasaulis, žemė artėja prie pabaigos, tas jaunikaitis Danielis nie-

kuo netiki, betgi tai tiesa, viskas išnyks, dings vandens žydrynėje, Šarlis, Adrienas, Žanas Matjė atliko savo vaidmenis kaip Vergilijus, Dantė Aligjeris, jie rašė esė ir traktatus, bet kasmet, fotografuodamiesi visi drauge prie jūros uolų fone, ar dažnai nepasigesdavo vieno kurio draugo, kaip šiemet pasigedo Žako, vos prieš metus jis buvo čia, stovėjo šalia Adrieno, per karštį vilkėdamas pilkomis velvetinėmis kelnėmis ir avėdamas auliniais batais, ir netikėtai ta vieta liko tuščia, kur dingo tas šypsantis veidas, kuris pozavo Karolinai ir kurio išraiška taip greitai keisdavosi, nuo meilios pereidama prie pašaipiai įžūlios, Adrienas, Šarlis, Žanas Matjė dabar girdėjo tik tolimą varpų gausmą jūroje, Karolina juos išrikiuodavo kasmet vieną šalia kito kaip mokinius ir fotografuodavo, ir staiga Žako vieta liko tuščia, vėjas išsklaidė jo pelenus, kiekvienas jų, sakė Adrienas, atlieka paskutinį vaidmenį prie pokylių stalo, nors, atliekant tą vaidmenį, niekas niekada nesiūlė jiems kaip Dantei, Vergilijui pakeisti nenuoseklios jų gimtojo miesto ar šalies politikos, jie galėjo savo noru atsiduoti arba nežabotos vaizduotės pavojams, arba šios žemės viešpačių beprotybei, ko gi jie visi trys tikėjosi dabar, argi kiekvienas jų slapčia nepuoselėjo vilties, kad yra laukiamas kitur, kur – kaip tomis ilgomis popietėmis, kai jie šnekučiuodavosi skėčių paunksnėje arba, pasislėpę už tinklų nuo uodų, žaisdavo šachmatais drėgname verandų pavėsyje, – rytoj rinktiniame nemirtingųjų klube jie aptarinės rūpimus kalbos klausimus arba Beatričei sukurtą Dantės sonetą, kuriame jis apdainavęs Beatričę tokią, kokia ji pasirodžiusi jam vaikystėje, argi ji, spindinti savo žavesiu, nebuvusi didis Dievo Šešėlis, iki pat mirties lydėjęs poetą, argi jie, nepažinoję Beatričės, niekada taip aistringai neišgyvenę skaisčios meilės, nėra rašę, kad iš šios šešėlių žemės, kur nėra nei šviesos, nei kelrodės žvaigždės, jų žodžiai – kaip ir jie patys – išnyks drauge su Žaku šitaip juos žavėjusių vandenų ir dangaus žydrynėje, nes šią švenčių naktį viskas sklaidėsi kvapniame ore, ir grasus Veneros balsas, estradoje tarp muzikantų giedantis, linksminkimės ir džiauki-

mės, ir rasistiniai postringavimai palei baseiną arogantiškai vaikščiojančių jos klausytojų, ir dieviškos poeto eilės, *e che lo novo peregrin d'amore,* kiekvienas žodis sklaidėsi kvapniame ore, nuo bangų kilo naktin melsvas ūkas, kitados buvęs Žako kūnu, iš vandens ir druskų sudarytu kūnu, kuris tarp jų netrukus taps saujele pelenų po žydinčiu medžiu, ir bene, nuėmus ausines Žakui nuo ausų, nuo sumenkusios jo galvos, jie visi trys irgi negirdėjo Mocarto mišių, kurias jis parašė džiugesio, širdies protrūkio pagautas, dangiškos muzikos, kai išskrido balandžiai ir purpleliai, o vėliau Bethoveno oratorijos, žinoma, jie dar pabendraus kurį laiką, kaip bendravo šį vakarą, šią naktį su Danieliu, jo žmona Melani, tokia žavia moterimi, ir jų vaikais, rytoj sėdės skėčių paunksnėje su savo knygomis, kai bus karšta paplūdimiuose, arba drėgname verandų pavėsyje, kur jie žais šachmatais, jie stebėsis, kad vėl susitinka tame pačiame rojuje, tų pačių palmių paunksnėje, dvelkiant tam pačiam jūros vėjeliui, kad alsuoja tuo nuostabiu oru, Šarlis, Adrienas, Žanas Matjė sklaidys Vergilijų ir Dantę, kurių gyvenimą jie aprašė ir pašlovino, paeiliui skaitys jų epų gražiausias eilutes, Žanas Matjė – kaip Vergilijus prieš susitikdamas Romoje savo Mecenatą – jaunas būdamas skurdo Halifakso uoste, ar Šarlį, Adrieną, Žaną Matjė jų didūs mokytojai laikys pradedančiaisiais poetais, dar nespėjusiais nugludinti amžinybių ciklo, ar jie visi trys prisimins kadaise rašę eiles? Išnėrusiam iš apsnūdimo Žanui Matjė prieš akis iškils kalnuose išsimėtęs Italijos miestas, vidurdienį, saulei kepinant, jis truputį išgėrė alkoholio, koks gardus tas *cinzano* arba vermutas, nors šiandien jam negalima gerti, tiek aido, vandens šnarėjimo ir balsų šurmulio buvo tame mieste, kur jis atvažiavo Milano traukiniu, argi vakar jis ne prastai miegojo, paskiau tie rytmečiai, kai nuo spiginančios saulės šviesos nublanksta blausus naktinių lempelių spingsėjimas, giminės raudojo autobuso dūmuose priešais geležinkelio stotį, paleisdamas seilių trykšlę, kunigas išspjovė obuolio sėklas, kokią prasmę reikėjo suteikti tiems žodžiams naujojoje karalystėje, saloje,

kur tikriausiai žmonės veikiai pamirš visas kalbas, *cinzano* vidurdienį kepinant saulei, storas kunigas spjaudo obuolio sėklas, o gal tai tas pats miestas, tik langinės uždarytos, šuo, pieštukų pardavėjas, jam berašant terasoje stebintis juos iš paunksnės, Žanas Matjė mintyse išgirdo tą klausimą, kiek man metų, ar ne per anksti tokio amžiaus save to klausti, kur dingo šuo ir jo bičiulis, žmogus, kuris, prisiglaudęs paunksnėje, prekiavo pieštukais, kur dingo būrelis balandžių, rėžusių ratus aplink jo kojas, tie vaizdai, akimirką užvaldę Žano Matjė mintis, jam atrodė tokie pat gyvi kaip kitados, šmėkštelėjo ranka, uždaranti langines, kalnų mieste, leidžiantis vakaro tylai, vienišas kavinės terasoje tarp snieguotų viršukalnių, Žanas Matjė mąstė, ką gi jis čia veikia, rytą gautus laiškus jau perskaitė, paštas į viešbutį ateis tik rytoj, ant tų viršukalnių nelis nei šiandien, nei rytoj, nors Žanas Matjė niekada neišeina be skėčio, taurė tuščia, perkaręs šuo dingo drauge su pieštukų pardavėju, ko jis pasigedo šioje taip jį gniuždančioje vietoje, argi jo neslėgė slepiamo pamaldumo atmosfera, kažin ar staiga iš bažnyčių, iš vitražų nežengs eisena šventųjų ir apaštalų žaliais kaip kalvų žolė apdarais, ne, leidosi naktis, rytoj Žanas Matjė kops į kalną, kiek jam metų, kaip kvaila save to klausinėti, juo labiau kad rytoj jis kops į kalną, tarė sau Žanas Matjė, aiškiai matydamas anų dienų jaunikaitį, vienišą nykiame kalnų kraštovaizdyje, jau tada jis buvo praplikęs, bet užtat gaiviais rausvais skruostais, kuriuose, mįslingai šypsant, atsirasdavo duobutės, vilkėjo kelnėmis ir aklinai susagstytu švarku, ryšėjo kaklaraištį, kaip kvaila tokią dieną galvoti apie senatvę, iš bažnyčių žygiuojant eisenoms šventųjų, apaštalų žaliais apdarais, po kojomis ratus rėžiant balandžiams, jaunikaitis dabar žvelgė iš vitražo, audrindamas jausmus visiems lankytojams, ateinantiems į jį pažiūrėti, kokiu gaiviu oru jis kvėpavo kalnuose, kokiu gaiviu oru jis kvėpavo dabar, auštant stovėdamas savo buto balkone, žvelgiančiame į jūrą, nužertą ryškios padangių šviesos, jausdamasis lengvas ir atsigavęs po rytmetinio dušo, Žanas Matjė chaki spalvos šortais ilgai rašys

prie lango, vėliau pietaus su Karolina, popiet rašys buvusiems studentams, kuriems dėstė anglų poeziją, ak, vis tiek reikės laukti rytojaus, kai bus skirstomas paštas, tas gazuotas gėrimas, kurį jis siurbčios, bus beskonis, taurė ilgai žėrės saulės spinduliuose, bylodama apie jo neišpažįstamus, ilgesingus geismus, kai tuo tarpu Karolina ryškia klastinga savo fotoaparato akimi vėl ims vilioti kokiu nors nauju planu apie bendros kūrybos knygą, mieloji, pasakys Karolinai, ir jo balsas skambės blaiviai, man jau nebelieka pakankamai laiko, kad galėčiau su jumis rašyti knygą, nors nepasakyčiau, jog ta mintis man nepatinka, priešingai, bet ką beveiksi, jums tikrai teks išvykti, išvykti kelionėn, pasakys ji valdingu balsu, bet, mielas bičiuli, apie tai nėra ko šnekėti, be jūsų aš neišleisiu šios knygos, jūs pažinojote visus mano fotografuotus poetus, kai jie dar buvo jauni, jūs vienintelis galite apie juos parašyti, tik mudu vieni, ramiai atsilieps Žanas Matjė, nes, mieloji, mes buvome ten drauge, jūs, jūsų fotoaparatas ir aš, ir jis nukreips akis į nuostabią gėlių vasarą žiemovidžio terasoje, Meksikos įlankos smaragdinį vandenį, visa tai dar priklauso mums, pasakys jis kaip niekur nieko, jausdamasis pakliuvęs Karolinos akies nelaisvėn, Karolinos akies ar fotoaparato, fiksuojančio visa tai, ko jis pageidautų nebematyti – rašytojo, poeto veido, kruopščiai prižiūrimo artėjant senatvei, ar tikrai būtina įamžinti fotojuostoje tą veidą ateities kartoms, jis kur kas geriau atrodytų su lietsargiu, skrybėle, bet ryški klastinga akis įspraudė jį tarp gėlių terasoje, sakytum žėrinčio vandens fone, apnuogino ir pametė ten, bejėgį, sustingusį, užhipnotizuotą, jis linkęs manyti, kad vis dar myli tą moterį, Karoliną, nors dabar su šiaudine skrybėlaite ant galvos ji atrodė pernelyg nervinga ir trykštanti neišsenkama energija; tą aiškią, vis dar kiek vėsoką žiemos dieną ji lieps jam nejudėti, imdama iš savo krepšio geriausią fotoaparatą, šįkart fotografuosianti su filtru, kad nuotrauka išeitų niuansuota, sakys ji, šiandien tokia stipri saulė, Žanui Matjė anaiptol nepatiktų būti paprasčiausiu šešėliu šviesos nutviekstame stačiakampyje, ir sulig kiekvienu sprag-

telėjimu, kai Karolina fotografuos, neatsiplėšdama nuo fotoaparato, prieš akis jam šmėkščios draugų, bičiulių veidai, virtę nuotraukomis knygose, nespalvotais vyrų ir moterų atspaudais knygos, albumo lape, šiuolaikiniais vadinami poetai jau priklausys ankstesnei, praėjusiai epochai, nes daugelis jų jau ilsisi kapuose, ak, kaip greit pralėkė gyvenimas, vieni buvo karo didvyriai, puikūs gydytojai mūšio lauke, kiti kūrė protesto poezijos judėjimus Šiaurės Amerikoje, tas bendravo su žymiausiais savo meto poetais, anie tapo meno kritikais, gyvendami čia Paryžiuje, čia Niujorke, kiti mirė nuo vėžio, depresijos arba nusižudė, kaip greit prabėgo gyvenimas, jausdamasis lengvas ir atsigavęs po rytmetinio dušo, Žanas Matjė chaki spalvos šortais ilgai rašys prie lango, nes jis supranta, kokia nekintama yra dienų tėkmė, kai gyvenimas darnus ir ramus, jis nepermaldaujamai ilgas, baigdamas eilėraštį, lygiai taip pat nekantriai Žanas Matjė lauks rytojaus pašto, jis rašys kaip kitados tarp snieguotų viršukalnių, kas jam neduoda ramybės, ko jis čia pasigenda, argi Adrienas nepaskelbė šacho jo karaliui, per tokį karštį ir tvanką sunku buvo susikaupti, karalienei grėsė pavojus, žaisdamas šachmatais, Adrienas būdavo tokio pat buklaus proto kaip ir rašydamas eilėraščius, rytoj Žanas Matjė bus apdairesnis, šiaip ar taip, nesmagu, kai pralaimi varžovui, šachas karaliui, visi darosi irzlūs artėjant sekinantiems vasaros karščiams, ar nebūtų geriau visiems trims išsiskirti kaip galima greičiau, Žanas Matjė svajojo apie sveikatingą pajūrio Alpių klimatą, Adrienas visą vasarą žais tenisą su Siuzana, ak, kokia nuostabiai nepriklausoma ta pora, Šarlis, niekinantis visuomenės sambūrius, naktinius pasilinksminimus su draugais, pasibodėjęs tais malonumais, pabėgs į vienuolyną, kad galėtų atsidėti kūrybai; karalienės padėtis negerėjo, šitaip Žanas Matjė ir prakišo Adrienui, santykiams su Šarliu grėsė pavojus, jau kuris laikas jo nervai sudirgę, kodėl jam staiga sugenda nuotaika ir jis nebesivaldo, gal nuo drėgmės kambariuose, kur jie rašo kiaurą dieną, o gal karštis ir dusinanti tvanka už aklinų užuolaidų, beprotiškas

ciklonų vėjas virš Atlanto, Šarlis nebegalėjo pakęsti jūros, salų, tie beribiai vandenų plotai, jo akimis žiūrint, buvo skausmo, sielvarto, sunkių išmėginimų pradžia, o gal jo regėjimui pakenkė kokia nežinoma liga, kad jis nebemato, nebenoriu jos matyti, kalbėjo jis, nebenoriu, rašė jis viename eilėraštyje, jūros, vandenynai nebeteko savo nepriklausomybės, titaniškos didybės, ir jeigu tu esi krante, o ne atviroje jūroje, ką matai rytą, atidaręs langą, apgailėtinas atliekas, jūros bangų nenuskalautas, jos strygso šičia, mūsų pakrantėse, įgrimzdusios į drėgną paplūdimių smėlį, mėtosi lyg tuščioje vonioje palikti vaikų žaislai, vandens išgraužtos padangos, geltonas gelbėjimo ratas, vis dar pririštas prie stiebo nuolaužos, ištisa flotilė dreifuojančių plaustų, medinių arba guminių valčių, panašių į mažyčius karstelius, vienas kitas irklas, pasimetęs krante tarp vamzdžių ir nykių sąvartų, meldžiantis, kad prisimintų jį žmogaus ranka, irklavusi juo iki čia, iki šių krantų, kur šiaip ne taip suręsti laivai, tie gremėzdai, tveria nepalyginamai ilgiau už daugelį vyrų, moterų ir vaikų, plaukusių jais per rifus, koralų slenksčius, ir jeigu tu esi krante, o ne atviroje jūroje, ką matai rytą, atidaręs langą, ant sutrešusių lentų karo vaikiška suknytė, skaisčiai geltonas it saulė gelbėjimo ratas, vis dar pririštas prie stiebo viršūnės, – tai nuskendusio piligrimo kryžius, išneriantis iš vandenų, ar iš tiesų, mąstė Žanas Matjė, mums reikėtų gėdytis tos jūros, kaip rašė Šarlis, irzlusis Šarlis amžinai skaudama galva, ar iš tiesų mums reikėtų gėdytis to vandenyno, kurį stebi kas rytą rašydamas Žanas Matjė, o gal Šarliui užtveria vaizdą ir mintis begalė slenksčių, pasalų, trukdančių matyti ir galvoti, to paties pranašiško kliedesio pagautas, poetas parašė, kad per jo laidotuves gedulingos mišios būtų giedamos Niujorko katedroje, kur jis buvęs pagerbtas, kaip Šarlį kamuoja mintis apie neišvengiamą mirtį, taip Žanas Matjė labai retai ją prisimena, kuriems galams, argi šitaip neprarandi laisvės, dvasios taurumo, o juk Žanas Matjė, nepataisomas plevėsa, vis dar kasdien eina pietų, neatsilikdamas nuo Adrieno ir Siuzanos, kurie su užsidegimu, būdingu jų santykiams iki pat se-

natvės, jausmingai myli vienas kitą, drauge rašo ir leidžia knygas, vos tik saulės spinduliai nužeria vandenį, eina susikibę į baseiną, teniso aikštelę, abu laibomis įdegusiomis kojomis, apsiavę odiniais sandalais, pasirengę iš pat ryto pabėgioti, koks gaivus vanduo ir dangus, kai Žanas Matjė keliasi su saule, pasiryžęs įveikti dar vieną vienodą ir ramią dieną, kodėl šiame darniame, tvarkingame rojuje, koks turėtų būti danguje, Šarliui amžinai pakrikę nervai, tikriausiai dėl to, jog nuolatos važinėja į vienuolynus Meksikon, Airijon, girdi, fanatiškai atsiskirdamas nuo pasaulio, pasieksiąs kūrybinio, dvasinio apsivalymo, kur dingo žavusis Žano Matjė bičiulis, kurį fotografavo Karolina, Šarliui leidžiant pirmąsias knygas, nespalvotoje nuotraukoje, įdėtoje knygon, kurią Žanas Matjė kadaise išleido su Karolinos nuotraukomis, jis, rodos, šypsojo Žanui Matjė savo švelnia nuolankia šypsena, Šarlis stovėjo studijoje ar muzikos salėje, nusisukęs nuo pianino, nuo atskleistos partitūros, senoviniame name su lubų sijomis, ak, kilmingas jaunuoli, visų dievų godojamas, argi tai tas pats vaikinas, kuris šiandien gretina save su seniu Šopenhaueriu, kuriam neteko – kaip Vergilijui ir Žanui Matjė – patirti materialinio gyvenimo sukrėtimų, Žanui Matjė, tapusiam šeimos galva beveik tais pačiais metais, kai kukliame Halifakso kvartale jis mokėsi skaityti, tačiau kokia švelni šviesa gaubė jo vaikystę, ryto metą ūkanoms supant uostą, kilusiam iš turtingos maklerių šeimos, anksti kaip Dantė pamėgusiam filosofiją, Šarliui ilgai nereikėjo rūpintis savo likimu, būdamas nepriklausomos mąstysenos, jis augo dideliuose tėvų namuose tarp tarnų, jis nebuvo iš tų vaikų, pakelėse prašančių išmaldos, nei juo labiau bedarbis, siaučiant pasaulinei ekonominei depresijai, kurios smaugiamas Žanas Matjė grūmėsi lyg įklimpęs į dumblą, jam, vienišam ir mistiškam tarp saviškių, kambaryje su lubų sijomis gyvenimas davė rimtą pagrindą ir pasaulietinių mokslų, ir teologijos srityje, ak, Šarli, dievų numylėtini, mąstė Žanas Matjė, vienišas ir nelaimingas, Šarlis vis dėlto buvo apsigimęs moralistas, bėgdamas nuo bet kokios rūšies dekadanso,

jis neieškojo laimės pasaulyje, anksti atsidėjo literatūriniam darbui, kurio rezultatas – milžiniškas kūrybinis palikimas, išvengė to purvo, to vargo, kuris savo antspaudu paženklina neturtingų žmonių elgseną, išmoko juos prasto elgesio, Šarliui rūpėjo Beatričė, „žavi laiminga dama“, o jam, Žanui Matjė, – menas, prieš pasiskiriant kūrybai, prieš studijuojant universitetuose, kur jis pateko labai vėlai, Žano Matjė rankos buvo sugrubusios kaip darbininko, kaip bedarbio, metų metus kentusio vargą, veidas iškankintas, jaunas nukamuotas veidas kaip tų nelaimės ištiktų kalnakasių, kuriuos Karolina fotografavo nepaprasto gamybos smukimo metais, neduok Dieve, kad grįžtų tie nerimo, grumtynių metai, mąstė Žanas Matjė, argi jis neužsitarnavo pagaliau teisės gyventi be rūpesčių, gražiai, kaip apmaudu, kad Adrienas paskelbė šachą karaliui, rytoj Žanas Matjė bus apdairesnis. Tačiau tą švenčių naktį viskas sklaidėsi kvapniame ore, ir svaigus Veneros balsas, kai ji, nusiavusi sandalus, dainuodama šoko basa estradoje tarp muzikantų, ir krištolinis juokas, trykštantis Samiuelio link iš visų sodo pusių, iš verandų, gal rytoj pasibudęs jis nubėgs pas juos, mąstė Samiuelis, stovėdamas šalia motinos su šilkiniu kimono, vos dengiančiu varvančius pečius, prikels Chuliją, iš sielvarto sukniubusį paplūdimyje, pasakys Dženi ir Silvijai, ir Augustinui, štai Nojaus laivas be šeimininkų, ir inžinerijos karininkas iš karinės bazės, iš drebančių Silvijos rankų paėmęs Augustiną, pasakys Samiueliui, taip, tai tikrai tas plaustas, kurio laukiame jau kelios dienos, mes pastebėjome jį šiąnakt, kai jį apšvietė švyturio prožektorius, tai tikrai tas Nojaus laivas su gyvuliais, kurių šeimininkai uždaryti stovyklose už geležinių tvorų, jie išgelbėti kaip ir Augustinas, kurį reikia tik išmaudyti ir pamaitinti, jų kailis nudryžęs nuo saulės, nuėstas druskų, dabar jie plaukia per periferinę zoną, kur skęsta valtys, staiga pagautos verpetų, skęsta taip netoli kranto, jog mes matome ašarų pilnas nelaimingųjų akis, iš laivų jiems siūlome apklotų, vandens, ryžių, bet viskas veltui, toliau mes nebenuplauksime, vaitoja jie, mes paaukosime savo gyvybes, čia baigiasi

mūsų kelionė, Samiuelis pažadins Chuliją, gal ketinama skristi malūnsparniais į jūrą jų gelbėti, gal jie jau čia, klausinės Chulijas, ar karininkas jų nepažino tarp visų kitų, tądien antras plaustas, debesų užklotas, dingo horizonte, ar tai tas plaustas, kuris nesugebėjo įveikti Santa Fė, vadinamosios mirties vandenų zonos, jie buvo taip netoli kranto ir dokų, pasakojo karininkas, jog matėme akis, veidus tų žmonių, kurie tuojau pat užspringo užlieti bangų, ar karininkas jų nepažinęs tarp visų kitų, Oresto, Ninos, Ramono, jo motinos Ednos, jie buvo ten prieš kelias akimirkas ir staiga dingo iš akių, dingo drauge su vėjo plaikstoma bure, pasiūta iš paklodžių ir marškų, Santa Fė zona visai netoli kranto, bet jau prarijo šitiek gyvybių, graudu ir liūdna, pasakojo karininkas, ar Augustinui jau sugijo žaizdos, atsivėrusios nuo saulės nudegimo, atsidūręs už tūkstančių mylių nuo namų, inžinerijos karininkas, laikydamas rankose išpurtusį ir sutinusį kūnelį – išalkusį ir ištroškusį Augustiną, galvojo apie namuose likusią dukrelę Keisi, vakare paskambinsiąs žmonai, atvykęs iš tolių toliausių, būdamas už tūkstančių mylių nuo savo namų, pranešiąs jai, kad šiandien išgelbėjęs Keisi, kada gi mergytė, kada gi vargšelė pasveiksianti, kada gi nuslūgsiąs patinimas, išpurtimas, nes tik tyros meilės vedamas jis išvyko į Santa Fė, šitiek žmonių žuvo tuose vandenyse, kur staiga susilies į vieną abu – Keisi ir Augustino – veidai, ir Chulijas pasakys Samiueliui, jie tebėra tenai, ant plausto, debesų užkloto horizonte, mama, Ramonas, na, o Niną, Orestą Chulijas tarėsi pamiršęs, matė juos ne kartą drabužių spintoje, suguldytus ant lentynų, lyg šaldytuve, kur Chulijas juos paslėpė nuo spirginančios kaitros, rytoj Samiuelis pažadins Chuliją, ko būdrauti paplūdimyje, jei šiandien tykiais vandenimis tarp žvejų laivų atplauks gyvuliais vežinas Nojaus plaustas, o vėliau jų ateis vienas kitas šeimininkas, ateis į šunides, į stovyklas, kur jie tupės narvuose tarp raudonai žydinčių mangrovų po mėlynu dangumi, atplauks Nojaus laivas su gyvuliais, jau kelios dienos Samiuelio ir Augustino laukiamas, su kanarėle ir baltu kačiuku, toje

kelionėje jų bus per devynis, įskaitant povą Skują ir kiaulaitę, vardu Šarlotė, tiek bus išlikę po vargingos odisėjos, vakare jie sugrius dėkingi savo kalėjime ant linoleumo grindų, kai kas su vidinėmis kraujosrūvomis, sulaužytomis kojomis, veterinarai visus juos apžiūrės jų pastogėse ir išgydys, čichuachua tupės šalia milžino dobermano, kanarėlė – šalia balto kačiuko, tai bus Samiuelio ir Augustino Nojaus laivas, ko Chulijui būdrauti paplūdimyje kiauras naktis, ir štai dabar, staiga pralinksmėję, vis dar vilkėdami skarmalais, kuriais dangstėsi ant plaustų, apduję nuo bangų sūpavimo, su celofaniniais maišeliais rankose jie eis įrodinėti, kad tai jų tas senas perdžiūvęs šuo nudryžusiu kailiu, viena moteris atpažins Tokį, Kikitą, kas drįs neleisti jų atsiimti, jie greičiau grįšią į jūrą, ir Linda, ir Tokis, – visi išeis patenkinti, šeimininkų vedami už mėlyno pasaitėlio, su antkakliu, kuriame įrašytas jų vardas, bet nenurodyta nei gyvenamoji vieta, nei paskirties punktas, klaidžios nuo tranzito centro iki geležine tvora aptvertos pajūrio stovyklos, bet jau nebebus vieniši, pamesti kaip košmaruose, Chulijo košmaruose, kas naktį kankinančiuose jį paplūdimyje, pamesti drabužių spintoje, ant lentynų, šaldytuve, kad tik jų nekamuotų spirginantis karštis, pražūtingos karštinės, kad tik negrėstų pavojai atviroje jūroje, jie nebebus vieniši, kaip Orestas, Ramonas, Nina, įsipainioję į tvirtas mangrovų šaknis po žydinčiais medžiais lagūnų pakrantėse, atogrąžų giriose, įklimpę į tykių vandenų dumblą, pasiklydę taip toli lapijoje, druskingose žemėse vešinčioje augalijoje, raudoname žiedų spindėjime, virš galvų iš lėto sklandant pelikanams ir ereliams, lakios mangrovų sienos saugomi nuo uraganų, kaip pantera, krabas, neprijaukintas delfinas jie irgi leidžia savo tvirtas šaknis įlankoje, plaukų garbanomis pinasi su dumbliais, įmantriais vandenynų augalais, jūros dugne savo ruožtu virsdami plėšriųjų paukščių, jaguarų, ryklių mikroskopiniu maistu, toli toli susiviję su plūduriuojančiomis mangrovų girių šaknimis, jie plaukia sąsiauriu tarp vabzdžių, delfinų, vėžlių, tuo sąsiauriu, kur iš vandenų kyla gyvsidabrio garai, nužudę

elnią, nunuodiję kilnųjį erelį, pasiklydę taip toli lapijoje, vešinčioje sūriose pajūrio žemėse, Chulijas jau seniai jų nebematė, kas galėjo ištrūkti iš šitų neįžengiamų mangrovų miškų, atogrąžų girių, neištrūko niekas nei laivu, nei plaustu, o juk visi būtų juos pastebėję, Niną, Ramoną, Orestą ir jų motiną Edną, prie pat Santa Fė zonos krantų, ar Chulijui neatrodė, kad mangrovuose naktį sužimba raudoni grėsmės, pavojaus signalai, perspėdami tą, kuris, gulėdamas paslikas paplūdimyje, ant dambos, žiūri išsproginęs akis, kad šičia, tarp mangrovų, sugeriančių sūrų vandenį ir girdančių šviežiu lietaus vandeniu, susigėrė Ramono, Oresto, Ninos, Ednos gyvybės, kai jų laivas sudužo taip netoli kranto, toje žydinčioje smėlėtoje Santa Fė įlankoje. Ir Renata kilstelėjo galvą, vis dar bijodama, kad antilietis tikriausiai bus nusprendęs sekti paskui ją ir šičia ją užspeisti šią naktį, bet tuo metu pamatė ateinant Melani su Samiueliu, ir jai atsigavo širdis vėl juos išvydus, tarytum pabudo viltis, jog veikiai ji galės plaukioti žaliame vandenyje, plynoje jūroje, nurimus bangoms, jie stovėjo šalia po migdolmedžiais, kam reikėjo išsinuomoti nuošalų namą mieste, tarp vijoklių, klausinėjo Melani, juk čia, po oleandrais, jos laukia paviljonas, Renata prisikišo cigaretę prie lūpų, Melani vis dar atrodė jai tokia gležna po paskutinio gimdymo, šita švenčių naktis, tos švenčių naktys, kaip čia sako žmonės, jai palengvins sveikimo kančias, ir Renata staiga panoro būti su jais, su Melani ir Samiueliu, kuo toliau nuo vienišos moters būties tarp dangaus ir žemės, tame išsinuomotame name, kur prie lovos ant naktinio stalelio laikrodis primena, kad dabar devynios valandos, kad su ja ką tik atėjo vyriškis, kad alsuoja jai į kaklą ir iš burnos jam trenkia gaižus tvaikas po nakties, praleistos prie lošimo stalo, kur jis viską prakišo, primena jai girtumo ir pykčio naktį, pažeminimą, apie kurį nepasakos Melani, tai laimingai moteriai, šalto žiebtuvėlio, auksinio portsigaro prisilietimas, lengvas cigaretės dūmelis jazminais dvelkiančiame ore – visi tie niekučiai, žadinantys geismus, teikia jai daugiau ramybės ir gėrio nei bendravimas su žmonėmis, ji

atsižadės jų, kai tik grįš namo, rytoj pat, šiąnakt, nes jie susiję su mirtimi, su dabar jau nebepasiekiamu pasitenkinimu, jai aišku visa tai, nes vyras nesiliauja to kartojęs, ir kaip išaugo Samiuelis per žiemą, kalbėjo Melani, pasistiebęs ant pirštų galų, siekia motinos petį, o kaip narsiai nėrė į baseiną, bet dabar metas numigti kelias valandas, ar ne, Samiuelis labai išaugo, pakartojo Melani, bet prieš akis stovėjo subombarduoti Bagdado ryšių bokštai, tiltai ir naftos perdirbimo įmonės, ir ji mąstė, kaip apie tai pasakos aktyvistėms, sausio karą žmonės mena kaip tolimą praeitį, nes pasaulyje vykstančios dramos šmėkšteléja gyvenime nelyginant tornado išrauti medžiai, juk ir ši sala, šis rojus, netikėtai gali tapti tokiu pat strateginiu objektu kaip Bagdado miestas atostogaujantiems europiečiams, kurie atideda savo kelionę čionai, įsivaizduodami visur, gatvėse, po ūksmingomis palmėmis, išdraikytas mirties šėlsmo liekanas, nelyginant ant sienų išsiraizgiusias gebenes, ištaškytas, bangų išplautas paplūdimiuose, o dar atgrasiau matyti visų tų plaustų nuolaužas, mąstė jie, tose jūros pakrantėse, kur kitados taip patogiai dykinėdavo atlaidžios saulės atokaitoje, Samiuelis labai išaugo, pritarė Renata, žiūrėdama, kaip Samiuelis linksi savo dailią galvą pagal Veneros giesmės ritmą, vos pastebimai linguodamas visu kūnu, kaip gyvatė kad linguoja po vandeniu, jos giesmė, jos muzika, jos balsas draskė orą, naktį savo transais, pamaldžiais ir nežabotais kerais, džiaugsmo ir įsiūčio aimanomis, kurias Renata tarėsi girdinti veržiantis iš savo esybės gelmių, kai Venera giedojo šokdama basa estradoje tarp muzikantų, ta muzika persiėmė ir Samiuelis, santūriai kartodamas jos mostus, judesius, reikėjo tikėtis, kad ir jis kaip Venera pamažu įsijaus į tą muziką, įsišėls, ims šokti basas, jis ne kartą matė Venerą giedant baltiesiems per jų šventes, vestuves, jų parduotuvėse Kalėdų savaitę, jų vaikams, jų bažnyčiose ir šventyklose, tas pasiutęs šokis valdingai pavergė Samiuelį, užkrėtė savo ritmu, ir Renatai atsigavo širdis kaip anąkart, kai žavėdamasi žiūrėjo į paauglį smuikininką estradoje, ji žavėjosi Melani ir

Samiuelio nuoširdžiu ryžtu būti tuo, kuo ji niekad nebus, – nuostabiomis būtybėmis, kurioms visas gyvenimas dar priešakyje, kaip tam paaugliui smuikininkui, Samiuelio, Melani ryžtas priešintis pačiai didžiausiai gyvenimo bjaurasčiai, šiurpiausioms jo blogybėms buvo įgimtas, lyg augte įaugęs į mąstyseną, nes jau reikėjo mokytis priešintis viskam, kas gali sutepti jų tyrumą, tačiau nors ir kokie skvarbūs, nors ir kokie skaudžiai panašūs jiedu buvo, veikiau tvirtybė nei švelnumas turėjo daugiau padėt gyventi tuo tikėjimu, kurį jie išsiugdė, kaip ir jūros bangos, kone skalaujančios jų kojas, slūgstančios sodo žolynuose po aklinai užtrauktais langais, karšta banga, Veneros balsas, to balso virpesiai, rodos, tvino aplink juos drauge su šiltu lempų švytėjimu, naktimi, visomis vaivorykštės spalvomis supančia jų profilius, jų tokius panašius veidus, jie abu, idealiai prisitaikę sėkmingai išgyventi, bus čia, šioje žemėje, kai jos nebebus, kai ji nebent gyva išliktų jų prisiminimuose, jie pratęs jos gyvenimą iki savo kerinčio netvaraus nemirtingumo, o kokia išliks Renata jų prisiminimuose, švenčių naktį atsitiktinai atklydusi giminaitė, išmėginimo valandą orumu prisidengusi savo dvasinę krizę, nes juk ji tvirtino visiems, kad jau pasveikusi, trokšdama, kad tai būtų teisybė, ir būdama pas juos, netgi neabejojo, kad tai tiesa, ir Melani pasakė Renatai, jog Vensanas miega viršuje, jiedvi galėtų tyliai tylutėliai užkopti jo pasižiūrėti, ar ne per drėgna, staiga sunerimusi paklausė Melani, bet Renata nepajuto nė menkiausio nerimo Melani balse, nes Melani giedojo ditirambus naujagimiui, koks jis stiprus, koks gražutis, ir pirštukus Vensanas skečia kaip žiedlapius, kaip žaviai jis šypsosi, argi nepanašus į tėvą, tokios pat ilgos blakstienos, tik akys vis dar tokios savotiškos spalvos, lyg rudos, lyg melsvos, seneliai, kilę iš Italijos, jį stačiai dievina, ar šį vakarą ore ne per daug kenksmingos drėgmės, pasidomėjo Melani, o gal ji paprasčiausiai išvargusi, lygiai taip ji jautėsi popiet, kai gavo valandžiukę glustelėti, ko gera, taip kalbėjo norėdama trupučiuką pagulėti šalia Vensano iš meilės vaikui, kartą kitą paglostyti švelnučius

kaip pūkeliai plaukus, pirštukus, tuos žiedlapius, juk vaikas – Melani vaisius ir gyvenimas, ji rašė Renatai, kad vaikas puikiai jaučiasi, sveikas ir jau nepaprastai stiprus, ir, įėjusios į kambarį, kur miegojo Vensanas, Renata ir Melani pasilenkė prie vaiko, ir Melani dingtelėjo, kad tai tiesa, taip, vaikas gražutis ir sveikutis, miegodamas lygiai kvėpuoja, Melani, Dženi ir Silvija, iš eilės budėjusios prie Vensano, bus greičiausiai per anksti persigandusios kokio nors nerimto simptomo, Vensanas, Melani, Samiuelis, Augustinas, jų tėvas, visi jie pratęs Renatos gyvenimą, kai jos nebebus šioje žemėje, ir Renatai pasirodė, kad ta mintis ne tokia jau prasta, be to, bene ji nepagalvojo, kad Melani, tokia pat moteris kaip ir ji, jau yra suluošinta, nors iš pažiūros ir neatrodo, kaip toji pradingusi brazilų kilmės poetė, kurios namą nuomojasi, mąstė Renata, moteris gimsta gležna, nespėja įsitvirtinti, suleisti šaknų, Melani, priešingai nei vyras ar vaikai, nebuvo nei stipri, nei pastovi šioje žemėje, kaip ir Renata, tai buvo dvasinių krizių paženklinta būtybė, tokios pat dalios, velkanti tą patį jungą, nors ir vaikų motina, ir Renata pajuto Melani tą švelnumą, kurį dažnai vienas kitam jaučia gyvuliai, staiga ji tarė, mieloji Melani, matydama, kaip Melani glosto Vensano kaktą, akytes, švelnučius lyg pūkeliai plaukus, nes Melani išsidavė – atskleidė savo dvasinę krizę, moters silpnybę, prašnekusi apie tai, kas nepaprastai jaudino jas abi, paaiškino ji, apie pranešimą, dokumentus, išspausdintus vieno Amerikos universiteto laikraštyje, apie moterų – nuo penkerių metų mergyčių iki aštuoniasdešimties metų senučių – žaginimą buvusioje Jugoslavijoje, studentės, moterys, studijuojančios teisę, savo kompiuteriuose turinčios to smurto, tų žaginimų aukų išpažintis, būsiąs karo nusikaltimų tribunolas, dabar jos tiriančios archyvus, neseniai įvykdytų žvėriškumų liudijimus, pasakojo Melani, įvyksiąs karo nusikaltimų tribunolas, kokių seniai nėra buvę, bet Renata papiktino Melani pareikšdama, kad žavisi studenčių teisininkių ir savanorių advokačių darbu, tiesos paieškomis, tačiau tie penki tūkstančiai mirčių ir išžaginimų liksią be atpildo,

žudikai nebūsią nubausti, tie kruvini archyvai gulėsią tarp kitų neišmatuojamų istorijos žiaurenybių archyvų, žmogžudžiai, žagintojai niekada nestosią prieš moterų surengtus teismus, jie nesiliausią žaginti, žudyti, bergždžia tikėtis, kad jie būsią kada nors patraukti atsakomybėn, amžinai bus luošinamos moterys, net ką tiktai gimusios mergytės, kurios kitaip neįsivaizduojamos kaip tik su krūtimis ir įsčiomis, tomis kūno dalimis, jau tinkamomis kankinti, žaginti ir luošinti, jos pasmerktos vienaip ar kitaip žūti – pažemintos, užčiauptos – nuo prievartos, piktadarystės, nes gimsta su kūno dalimis, lemiančiomis gyvenimą arba mirtį, dažnai jų išniekinta dvasia palūžta anksčiau už kūną nuo prievartos, kankinimų, bet naujajame šimtmetyje, kalbėjo Melani, visi pėdsakai bus atsekti, Melani eisianti su sūnumis į tą tarptautinį teismą, ji išgirsianti aukų balsus, pamatysianti kalėti nuteistus žmogžudžius, ne, atrėmė Renata, to niekada nebus, mūsų archyvai visada kraujuos, bus vis daugiau kraujo, vis daugiau aukų, vis kitokių, vis jaunesnių, bet žmogaus teisės bus vis labiau gerbiamos, pasakė Melani, tuo ji esanti tikra, ir Vensanas miegodamas vienu piršteliu įsikabino į Melani pirštus, ateityje, kalbėjo Melani, nebebus grubiai pažeidžiamos vyrų, moterų, vaikų moralinės teisės, nieku gyvu, nes valdys moterys, ir, joms valdant, keisis vyrų mąstysena, šiandien savo šalyje moterys gyvena kaip totalitarinėje valstybėje, bet ateityje viskas bus kitaip, tarė Melani, kai vyrai žūva kare, atsiliepė Renata, jų našlės laikomos patelėmis gyviems išlikusiems vyrams, jas galima žudyti ir žaginti, Peru kareivinėse ištisus mėnesius jos kankinamos elektra arba nardinamos į vandenį, kad užtrokštų, daugelyje šalių jos suiminėjamos be jokių įkalčių, kai tik įvyksta karinis perversmas, jos laikomos siaubingomis sąlygomis, tyčiomis engiamos, politinės kalinės mušamos, surišamos prieš vykdant mirties nuosprendį, aš neįsivaizduoju, kada ateis galas moterų ir vaikų žaginimui ir prievartai, kalbėjo Renata, kai teisme aš ginu moterį, žinau, kad ji gimė ir mirs skausmuose, netgi tais atvejais, kai man tenka ginti motinas, nužudžiusias vaikus,

aš nesu, niekad nesu įsitikinusi, kad moteris kalta, nors jos taip pat žudo ir engia kitus, aš visad abejosiu, ar jos iš tikrųjų kaltos, žinome, kad pačios pavojingiausios, pačios didžiausios nusikaltėlės, vis dar ieškomos Jungtinėse Valstijose, Kanadoje ir Meksikoje, Montserat, Berta, Šaron, Valerija, jos nužudė viešbučio portjė, kėsindamosi jį apvogti, jos buvo narkomanės, pabėgusios iš pataisos kolonijų, kalėjimų, kur pažiūrėti sėkmingai taisėsi, užsitarnavo prižiūrėtojų padėtį, bet iš prigimties buvo melagės ir veidmainės, anot kalbų, jos buvusios iškrypėlės, dažnai psichiškai nesveikos, kaip gvatemalietė Berta, piktybinė apgavikė, prekiavusi kokainu, ji dirbo vienam žmogui, taip atsiliepiama į prievartą skurdo pasaulyje, kalbėjo Renata, mums reikėtų išgirsti kiekvienos pasakojimą, nukilti į jų vaikystę ir sužinoti tikrosios nelaimės priežastis, prieš padarydamos visus tuos nusikaltimus, dar mergaitės, bejėgės priešintis prievartautojams, buvo tėvo ar brolio išžagintos, ir jų siela, jų dvasia palūžo, visi tie nusikaltimai, virtinės nusikaltimų – tai ženklas, kad siela ir dvasia sugniuždyta, kaip dažnai pasitaiko gyvenime, kiekviena tų moterų buvo auka, išniekinta, nukentėjusi nuo lytinės prievartos, piktnaudžiavimo, kankinimų, Renata abejojo, ar kuri nors tų moterų buvo kalta, dažnai ji negalėdavo sudėti akių, mąstydama apie Laurą, motiną, nužudžiusią kūdikį, teisėjo nuteistą mirti elektros kėdėje, Laura, Ledinuku šaukiamo mažylio motina, turėjo mirti, labai retai moterims būna skelbiamas mirties nuosprendis, tačiau Laura Nadora nužudė kūdikėlį Ledinuką, nusikaltimas buvo iš anksto apgalvotas, pareiškė teisėjas, Laura Nadora išgirdo tuos žodžius teisme devintą valandą dvidešimt penkios minutės ryto, praleidusi kameroje pilną sielvarto ir baimės naktį, Laura Nadora, jūs nuteista mirti, palikite teismo salę, nusikaltėle, išgirdo ji išplėstomis iš siaubo akimis, kuždėdama virpančiu balsu, išklausykite, Gerbiamas pone teisėjau, grumdamasi su tais, kurie šalia jos ėjo sargybą, ji keliskart pasakė, teisėjas turi mane išklausyti, aš noriu jam pasakyti tiesą, lyg šitaip pasigailėtinai prašydama dėmesio, būtų

tikėjusi svetimoje šalyje sulauksianti nuodėmklausio, draugo pagalbos, iš pradžių nesuprato, ką sako teisėjas, Ledinukas buvo mirtinai užplaktas, primuštas, kaltas buvo tas vyras, suriko jinai, tas vyras ir kokainas, jis ir pakasė vaiką paplūdimyje, šiurpus ir niekšingas nusikaltimas, pridūrė teisėjas, tokio nusikaltimo motinai nevalia atleisti, o tuo tarpu Laura Nadora nesiliovė šaukusi, kad ji nekalta, nekalta dėl to, kuo apkaltinta, sakė ji, bet teisėjas turįs ją išklausyti, į visas tas piktadarystes ją įvėlęs vyriškis, vyriškis, nenorėjęs jos vaiko, jaunajai kubietei iš baimės išsprogusiomis akimis ir teisėjas, ir jo sprendimas, ir teismo salė, ir pražūtingas susirinkusių žmonių nežabotas priešiškumas atrodė kaip prakeikimas, kankinimas, atsekęs iš jos gyvenimo tamsybių, iš tų laikų, kai ji buvo nuskriausta, ir ji nepajėgė suvokti, kad ją, atvykusią į šią šalį gyventi ir pažinti laisvę, negailestingas teisėjas, kalbantis ne jos, bet laisvės, gerovės šalies kalba, geros valios žmogus ir tikriausiai geras krikščionis, va šitaip galėtų pasiųsti mirti elektros kėdėje, tą dieną ji vilkėjo gėlėta suknele, buvo išsiplovusi ir gražiai susišukavusi plaukus, iš ryto pasimeldė, aptemus protui, argi jie nežino, kad jai reikia pagalbos, ji prašė vaikelį atleidimo, nes buvusi išprotėjusi, bet, svarbiausia, ji meldė, kad sūnelis išgelbėtų jai gyvybę, juk jis žuvo per nelaimę, mąstė ji, nes buvusi bailė ir prigąsdinta, Ledinukas amžinai čiulpdavo ledinukus, žmonės kiaurą dieną vaišindavo jį saldainiais, bet niekas neturėjo laiko jo prižiūrėti, Ledinukas, mirtinai nuplaktas ir primuštas, siekė motinos rankos vis dar lipniais nuo šokolado pirštukais, skruostais sruvo kraujas, ir nors buvo mažas ir nemokėjo kalbėti, sakė motinai, kad viskas bus gerai, nes jis – meilės angelas, o keršto angelas ką tiktai mirė, ir Laura visiškai jį pamiršo, nebeprisiminė, ar jis palaidotas paplūdimio smėlyje, ar jūros lagūnoje; jis dingo, liko tik gerasis vaikelis, ne tas, kurio ji niekada nenorėjo, bet kitas, vienintelė jo yda – jis per daug mėgo saldumynus, šliaužiodavo amžinai jais išsiterliojęs, ir štai jis lyg sakyte sako motinai, kad dabar, kai ji švariais plaukais, gėlėta violetine suknele, viskas

bus gerai, viskas bus gerai, nuteista mirti elektros kėdėje, paskelbė teisėjas, ir ji negalėjo tuo patikėti, vedama kameron, be perstojo kartojo, kad įvykusi klaida, kad ji nekalta, prašė, kad jai leistų pasikalbėti akis į akį su teisėju, bet teisėjas buvo vyras, tarė Renata, o kai teisėjas – vyras, kaltinamoji negali išvengti mirties, be jokios abejonės, ji turi mirti elektros kėdėje, šioje šalyje, svetur, tremtyje, kur atvyko trokšdama laisvės, bet, nusikalsdama savo prigimčiai, bandė ją įsigyti savo nekalto vaikelio gyvybės kaina, ir ji mirs galvodama, kad taip galėjo atsitikti tik jai vienai; tai buvo košmaras, ir Dievo palankumas, kurio šaukėsi, turėjo atverti dangaus vartus, nes jos palaužtoje, pražudytoje sieloje pamažu drauge su sielvartu dėl vaikelio budo naivi siela, juk Dievas yra, mąstė ji, kaip iš mažens buvo kalta į galvą, vadinasi, turi būti atitaisyta neregėta neteisybė, panaikintas mirties nuosprendis, kalbėjo Renata, ir Melani ausyse skambėjo tas žemas, prikimęs balsas, jodviem vaikščiojant sodo takeliais, ir ji pagalvojo apie Augustiną, irgi mėgstantį cukrų, apie Vensaną, ramiai miegantį viršuje, ir apie Ledinuką, netgi neturėjusį vardo, gimusį smurtingai mirti, Lauros, vaikžudės, nusikaltėlės motinos, sūnelį, mąstė Melani, joks smurtas Lauros vaikystėje, jokia dvasinė žaizda negali pateisinti tokio baisaus poelgio, kalta, visapusiškai kalta buvo ta moteris, mąstė Melani, atlošdama galvą valinga kakta. O ten, anapus vartų, už sodo tvoros, nakties tamsoje šmėkšo šešėlis, pasakė Dženi, su Augustinu bėgdama į vidų, ar nematote to šešėlio, po gobtuvu slepiančio klastingą veidą, ar negirdite to pagiežingo šnypštimo, Danielis prisiminė pilkšvą šešėlį, kurį pastebėjo sėdėdamas šalia Šarlio, kai pozavo kaip Šarlis, susidėjęs rankas ant baltos staltiesės, lempoms mirgant, atletiškas Adrienas, kresnesnis už savo bičiulius, pasikėlęs žengė prie Siuzanos, tokios pat aukštos kaip ir jis, juk rytoj jie anksti keliasi ir eina į teniso aikštę, ar ne, tarė Siuzana, koks gražus sutarimas, kaip gražiai jiedu sutaria, mąstė Žanas Matjė, žiūrėdamas į šalia stovinčią tuščią kėdę, akinančio baltumo kaip staltiesė ir baltos gėlės vazoje ant stalo, ta skaisti

baltuma nakčia ūmai jį sukrėtė, plati sodo kėdė, iš kurios ką tik pasikėlė Adrienas, viskas šioje sodo pusėje buvo balta, bet aš noriu pasikalbėti su tuo jaunu autorium apie jo rankraštį, tarė Adrienas Siuzanai, apie stilių, noriu pasikalbėti apie stilių, reikėtų šį bei tą pataisyti, rankraštis turėtų vadintis *Amžinybės upės prieigos*, jame gausu Dantės upių ir upelių juodų vandenų, Pragaro ratų, kimšte prikimštų prakeiktų vėlių ir negandų, *tutti son pien di spirti maladetti*, padeklamavo jis skambiu dramatišku balsu, *tutti son pien di spirti*, taip, bet mums reikia nuvažiuoti į oro uostą pasitikti sūnaus, staiga intymiai kaip suokalbininkas pasakė Siuzanai, juk puikiai žinome, koks išsiblaškęs tas vaikinas, jis tikriausiai bus pamiršęs, kelintą valandą atskrenda lėktuvas, ne, nebus, atsiliepė Siuzana, jis išsiblaškęs, tai tiesa, bet puikus matematikas, matematika – bene tai gyvenimas, atsiliepė Adrienas, taip, būtinai reikės šį bei tą pataisyti, pridūrė Adrienas, šnektelėsiu su Danieliu apie jo *Keistuosius metus*, o Danielis žiūrėjo į darnią porą, Adrieną ir Siuzaną, mąstydamas, kada nors ir mudu su Melani būsime tokie, ar būsime linkę ginčytis, kur bus vaikai, ar tikrai labiau tiktų pavadinimas *Amžinybės upės prieigos*, klausė Adrienas Danielį, *Amžinybės upės prieigos,* ir Danielis matė šešėlius palei sodo tvorą, prie vartų, netoli Dženi ir Silvijos, Šešėlį su gobtuvu, dengiančiu tamsiai raudoną veidą, šešėlius, kurių veidai kaip pabaisų paraudę nuo šaltos Dantės *Inferno* liepsnos, o gal tai Danielio *Inferno*, ne, tarė jis Adrienui, tos pabaisos anaiptol ne abstrakčios, ir toli gražu ne Amžinybės upės prieigose, jos čia pat, šalia mūsų, aš nieko nematau, tikrai nieko nematau, patraukdamas pečiais atsiliepė Adrienas, ir Danielis prisiminė nenuplaunamą ženklą, apie kurį jam pasakojo Chulijas, ant Samiuelio laivo nupieštą ženklą, Šešėlis ir jo šnypštimas, dingtelėjo Danieliui, *tutti son pien di spirti maladetti*, tie šešėliai rabždinasi namo sienomis, ropščiasi prie kambario, kur miega Vensanas, nešami Dantės pragaro uraganų, jie paženklino Samiuelio laivą raudonais savo neapykantos dažais, laivas su vaiku denyje skrodė bangas gra-

žiais saulėtais rytmečiais, Dantės ratas, prakeiktųjų ratas irgi šiaušė bangas aplink Samiuelio laivą, o Samiuelis buvo laimingas, nekaltas ir nieko nežinojo kaip ir brolis Augustinas supermeno apsiaustu, bet veikiausiai, kaip rašė Danielis, tuose aukštuose, tuose *Inferno* ratuose, kur šėlsta juodos bangos, klaidžioja nekaltos vėlės, šitiek tų bangų ir upių, ir upelių, tekančių į Amžinybės jūrą, *Keistųjų metų* rankraštis knibždėte knibžda tų ramybę drumsčiančių vėlių, truputį nejauku iš naujo su jomis susidurti, sakė Adrienas Danieliui, bene geras tonas reikalauja jas minėti, bet Danielis – savo laiko rašytojas, nors dar labai jaunas, jau turi sukaupęs begalę prisiminimų, ar jo širdis ne per jautri, sužeidžiama, kalbėjo Adrienas, savo prakeiktųjų rate Danielis nesijaučia saugus, kai tuo tarpu, turint talentą, tokią nepaprastą šeimą, gyvenimas galėtų būti be galo malonus, jausmingas ir mielas, kodėl gi ne, paklausė Adrienas, tačiau vargšas ir pats viską suvokė, jis, kuriam nieko netrūko mėgautis laime, kaip apmaudu, rytoj aštuntą valandą ryto reikia būti teniso aikštėje, nevalia vėluoti, pasakė Adrienas Siuzanai, deja, *Keistųjų metų* rankraštis knibždėte knibžda tų, kuriems užkelti pragaro vartai, nes daugeliui vėlių ten užginta įžengti, sakė Danielis, jo knygoje tos vėlės, tos atstumtosios dvasios amžinai dūsta troškioje aplinkoje, Danielis aprašė tas būtybes, lyg būtų jas pažinojęs, moteris su vaikais buvo nunuodyta bunkeryje, kuo jie prasikalto, kad juos ten nusivedė tėvas, užsitraukęs prakeikimą ir miręs drauge, bunkeryje gulėjo gražiai aprengtų vaikų lavonai, savižudžiai prieš savo valią, kur dėtis Gebelso vaikams ar Hitlerio šuniui, jie nužengė į pragarą gimdami savo budelių šeimoje, niekam negaila nekaltų sielų, gimusių iš prakeikimo, argi naujagimį, kūdikį įmanoma kaltinti ištisų tautų naikinimu? Ir vis dėlto, žmonių įsitikinimu, jie buvo kalti, visi jie iš tų pačių, ir jų – minios, kaip ir Dantės *Inferno* minios, priremtos prie pragaro vartų, ir jų aimanas ir riksmus surašė Danielis, nes gali atsitikti taip, rašė jis, kad, neįleistos nei į pragarą, nei į rojų, kurio joms nebuvo lemta pelnyti, tos sielos – ir

šuns, ir vaikų, visų tų baisybių liudytojų, – iš nevilties ims ir sugrįš žemėn, ir šiandien mes susidursime su jomis, įsimaišiusiomis tarp kerštingų šešėlių, dar negimusiomis šioje žemėje, bet jau linkusiomis į nusikaltimus, dar nesubrendusiomis, bet jau ištvirkintomis, ar tos sielos, tie kūnai, rašė Danielis, – ne Dantės minėtos pražudytos sielos ir kūnai, tačiau, kad ir prakeiktos, gal prakeiktos paties Aukščiausiojo, ir pasmerktos lemti nelaimę, jos buvo nekaltos, nes aplink Samiuelio laivą, skrodžiantį bangas, į atvirą jūrą skubėjo kitos, juodos bangos, jos tvino iš įlankos, iš žiočių, tos sielos buvo tie patys angelai, kurie kadaise duso drumzlinuose pelkių, raistų vandenyse, dumblu užplaukusių tvenkinių mauruose, būdamos nekaltos, jos šaukėsi teisybės, reikalavo pripažinti, kad jos nekaltos dėl savo atsiradimo, kad niekada nenorėjo gimti, jos aimanavo kamuojamos amžino troškulio toje tvankioje aplinkoje, tuose ratuose vibždėjo prakeiktos dvasios, kurios aimanavo staugdamos šunimis, *tutti son pien di spirti maladetti*, prakeiktų tėvų ir motinų vaikai tame bangų rate, kuriame nuskendo, niekada jiems nesirodė toks tolimas krantas, ir niekada jie nenumalšins savo troškulio, tas rašytojas, ko gera, jį galima vadinti modernistu, svarstė Žiuljenas, tas rašytojas, vardu Danielis, tikriausiai bus rašęs savo *Keistuosius metus*, apsidavęs kokia bjaurastimi, galbūt, heroinu, juk ne veltui greitoji pagalba paėmė jį nuo tilto netoli Bruklino, kai jis gulėjo savo automobilyje sulaužytu nugarkauliu, mąstė Žanas Matjė, pro akinius įdėmiai tirdamas gelsvus žiburiukus Danielio akyse, kūrybos išganytas, iš tamsos gelmių tokiais žodžiais jis pašlovino tuos, kuriems priklauso menas, palaima, nes mes ilgai neužsibūsime, mus pavaduos Danielis, argi esminė gyvenimo dalis – ne iliuzija, sapnas, atsidūręs Nemirtingųjų senate, prie pokylių stalo Žanas Matjė matys Gertrūdą Stein, sėdinčią tarp Vergilijaus ir Dantės, ten bus ir Karolina su Siuzana, jiedvi klausysis, kaip liaupsinami jų nuopelnai žemėje, rašytojos, rašytojų žmonos, kiek kankinių, mąstė Žanas Matjė, poetės, vertėjos, ar tikrai žmonės skaito jų knygas, kur jos atsi-

durs – saulės ar mėnulio sferoje, nė menkiausias šešėlis netemdys jas supančios didingos šviesos, Karolina buvo viena pirmųjų savo kartos moterų, išmokusių skraidyti lėktuvu, ekonominės depresijos metais jai teko atsisakyti architektūros, jos visos užims Dantės bažnyčiose kanonizuotų šventųjų vietas šalia liūto ir leopardo ugnies aureolėmis, jos eis spyruokliuojančia Siuzanos eisena, žengdamos per saulės ratus, jų spindulius, kurie, kaip sakoma, apakina, visi šoks, apimti tolydžio didėjančio džiaugsmo, *come, da più letizia pinti et tratti*, Gertrūda Stein bus tokia, kokią nutapė Pikaso, visomis rudens spalvomis, Pikaso dažnai nustodavo tapęs jos portretą, klausinėdavo pozuotoją, vėl imdavosi darbo, tapydavo ir vėl gruntuodavo drobę, blyškus rašytojos veidas po juodų plaukų kupeta švietė šventu El Greko susikaupimu, Pikaso, tuomet gyvenęs skurde, mėgo saulės spalvas, šviesius tonus, pereinančius į ugninius ir vėl tamsius, vidinės brandos požymius, Žanas Matjė laikė ant rašomojo stalo Pikaso portreto reprodukciją, kiekvieną rytą skatinančią laikytis griežtų taisyklių, rudenį, žiemą belaukiant saulės, Grobikas, Okupantas beldėsi į vartus, bet rašytoja ramiai gyveno savo bute Flioru gatvėje, menas, kalba, literatūra perveiks viską, tarytum sakė ji apsilankantiems dailininkams, argi tai ne tiesa, mąstė Žanas Matjė, jie perveiks niekingas ir menkas žmonių keliamas sumaištis, karų skatinamą paleistuvystę ir sugedimą, *come, da più, letizia pinti e tratti,* idant galėtų džiugiai ir smagiai šokti, Gertrūda Stein sėdės Nemirtingųjų senate tarp Vergilijaus ir Dantės, ten bus ir Karolina su Siuzana, ką reiškia žmogaus gyvenimas be jo esminės dalies – sapno ir iliuzijos, šitaip išnyksta, išsisklaido ore pražudytos sielos, mąstė Danielis, sielos, nuvytos nuo Dantės Pragaro vartų, nuo epidemijos apimtų miestų vartų, gausybė užkrečiamomis ligomis sergančių našlaičių, kurių motinos jau seniai mirusios, klaidžioja be pastogės, be priežiūros po Niujorko, San Chuano, Puerto Riko miestus, ką daryti su tieka pasmerktų našlaičių, mirusių tarp gyvųjų, nes jie kaip ir tas nunuodytas šuo ar gražiai aprengtų vaikų sustingę

lavonai bunkeryje nebežadina žmonių užuojautos, jų skeletiškos šmėklos šmėkščioja palangėse, jų bus nesuskaitoma gausybė, ir jiems bus uždarytos ligoninių durys, kas laiduos jiems gyvenimą žemėje, kur ir šiaip jau per daug gyventojų, kur didėja tik badas, susimaišę su kitomis žmogystėmis, tuntais bado epidemijų pjaunamomis, jie nebus nei maitinami, nei rengiami, niekas neduos jiems drabužių, cukraus, šparagų, riešutų, tegu sudžiūsta, sunyksta tie pamėklės saulėkaitoje tarp akmenukų, lūšnynų šiukšlių dėžėse, nes jie pasmerkti šioje žemėje, ir visų negandų pridvisusiame ore pražūva tų našlaičių sielos, mąstė Danielis, kiek jų jau pražuvo šią šventės naktį; matyt, apsidavęs heroinu, hašišu, Danielis rašė tas beprotiškas pranašystes, mąstė Žanas Matjė, tėvo lepūnėlis, juk jo tėvas Džozefas vadovavo jūrų biologijos laboratorijai, Danielis pradėjo studijas Niujorke, prieš įjunkdamas į narkotikus, jį pribloškė Džozefo praeitis, šiaip ar taip, berniukas iš geros šeimos, su ateitimi, kaipgi jis pamatė, iš kur sužinojo tai, ką Džozefas laikė paslaptyje, slėpė nuo visų, tikriausiai numerį ant tėvo rankos, nors Džozefas niekada nebuvo nė žodžiu užsiminęs vaikams apie savo praeitį, ak, tegu geriau jie nieko nežino apie senelio brolį Samiuelį, sušaudytą gete, tačiau jie sužinojo, Danielis intuityviai staiga viską permanė, griebdamasis stiprių narkotikų, per atostogas prie Atlanto Meino pakrantėje Melani matė jį stovint ant uolos ir klykiant, ką jis rėkė, protui pasimaišius nuo jausmų antplūdžio, tardamasis, kad stovi Dachau stovykloje, užmynęs ant vienos iš tų sudžiūvusių galvų, užlipęs ant kaukolių, ant pamėlusių veidų, išneriančių iš jūrų, iš vandenynų, jis klykė kaip apsėstas, užlipęs ant senelio brolio Samiuelio kruvinos galvos, po automobilio avarijos, kurioje vos nežuvo, Danielis nusikratė narkotikų ir pasveiko, kas be ko, parašyti *Keistuosius metus* reikėjo drąsos, mąstė Žanas Matjė, galvodamas, kad metas eiti namo, tie jaunuoliai iš orkestro kelia baisų triukšmą, nors jie tokio amžiaus, jiems nieko neprikiši, kelintą valandą rytoj ateis laiškininkas, tie jaunuoliai veikiau malonūs ir gerai išauklėti,

bet nenorėčiau, kad jie matytų, jog man reikia lazdos pareiti namo, nepastebimai išeisiu pro vartus, gerai, kad Melani rimtai galvoja pasiduoti į politiką, sukurs naują partiją, ji protinga moteris, gali laimėti rinkimus, mąstė Žanas Matjė, ramsčiuodamasis lazdele, ar ji pateks į saulės ar mėnulio sferą, ištisinį šviesos srautą, veikiau į saulės, o ne į mėnulio, Gertrūda Stein sėdi tarp nemirtingųjų, o Siuzana šįkart viena, be Adrieno, apie ką jiedu kalbasi taip susirūpinę, ar jie iš tikrųjų vis dar įsimylėję vienas kitą, kaipgi jie, būdami tokie estetai, susitaikys su senatvės negaliomis, nepaslankumu, lėtu smegenų paralyžium, spuogais, tamsiais šlakais, gadinančiais kūno grožį, kaip jie susitaikys su karšatimi, prieš kurią mes bejėgiai, ar jie turi kaip kiti sudarę sutartį, slaptą sutartį, neišpažįstamą paktą, apie kurį nevalia užsiminti vaikams, bene tėvai neturi teisės tylėti, kodėl reikėtų viską jiems išpasakoti, kitados tėvai turėdavo daugiau galios šeimose, argi jūsų nepaveikė Danielio *Keistųjų metų* tamsiosios pusės, Danielio mintys įsiėda kaip rūdys, skaitytojams neįmanoma nuo jų apsisaugoti, kas be ko, trūkstant įkalčių, Hitlerio šunį reikia išteisinti kaip ir Musolinio vaiką, tačiau vaikinas tikrai kuoktelėjęs, mąstė Žanas Matjė, kuo maloniausiai atsisveikindamas su Melani, ponia, koks nepamirštamas vakaras, tarė jis, žiūrėdamas į tuščią ir tamsią gatvę, jau vėlus metas, netrukus ims burkuoti purpleliai ir balandžiai, ir Veronika Lein bus mano sužadėtinė, mąstė Samiuelis, šokdamas estradoje šalia Veneros, jiedu susituoks Atlanto dugne narų kostiumais, dvidešimt keturių pėdų gylyje, kaip Rašelė su Pjeru, susituokę jūros gelmėje, bus ir daugiau povandeninių santuokų prie jūrų statulos, Kristaus ant Uolos, jūreivių išdrožtos iš medžio statulos, tarytum skrendančios, kaip ir jiedu kad skries, Veronika su Samiueliu, sujungti santuokos ryšiais, vieni tarp uolų ir žuvų, vidury judrios ir virpulingos melsvos faunos, tarp dryžuotų vorų, šokinės nuo burlentės arba nuo Samiuelio laivo, taip giliai ners į vandenį, leisdami oro burbuliukus, apsirūpinę hermetinėmis lempomis, švininiais diržais ir apsagais, kaip Rašelė su Pjeru,

jiedu, Samiuelis su Veronika, susituoks užsidėję kaukes, prisisegę pelekus, kad tik greičiau ji grįžtų iš Niujorko, vestuvės bus drėgnos ir karštos, jiedu turės daug vaikų, vežios juos automobiliu, švelniai liūliuojančiu ant ryškiomis spalvomis žybčiojančių riedučių, kaip nakčia žiba atsispindėdami asfalte Samiuelio riedučiai, dieną su skėčiu virš galvų, kad nedegintų saulė, jiedu abu, Samiuelis su Veronika, važinės ir važinės, čiuoš be paliovos dūzgiant musėms ir bitėms, Samiuelis taip pat giedojo altu psalmes su Venera mokyklos chore, ir ar tikrai, kaip sako tėvai, jie negaus kompensacijos, jokios kompensacijos, visi tie, kurie neteko namų, šventyklų, bažnyčių Rožyno kaime, Silvestras, jo motina ir kalytė Poli paskiau dar ilgai gulės nušauti už medžių, nušauti tiesiai į smilkinius, pro praviras duris plaukė jų maldos, ateikite pašokti, kvietė Venera, čia mūsų namai, taip pat buvo girdėti jų gūdus juokas, dantų griežimas, Samiuelio ir Veronikos vestuvės bus karštos ir drėgnos tarp skarabėjų, varlių, kaip tik tuo metu kelioms dienoms išskrido astronautai, ko gera, vienas mokslininkas, vardu Džozefas, Samiuelio senelis, atsidūręs kosminėje stotyje, atliks bandymus, tirdamas erdvių poveikį savo organizmui ir siųsdamas duomenis laboratorijos gydytojams, kaipgi žmogaus organizmas prisitaiko prie kosmoso sąlygų, jam buvo įtaisytas zondas širdies ritmui tikrinti nesvarumo būklėje skrydžio metu, drauge su jais skrido pelės, kaip tie smulkūs gyvūnėliai reaguos į bandymus, kuriuos su jais darys amerikiečių ir sovietų įgulos, jokios garantijos, kad toks erdvėlaivis galės nutūpti, ir vis dėlto žmonės masiškai kelsis į Marsą, ir kiekvienas toje tolybėje prisimins mielą pasaulį, mielą žemę, po kelerių metų skrydžio reisinių erdvėlaivių pilotai staiga ims ilgėtis žemės, Samiuelis ir Veronika netrukus susituoks vandenyne, dvidešimt keturių pėdų gylyje, kaip Rašelė su Pjeru, skries tarytum Kristaus ant Uolos statula, sklęs kaukėti iškėlę į dangų rankas, per tas švenčių naktis, ore dvelkiant žydinčių jazminų ir mimozų kvapams, Venera giedojo, linksminkimės ir džiaukimės, ir Renatai atsigavo širdis, pagalvojus, kad vėl susitinka su jais visais,

Danieliu, Melani, Samiueliu, šitaip išaugusiu per žiemą, Danielis ir Melani – šviesi pora, kuriai dar svetimas kivirčų, nesantaikos skausmas, ir jai atsigavo širdis, sakytum atgimė viltis netrukus paplaukioti žaliame vandenyje, jos degantis kūnas ištroškęs vandens, lietaus, kodėl nepaprašė jo dar pabūti drauge, ar ne per jautriai staiga sureagavo į tai, kad jųdviejų, jos ir Klodo, pažiūros skiriasi, ar tame vijokliais apaugusiame išsinuomotame name neatsiskleis paslaptis, gaubianti nepažįstamą moterį, parašiusią knygą, moters kūriniai didžia dalimi buvo nesuprantami, senovinio auklėjimo varžtai gniuždė kiekvieną maištingų jausmų proveržį, o vis dėlto kaip nejauku, kaip lengvabūdiška šičia eiti gulti ir keltis vienai, be glamonių, bejėgei šioje saloje, tarp dangaus ir žemės, kai laikrodis primena, kad veikiai ims aušti, ateis rytas, tačiau ji jaustųsi tokia pat vieniša, vakare girdėdama Klodo balsą, dažnai graudenantį ją priekaištingu tonu dėl cigarečių, dėl to auksinio portsigaro, tų daikčiukų, teikusių dabar jau nebepasiekiamą pasitenkinimą, ak, lengvas dūmelis jazminais dvelkiančiame ore, niekučiai, teikiantys ramybę ir malonumą, tokį pat, kokį žada žalios vandenyno bangos kūnui, švelniai degančiam nuo sekinančio karščio, beeinant į paplūdimį, kai svaigsti nuo drėgmės, kaitros ir migloto troškimo būti kitur, išsivaduoti, susilieti su ana gyvenimo dalimi, likimo vėjų blaškomo moters gyvenimo šešėliu, nors, kaip sakoma, ji rašiusi žavias eiles, vieniša vidury vešlios, sodrios augmenijos, atsiskyrusi nuo viso pasaulio šičia, kaip būtų atsiskyrusi bet kur kitur, ji išliejo savo sielos aimaną, išmoko hebrajų, senovės graikų kalbos, ji rašė „šiame kambaryje, kur viešpatauja įtampa, nesantaika ir netvarka, už šitų durų užsidarė mano apšviesta dvasia", ar jos dvasia jautėsi vieniša, įkalinta tarp keturių sienų, ko ji ilgėjosi, ką mylėjo, nuo kokio vyro, nuo kokios meilės bėgo, kliaudamasi vien savo turtingos ir aistringos dvasios galia, ji nemokėjo gyventi nesiilgėdama, nieko nesitikėdama, senovės graikų, hebrajų kalbos studijos buvo jos lobiai, slypintys kaitros tingulyje, ir, ilgainiui kaip Renata apsipratusi su vienatve, ji

ėmė bijoti to sargybinio už durų, krūpčiodavo, kam nors nusičiaudėjus naktį gatvėje, už kelių žingsnių, visai netoli, už durų amžinai šmėkšodavo šešėlis, juodasis sargybinis, netikėtai sudūluodavo antilietis, pargriuvęs ant šaligatvio, prigludęs prie medinės tvoros, kaip ana moteris, irgi rašiusi niekam nesuprantamus eilėraščius, geto deportacijų centre palikusi vos kelis įskaitomus žodžius, gelbėkit, gelbėkit, prieš įlaipinama į traukinį, traukinį, kuris važiuos į Treblinką, čia užsidaro mano apšviesta dvasia, niekas neskaitys jos eilėraščių, šiame kambaryje, kur viešpatauja įtampa, nesantaika ir netvarka, už šitų durų, gelbėkit, argi tas gyvenimas buvo ne beprotybės vėjų blaškomas šešėlis, ir, prieš pabėgdama į Braziliją, kur pasimirė, nepažįstamoji, rašiusi nuostabius eilėraščius, krikščionių tikėjimo, tylos, priespaudos vardu brolio, bičiulio buvo uždaryta į psichiatrinę ligoninę, kur staiga – apkvaišusi, apdujusi tarp keturių vienutės sienų, – nustojo rašyti hebrajų, senąja graikų kalba, bandė ant sienų išvedžioti raides, gelbėkit, ji raudojo savo sielos skausmą tame netvarkos kambaryje, kur balsas nuslopdavo tarp šitiekos dejonių ir riksmų, Indijoje, Kinijoje moteris – netgi ką tik gimusias mergaites – gaubia dingimo paslaptis, motinos vis dar guldo jas poromis į duobes ir užkasa, bet prieš tai švelniai uždusina, įsprausdamos gerklytėn ryžių gumulėlius, ir štai jos, kaip lėlytės lino plaukais, nulaužti gyvybės daigeliai, guli susiėmusios už rankyčių po juoda dulkėta žeme, bevaises, bekraites, motinos glaudžia jas prie krūtinės, lyg maitintų mirtinu pienu, ir atitraukia paskutiniam spazmui užsmaugus gerklytę, kas žino, kokius žodžius sako tos motinos dukrelėms, dūstančioms ir verkiančioms, ak, bevaisės, dūstančios ir verkiančios drauge su dukrelėmis, kai ryžių gumulėliai stringa vis giliau gerklytėn, tų motinų pirštai kūdikių burnytėse nelyginant aštrios žirklės, kerpančios paukštyčiams stemples, kitose šalyse panašios motinos, panašių bendrininkų lydimos, furgonėliu atvažiuoja į paplūdimį ir palieka ten savo keleivius, mergytę ar berniuką, vaikučius su kastuvėliu, kibirėliu, praeina kiek laiko, netrukus jau ir sutems, vaikai

laukia grįžtant motinos nauju automobiliu, aptakiu ir tviskančiu, ta moteris prie vairo buvo jų motina, jie išvažiavo iš namų ir taip ilgai keliavo iki šio paplūdimio, toli nuo savo miesto, saugiai miegojo už užrakintų durelių ir staiga pasijuto vieni su savo kibiriukais, kastuvėliais paplūdimio smėlyje, vieni be motinos, furgonėlis švilpė kitais keliais, ką daryti, leidosi naktis, pilna grėsmingų garsų, motina, Laura, savo piktadarystės amžinai paženklinta motina, Ledinuko ar paplūdimyje pamestų našlaičių motina, moteris, kuriai grėsė pavojus būti pagrobtai, tapti suvedžiotojo grobiu, juos išdavė, pametė arba nužudė, kai kurios moterys prisimena, kaip buvo pagrobtos, kaip tapo suvedžiotojo grobiu, moksleivės parke šokinėjo per virvutę, vaikinas, beveik subrendęs vyriškis, pasiūlė prigulti šalia ant pievutės vieną gražią gegužės dieną, kai žemė buvo pilna kvapų, jos prisimena, kaip buvo pagrobtos parke, iš sodo, pasitaiko, kad mergaites paima – lyg švelniam vakaro vėjeliui papūtus – tiesiai iš lovos, tik prigulusias pokaičio, ir, netekusias nekaltybės, grąžina į lovą, kur jas aptinka motinos, užgydo žaizdas, ak, kiek bylų laukia grįžus, kiek bylų, Renata be atilsio grumsis dėl tų gyvybių, nukentėjusiųjų ar nusikaltusiųjų, viena, su Klodu, grumsis be atilsio, kalbėjo Renata Melani, ir, matydama abi moteris taip karštai šnekant, Renatą gynėjos poza laikant saujoje Melani ranką, lyg Melani būtų viena iš tų ką tik jos nupasakotų mergaičių, pogulio metu iš lovos pagrobtų kokio žavaus suvedžiotojo, įlipusio pro langą ir nulipusio siena, Motina prisiminė savo popietinius apmąstymus vienatvėje prie baseino, jai staiga nepatiko Renatos nuogi pečiai po atlasiniu švarkeliu, tos išpuikusios gražuolės sugebėjimas suburti aplink save jaunimą ir ypač jos įtaka, kad ir vos pastebima, Melani, pagarbiai jos klausančiai, jeigu jiedvi kalbėtųsi apie politiką arba motinystę, Motinos duktė galop užsipliekstų neištvėrusi, nes tomis temomis jau nebegalima nė žodžio pasakyti, šnekant su Melani, gal ji vėl pastojusi, gal laukianti ketvirto vaiko, klausė Motina Melani tą popietę sūpuoklėse, jau gana Motinai visų tų vaikai-

čių, ir šiaip jau nemažai tenka lankyti, auginti ir auklėti, kai Motina taip dažnai lieka vienui viena su vyro neištikimybe, kai Melani tiek darbo prieš akis, ji tokia gabi, išmani, žodžių trūksta, kaip Motinai aiškino bičiulis architektas, kokia puiki mintis įrengti baseiną prie paviljono po oleandrais, ar Motina prisimenanti tokią pilį, Markonė pilį Luaros slėnyje, penkioliktojo ir šešioliktojo amžiaus architektūra, Luaros slėnis, atsiliepė Motina, tenykštės pilys, vyno rūsiai, sraigių ir grybų gardumas, džiovinti obuoliai, virti ant ugnies, tie prisiminimai pažadino Motinos kulinarinę aistrą, tą pilį esu mačiusi labai seniai, prancūzės guvernantės lydima, pasakojo Motina architektui, subtilus eruditas klausėsi Motinos, kartodamas, ak, taip, buvote, jau buvote, Luaros slėnyje, tačiau neužsikrėtė tuo susijaudinimu, kuris buvo apėmęs Motiną, prašnekus apie prancūzę guvernantę, liūdnas Motinos žvilgsnis vėl nukrypo į Melani ir Renatą, stovinčias po juodaisiais migdolmedžiais, į Samiuelį, šokantį šalia Veneros, vos prieš kelias valandas Melani susipyko su Motina dėl kažkokios pastabos, kai Motina pasakė, kad jai nepatinka, – ta pastaba buvo dorovinio pobūdžio, – jog madų demonstruotojos, jau kažkelintam nėštumo mėnesy, puikuojasi su maudymosi kostiumėliais žurnalų viršeliuose ir televizorių ekranuose, anksčiau madų demonstruotojos nesirodydavo viešuomenėje, kai laukdavo vaikų, argi gražu demonstruoti motinystės sudarkytą kūną žurnalų viršeliuose, iliustruotuose periodiniuose leidiniuose, bet štai dabar jaunos moterys mėgsta – nuogos arba su maudymosi kostiumėliais – fotografuotis kartais netgi septintą nėštumo mėnesį, nešvankiai atkišdamos priekin išsipūtusius pilvus, kas per pasiutimas darytis vaikus, demonstruoti juos dar negimusius, rūpindamiesi drabužių prekyba, madų kūrėjai neturėtų leisti jaunoms moterims šitaip savęs menkinti, sakė Motina, o kodėl tos jaunos moterys turėtų nutraukti savo karjerą, atšovė Melani motinai, ir jiedvi tučtuojau susipyko, susiginčijo, tų pažangių motinų vaikai, pareiškė Melani, – ar jos duktė truputį ne per didelė idealistė, dingtelėjo Motinai, – tie vaikai, kurių

taip išdidžiai laukia motinos, kaip matote iliustruotų žurnalų viršeliuose, gims pasaulyje, jau nusiginklavusiame jų labui, didžiosios valstybės pasirašo taikos sutartis, niekada tolydžio nebesikartos branduolinis genocidas, kalbėjo Melani, ir Motina įsivaizdavo, kaip pirštinėti mirties inžinieriai su prijuostėmis, pasislėpę laboratorijose, atsargiai demontuoja pačių pagamintas bombas – savo kūdikius, pavadintus maloniniais vardais, guldo jas į guolį, gerai pažįstamas nuo lopšio, guodžiasi jie, naikina atominius užtaisus, griovimo arsenalą, laboratorijų liftuose muzikos pauzė, jau seniai paskelbtas ultimatumas, neišvengiama ypatingoji padėtis, technikai ardo savo žaislus, ginkluotos apsaugos lydimos vilkstinės gabena nukenksmintas bombas vingiuotais keliais, užkasa, laidoja jas smėlyje, žemėje, deda sprogstamąjį krovinį, suguldo jas graudindamiesi, liftuose visiškai nutyla muzika, keturios spinduliuojančios jaunos moterys demonstruoja savo apskritus pilvus laikraščių pirmuosiuose puslapiuose, žurnalų viršeliuose, kur bus palaidotos tos nukenksmintos bombos, kokiose kalvose, kokiuose kalnuose, kurioje Kalifornijos dykumoje, tie vaikai gims susivienijusiame, nusiginklavusiame pasaulyje, ir Motina išdėstė dukrai savo paikas mintis, ir staiga jiedvi susiginčijo, taip, Motina buvo laiminga prie Luaros, tai buvo seniai seniai, pasakojo šeimos draugui architektui, ji lankėsi ten su prancūze guvernante. Ir, ramsčiuodamasis lazdele, Žanas Matjė išėjo į tamsią ir tuščią gatvę, Danielis ir Melani tikrai nuostabūs žmonės, mąstė jis, kas atsitiko, kad pagrindinėse gatvėse ūžia mašinos ir šurmuliuoja žmonės, prasidėjo šventės, pernelyg triukšmingos ir karnavališkos senam žmogui, visur per daug triukšmo, bruzdėjimo, klausos pagauti garsai sustiprėja susilieję su mūsų vidiniais ūžesiais, mumyse sklindančiomis bangomis, kai tuo tarpu poetui visada labiau patiko gyventi tyloje, Atlanto bulvare per daug triukšmo, gaudžia, kriokia laivų, automobilių varikliai, Žanas Matjė buvo pamiršęs, kad šiais metais taip anksti prasideda šventės, reikia paprasčiausiai aplenkti pagrindines gatves, pa-

sukti uosto link, savaime suprantama, kadaise, atvykus čionai pirmą kartą, Danieliui ir Melani buvo ko džiaugtis, čia buvo rojus, čia viešpatavo laisvė ir poezija ar veikiau abi drauge, sala buvo mūsų Sokrato mero Atėnai, Platono Atėnai, Marteno ir jo bendražygio Johano valdomi, mes buvome liberalizmo sala, visur, terasose, poetai skaitė savo kūrinius, meno globėjas Johanas kūrė meno galerijas, jaunuolių plaukai plaikstėsi ligi juosmens, jie ne visada būdavo švarūs, naktį miegodavo paplūdimiuose, tie Amerikos Atėnai, ta taikos salelė ir suviliojo Danielį ir Melani, jiems patiko, atitiko jų amžininkų pažiūras, čia „amžinai kintantis pasaulis“, sakydavo Martenas, o jam susirgus, vietą užėmė poetas Lambertas, toks pat ryžtingas ir lakios vaizduotės žmogus, tai buvo smaguris, mėgęs gardžius valgius ir moteris, jiems valdant, plėtėsi idėjų ratas, teisėjais buvo išrinkti keli negrai, kelios moterys, Marteno Atėnai, Lamberto epikūriškoji sala, ir staiga atsirado *tie*, niekas nežino, kaip jie sugebėjo įsismelkti tarp mūsų, iš pradžių jų nepastebėjome, beveik negirdėjome, ak, dabar jau per vėlu galvoti, kad dar gali būti naudingas visuomenei, kas klausys senio protestų, kada nors galbūt kas ir išgirs, nežinia, su lazdele rankoje Žanas Matjė stabtelėjo pasižiūrėti į vandenyną, kurio link ėjo, vargšas Martenas, pagalvojo, užgniaužęs kvapą, kai pamačiau jį ligoninėje su tais augliais, tais svetimkūniais galvoje, „amžinai kintančiame pasaulyje”, sakydavo jis, ir štai jis baltais drabužiais, baltutėliu chalatu, šalia stovi Johanas, Martenas paprašė vandens, ir kai Johanas grįžo iš vonios kambario, Marteno jau nebebuvo tarp mūsų, Martenas visada sakydavo, kad netiki visais tais augliais, kurie ėdą jį kaip kirmėlės, netiki, kad mirsiąs, sakydavo, rytoj jis būsiąs pirmasis aušros spindulys, kaip matot, nedingsta nė menkiausias spindulėlis, Žanas Matjė skubėdamas ėjo tamsia tuščia gatve, lenkdamasis triukšmo, aidinčio čia pat, pagrindinėse gatvėse, jau girdėjai dundant būgnus, vargšas Martenas tada pasakė, pašoksim su Giltine, vargšas Martenas, mąstė Žanas Matjė, ramsčiuodamasis lazdele, jis niekad nesuvokė, kad

tarp mūsų yra vanagų. Ir Tanžū juodus marškinėlius, ir velvetines kelnes, ir dar nenudėvėtus batus, visus daiktus Žako sesuo gražiai sudėjo, taip pat užrašus apie Kafką, nebaigtą Huldricho Cvinglio eilėraščio vertimą, viena eilutė – *Gsund, Herr Gott, Gsund!* – teikė viltį, sveikatos, Dieve mano, sveikatos, *Ich mein, ich ker schon Widrumb Herr,* nejaugi aš vėl sveikas, jau nebesergu, argi ji neturėjo gražiai sudėti tų daiktų, tų žodžių, argi tos eilutės dabar nėra skirtos tik jai vienai, *Gsund, Herr Gott, Gsund!*, ji taip ilgai laikė pasidėjusi ant kelių tuos daiktus, Tanžū juodus marškinėlius, velvetines kelnes, dar nenudėvėtus batus, bet dabar jai niekas nebegresia, nes ji sveika ir gyva, dabar ji yra Žakas, verčiantis savo prisikėlimo žodžius, sėkmingai išlaikęs žeminantį išbandymą, dabar ji yra Žakas, savo sąsiuvinyje rašantis, *Gsund, Herr Gott, Gsund!*, sveikatos, Dieve mano, ar aš pasveiksiu, dabar ji yra jo žvilgsnis, nukreiptas į sąsiuvinį, jo darbšti ranka, rašanti, ak, sveikatos, Dieve mano, nejaugi aš vėl sveikas, nes po žeminančio išbandymo kūnas iš esmės pasikeitė, kas staiga atsitiko: gyvenimas tapo geresnis, tobulesnis, blykstelėjo šviesa, saulės spindulys nakties tamsoje, visi daiktai vėl gražiai sudėti, mąstė sesuo, draugė, tais rytmečiais, veikiai atgimstančiais ir auštančiais Žakui, juodu sies tas darnus ryšys, argi pyktis neišsisklaidė drauge su jo pelenais, *Gsund*, sveikatos, Dieve mano, argi nedingo jųdviejų pyktis, kai Žakas per sapną nurodė seseriai tą vietą, kur padėtas raktas, jis gulėjo tame stalčiuje, kur ji laikė vaikų mokyklinius rudeninius drabužėlius, vilnonius šalikus, megztas kepuraites, ji greit atitraukė tą stalčių, daugiau nebebus paslapčių, tik tvarka, gražiai sudėlioti daiktai, ir kaip maloniai nuteikė radinys – paveikslai, brolio jai palikti, gal ir nelabai ryškūs, bet užtat spinduliuojantys rausvą šviesą, kaip maloniai nuteikė tie paveikslai, argi, žiūrėdama į juos, ji neatgavo drąsos, rausvoje šviesoje ryškėjo blankūs piešiniai – jų vaikiški veidai, atkeliavę iš tų laikų, kai jiedu buvo geri vienas kitam, negiežė pykčio, kai artimieji dar neniekino Žako, staiga pasirodė, kad brolis suteikė jai jėgų, argi jis nestovėjo šalia,

argi nenurodė – štai čia, imk šitą raktą, atrakink šitą skyrelį, tie paveikslai dabar tavo, ją prižadino aušros spinduliai, ar ji tikrai miegojo, ką sapnavo, tuos daiktus, Tanžū marškinėlius, velvetines kelnes, dar nenudėvėtus batus, ji gražiai sudėjo tuos daiktus, *Gsund*, sveikatos, *Herr Gott, Gsund!*, dabar jau niekas nebegresia, ji tapo darbščia Žako ranka, jo žvilgsniu, nukreiptu į sąsiuvinį, jos vyzdžiuose švietė aušros spinduliai. Marija Silvija grįš į savo šalį, Dženi bus gydytoja tuose pelkėtuose brūzgynuose, kur baltieji šeimininkai plantacijose nebežudo savo vergų, mąstė Melani, nes Dženi išdrįso įskųsti šerifą, o Melani liks viena su Vensanu, viena, be Dženi ir Silvijos, kas bus Melani greta Vensano, palinkusi prie jo plačioje lovoje, šį vakarą ar rytoj įsisuks vėjai, kasdien klausinės ji Danielį, jiedviem linksant prie Vensano, kada juos pašėls blaškyti gaivalai, užgriuvę iš visų pusių, bebūnant šalia Vensano, staiga padažnėjus jo alsavimui, kambaryje įsisiautėjus skersvėjams, vėjo urduliams, tačiau oras bus grynas tolydžio vėdinamame kambaryje, ūžiančiame nuo visų audrų, nuo visų atogrąžų perkūnijų, ar kartais, susivyniojus vaiką į antklodę, neteks bėgti į deguonies palapinę, bet argi nereikia dėkoti Aukščiausiajam, kad Vensanas gimė rojuje, o ne kokiame pragariškame Mozambiko užkampyje, Danielis ir Melani priklausė Gyvų išlikusių vaikų asociacijai, tie vaikai irgi buvo vardu Vensanas, Augustinas, Samiuelis, gelbėkime vaikus, kurių net neįmanoma išgelbėti, mąstė Melani, nors jau per vėlu, nes aštuonmečiai, kartais dar jaunesni jau tampa karininkais, partizanų vadais, išmokusiais žudyti, plėšti suaugusiųjų partizaniniame kare, jų naujojoje mokykloje, Vensano, miegančio plačioje lovoje, nebus tarp jų Angoloje, Kambodžoje, bene vaikai kareiviai nemėgsta karo, pagrobti iš tėvų, iš savo kaimo, jie klusniai vykdo vyresniųjų įsakymus, idant jų žiaurybes minėtų kartų kartos, jie garsėja tuo, kad greit išmoksta amato, kartais grįžta namo plėšti tų pačių kaimų, iš kur kilę, automatais apginkluoti vaikai kareiviai būna neprilygstami žudikai, jiems įsako – nužudyk tėvą, motiną, supjaustyk peiliu, kaip pjaustai

svogūnus, ir jie klauso, atlyginimas – cigaretės, koks drabužis, menkas kąsnis, jie kaunasi petys į petį su sukilėliais, patriotais, nors ir iš kokios šalies būtų kilę, Mozambiko, Afganistano, stovyklose, apginkluotus šautuvais, juos galėtum palaikyti būriu geltonsnapių moksleivių, pagrobti, pavogti iš motinų, jie žūva tūkstančiais fronte, miršta iš bado, jie išmano, kaip elgtis su AK-47, jie moka pulti priešą, o kas bus su jais vėliau, kai juos suras kokia nors savanoriška asociacija, po kelių mėnesių Vensanas žengs pirmuosius žingsnius paplūdimiu, savo paskaitoje Melani kalbės apie AK-47, Mozambiką, Kambodžą, gal šįvakar ar rytoj, mąstė Melani, įsisuks vėjai į kambarį, tie vėjai, draskantys langines, štoras, šėlstantys vėjai, gūdžiai ir pratisai kaukiantys po juodais debesimis, jie siaus miegamajame, ir netikėtai, netgi saulėtą dieną, iš bet kurios pusės stogą ims čaižyti lietūs ir žliaugs vandens srautai, tačiau Vensanas gulės šalia jos plačioje lovoje, štai ten, deguonies palapinėje, ji budės prie jo kartu su Danieliu, slaugėmis, budės dieną naktį, nemiegos, nebevalgys, sekdami Vensano kvėpavimą, išgelbės jo gyvybę tame ūžiančiame nuo visų audrų kambaryje, kai tuo tarpu Dženi ir Silvija bus toli, kai Melani liks viena, bet iš kur tas staigus liūdesys, mąstė Renata, imdama Melani už rankos, ir Melani pasiguodė, kad jai neramu dėl Žano Matjė, vyras siūlęsis parlydėti jį namo, bet šis atsisakęs, šiuo metu gatvėse tamsu ir tuščia, betgi dabar šventės naktys, tarė Siuzana Adrienui, dar atsisėdėsim kiek gana savo kalėjime, drauguži, betgi mudu kas vakarą einame pasižmonėti, atsiliepė Adrienas, ir netgi naktimis, popiet stačiai užmingu prie savo žodynų, dūsavo Adrienas, rytoj parvažiuos sūnus, tas užkietėjęs aplinkosaugininkas, mudviem nevalia bus rūkyti, o juo labiau išgerti, net martinio penktą valandą popiet, betgi ne mes patys jį to išmokėme, man labiau patiktų, jei sūnus būtų plevėsa, tarė Siuzana, gana jau, gana, atsiliepė Adrienas, tramdydamas Siuzanos jausmų protrūkį, dažnai ji atrodydavo egzaltuota, pernelyg jausminga, gana jau, gana, aš žinau, kad tau labiau patinka dukrelių draugija, mat

jos kur kas įdomesnės, tvirtu balsu tarė Siuzana, jaunos žurnalistės ir jau šiek tiek pagarsėjusios Niujorke, prieš išeinant, man reikia persitarti vienu kitu žodžiu su Danieliu, tarė Adrienas, įdomu, kaip tas vaikinas mus aprašys savo knygose, gal ketina mus nukelti kur nors tarp šešėlių, traukiančių Amžinybės upės link, mūsų luotas dar neparuoštas šitai kelionei, juokdamasi atsiliepė Siuzana, reikia pasakyti tam vaikinui, kad mums prieš akis ilgas gyvenimas, begalė pobūvių ir malonių vakarų, jis tikras vaikas, mielai jam papasakosiu vieną kitą jaunystės kvailystę. Juo labiau nieko nereikia pasakoti, atrėmė Adrienas, jis ir šiaip jau per daug visko prisimena, betgi ar tavęs nejaudina tai, kad tokie jauni žmonės ima rašyti knygas, ar mudu ne vėliau pradėjome? Anaiptol, atsakė Siuzana, tuo metu mums irgi buvo apie trisdešimt, aš pakviesiu jį pietų, tarė Siuzana, ir mano smagūs pasakojimai truputį atvėsins jo pragaro krantų liepsnas; Melani išgirdo, kaip nakties ramybėje nuskardėjo Siuzanos juokas, diena dar neišaušo, mąstė Žanas Matjė, tai metas, kai ligoniai grumiasi su savo negaliomis, ko gera, galėčiau aplankyti Frederiką, juk jis gyvena čia pat prie uosto, ar ne? Tas prislopintas ūžesys toks nemalonus, sakytum šurmuliuotų minia, ir Žanas Matjė nužingsniavo alėjų pusėn, kur dūlavo nebent milžinės, audrų pusiau išvartytos palmės, lyg vandenų plukdomos, dingtelėjo Žanui Matjė, Frederiko namas glūdojo pasislėpęs po palmėmis, Eduardai, aš sugrįžau, tarė Žanas Matjė, bilstelėdamas į geltonai dažyto namo duris, užsukau aplankyti Frederiko, Žanas Matjė nusekė įkandin Eduardo į Frederiko miegamąjį, mielas Fredai, žinojau, kad tu nemiegi, vakar buvome susitikę su Adrienu ir Siuzana ant kavinės stogo, man regis, tu tiesiog pamiršai ateiti, ar ne prieš mėnesį buvome susitarę susitikti, atsiliepė Frederikas, na, eikš, sėsk ant lovos, Žanai Matjė, Eduardas nupirko televizorių ir naują nešiojamą magnetofonėlį su ausinėmis, gal nori paklausyti Grygo koncerto, Eduardas užmetė savo darbą, apleido sodą, daugiau laiko skirdamas man, kuriam galui reikia šitaip manimi rūpintis? Matai, tu pažadi

ateiti ir pamiršti, tarė Žanas Matjė, be abejo, Eduardas tau primena, bet užtat tu niekados nepamiršti paklausyti Grygo koncerto nei pažiūrėti televizoriaus, Eduardas išsivedė Žaną Matjė į koridorių, ką daryti, tarė jis, Frederikas nenori deramai maitintis, dar labiau sulyso, Fredas džiūte džiūva, pagalvojo Žanas Matjė, žengdamas prie bičiulio, tysančio lovoje priešais televizorių, tu vis labiau primeni Džiakometi skulptūrą, Fredai, tarė jis, matau, kad esi apsirengęs, lyg būtum ketinęs su mumis praleisti naktį, ir Šarlis buvo atėjęs, o jis taip retai iškiša nosį iš namų, o Danielis su Melani stačiai žavūs. Pamiršau pas juos nueiti, atsakė Frederikas, nenuleisdamas akių nuo televizoriaus ekrano, Eduardas paliko man raštelį, bet aš viską pamiršau, ar praeitą savaitę, pirmadienį, buvome susitarę susitikti ant kavinės stogo? staiga sunerimęs paklausė Frederikas, jau ketvirtą kartą per tris dienas pamirštu ateiti į pasimatymą. Visi žmonės persirengę šventei, ir jau girdėti, kaip gatvėje dunda būgnai, taip, aš girdžiu, tarė Frederikas, ir Žanas Matjė pridūrė, kad tie švenčių atidarymai stačiai išsekina, gali pasitaikyti vandalizmo atvejų, ir koks triukšmas, koks triukšmas, pakartojo jis, o tu visai perkaręs, tarė Žanas Matjė Frederikui, diržas jau nebenulaiko kelnių, ir man svaigsta galva, tarė Frederikas, ak, jei neturėčiau Eduardo, ką aš daryčiau? Klausimas pakibo kvapniame ore, Frederikas alsavo vakaro, nakties gaiva, dvelkiančia nuo apelsinmedžių, citrinmedžių, man čia gera, tarė kimiu perrūkytu balsu, kokia kančia, tarė Frederikas, valandų valandas kartoti Grygo *Lyrines pjeses*, kurias skambinau būdamas dvylikos metų per koncertą, ir Mendelsono koncertą, užjaučiu vunderkindus, palinkusius prie fortepijonų, prie smuikų, o aš gerai padariau, kad viską mečiau, man taip pavydėjo ir jaunesnysis brolis, ir klasės draugai, visi be išimties, kokia kančia valandų valandas skambinti pratimus, Grygo *Lyrines pjeses*, Mendelsono koncertą, dabar tik žiūriu į nebylų ekraną, bičiuliai, kur ta gatvė, sakykit, kaip nueiti pas Danielį ir Melani? Ar Šarlis jau vienuolyne, gal pamiršo, kad kone šimtą metų mudu buvome drau-

gai, gal pamiršo, kad Graikijoje, Vokietijoje aš tapiau jo portretus, tiesa, pritarė Žanas Matjė, beveik prieš pusšimtį metų, tiesa, kuris veteranas pamiršta savo žaizdas, tarė Frederikas, Šarlis – mano karo žaizda, mano pralaimėjimas mūšyje, Šarlis – genijus, o aš buvau jaunas virtuozas, įkniubęs į savo fortepijono klaviatūrą, užjaučiu tuos berniukus ir mergaites, nuovargio pakirstus prie muzikos instrumentų, kodėl Šarlis nebegyvena su manimi? Tai mano muzika, galbūt jam nebepatinka mano muzika, o gal pernakt įjungto televizoriaus garsas. Jis užkietėjęs viengungis ir asketas, jis negali su niekuo gyventi, tarė Žanas Matjė, betgi Dievo meilė – taip pat kova, tarė Frederikas, linkčiodamas galvą, lyg paukštis baltomis plunksnomis pasipuošęs, Dievas – tai kova su abejingumu, aš tai visados kartojau Šarliui, Dievas man perdaug abejingas, o aš maniau, kad tu ateistas, Fredai, kuo čia dėtas Dievas, juk mes kalbėjome apie Šarlį, Dievas su Šarliu labai panašūs, tarė Frederikas, ar Eduardas tau rodė mano knygą, stačiai stebuklas, ir dabar Šarliui šovė mintis surinkti į krūvą visus mano rašinius, tai Šarlio dovana, stebuklas, ir tiek, ta mintis man atrodė menkai įtikima, daili knyga tamsiai mėlynu aplanku, ar iš tikrųjų visi tie piešiniai ir portretai mano, svarbiausia gyventi ir kurti, net jeigu staiga būsi pamirštas kaip aš, net jeigu aš viską pamirštu, žinai, Žanai Matjė, ar tikrai aš esu tų portretų ir piešinių autorius, dažnai viską pamirštu, Dievas, kad ir koks Jis abejingas, tarė Žanas Matjė, nors verčiau nenorėčiau minėti Jo vardo, kuo Jis čia dėtas, kad vėl apie Jį prašnekome, Dievas neatėmė iš tavęs nė vienos Savo dovanos, tau duota muzika, tapyba, kaip Šarliui, ak, jeigu būtum norėjęs, būtum tapęs savo kartos poetu, taip, bet kūryba, valandų valandos pratybų, net per Grygo *Lyrinių pjesių* rečitalį jau nebegalėjau tverti, ką darė mano brolis, spardė sviedinį, ėjo šokti su panomis, kai man suėjo šešiolika, galutinai įsitikinau, kad Dievas man abejingas, Jis leido kitam pianistui mane pranokti, pianistui, kuris susilaukdavo pašėlusių žiūrovų ovacijų, kuris neliedavo prakaito, nors ir kokių atlikimo sunkumų pasitaikydavo, jis skambindavo

velniškai sklandžiai, tai buvo Paganinis pianistas, taip pat vardu Frederikas, dar barzda jam nežėlė, aš stebėdavausi, kad savo vaikiškais pirštais jis išgali užgriebti visą oktavą, aš studijavau iš esmės, jis slydo paviršiumi, jam pakakdavo tik pasirodyti scenoje, ir sugriaudėdavo plojimai, taip, buvo toks Šarlio portretas, pieštas raudonojo aksomo muzikos kambaryje, kažkur Naujojoje Anglijoje, viename name, kur mudu gyvenome drauge, dar prisimenu *Gėles ant Kristinos stalo*, tapytas Sicilijoje, ir *Šarlio biustą*, mes lošdavome bridžą, kaip šiandien ilgiuosi tų žiemos vakarų Graikijoje, nors tuomet mudu ir labai kivirčydavomės, kokie jauni buvome, gal trisdešimties, trisdešimt dvejų, šešiašakės žvakidės, kabineto lubos, tos lubos, kurias nupiešiau vienoje akvarelėje, atrodo, jos irgi buvo raudonos? Tas Paganinis pianistas buvo vunderkindas, tikras stebuklas, ir kai nesmagiai pasijutau įsitikinęs, kad Dievas man abejingas, atsisakiau visko, nors ligi šiol atmintinai moku Grygo *Lyrines pjeses*, Mendelsono koncertą, tačiau kaip sekasi Šarliui, ar jis tikrai ketina pasiduoti į vienuolius? Ar tebėra amžinai sugižęs, ar dar prisimena mane truputį, nors aš pirmas praradau atmintį, ar dar mane prisimena? *Tutti son pien di spirti*, mąstė Žanas Matjė, lyg staiga pamiršęs, ko klausė Frederiką, Šarlio veidas skydo Frederiko atmintyje tarp ūkų, kur skleidėsi Dievo abejingumas žmonėms, jo dėmesį vėl prikaustė televizoriaus ekranas, Frederikas pasakojo, kaip lakūnai skraidė po Miuncheno tiltais, aš buvau tarp jų, sakė jis, tuose lėktuvuose, kokį siaubą patyrė visi tie žmonės, mirštantys rūkstančiuose griuvėsiuose, bėgantys, paprasti žmonės, niekuo nesiskiriantys nuo kitų, kokį siaubą patyrė, o ir visi mes, skrisdami po tiltais, niekada daugiau nebeskraidysiu tais lėktuvais, niekada, atėjau tau priminti, kad sekmadienį vakare pietaujame pas Siuzaną ir Adrieną, tarė Žanas Matjė, aš ateisiu tavęs septintą, reikia užrašyti, Eduardai, kitaip neprisiminsiu, tarė Frederikas, sekmadienį vakare pietūs pas Siuzaną ir Adrieną, Graikijoje mums buvo trisdešimt ar trisdešimt dveji, du tokie jauni vyrai susitinka bare, abu laukia

kažko ateinant, ir štai po dviejų savaičių jiedu gyvena drauge, pasiryžę amžinai būti kartu, o juk vos vos pažįsta vienas kitą, tai beprotybė ar taurus jaunystės polėkis? *Tutti son pien di spirti*, mąstė Žanas Matjė, koks triukšmas, koks triukšmas, lėktuvai skraidė po geležiniais tiltais, vargšai žmonės bėgo be mantos, Vensanas augs rojuje, mąstė Melani, bet visada šmėkšos grobuonies šešėlis, gobtuvu užsidengęs raudonveidis Šešėlis, apie kurį kalbėjo Chulijas, tačiau gal Chulijas klejojo iš sielvarto paplūdimyje tą naktį? Vensanas žengs pirmuosius žingsnius vėjo perpučiamu paplūdimiu, raudonveidė moteris su vaikais, tokiais pat storais kaip ir ji, visi vilkintys vienodais drabužiais, daugiau panašiais į maišus, jų kūnai nežinojo, ką reiškia sveikatinga mankšta, pilni pavydo Samiueliui, Augustinui, Vensanui, žaidžiantiems paplūdimyje, jūros bangose, žiaurūs, pilni pavydo Šešėlio sūnūs, sočiai maitinami mėsa, tie sūnūs liulančiais lyg tenėsiai kūnais, tie drambloti Šešėlio vaikai, neišsivystę, neturintys nieko žmogiška, jie niekino Samiuelio, Augustino, Vensano grožį ir grakštumą, žvėriškai geidė jiems pikta, nužudydami Melani vaikus, jie atsikeršytų šiam svetimam pasauliui, kuriame gimė, jie, niekada nepatyrę meilės nei geismo, tokie bjaurūs ir stori, tokie nutukę, kad patys bjaurėjosi savimi, vis labiau apaugdami lašiniais, jie, gobtuvu užsidengusio raudonveidžio Šešėlio sūnūs, neapykantos, rasizmo naujakrikščiai, kaip jiems magėjo akmenimis padaužti miklias Samiuelio kojas, jo riedučius ir nutverti Augustiną, tą cherubiną, prie smurto įpratusiomis rankomis, jie geidė kulti vėzdais, apmėtyti akmenimis, nukankinti, nužudyti Melani vaikus, kerštingai nuplėšti nuo jų šventinius drabužius, jiems niežėjo nagus smaugti tuos kito luomo, kito tikėjimo vaikus, jie bus tokie pat buki ir žiaurūs, atsidūrę teisme, jie niekino Samiuelio, Augustino, Vensano grožį ir grakštumą, geidė jiems pikta, jie buvo apsigimę žvėrys, jų Šešėliai slankiojo aplink Samiuelio laivą jūroje, pavartėje, visur jie jautėsi kaip namie, suaugę užsimovė gobtuvus, kad niekas nepažintų, kraujo spalva ant sienų tepliojo savo ženklus, ar tiesą

sakė Chulijas, ar tiesą sakė Dženi su Silvija, bet vaikams to nevalia žinoti, tegu sau žaidžia, tegu dainuoja estradoje šalia Veneros, ak, ar tiesa tai, ką kuždėjo Chulijas į ausį Melani, kai jiedu buvo vieni, ar iš tikrųjų pasirodė Baltieji Raiteliai? Siuzana – romi moteris, mąstė Melani, aš irgi buvau romi moteris, tačiau, regis, prieš gimstant Vensanui, tas romumas išnyko, kaip vandenyno regimojo ploto krašte išnyksta keleiviniai laivai, kurių deniai nakčia šviečia įvairiaspalvėmis šviesomis, staiga jų nebematai, bet Renata vis dar negalėjo pamiršti troškulio, tuštumos, atsivėrusios paširdžiuos, kai, šmėkštelėjus kregždžių pulkui, atplaukė kvatojantys gondolininkai, ir, pajutus tą troškulį, jau sykį patirtą gyvenime, kiekvieną gyvą padarą nukrečia šiurpas, jis suvokia, koks yra mirtingas, visus be išimties apima siaubas, gyvuliai, dar menkiau už mus sugebėdami nugalėti baimę, miršta, mąstė Renata, argi tarp tų garsingų Venecijos rūmų, jų marmurinių fasadų, bazilikų papėdėje, Didžiajame Kanale atsispindinčių namų margumyne, viena vienintelė žeminanti smulkmena nepriminė Renatai to apgailėtino geismo, to troškulio, nuo kurio galėtum numirti už geležinių vartų, kur šlapinasi vyrai, tarp tų neįkainojamos gotiškos architektūros paminklų bastėsi perkarusi, troškulio kamuojama katė, sėlino už geležinių vartų, ropojo prie šlapimu trenkiančio gyvybės vandens, tokia vieniša toje Venecijos popiečio platybėje, nes varpai nebeskelbė atvykstant turtingų keliauninkų, kadaise galbūt ją girdžiusių ir maitinusių, vieniša tame didingame kraštovaizdyje, ji greičiausiai mirs nuo troškulio, smelkiančio taip skaudžiai, kad paširdžiuos veriasi tuštuma ir gęsta visi jutimai, o tai ženklas, kad iš lėto senka gyvybinės jėgos, klastingai atsėlina mirtis, ir, laikydama delne mažytę iguaną, dovaną Samiueliui, jusliais pirštais kasydama dygią iguanos keterą, Venera dainavo, šoko estradoje tarp muzikantų, perrėkdama trimitų garsus, saksofonų altus, mąstė Melani, Veneros balsas teikia džiaugsmo, koks aukštas, kokio plataus diapazono balsas, ar tik ji nepamiršo, pagalvojo Melani, kad namuose

Deandra ir Tifani dar nepaskiepytos, kad Mama vos moka skaityti ir rašyti, dėdė Kornelijus geste gęsta naktimis mišriame klube prie pianino, juk jis džiovininkas ir niekad nepailsi kaip reikiant, ak, bet čia kaltos visos tos moterys, kurias turėjo per savo gyvenimą, kalbėjo Mama, jos iščiulpė iš jo visus pinigus, nualino sveikatą, o juk dėdė Kornelijus turėjo krūvą vaikų, kurgi visi tie vaikai, Bahamos gatvėje, Esmeraldos gatvėje, Venera buvo dailiojo čiuožimo čempionė, už puikią techniką apdovanota bronzos medaliu, dabar jai buvo nusišvilpt į baltuosius, ji – Meri Makleod Betun, gimusi panaikinus vergiją, ji įsteigė Floridoje pirmąją juodaodžių mergaičių mokyklą, būdama Eleonoros Ruzvelt draugė, ji atliko svarbų vaidmenį savo šalies vyriausybėje grumdamasi prieš rasinę diskriminaciją, nes Veneros balsas toks aukštas, tokio plataus diapazono, kad širdis prisipildo džiaugsmo, ir toks stiprus, kad, atsimušęs į jį, sudūžta senasis pasaulis ir praėjusių metų šešėliai, mąstė Melani, panaikinus vergiją, nusidriekė ištisas šimtmetis baltutėlio paplūdimio, kur, išskyrus Veneros balsą, nepaliko pėdsako jokio kito žmogaus balsas, aidas, o Tanžū kiaurą naktį klaidžiojo paplūdimiu, krantinėmis, pro medinius paviljonus ėjo į teniso aikštę, rankoje nešdamasis drobinius batelius, ėjo link *Grand Hotelio* sodų, jų žalumos, mirgančios rausvoje rytmečio žaroje, kur link jis traukia kas rytą, vilkėdamas šortais, šviesių atspalvių marškiniais, šiandien žais lengvai, pasišokėdamas, mąstė jis, ryžtingai ir tiksliai atmuš kitapus tinklo kamuoliuką, ar skaisčiai rausvame danguje staiga nepasirodys Žako siluetas, kada tas žaidėjas pagaliau liausis skrajojęs, pagalvos apie jį partneris, jis šokteléja į viršų sulig kiekvienu raketės mostu, gudri sparnuota figūra, kada tie rytiečiai nustos mus lenkti, ar jie ne per vikrūs, kaip tiksliai Tanžū atmuša kamuoliuką, avėdamas lengvais teniso bateliais, iš miesto šuorais sklido šauksmai, goždami bangų mūšą, balsų klegesys, netrukus pasirodys ir kitas žaidėjas, ar Tanžū neturėjo pripažinti, kad ir jis gali pralaimėti, šypsančiam pro ašaras jam kaip Martinai Navratilovai per iškilmingą ceremoniją

įteikiamos gėlės, galima pralaimėti šypsant, artėjant prie teniso aikštės, jį ėmė vis didesnis noras laimėti, kaip mikliai, kaip tiksliai jis pasiųs kamuoliuką kitapus tinklo, mąstė Tanžū, bet kurgi kitas žaidėjas, ar jisai vis dar slampinėja gatvėmis žiopsodamas į šventinių naktų karnavalą, ir Renata tarė Melani, netrukus ims aušti, ar negalėtume dabar visi pasiūlyti tosto į Vensano sveikatą, palinkėti jam laimės, nes neįmanoma gyventi be širdies ramybės, mąstė Melani, taip, auštant jie visi pakels taures į Vensano sveikatą rožėmis apaugusiame antrojo aukšto balkone, greta stovės Danielis, iš šalių juos budriai saugos Dženi su Silvija, ar ne per drėgna, ar ne per tvanku, paryčiais klausinės jos, alsuodamos žiedų aromatų pritvinkusiu oru, Melani paims vaiką ant rankų, tokia laiminga, triumfuojanti, nes Vensanas gimė šio naujojo šimtmečio apyaušryje, ir tars susirinkusiems, štai mano vaikas, mano sūnus, bet ką gi ji mato, keleivinis laivas *Amerika* šviesų užlietais deniais jau nebeišplaukia ir nedingsta ilgos nakties gūdumoje, vandenyno regimojo ploto krašte, tas žėrintis laivas stovi spindulių pluoštais it mėnesiena nušviesdamas vandens paviršių, Vensano gyvenimas – tai tas paplūdimys, kur joks žmogus dar nekėlė kojos, ne, neįmanoma gyventi be dvasios ramybės, be laimės, be vilties, mąstė Melani, toks aukštas, tokio plataus diapazono ir toks džiaugsmingas buvo Veneros balsas, kad atsimušęs į jo skambesį dužo senasis pasaulis. Jau kuris laikas Šarlio nervai buvo įtempti, gal kalta drėgmė kambariuose, kur kiekvienas užsidaręs rašo kiaurą dieną, o gal troški kaitra už užuolaidų, reikia grįžti namo, mąstė Šarlis, gana to paradinio bendravimo, tarė stodamasis, Adrienas ir Siuzana plepėjo su Danieliu apie literatūrą, kada jie išsiskirstys, kaip įsipyko visi tie pasižmonėjimai, visos tos kelionės, Šarlis kviečiamas į vieną tų tolimų universitetų, kur jam bus įteikta premija, suteiktas garbės daktaro vardas, argi nebūtų metas pamedituoti, patylėti, mąstė jis, mūsų gyvenimas senų seniausiai nuaustas iš tiekos banalybių, netikėtai užklumpa mirtis, o mes neturime jai sutaupę nė valandėlės laiko, šitiek banalybių, mąstė

Šarlis, žiūrėdamas į šiaudines kėdes, kuriose jie išsėdėjo keturiese kiaurą naktį, į aušros ryškiai nušviestas tų dabar tuščių kėdžių atkaltes, sėdynes, baltą tuštumą, praeis keleri metai, ir nieko nebeliks, tik balta tuštuma mūsų kėdžių aplink stalą, balta kaip mūsų visuotinės kapituliacijos vėliava, nes šiame sode, skambančiame nuo vaikų ir jaunuolių balsų, mes, Žanas Matjė, Adrienas ir aš, nieko kita nepalikome, tik baltą kėdžių tuštumą, kreidos baltumo tuštumą, nedrąsiai praspįstant pirmiesiems aušros spinduliams, ar nebūtų metas aklinai užsidaryti, mąstė Šarlis, duoti tylėjimo įžadą, atsitverti nuo pasaulio paikysčių, nuo amžino plepėjimo, nuo nesibaigiančių ginčų, nes kas vakarą jie eina į svečius, o juk netrukus viskas bus balta ir tuščia kaip tos keturios kėdės, ryškiai nušviestos pirmųjų rytmečio saulės spindulių, nors Šarliui atrodė, kad vis dar naktis ir kad žvaigždėtas dangus vis dar teikia šiokią tokią paguodą, gerovės iliuziją, balta tuštuma, tik balta tuštuma dvelkia vienuolyno sienos, ir abatijos, pasimetusios Airijos užkampyje, ir budistų prieglaudos sienos Mičigane, ką jam, Šarliui, veikti Čikagoje, išdrožti pompastišką prakalbą studentams, ir Adrienas kalbėjo Danieliui, patikėkite, mielas bičiuli, į jus kreipiasi manyje glūdintis kritikas, aprašydamas chaosą, jūs nežiūrite saiko, mielas bičiuli, svarbiausia – minties glaustumas, daugiau glaustumo ir santūrumo, mielas bičiuli, jūsų rankraštis *Keistieji metai* – mūsų nervingo laikmečio produktas, gana, mąstė Šarlis, man rodos, klausydamasis Adrieno, girdžiu savo paties balsą, tą dėstytojų murkimą studentams, juk mes tariamės esą visažiniai, betgi, mirties valandai artėjant, susivokiame, kad lygiai taip pat nieko neišmanome kaip ir gimdami, jau kuris laikas Šarlio nervai įtempti, jis nebegali pakęsti jūros, reikėjo atsitverti, užsidaryti tarp keturių sienų, kad tik nebematytų vandenyno rašydamas, nebegirdėtų to nykaus bangų teliūskavimo palangėje nei plunksnos skrebėjimo popieriuje, nes kol gyvas niekada neįsigys nei rašomosios mašinėlės, nei kompiuterio, o juk žilė galvoj – tai senatvė, sako žmonės, niekai, senatvė – tai balti kaip kreida smilkiniai, keturių

tuščių kėdžių baltuma aplink stalą, kai sode džiugiai krykštauja vaikai, linksminasi jaunimas, netgi užsidaręs tame vienuolyne Airijoje, Šarlis girdės viską, kaip girdėjęs, plunksnai skrebant popieriaus lakšte, Grygo *Lyrines pjeses*, kurių klausėsi Fredas, tysodamas lovoje prieš televizorių, seni žmonės sugeba išgirsti menkiausią nakties dvelktelėjimą, įsiklausydami į visus tuos garsus, jie blaškosi per miegus, jis girdės skambant Bethoveno oratoriją, kurios klausėsi Žakas, užsidėjęs ausines ant sumenkusios galvos, užsidaręs vienuolyne, abatijoje, budistų prieglaudoje tarp keturių sienų, jis girdės maldininkų šurmulį mečetėje, Dievą meldžiančių balsų gaudesį, kurį netikėtai nutraukia automatinių ginklų papliūpos, malda, *Intifada*, švelniai tvinusi iš širdžių, iš krūtinių, ūmai virsta graudžia gedulinga karo giesme, tiek daug kūnų, suvirtusių, kniūbsančių toje sumaištyje prie netikėtai apkurtintos dievybės kojų, tiek daug krūtinių, širdžių, susikaupusių maldoje, tiek daug kraujo tvinstant švelniai *Intifados* aimanai, ir Žanas Matjė atsisveikindamas tarė Eduardui ir Frederikui, kad dar užsuks sekmadienį, netrukus eisime pasižiūrėti į balandžius ir purplelius, pridūrė, pasivaikščiodamas paplūdimiu trauksiu namo, bet tegu Fredas nepamiršta, kad sekmadienį jie visi eina pietų pas Adrieną ir Siuzaną, Eduardo plaukai visados labai dailiai sušukuoti, supinti į storą kasą, dryksančią ant pečių, mąstė Frederikas, argi Eduardas nepasakojo neatidžiai klausančiam Frederikui, šiuo metų laiku paprastai prisimenu, kaip gardžiai kvepia paskrudę kukurūzų paplotėliai, kuriuos valgydavau pas mamą, ir Oaksakos, Pueblos, Siera Madrės sodus, bet mano vieta čia, šalia Frederiko, kalbėjo Eduardas, kai rašau terasoje, atskrenda juodakakliai purpleliai skvarbiomis akutėmis, pasakojo Žanas Matjė, kaip gera atsigaivinti po šaltu dušu, tiek daug gražaus laiko iki pasimatymo vidurdienį su Karolina, mąstė Žanas Matjė, leisdamasis prie ramaus pajūrio, didžiuodamasis, kad gerai padarė aplankęs Frederiką, kitados būdavome nepatenkinti, kad mūsų šiukšlių dėžės stovi greta ant šaligatvio, kad mūsų medžių šakos pinasi su kaimynų šako-

mis, ir staiga vieną gražią dieną mes imame karčiai gailestauti, kad to nebėra, kad niekas nebesikėsina į tuos sueižėjusius šaligatvius, kad niekas nebetrukdo vešėti figmedžių šakoms, kad nebėra kam guostis, nei Šarliui, nei Fredui, nei Johanui, ak, vieną dieną mes labai graušimės, mąstė Žanas Matjė, sulig kiekvienu žingsniu priekin atkišdamas lazdelę, jam atrodė, kad eisena tebėra tvirta ir ori, ką jis darytų, jeigu ir jam svaigtų galva kaip Fredui, kuris kartais atsipeikėja ant grindų, išgriuvęs iš lovos, jis anaiptol ne toks irzlus kaip Šarlis, jis ramus, pakenčiamos sveikatos, ak, kas per mėgėjas maudytis taip anksti drumsčia rytmečio ramybę, Žanas Matjė priėjo arčiau prie plaukiko, tai buvo šviesiaplaukis jaunuolis su naro kauke, kurią laikė prispaudęs dešine ranka, jis nardė beveik be menkiausio garso, lyg būtų plūduriavęs pilkšvai melsvoje jūroje, paskiau atsistojo, buvo matyti tik tiesus kūno profilis tuo metu, kai jis tarytum purtėsi vandenį nuo pečių, vienas tų šviesiaplaukių dievaičių, aistringų lengvosios atletikos, plaukymo, povandeninės žūklės mėgėjų, bet jaunuolis lyg sunerimo, pasijutęs užkluptas iš netyčių, mąstė Žanas Matjė, kas jis toks, jis atrodo toks vienišas ir sykiu tokios nepalaužiamos tvirtybės, ir staiga Žanas Matjė pamatė jaunuolio kairįjį šoną, be rankos, tiesą pasakius, tarp ištisinių randų petyje dar styrojo bigė, sakytum nutrauktas paukščio sparnas, tas kūnas su amputuota kaire ranka dvelkė savotiška didybe, ir tokie grakštūs buvo jo judesiai, kai plaukikas, jausdamasis visiškai laisvas ir nepriklausomas, dešine ranka movėsi naro kaukę, ne, tam sužalotam dievaičiui nederėjo pastebėti paplūdimiu tipenančio senio su lazdele, nes, kad ir luošas, jisai vis dėlto buvo įsikūnijusi tobulybė, prie kurios Žanas Matjė dėl savo amžiaus trūkumų nė iš tolo nebegalėjo gretintis, o gaila, baisiai gaila, mąstė Žanas Matjė, tasai šviesiaplaukis dievaitis, nutrenktas į rojaus pakrantes, vienui vienas plaukiojantis tarp gyvūnų, kurių rūšiai iš pirmo žvilgsnio priklausė, – tarp maisto ieškančių pelikanų, juodakaklių purplelių skvarbiomis akutėmis, baltaplunksnių balandžių, – tame pilkšvai

melsvame vandenyje gal jis kaip tie paukščiai bandė pakilti į padangę, ir šitaip gimsta eilėraštis, mąstė Žanas Matjė, gal tai būtų eilėraštis proza apie Fredo žuvusį dievaitį, besiklausantį Mendelsono koncerto, kurį jis skambino būdamas dvylikos metų? Tas vaikinas, stovintis vandenyje, atrodė toks vienišas ir sykiu tokios nepalaužiamos tvirtybės, bet staiga regėjimas dingo, tik smarkiai suraibuliavo vandens paviršius, sakytum paukštis po vandeniu būtų stipriai suplakęs sparnais. Ir nieko čia nepadarysi, mąstė Motina, stebėdama virš aukšto pylimo tekant saulę, ji stovėjo šalia Augustino, laikydama jį už apsiausto skverno, tas vaikas toks vijurkas, toks nepasėda, be abejo, šiąnakt jis mažai miegojo, laukė tos akimirkos, kol paryčiais svečiai pakels taurę į Vensano sveikatą, kaip Motina didžiavosi dukterimi, kai ši pasirodė verandoje po rožių skliautu, nieko čia nepadarysi, mąstė Motina, palinkusi prie atsiritančių bangų, štai čia, prie molo, šįryt matė moterį, nusikračiusią visų Motinos skrupulų, gal ji išties per daug ima viską į širdį, moteris, vyresnė už Motiną, su juokinga skrybėlaite ant galvos smagiai plaukė siausdama, nesitverdama džiaugsmu, kuriuo tarytum užsikrėtė ir Motina, Motinai pats metas nusikratyti skrupulų, Melani dar ne vėlu pasiūlyti savo kandidatūrą per vietinius rinkimus, mąstė Motina, staiga pajutusi nepaprastą gyvybinių jėgų antplūdį, o ką ten matai, paklausė Motina Augustiną, žvaigždžių nebematyti, visos užgeso, atsiliepė Augustinas, ne, jau nebematyti nei žvaigždžių, nei mėnulio, ar Augustinas mato laivus, netrukus priplauksiančius prie kranto, ir vienišą baltąjį garnį, stypsantį ant aukšto pylimo tarp tokio beribio dangaus ir vandenyno, jau nebematyti žvaigždžių, atsiliepė Augustinas, tas pats baltasis garnys iš lėto įkypai kilo virš audrojančios jūros, galbūt ir Motina šitaip paliks šį pasaulį – išeis tyliai, ramiai, pilna bežadžio orumo, mąstė ji, ir tegu sau mylisi Liukas su Marija, tegu sau plaukia tolyn tykiais vandenimis, tegu klausosi, kaip tolumoje dusliai dunda švenčių naktų būgnai, drauge su jais važiavo Polis, pajūrio gatvėmis traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių driekeną,

Poliui atsivėrė akys, kai, suteikdamas malonę, jam apreiškė tiesą Pedras Samora, aktyvistas, miręs dvidešimt dvejų metų, mąstė jis, Pedras, kurį per gedulingas apeigas apraudojo septyni broliai ir seserys ir šimtai demonstrantų paplūdimyje, kokia galybė žvakių buvo uždegta Pedrui, didvyriui romiu rudų akių žvilgsniu ir vešliais antakiais, kuriam lemta buvo gelbėti žmones nuo mirties, argi jis nekalbėdavo iki paskutinės dienos visur, mokyklose, universitetuose, kiekvieną syk, kai tik gaudavo žodį, ir jums, sakydavo, gali atsitikti ta pati nelaimė, ir jūs galite užsikrėsti virusu, Poliui vis dar skambėjo ausyse gerojo Pedro balsas, džiaukimės šia diena, nesikrimskime dėl rytojaus, Pedras buvo visų mylimas, šlovinamas, Dievas myli Pedrą, sakė draugai ir broliai, Dievas tave niekina, šaukė tulžingi priešininkai, kodėl tavęs nepasodino į kalėjimą Kuboje, kodėl neuždarė AIDS sergančiųjų stovykloje, iš kur niekas nebegrįžta, Pedras, Pedras Samora, kiek žvakių sudeginta, kiek giesmių sugiedota, kiek melstasi už Pedrą, staiga mirusį tais pačiais metais, kai tik baigė universitetą, masių auklėtojas, didvyris, pamišęs dėl meilės ir gimęs numirti kaip Polis, Liukas ir Marija, Dievas mylėjo Pedrą Samorą, ir paplūdimyje per gedulingas apeigas degė žvakės, kiek ašarų pralieta, kiek juoktasi minint gerąjį Pedrą, kurio be galo romios rudos akys iš po vešlių antakių žvelgia iš videojuostos, kiekvienam taip gali atsitikti, sakydavo jis, ir pastorius kalbėjo demonstrantams, tegu įkvepia mus jo dvasia, tegu įkvepia mus Pedro dvasia, pasitaiko, kai užkopę į viršukalnę nebegalime nulipti, taip atsitiko ir Pedrui, Pedrui Samorai, ir Augustinas pamatė Samiuelio Nojaus laivą, pririštas prie krantinės, laivas sūpavosi žalio vandens paviršiuje, jis pasakė Motinai, kad tame Samiuelio laive matęs visus tuos gyvūnėlius, raistų elnius ir netgi atogrąžų audros išbaidytus vėžlius, katę šalia anties, skaliką šalia vištos, jie buvo susiruošę išplaukti, tačiau buvo tamsu, nei mėnulio, nei žvaigždžių, dar labiau atvės, kalbėjo Augustinas, atrodo, lyg pro atvirą langą žiūrėtume į visokiausius stebuklus, tarė Motina, ir, vėl paregėjus baltąjį garnį, Motinai pasidingojo,

kad išsisklaidė širdies nerimas, kankinantis jausmas, kad ji bejėgė atsiginti gresiančių pavojų, tas jausmas, kuris buvo ją apėmęs tada, kai veidrodėlyje pamatė užgauliai šypsant limuzino gale sėdinčius sūnus arba kai sužinojo, kad atleista prancūzė guvernantė, džiaukimės šia diena, nesikrimskime dėl rytojaus, sakė Pedras Samora, ir jo dvasia apšvietė Polį, jis irgi važinės po mokyklas, universitetus, įkvėptas Pedro dvasios, malonės, gerumo, Polis važiavo, traukdamas iš paskos tamsoje žaliai švytinčių riedučių driekeną, o Liukas su Marija plaukė tolyn tykiais vandenimis. Ir Karlas bėgo, kiek nešė kojos, braudamasis per šventinę eiseną, tos šventės dar tęsis tris paras, ir tvankiame ore jam tarytum pasigirdo griausmingas pastoriaus Jeremijo balsas, kurį Karlas dažnai mėgdžiodavo, su Dvaku slampinėdamas Bahamos gatve, Esmeraldos gatve, šaukdamas visiems, tūnantiems savo prieangiuose, balkonuose, o, paklydėlės avelės, palikusios savo ganytoją, aš jums sakau, kad visi eisite į pragarą, nes, kai lempelėje išdega aliejus, nutrūksta ir žmogaus gyvenimas, ar tu, Karlai, griausmingu balsu klausė pastorius Jeremijas, nepamiršai sandėliuke savo kalytės, ar nemelavai motinai, pamirštantieji šunį sandėliuke eina į pragarą, nes nusidėjo tuo, kad buvo aplaidūs, kalytė Poli būtų uždususi, rausvas liežuvėlis jau kyšojo išsikoręs iš apžėlusio snukučio, jei Mama nebūtų laiku išleidusi jos iš sandėliuko ant pageltusios vejos tarp gaidžių ir vištų, o kurgi dabar Poli šiąnakt per šventę be antkaklio, išsigandusi, pasiklydusi minioje, Poli, kurios pavadėlio Karlas jau tris paras neturėjo rankose, Karlas pampė mėsą, keptą lauke ant grotelių Bahamos gatvėje, Esmeraldos gatvėje, šveitė prieskoniais pagardintus ryžius, buvo apsvaigęs nuo šokių, nuo alaus ir romo drauge su Nenaudomis negrais, po paskutinių muštynių kraujuojančia nosimi, ir vargas jam, sakė pastorius Jeremijas, nes jis pamiršo Poli sandėliuke, kalytę, vogtą šunį palikdamas dvėsti savo tėvo sandėliuke, tame krūmų prižėlusiame sode, tarp ledainės, domino staliuko, sudžiūvusių kalėdinių eglučių, dar apkabinėtų blizgučiais, seniai reikėjo išvalyti sodą, pakeisti

ledainę, betgi ko nepadarei šiandien, sakė Mama, padarysi rytoj, ir Karlas pamatė palei verandas šliaužiant milžiną sfinksą liūto galva su perlų karūna, gatvėmis slenkant faraonų traukiamų iškilmių vežimų vorai; kur pažvelgsi, visur žygiavo mišrūnai, padangėje iš lėto blėstant mėnuliui ir žvaigždėms, ir Karlas lakstė, lakstė šaukdamas Poli, ir kiti žmonės, svirduliuodami ir svaičiodami po palmėmis, išgirdę sakė, ir man, Karlai, pasimetė šuo, Žibuk, kur tu, šaukė jie, atsiliepk, o maniškis buvo dar visai mažytis su kalėdine kepuraite, Leksis, vardu Leksis, o aš savąjį buvau aptaisęs kaip karalių Artūrą, nešiojausi jį ant sprando, betgi kur Poli, kur dingo Poli, iškorusi rausvą liežuvėlį, baugščiai dilbčioja į šalis, dėdės Kornelijaus muzikantai visi kaip vienas sėdėjo ant siaurų kėdžių, pasidėję instrumentus ant kelių, atrodė gana pasigailėtinai toje eisenoje, kratomi sunkvežimyje, dardančiame per duobėtas Bahamos ir Esmeraldos gatves, ir Mama pasakė, ko nepadarei šiandien, padarysi rytoj, ko man tikėtis iš savo vaikų, jie tikri nenaudėliai, ir Dvakas, ir tas boksininkas Karlas, vagiantieji naujintelaičius dviračius ryškiai geltonais vairais eis į pragarą, griausmingu balsu skelbė pastorius Jeremijas, o, paklydėlės avelės, kodėl manęs neklausote, tai buvo faraonų traukiamais vežimais važiuojančių valdovų ir karalienių, nimfų ir koralų banginių naktis, nuostabių žuvų naktis, naktis, jūrų valdovė, o Karlas nebuvo persirengęs karnavalo drabužiais kaip kiti, jo geltoni marškinėliai buvo sukruvinti, nors dar vakar buvo ryškiai geltoni kaip vairas to dviračio, kurį nusivarė drauge su Poli, tupinčia pintinėje, o Poli tokia protinga, viską supranta, kai Karlas jai sako, tupėk, Poli, tupėk paplūdimyje ant smėlio, Poli, bėgam pašokinėti po bangas, o dabar Poli blaškėsi pasimetusi minioje, Karlas šaukė Poli, įsikarščiavusi, apdujusi nuo susijaudinimo, minia traukė alegorinius vežimus su sfinksais, avinais, vanagais, ant pečių nešdama jūrų pabaisas, išpjautas iš kartono, plastiko, nulietas iš gipso, tarp plunksnomis ir perlų karūnomis padabintų liūtų su moters galva plaukiojo najadės, iš vandenų atklydusios į gatves, žmonės

spoksojo nuo viešbučių terasų, iš erdvių balkonų, žavėdamiesi mitų, jūrų legendų vaizdeliais, stebuklingais girių ir žvėrių kinkiniais, slenkančiais Atlanto bulvaru, ir koks liūdnas atrodė dėdė Kornelijus, sėdintis tarp muzikantų sunkvežimyje, dardančiame duobėta Esmeraldos gatve palmių, Bahamų medžių paunksnėje, ar tik neserga, kalbėjo Mama, nuodėmingai nugyveno visą gyvenimą, bet užtat karo didvyris, didis žmogus, kuriam valstybė niekuo neatsilygino, sakė Mama, kadaise skambino pianinu, šoko Naujojo Orleano gatvėse, o štai dabar dėdė Kornelijus sukumpusiais pirštais, susimetęs į kuprą, pervargęs, kartu su kitais sėdėjo tame duobėta gatve dardančiame sunkvežimyje kaip ir kiti apsivilkęs juodais drabužiais, spoksojo tuščiomis akimis, lyg jų rankos ir kojos dar būtų surakintos grandinėmis, apie ką galvojo dėdė Kornelijus, *Christo Salvo*, skardėjo balsas, *Christo Salvo*, žemai pakibusiame danguje kaukdami sklandė raudoni lėktuvai, *Christo Salvo*, skardėjo balsas, kur Poli, išsigandusi, pasimetusi minioje, mąstė Karlas, o kur Žibukas, kur dingo Žibukas, anot švenčių nakties padavimo, visa sala su gyventojais išnyko nuo žemės paviršiaus, kiaurai prasmego, o štai dabar ta Atlantida, atsidūrusi vandenyno dugne, iškyla iš kataklizmo, iš negandos vandenų su savo akmeninėmis kolonomis, lobiais, atsiveriančiais visiems prieš akis, balkonais, verandomis, kur dingo Poli toje gatvėmis vingiuojančioje minioje, gal irgi prasmego sykiu su tūkstančiais pražuvusios Atlantidos gyventojų, o štai Atminimo takas, Prisiminimų takas, mąstė Šarlis, ramiai mindamas dviratį, kiek ten triukšmo, stačiai užtrenkia ausis, kai esi netoliese, bet užtat šičia, Atminimo, Prisiminimų take, šen bei ten girdėti gedulingas varpo gausmas, ataidintis iš šventyklų, bažnyčių, iš pastoriaus Jeremijo koplyčios, kažkam skambina varpai, skambesys plaukia nuo šventyklų, bažnyčių, per džiūgaujančius balsus, šventinį minios klegesį, plaukia skelbdamas mirus Žaką, Pedrą, tiek daug jaunimo, kalbėjo pastorius Jeremijas, kad jau nebetelpa Rožių kapinėse, tiek daug sielvartauja senelių, kuriems palikta rūpintis vaikai-

čiais, vaikų vaikais, netikėtai iškeliavus amžinatvėn dukterims ir sūnums, nes, Pedro, Žako gyvybinių galių traukiama, Atlantida prasmegs į Atlanto gelmes, ir skaisčiai rausvame danguje Tanžū nebeatpažino Žako silueto, pasirodė ir antrasis žaidėjas, partneris, su kuriuo drauge žais per teniso turnyrą, kodėl jis taip vėluoja, paklausė Tanžū, ar kartais nepakaušęs, jie ne tokie drausmingi kaip mes, mąstė Tanžū, Raulis tikriausiai dar pridurtų, kad rytiečiai pernelyg stiprūs, dvasingi sportininkai, pasakytų jis, Raulis avėjo teniso bateliais, bet dar nebuvo persirengęs po karnavalo, ką galėtų reikšti tas jo kostiumas, pagalvojo Tanžū, pamatęs skuodžiant per aikštelę Raulį griaučiais išpaišytu kūnu, panašiais į tuos, kokie buvo ant juodų marškinėlių, kuriuos Tanžū ilgokai dėvėjo slampinėdamas paplūdimiu, nespėjau persirengti, tarė Raulis, stačiai nutvėriau maršką ir nusipiešiau griaučius, tarė Raulis, daugeliui irgi dingtelėjo tokia mintis į galvą, ir auštant mieste staiga pasirodė minios tokių kaip aš, su žalsvai švytinčiais griaučiais, ir Tanžū nerimastingu žvilgsniu stengėsi įžiūrėti Žako siluetą skaisčiai rausvame danguje, tardamas sau, kad nelaimės šiame turnyre, jį trikdė trapūs judantys griaučiai ant Raulio liemens, iš apmaudo akys pritvino ašarų, nesitikiu laimėti, tarė jis, ir jam pasigirdo, kad Raulis nusijuokė anapus tinklo, lyg niekinamai kažką iškošęs pro dantis, perbalęs pakėlė nuo žemės raketę, viskas gerai, tarė jis, tik mane truputį pykina, ir tai ne paskutinė švenčių naktis, jų bus daugiau, dar dvi naktys ir dvi dienos, argi Tanžū negirdįs dundant būgnų ir skardint trimitų, o kur Poli, kur dingo Poli, mąstė Karlas, per kelias valandas pasimetė tiek daug šunyčių su kaspinėliais, pintais antkakliais, tiek papūgėlių purptelėjo nuo šeimininkų peties, tiek jų sutrypė minia, o kas šitie žmonės, sunkiais žingsniais einantys iš paskos, kas šitie žmonės baltais apsiautalais, pro gobtuvų plyšius žibančiomis akimis, jų rankose ugniniai kryžiai, liepsnojantys kryžiai, jie gali padegti mokyklą, o iš ten ugnis persimestų į Rožynų kaimą, o kur Poli, kur dingo Poli, vadinasi, ir Mama, ir pastorius Jeremijas sako tiesą, o gal

tie gobtuvai su plyšiais akims, tie balti apsiautalai – tai tik karnavalo nakties drabužiai, mąstė Karlas, bėgdamas, kiek neša kojos, uosdamas išilgai šaligatvių ant stalų išdėliotų valgių gardžius kvapus, muzikos griežė pilve, grobas lindo į grobą, bet jis dar spės prisišveisti per kitas dvi naktis, kitas dvi dienas – prieskoniais pagardintų ryžių, pupų su medumi, muzikos griežė pilve, bet jis dar spės prisišveisti, prisikimš pupų su medumi, saldžių bananų, *tutti son pien di spirti maladetti*, įtaigiu tragišku balsu kalbėjo Adrienas Siuzanai, pasak Danielio, tuose pražūtinguose pragaro ratuose kamuojasi prakeiktos vėlės, dievaži, tau iš galvos neina mūsų bičiulio Danielio rankraštis, tarė Siuzana, o mane žavi jo akys, tamsios, beveik juodos kaip anglis akys geltonais žiburiukais, šią savaitę pakviesiu jį sykiu papietauti; jie ilgais žingsniais matavo jūros pakrantę, staiga užsimanę kaip galima greičiau grįžti namo, į japoniško stiliaus paviljoną rudų malksnų stogu, ilgakojai, odiniais sandalais, susiėmę už rankų, troško kuo greičiau nusivilkti nuo karščio susiglamžiusius drabužius, atsigulti pokaičio vienas šalia kito, aštuntą valandą teniso aikštėje jų laukė draugai, po kojomis žėrėjo pirmųjų saulės spindulių užlieta jūra, ar aš ne tokia pat graži, juokdamasi paklausė Siuzana vyrą, ar nesu tokia pat išdidi ir valdinga kaip Renata, Melani teta, kurią matėme kiaurą naktį būry jaunimo? Tačiau stilius labai nenuoseklus, toliau kalbėjo Adrienas, stilius pašėlusiai vejasi mintį, neturinčią nė kruopelės racionalumo, pridūrė Adrienas, ir jam pasigirdo, kad Siuzana niūniuoja, paprastai ji taip daro, kai esti patenkinta, geros nuotaikos, mąstė Adrienas, galvodamas, kad atvažiavus sūnui, teks neišvengiamai keisti tingius įpročius – atsisakyti šampano, muzikos lovoje, Antuanui tikriausiai nepatiks, kad tėvai – neperskiriami suokalbininkai ir visada drauge mėgaujasi malonumais, o juk visai netoli Amžinybės upės prieigos, mąstė Adrienas, man regis, kaip kad aną vakarą siūlė Šarlis, reikėtų iš pagrindų pertvarkyti *Inferno* dalį, kalbėjo Adrienas, savaime suprantama, aš irgi mačiau ryškų šešėlį ant Džozefo rankos, bet aš suprantu, kodėl jis

niekad nieko nesakė vaikams, palikime praeities pragaro ratuose tai, kas priklauso praeičiai, *tutti son pien di spirti maladetti*, argi kitaip pasielgė Džozefas netgi tada, kai visai neseniai Hamburge vienas skustagalvis ėmė užgaulioti autobuse, nors ir buvo skaudu, kad niekas nepasikeitė, iš pradžių Džozefas pažiūrėjo į viską atlaidžiai, *tutti son pien di spirti maladetti*, kalbėjo Adrienas, gaila, kad Danielio kūrinys kartais man atrodo visiškai nesuprantamas, tačiau kodėl taip anksti išėjo Šarlis ir Žanas Matjė? Vidurdienis, staiga – tuščios kėdės, pogulis, niūniuojanti Siuzana, truputis šampano, muzikos, vienas kitas saulės spindulėlis pro nuleistas užuolaidas, rojus, tarė Siuzana, ir Adrienas ėmė baimintis, kad Siuzana gali ūmai nusirengti ir bėgti prie jūros maudytis, jis girdėjo ją niūniuojant, o tai reiškė, kad ji patenkinta gyvenimu, Siuzanos tiesa, gal jis iš tikrųjų per daug ima į galvą Danielio rankraštį? Prisiminimų takas, Atminimo takas, mąstė Šarlis, mindamas dviratį po palmėmis, čia buvo girdėti tik kažkur toli bažnyčioje, šventykloje gedulingai gaudžiant varpus, penkta šiaudinė kėdė buvo tuščia, Žiusteno kėdė, plaukianti pasroviui Šiaurės Kinijos upe, mąstė Šarlis, kas savo knygose yra geriau už Žiusteną aprašęs žmogaus dvasios taurumą, Žiustenas, čia dailininkas, čia kinų filosofas kaip Šiaurės Kinijoje prabėgusios vaikystės personažai, širdimi gyveno tarp aukštų kalnų glūdinčiame kaimelyje, kur jo tėvas kadaise buvo pastorius, liūdna, kai pagalvoji, kad šios žemės bruzdesy ir sumaišty beveik nebuvo girdėti jautrios Žiusteno širdies balso, kad jis pats buvo toks kuklus, kai tuo tarpu jo knygos kalba apie didžiausius pasaulio sukrėtimus, Hirosimos, Nagasakio bombardavimą, po tų miestų griuvėsiais jis matė sudegusių kūnų dulkes, skeveldromis užklotus vyrus, moteris, vaikus, prie Žiusteno kėdės, kuri dabar jau visada stovės tuščia, sode kasmet renkasi jo gausi šeimyna, ir štai jis grįžo atgal prie Šiaurės Kinijos upių, į kalnus, nuolankia širdimi, šaukiančia, kad ji nepakankamai ilgai plakusi, dar vienas dūžis – ir būtų baigtas romanas apie šių dienų Kiniją, tačiau jis tyliai užgeso su plunksna ran-

koje, mąstė Šarlis, kaip ir pridera kinų dailininkui, senam filosofui, tuščia kėdė plaukia pasroviui Kinijos upe, o tie orkestro muzikantai baltutėliais frakais, mąstė Renata, svaigina lyg vanduo ir tabako dūmai, masina lyg cigaretės žiburėlis lūpų kertelėje, traukte traukiantis žvilgsnį, dirginantis kiekvieną nervą, vikrūs ir greiti, jie dūmė gatvėmis, lydėdami Renatą namo, pritardami kiekvienam jos žingsniui gitaromis ir smuikais, ji niekada nepamirš, kaip, rytui auštant, skambėjo jų pašaipus juokas, dainos, jie nesiliovė jos kerėję, žadinę saldžią ekstazę, juo labiau tokiu šiltu, drėgnu oru, ji nešėsi dovaną – glėbį gėlių – mėlynų orchidėjų ir rojaus paukščių, palyginti su plyna jūra, jos begalybe ir rimtimi, mąstė ji, visi jie – tik šviesoje mirgantys šešėliai, bet ji daugiau su jais nebesusitiks – kaip ir su tais gondolininkais, kurie pasisveikino stovėdami gondolose, kai plaukė po akmeninio tilto skliautu, o, gondoloms tolstant tarp laukinėmis erškėtrožėmis apaugusių krantinių, linktelėjo jai galva, – išgirs nebent vieną kitą prislopintą garsą, kai jie užgaus instrumentų stygas, jų pašaipų juoką, ir palengvėle numalš slapčia kamuojantis troškulys, paširdžiuos užsivers tuštuma, ir, staiga iššokusi iš krūmų, tuo Prisiminimų, Atminimo taku, kuriuo vienišas riedėjo Šarlis, atbėgo moteris šaukdama, kad šiuo taku jam nevalia važinėti dviračiu, Šarlis pažino Pamišėlę, amžinai gainiojančią pastoriaus vaikus, ji nuolat ardydavo savo tvorą, užgriozdavo žmonėms kelią namo, Tako pamišėlė, dingtelėjo Šarliui, juk ji visados atrodo tokia ori dryžuotu tamsiai mėlynu megztiniu, baltomis kelnėmis, niekas kitas jai taip nerūpi, kaip salos švara, sako ji, ardydama tvoras arba su šluota rankose braukdama šiukšles nuo šaligatvių, iššluosiu visas padugnes, sako ji, visus nedorėlius, ar tikrai, kaip sako Pamišėlė, mąstė Šarlis, jai priklauso šitas miestas, visi namai, visi takeliai, visos gatvės, matot, pone, aš galiu viską supirkti, ir mieste pagaliau nebeliks viso to jaunimo, nė vieno žydo, nė vieno kino, aš galiu viską supirkti, turiu keturis automobilius ir du vairuotojus, dvidešimt dviejų kambarių namą uždarytomis langinėmis, bet niekam nevalia iš

jo išeiti, aš draudžiu, o gal Pamišėlė stačiai pasivaideno Šarliui, visiškai pervargusiam į nakties pabaigą, ir dar turiu būrį juodaodžių tarnų kaip jūsų šimtametė mamytė, ar šiemet jau aplankėte savo mamytę, pone, kurgi ne, juk jūs toks garsus rašytojas, laimėjote visas žymiausias mūsų šalies premijas, nors ir pernelyg ginate negrus ir homoseksualistus, tuos mūsų visuomenės parazitus, kurie tik skleidžia ligas, tegu juos nuplauna vandenyno bangos, pone, tegu nuplauna, kaip sakė ponas Froidas, kaip toks turtingas rašytojas gali paaukoti savo turtą tiems besarmačiams jauniems bedarbiams, su skrybėle rankoje prašantiems išmaldos gatvėse prie mūsų garbingiausių pastatų, o svarbiausia – kaip toks rašytojas kaip jūs gali važinėti dviračiu, ką, jus pamačiusi, pasakytų mamytė, ši sala kitados buvo mūsų rojus, jūsų šimtametės mamytės ir mano šeimos rojus, mano sesuo jau penkiolikos metų dirbo bankininko sekretore, čia gyveno tik bankininkai ir padorūs žmonės, prieš užgriūvant šitai piktadarių ir padugnių gaujai, tik pažiūrėkite, kaip savo atmatomis jie bjauroja mūsų šaligatvius, mūsų takus, kaip ir jūs, amžinai duodatės dviračiu mūsų takais, aš vos neapvirtau jus pamačiusi, jūs kliūvate už visko važinėdamas, šita sala – pragaras, pone Šarli, tarp mūsų gyvena gauja nedorėlių, Sodoma, ar nesate skaitęs Biblijos, tarp mūsų – Sodoma, ir tik jūs kaltas, pone, savo pakantumu primasinote juos visus, tuos išsigimėlius, transvestitus, kurie tik nakčia drįsta išlįsti į gatvę, nes bijo, kad žmonės jų neišgalabytų, bet jiems visiems ateis galas, visiems ateis galas, Ku Kluks Klanas savo ugniniais kryžiais sudegins jų namus, pamatysite, pone, pamatysite, ak, pragaro miestas, pragaro padugnių sala, *Inferno, Inferno*, griaudėjo Pamišėlė, grūmodama raudonu tvoros statiniu, bet galbūt jam stačiai vaidenasi, juk jis girdi pasalius balsus, argi jam neatrodo, kad visi kuo ramiausiai klausosi, kaip Pamišėlė tyčiojasi, skleidžia savo tamsuoliškus kliedesius, mąstė Šarlis, o, Lamberto respublika, Platono Atėnai, jų atsižadėti galėjo tik šitoji Ledi Makbet, atstovaujanti piliečių visumai, bene Lambertas nebuvo kaip Škotijos karalius, kurį nužudė jos

užsiundytas vyras, dingo be pėdsako Lamberto respublika, Palaimintieji Atėnai, nebus perrinktas nė vienas juodaodis pareigūnas, valdant naujajam merui, matyt, šitaip nusprendė Ledi Makbet savo dvidešimt dviejų kambarių name, kur laiko užrakinusi savo baudžiauninkus, kodėl šitam tariamam pareigūnui, garbėtroškai juodaodžiui jaunuoliui, nepasiūlius jūrų kelionės, iš kurios niekad nebegrįš, jauni ir gražūs princai ir karaliai, valdantys dorai ir garbingai, sukelia neapykantą, pagiežą, drauge su sėkmingu viešpatavimu beregint nutrūksta ir jų gyvybė, juos nužudo, kaip nužudė brolius Kenedžius, mąstė Šarlis, jis apsižvalgė, aplink nė gyvos dvasios, aš kliedžiu, nė gyvos dvasios, tik lapuose palei taką šnara driežai ir katės, žlugus Lamberto respublikai, Platono Atėnams, ar galų gale mūsų nenugalės va toks prisitaikėlis – Tako Pamišėlis arba Pamišėlė. Ir kone šimtametė moteris, vis dar jaunų, jos akimis žiūrint, sūnų motina, sako, bene svarbu, kad aš numirsiu, dar šį vakarą su jais susitiksiu, šiąnakt visi sėdėsime danguje prie to paties stalo, pagaliau vėl važiuoju tais pačiais takais, Atminimo taku ir Prisiminimų taku, mąstė Šarlis, mindamas dviratį po palmėmis, čia buvo girdėti nebent, kaip kažkur toli tolydžio gedulingai skamba bažnyčios ar šventyklos varpas, kartais koks nors išminčius, kaip kad Žiustenas, sugeba išreikšti per neapsakomą skausmą įgytą išmintį, toks buvo Nagasakio meras, kuris, pasipriešindamas imperatoriui, užsitraukė nacionalistų pyktį ir gavo kulką į krūtinę, bet liko gyvas ir vėliau pareiškė, kad nėra buvę nieko baisesnio už tą bombą, numestą ant Hirosimos, niekada nėra žuvę tiek žmonių, nes viskas virto pelenais ir suanglėjo, nuėjo nebūtin bažnyčios drauge su tais, kurie jose meldėsi, vaikų darželiai, katės ir šunys, ir Žiustenas pavadino tai genocidu, jis taip pat ir žodžiu, ir raštu skelbė, kad niekada nėra žuvę tiek žmonių, ta bomba tapo skeveldra jo plaučiuose, širdies skausmu, skeveldra ir kaltės jausmu, galutinai nuvariusia į kapus, Atminimo takas, Prisiminimų takas, mąstė Šarlis, mindamas dviratį po palmėmis, čia buvo girdėti nebent, kaip kažkur toli

soduose tolydžio gedulingai skamba bažnyčių ar šventyklų varpai, po giedru, rudenio saulės užlietu rugpjūčio dangumi, kur visa, kas gyva, akimoju suanglėjo ir nuėjo nebūtin. Ir atrodo, lyg pro atvirą langą žiūrėtume į visokiausius stebuklus, tarė Motina Augustinui, atsivedusi jį į baltutėlio smėlio paplūdimį, kur po kelių mėnesių Vensanas žengs pirmuosius žingsnius, gali nubėgti pasiturkšti bangose, tarė Motina, tik prie pat kranto, prie pat kranto, aš prisėsiu ant uolos ir žiūrėsiu, Augustino drabužėliai ant Motinos kelių atrodo ne ką didesni už skepetaitę, mąstė ji, tegu sau žaidžia, tegu dūksta, koks gražutis, kokių dailių bruožų tas vaikas, kumpa nosytė, garbanoti plaukai, ir jau toks užsispyręs, užgaidus, kaip Melani, vien užsimetęs supermeno apsiaustą ant nuogo kūno, jis žaidė, dūko, koks gražutis, o drabužėliai ne ką didesni už skepetaitę ant Motinos kelių, betgi kaip spiegia iš džiaugsmo, Motinai stačiai per ausis eina, dabar vaikai baisūs triukšmadariai, mąstė ji, prieš paregėdama baltąjį garnį, Motinai pasidingojo, kad išsisklaidė širdies nerimas, skausmingas jausmas, kad ji bejėgė atsiginti visų pavojų, ir staiga ankstyvo rytmečio tyloje, vien Augustino čiauškėjimo ir vangios bangų mūšos drumsčiamoje, Motinai pasigirdo, kad kažkas šaukia ją vardu, Estera, pasigirdo balsas, mama, mes tavęs ieškome, Estera, galėtum pamanyti, kad Motina staiga apsisuks ir prisiglaus prie guvernantės prancūzės krūtinės, prie tos griežtos moters juoda suknia, ir kaip kitados išgirs meiliai tariant savo vardą, prie pat skruosto, į ilgus plaukus, kas rytas guvernantės šukuojamus, Estera, tarė Melani, mama, aš tavęs visur ieškau, nes Melani buvo čia, stovėjo šalia motinos, ant balto paplūdimio smėlio, pagaliau aš jai reikalinga, dingtelėjo Motinai, tikriausiai, Renatai apsilankius, Melani pasidarė švelnesnė, ir, graudžia širdimi prisimindama baltąjį garnį ant aukšto pylimo, Motina pagalvojo, ji mane myli, šiaip ar taip, Melani – mano duktė, o Silvija matė brolio šešėlį, nutįsusį ant sodo vartų, ar jis nepanašus į savo šalį, plūstančią krauju, palaužtą diktatūrų, kiek žudynių krašte, kur teka pieno ir medaus upės, tegu

daugiau nesiartina tas brolis, lazda atidarinėjantis paukščių narvelius, geležte kapojantis papūgėlėms ir viščiukams sparnus, ji turi nuo jo saugoti mažąjį Augustiną, kunigo išgelbėtą, sudužus laivui; sukumpęs po plačiakrašte meksikietiška skrybėle, kapinių tyloje kvailai kikendamas jis treškino iltiniais dantimis – neduok Dieve, kad taip atsitiktų! – Augustino raumenėlius, gležną kūnelį, ir naktimis gatvių tyloje ji girdėdavo pamišėlį brolį lazda daužant geležines tvoras ir vartus; nes kraujo buvo pritvinkęs Šešėlis to, kuris vakar sergėjo mirusiuosius Saulės miesto pakrantėse. Glostydamas šiurkščią iguanos keterą, Samiuelis pasakė Venerai, kad eisiąs persirengti, nes šventė truksianti dar dvi dienas ir dvi naktis, jis dainuosiąs per naktis, neklausysiąs tėvų, keli muzikantai ką tik išėjo į gatves, į sodus, dar dvi dienos ir dvi naktys, tačiau sodo gale be paliovos dūzgė muzika, skambėjo Veneros balsas, kuriam bosu nedarniai pritarė gitara, kontrabosas, kiek dar naktų, ir tokių ilgų, tęsis šventės, mąstė Samiuelis, pašokomis kopdamas laiptais į savo kambarį; šią švenčių naktį Venera padovanojo Samiueliui iguaną gruoblėta ketera, tokia šiurkščia kaip dagys ar standus kaktuso dyglys, kad šis apgyvendintų ją savo ir Augustino Nojaus laive tarp lapių, vėžlių, balandžių, purplelių, ir Danielis pastebėjo, kad Šešėlis tebėra ten pat, Šešėlis vis dar šmėžavo patvoryje visiškai netoli apelsinmedžio, vedančio karčius vaisius, ten, kur dainavo Venera, gal ta raudonveidė moteriškė tik persirengusi karnavalo drabužiais, ne, tai ne klajojanti pamokslininkė, tai ištekėjusi moteris, kurio nors Baltojo Raitelio žmona, žiū, ji jau nebe viena, ar tik ne jos vyras laikosi greta, o su jais – apgaulingos išvaizdos vaikas baltu apsiautalu su gobtuvu ir tokiu ankštu drabužiu, kad atrodo kaip prilipęs prie kūno, galbūt jis vilki karnavalo kostiumu, kokius paprastai dėvi per šventes vaikai, dalyvaujantys eisenose, dainuojantys senuose tramvajuose, o po gobtuvu ant galvos užsidėjęs vėrinį švytinčių kiaukutų, kokiais pasipuošę vaikai per šventes važinėja traukiniais, tramvajais, bet kodėl Danielis taip bijo tos trijulės, nors iš pažiūros

jie tokie pasakiški su savo baltais gobtuvais, o gal jie pramanyti jo knygos personažai, visi trys – vyras, moteris ir dramblotas vaikas – slampinėjo visai netoli dainuojančios Veneros, dviejų juodaodžių muzikantų, kodėl Danielis taip bijo tų žmonių, už tvoros šmėkščioja trys šešėliai, tarė Dženi, savo klastingus veidus slepiantys po gobtuvais, ar girdite, kaip šnypščia, atsikrenkšdami spjaudosi žodžiais, kalbėjo Dženi apie moterį, vyrą ir vaiką, nigeriai, mes jus visus nulinčiuosime, šaukia jie, o galbūt čia tie, kurių tolydžio daugėja, – stačiai Danielio romano pramanyti personažai, jie jau čia, nes Dženi aiškiai matė tris šešėlius su gobtuvais, tėvą, motiną ir dramblotą vaiką, ir Karlas pamatė apačioje ties verandomis milžiną sfinksą liūto galva, gatve slenkant neregėto prašmatnumo eisenai, ir Karlui prieš akis pasirodė užkeltas ant vežimų ir gausybės juodaodžių mokinių traukiamas tristiebis burlaivis *Henrieta Marija*, kalnai aukso ir sidabro, aštuonioliktame amžiuje drauge su laivu nuskendę jūrose, didelis tristiebis laivas su visais lobiais guli vandenyno dugne prie Markizų salų koralų rifų, o kurgi tie brangenybių medžiotojai, iškeliavę į Naująjį Pasaulį, nesunku buvo nustatyti, kad tai tikrai *Henrieta Marija*, – burlaivio pavadinimas užrašytas ant geležinio varpo, varpo, snaudžiančio vandenų gelmėje tarp kitų daiktų, tarp belaisvių, už kojų prirakintų prie sijos, iš kur jie keliavo, iš Nigerijos, Gvinėjos, kokiais klaidžiais keliais plaukė per vandenynus iki Meksikos, Naujojo Pasaulio, kur krovinys iš Afrikos būtų buvęs išparduotas dalimis už krūvas aukso ir brangakmenių, kiek kojų dar paklius į geležines kilpas, varpas dar ilgai aimanavo ūkanotą naktį, tiek daug aukų tuose klaidžiuose keliuose per vandenynus iki Naujojo Pasaulio, Karlas pamatė iškeltą iš jūros dugno *Henrietą Mariją*, bet kurgi lobių ieškotojai, kur nuo *Henrietos Marijos* kapitonų buvo paslėptas Atočos lobis, gal tarp geležinių pančių, kaustančių sužalotas kojas, kokia gedulo naktis *Henrietai Marijai*, su savo kapitonais grimztančiai į jūrų gelmes, *Henrieta Marija* plaukė pro šalį, traukiama gausybės moksleivių, *Christo Salvo*, skardėjo balsas, ir Karlas bėgo,

kiek kojos neša, kur dingo Poli, išsigandusi toje minioje, ir koks liūdnas atrodė dėdė Kornelijus, sėdintis tarp muzikantų per duobėtas Esmeraldos, Bahamos gatves dardančiame sunkvežimyje, vežančiame moksleivius ir iškeltą iš jūrų gelmių *Henrietą Mariją* su aukso ir brangakmenių krūvomis anglių triume, tristiebį burlaivį *Henrietą Mariją*, kokiais klaidžiais keliais plaukė jis per vandenynus, ten juos visus – vyrus ir moteris, geležiniais pančiais vis dar apkaltomis kojomis, – suėdė barakudos ir rykliai, argi auštant paplūdimyje Chulijas nematė virš bangų įvairiaspalvės vėliavos, tokios didelės, kad užklotų pusę miesto, su išsiuvinėtais vardais – Chosė, nužudytas kovo vienuoliktą Pinare del Rio, Kandidas, policijos nukankintas lapkričio ketvirtą, Ovidijas, nukautas pasipriešinimo kovoje, Andresas, nušautas, kai bandė pabėgti iš šalies, visi nuskandinti arba nužudyti, Chosė, Kandidas, Ovidijas, Ramonas, Orestas, Edna, Chulijo motina, jų vardai surašyti, išsiuvinėti vaiskiame vėliavos audekle, plevenančiame viršum vandenų, mąstė Chulijas, ir staiga Chulijas nusiplėšė raištį nuo sužeistos akies ir puolė į bangas kankinių vėliavos link, šaukdamas juos vieną po kito vardais: Orestai, Ramonai, Kandidai, Chosė, Nina, Edna, mama, Havanoje, Majamyje ši vėliava krauju išsiuvinėtais vardais uždengtų penkiolika gatvių, penkiolika pastatų, mąstė jis, ši neaprėpiama vėliava galėtų paliudyti, kiek padaryta nusikaltimų, kiek žmonių pražudyta ir nuskandinta, aš tikiu Dievą ir tikiu širdies gerumu, tokie buvo paskutiniai žodžiai vieno iš jų, ir Chulijas plaukė link tos įvairiaspalvės vėliavos, plevenančios virš vandenų, karštligiškai plaukė, ir, vis labiau tolstant nuo kranto, *Christo Salvo*, pasigirdo balsas, grįžk, Chulijau, ir Chulijas pasuko į krantą, kur nėrėsi iš kailio vaikinas, stengdamasis iškelti laivo inkarą, kur tu plaukei, paklausė jis, prie Jamaikos siaučia audra, pavojinga taip toli nuklysti, tuo metu Melani su Danieliu paprastai išsiruošia ilgėliau pabėgioti pakrante, tuo žemės ruoželiu, gal kaip tik ta mintis ir paragino Chuliją beregint grįžti į krantą, staiga jis leidosi plaukti jų link, lyg jie būtų buvę ten, vilkėdami smėlio spal-

vos šortais bėgioję pušų paunksnėje, nušviesti jau šiltos rytmečio žaros, tos įvairiaspalvės vėliavos, tokios plačios, kad uždengtų visą salą, Chosė, Kandido, Ovidijo, Ramono, Oresto, jų motinos Ednos vardai, jų įkapių bangos ir grumtynių liudijimai priminė Chulijui, kad jis privalo gyventi, atlikdamas savo pareigą Ramonui, Orestui, Ninai, o juk trūko tik menko nieko, ir jeigu nebūtų pašaukęs vaikinas, kėlęs savo mažyčio laivo inkarą, jei nebūtų kilstelėjęs drobulės nuo žuvusiųjų, trūko tik menko nieko, dingtelėjo Chulijui, ir jis būtų pasinėręs į jūros, vandenyno gelmes, nuplaukęs link tos įvairiaspalvės vėliavos virš vandenų, ir Tanžū nebepažino Žako silueto skaisčiai rausvame danguje, jis laikė už galvos Raulį, vemiantį į tvaskančius žalumynus netoli teniso aikštės, akys pritvino pykčio ašarų, kokių šlykščių narkotikų tu vėl prisirijai, sakė jis, purtydamas Raulį, dar dvi švenčių dienos ir dvi naktys, vebleno Raulis, jau nebepamenu, dvi dienos, dvi naktys, pirmąsyk paragavau tokio mišinio, žiūrėk, mane krečia šaltis, ir po Raulio šiurpiu karnavaliniu kostiumu ant rudo raumeningo peties Tanžū pamatė ritualinę tatuiruotę – peiliu pervertą kaukolę, ir Tanžū sunerimo, kad Raulis vemia be perstojo, matai, ko susilaukei, šitaip gyvendamas, tarė Tanžū Rauliui, argi tau vis dar neaišku, kad, nesilaikydami drausmės, tvarkos, mes nelaimėsime turnyro, Tanžū sumetė, kad tatuiruotė ant peties reiškia, jog Raulis priklauso kokiai nors pavojingai gaujai, jie žavūs, jie jauni, kad tik atlyžtų ta nelemtis, ta bjaurastis, apnikusi ir vienus, ir kitus; Tanžū nebeatpažino Žako silueto skaisčiai rausvame danguje, bet staiga tuo metu, kai Raulis, įsikniaubęs į žolę, nebeišgalėjo numaldyti konvulsijų, tampančių kūną, jam tarytum pasigirdo Bethoveno oratorija *Christus am Oelberge*, Kristus Alyvų kalne, kurios taip dievobaimingai klausydavosi Žakas, jis išgirdo angelų ariją, Jėzaus rečitatyvą Alyvų kalne, kaip Tėvas, esantis danguje, galėjo atitolinti Jėzaus mirtį, kai prie Jo šonų artėjo kareivių ietys, jau geriau, tarė Raulis, duokš raketę, septyni penki, tarė stodamasis, grįžkime į aikštę; ir atsigavę, smagiai jausdamiesi sportiniais drabužiais, kad ir

mažai miegoję, mąstė Adrienas, pasak Siuzanos, jiems per akis trijų keturių valandų miego per naktį, esą negražu ilgai trūnyti lovoje, susikibę už rankų, Adrienas su Siuzana ėjo teniso aikštės link, soduose kvepėjo išsiskleidę rasoti žiedai, šiandien, tarė Siuzana, esu tikra, kad Tanžū žaisdamas stačiai skrajos, juk jis visada stulbina mus, grakščiai atmušdamas kamuoliuką virš tinklo, man labiau patinka žaisti po vidurdienio iki trečios valandos, kai niekas į mane nežiūri, tarė Adrienas, šįryt jaučiuosi kaip nusijodinėjęs raitelis, o dabar jaunimas žaidžia labai karingai, na jau, na jau, tarė Siuzana, nujausdama, kad vyras ypač jaudinasi dėl tos recenzijos, kurią ketina parašyti, kai tik pasirodys *Keistieji metai*, nes jie tikrai pasirodys, staiga tarytum apsisprendė Adrienas, tas rankraštis kuo greičiau turi tapti knyga, konkrečiu, apčiuopiamu kūriniu, idant Adrienas vienas pirmųjų galėtų parašyti puikų kritinį straipsnį, studiją, į kurią jau ėmė vis labiau įsitraukti, džiaugdamasis savo atradimu, pasidalijo mintimis su Siuzana, mat Danielis piešia pasaulį panašiai kaip Jeronimas Boschas ir Maksas Ernstas, tarė jis, nors meistriškumu Danielis toli gražu neprilygsta tiems didiems menininkams, tačiau jo knyga knibždėte knibžda jų vizijų, jis nukelia tave čia į Kvailių laivą, čia į Palaimos sodą, Adrienas apsirikęs manydamas, kad jaunasis autorius kaip kai kurie Pietų rašytojai apsėstas žmogaus nuodėmingumo idėjos, paplitusios puritoniškoje visuomenėje, priešingai, Danielis visų pirma nežabotos vaizduotės menininkas, jo užuojauta kartais tampa karikatūra, jo kūrinys grynai simbolinis, o to niekas beveik ir nepastebi, pirmą kartą skaitydamas rankraštį, labai atsargiai jis veda mus kvaitulingų pragaro gelmių link, o gvildendamas žmonių beprotybės temą, kurią taip mėgo Boschas, mirties temą, savo kūriniuose, primenančiuose kliedinčių žmonių vaizdinius, šių dienų pasaulį gretina su senove, visur šmėkščioja teatro kaukės, pilna keisčiausių galerijų žmogiškosios faunos ir floros, Kvailių laivas, Palaimos sodas, o kartais ir Paskutinis teismas, primygtinis ezoterizmas, sekdamas Maksu Ernstu, jis sumeta krūvon,

kas pakliūva, kuria apgaulias kompozicijas, beje, jis studijavo psichologiją, jis – okultinis rašytojas, patikėk manimi, Siuzana, visa tai išmuša iš vėžių, ypač kai rankraštį skaitai pirmą kartą, bet, kaip esu sakęs Danieliui, knygoje per daug sukrečiančių asociacijų. *Keistuosiuose metuose*, beje, Danielis padarė apmaudų riktą, kurį Adrienas ketino ypač pabrėžti, mat pragarą ir jo paribius bepigu aptikti visur, bet Danielis, regis, nesuvokia – o tai jaunystės nuodėmė, jaunystėje ne kažin ką išmanome apie sielų laikiną gyvenimą liūdesio buveinėje tarp dangaus ir žemės, apie kasdienio gyvenimo rutiną, – taigi jis, regis, nesuvokia, kad tai didžiausių juslinių malonumų vieta, kur žmogus pasiekia lytinio pasitenkinimo viršūnę arba paskęsta fiziniuose malonumuose, argi toks žmogus kaip Adrienas, svaiginęsis pačiais saldžiausiais ir didžiausią pasitenkinimą teikiančiais pomėgiais, nežino, kad, išsiliejus sėklai arba begėdiškam geismui viršijus saiką, žmogus nustoja nemirtingumo, tokio pat trumpo kaip ir paukščių, kaip laukų gėlių, argi Adrienas su Siuzana nesijaučia atsidūrę tarp dangaus ir žemės, nematydami jokios perspektyvos, kai kasdien eina pasivaikščioti teniso aikštės link, į saulės nutviekstus žaliuojančius sodus, Danielis, regis, nesuvokia, kad vieną gražią dieną tas džiugus pasivaikščiojimas gali nebepasikartoti, nors ir koks malonus būtų per ilga įsišaknijęs įprotis, Dievas ims ir apleis jus staiga, iš ryto, kai jau vilkėsite švariais drabužiais, kaip drugelį, skrendantį į ugnį, ar gėlę, įtrauktą į vėjo sūkurį, ir, be to, savo kritiniame straipsnyje Adrienas ketina iškelti aikštėn dar vieną rimtą riktą, iš pažiūros atrodo, kad jaukus rojus prieinamas visiems, bet iš tikrųjų nedovanojamas niekam, tačiau apie tai jokiu būdu negalima kalbėti su Siuzana, moteris mažiau nei vyrus veikia nuovargis, lenkiantis į save, į egoizmą, visa širdimi rūpindamosi vaikais, jos sugeba išplėšti iš gyvenimo visa tai, kas priklauso, o, pragaištingas liūdesy, apimantis vyrą, patiną, godų visame kame teigti savo galią, mąstė Adrienas, ir staiga Siuzana nustebino, pareikšdama, kad ji kitokia, kad, kaip ji dažnai tvirtindavo, tikinti esant pomirtinį

gyvenimą, ji tuo neabejojanti, ir antgamtiško tikėjimo nušviestu veidu staiga pasakė Adrienui, kad kitados Šarlis ir Frederikas bendravę su mirusiųjų vėlėmis, kai kadaise Graikijoje, naktimis, šviečiant žvakėms, susėdę aplink stalą, matydavę dvasių ženklus ir girdėdavę jų balsus, skaitydavę jų užrašus ant stalo, kurį sukdavusios tarytum iš po žemių išlindusios rankos, gyvieji visada šitaip bendrausią su mirusiais, kalbėjo Siuzana, tai supratę spiritizmo šalininkai Graikijoje, vidurnaktį, šviečiant žvakėms, pasigirdo balsas, septyniolikmeti jūreivi, vis dar klaidžiojantis jūromis, kviečiu tave, o, kančios skęstančių laivų, nepasiekusių ūkuose skendinčių tavernų ir uostų, šaukiuosi jūsų, septyniolikos metų, vardu Tomas, gimęs Anglijoje, našlaitis, kaip poetas Kytsas, mano bičiulis, aš irgi rašiau sonetus, o, kančios tavernų ir uostų, tūkstantis aštuoni šimtai aštuonioliktieji metai, našlaitis, jau klaidžiojantis jūromis, savaime dėstosi raidės ir žodžiai, klaidžiojantis jūromis, ūke, tokiame pat ūke, koks buvo Londone tada, kai gimė Tomas ar romantizmo poetas Džonas Kytsas, tada, kai ankstyva mirtis pasiglemžė gyvybę, ūkas, migla, kurioje staiga suvirpėjo visi balsai ir ženklai, užklojo Šešėlių karalystėn grįžusio neklaužados mirusiojo pėdsakus, To-mas, Tomas, Kytsas, sėdėdami prie žvakių apšviesto stalo, Šarlis su Frederiku gauna apreiškimą iš aukštybių, ir Adrienas – įsitikinęs, kad jis, šaltakraujis, blaivaus proto žmogus, – apvylė Siuzanos lūkesčius, sausai pareikšdamas, kad šiuo atveju paprasčiausiai reikia turėti galvoje, jog Šarlis ir Frederikas – nežabotos vaizduotės žmonės, jie ne tik skelbia pomirtinį sielos gyvenimą, bet ir draugiškai šnekučiuoja su Džonu Kytsu ir daugybe kitų poetų, jų eilėraščius apie grožį, tiesą supindami su savais, o, kančia, o, tavernos, kadaise Graikijoje rašė Fredas, nusivylęs vedybiniu gyvenimu, tai poetinės dvasios žmonės, nebūtų istorijų ir pasakų kūrėjai, ko tik jie nėra matę, ko tik nėra girdėję vidurnaktį, šviečiant žvakėms, prie sukamo stalelio, ko tik jie nėra matę, ko tik nėra girdėję, pakuždėti savo paslapčių ateina poetai Kytsas, Šeli, bet kuri lyrizmo paženklinta tauri siela dvelk-

telėja apeidama ratu aplink stalą, ir Adrienas su širdgėla susivokė, kad kuo dramatiškesniu balsu šneka, tuo aiškiau prasikiša pavydas, šiaip ar taip, pridūrė Adrienas, aš irgi poetas, bet nelakioju padebesiais, o gal tai koks kitoks jausmas, panašus į pavydą, dingtelėjo Adrienui, gal man pavydu tų neregimų, paslaptingų ryšių, siejančių Siuzaną su Šarliu ir Frederiku, tiesa, jie labai dažnai būna drauge, visiems staiga atsiranda ir ima ryškėti tos pačios aistros, tie patys trūkumai, argi pernelyg laki vaizduotė – ne yda, matai, aš irgi tuo tikiu, švelniai atsiliepė Siuzana, ir Adrienui dingtelėjo, kad širdį jam bus pervėrusi užnuodyta strėlė, tik trise, trise jie smelkiasi į tas pačias paslaptis, trys išrinktieji, kuriems Dievas atvėrė savo paslaptis, ir ką gi jūs girdėjote ar skaitėte prie to stalo, argi prieš kelias dienas nebuvote susirinkę pas Šarlį, ką gi jūs išgirdote ar perskaitėte, tiek stengęsi, tiek aiškinęsi, puoselėję tiek iliuzijų, primygtinai kamantinėjo Adrienas Siuzaną, žodį *Daleth*, savo akimis pamatėme jį ant stalo, *Daleth*, tai hebrajų kalbos žodis, kuris reiškia *durys*, matai, nežinia, ar tos durys atviros ar uždaros, tarė suirzęs Adrienas, *Daleth*, iš lėto prabilo Siuzana, o gal ji taip lėtai kalba stačiai iš užsispyrimo, pagalvojo Adrienas, *Daleth* – tai ėjimas prie durų, pro kurias matai – net labai iš tolo – sieną, atspindinčią šviesą, *Daleth*, tarė Siuzana, atgręždama į Adrieną nesuvokiamu tikėjimu šviečiantį veidą, štai ir viskas, tarytum pridūrė ji, skiemenimis kartodama tą žodį, *Da-leth*, du-rys. Ir tikriausiai rytoj Siuzana pagaliau parašys savo dukroms, rytoj ar truputį vėliau, jiedu dar tokie laimingi, parašys apie jųdviejų sutartį, kad turėtų teisę žengti pro tas duris, *Daleth*, kad jų vaikai nesielvartautų, juk tai taip paprasta ir savaime suprantama – visą gyvenimą ramiai nugyvenus rojuje, – žengti, nors ir geros sveikatos, prie tų durų, *Daleth*, prie švytinčios durų angos, pačiame amžiaus stiprume eiti prie jos dorai, sąžiningai, kaip rytais, kepinant saulei, jiedu eina į teniso aikštę, reikėtų apie tai pasikalbėti ir su Žanu Matjė, bet jis gali rūsčiai pasmerkti, mielos dukrelės, rašys Siuzana šį vakarą, rytoj, po dešimties,

gal po penkerių metų, mielos dukrelės, rašau jums už to kiniško paravano, skiriančio mano darbo kambarį nuo jūsų tėvo kabineto, pamenate, ant to paravano nupieštas baltas lotosas, visada mane žavėjusios savo romiu pakilumu kinų budistų filosofijos simbolis, mielos dukrelės, jau seniai ketinau pranešti mūsų sprendimą, kaip žinote, netrukus tai bus įteisinta netgi įstatymu, savanoriška mirtis – ne savižudybė, *Daleth*, durys, atviros į įlanką, saulę, žalumą, ar protinga joms rašyti, mąstė Siuzana, juk jie niekad neatskleisdavo vaikams savo paslapčių, tą dieną mudu plauksime turistiniu laivu, rašys Siuzana, retkarčiais nukreipdama žvilgsnį į kinišką balto lotoso piešinį, ne, ji niekam nepraneš, nei joms, nei Žanui Matjė, kuriam galui šiurpinti žmones, juk Žanas Matjė vis dar jaučia į rankas ir kojas įsismelkusį šaltį, dvelkusį nuo sienų tame Halifakso fabrike, kur dirbo vaikystėje, ne, reikės viską išbraukti ir parašyti, kad, nors šiuo metu tas klausimas plačiai aptariamas, savanoriška mirtis – ne nusikaltimas, ir vis dėlto prisipažįstu, mielos dukrelės, kad baiminuos, jog daktaras Kevorkianas, kaltinamas dvidešimt viena žmogžudyste, bus nuteistas, kiekvienas doras žmogus turėtų užjausti baisius skausmus kenčiančiuosius, kuriems užginta teisė ramiai numirti, kaip aš užjaučiu juos visus, dukrelės, visus tuos, kurie reikalauja tos teisės, kęsdami baisiausius skausmus, devyniasdešimt dvejų metų Rūta, serganti kaulų vėžiu, nežmoniškai kankinasi, geria organizmą alinančius vaistus, svetimkūnius, galop sudarkančius gyvenimo grožį, harmoniją, mes nuostabiai gyvenome su jumis, užjaučiu visus tuos, kurie subjauroti reikalauja ir laukia tos teisės, argi mes nuo pat gimimo dienos nesame atsakingi už save, ne, ta mintis pernelyg dvelkia puikybe, mąstė Siuzana, rytoj ar bent jau šį vakarą ji nerašysianti to laiško, mielos dukrelės, labiausiai patyrę gydytojai taip nepažįsta mūsų kūno, kaip mes patys jį pažįstame, ne, jūs, tokios žydinčios ir jaunos, neklausykite, kad ir ką jums sakytų, ne, jos dukterys niekada nepakęstų patarimų, mielos dukrelės, rašysianti Siuzana, man rodos, jei sendami patys nesirūpinsime savimi, niekas

mums nepadės, prisiminkite žmones, išsigelbėjusius iš skęstančio turistinio laivo, tuos senius, kurių jauna žiauri įgula vos nepaliko žūti prie Kenijos krantų, arba tuos penkis šimtus žilagalvių keleivių, Indijos vandenyne laukusių valtyse, kada atskubės gelbėti linksmuolis kapitonas, valtyse nei variklių, nei geriamo vandens, nei antklodžių, o kapitonas kvatodamas plepėjo tiltelyje, kai tuo tarpu liepsna jau laižė kajutes ir keleivius, ne, mielos dukrelės, mūsų neištiks toks likimas, tai atsitiks ne rytoj, nes Siuzana ir Adrienas dar tokie laimingi, jiedu turi sudarę sutartį, tik dar nepasirašę, betgi kaip maloniai kvepia, kokia gaivi diena, mąstė Siuzana, ir kaip gera žiūrėti į auksinės šviesos užlietą žaidėjų porą, Raulį ir Tanžū, Tanžū, stačiai skraidyte skraidantį. Tie orkestro muzikantai baltutėliais frakais, mąstė Renata, svaigina lyg vanduo ir tabako dūmai, masina lyg cigaretės žiburėlis lūpų kertelėje, traukte traukiantis žvilgsnį, bet ūmai išgirdo, kaip palengva ščiūva jų instrumentai, kaip jie pašaipiai juokiasi dumdami į gatvę mėgautis šventės malonumais, ji stovėjo su glėbiu jų padovanotų gėlių, lydėdama juos akimis, ir pastebėjo, kad jis tebėra ten pat, ir nejučia pasitraukė nuo skarmalų krūvos, kūpsančios ant šaligatvio, gal tai buvo tas pats puolęs antilietis, prisirijęs narkotikų, sproginantis į ją neveizdžias akis, o gal vienas iš daugelio tokių pat išsigimėlių, pirmą Naujųjų metų rytmetį girto automobilisto mirtinai partrenktas koks klajojantis pamokslininkas, nuolatinis Kalifornijos, Nevados, Mičigano kalėjimų svečias, valkata, suradęs prieglobstį ant šaligatvio, greitkelio pakraštyje, apelsinų skynėjas, neturintis nei giminių, nei draugų, kas gi rytoj sudegins ir palaidos jo palaikus, o gal čia anas vyriškis įjuodusiu, apskretusiu veidu, gal čia tas pats išniekintas kūnas suodinais skarmalais, tas pats žmogėnas, kurį matė tarp ryšulių ir virvagalių, taip užgriozdinęs gatves ir šaligatvius, kad ji nejučia pasitraukė į šalį su dideliausiu glėbiu gėlių, ji nesusivokė, kaip vidujinės užuojautos pagauta pasilenkė, nesgi tas žmogaus pavidalas savo prigimtimi jai buvo artimas ne ką mažiau nei kitiems, ten, kur grįšianti, ji būsianti

mylima, gerbiama, kai tuo tarpu jis kęsiąs galbūt dar didesnį pažeminimą, niekinga purvo dėmė ant baltos sienos, nupliekstos akinančios saulės, arba sėdėsiąs sustiręs nuo šalčio, to šalčio, kuris įsismelkia tik po suplėkusiais skarmalais, tačiau tai buvo nebent vidinis impulsas, sparčiais žingsniais ji apėjo ant šaligatvio kūpsančią skarmalų krūvą, drumzlinas vyriškio akių žvilgsnis pro pravirus vokus lydėjo ją iki pat žalumynų gožiamo urvo, išsinuomoto namo, tas įtartinas padaras visada slėgs išmaldos prašytojo žvilgsniu, primindamas juodu siejantį gėdingą ryšį, ji niekad daugiau jo nebematė tarp jį sekiojusių pusbadžių gyvūnų, moterų ir vaikų, triukšmingais būriais pasklindančių po smėlėtus paplūdimius, sodų žolynus prie bažnyčių ir mokyklų, kartais tarp jų maišydavosi jaunuoliai, apsitempę juodais odiniais drabužiais, su fetrinėmis skrybėlėmis, vinimis pakaltais batais, su šešku ar žiurke ant peties, kai jie nusivoždavo skrybėlę, matydavosi nakčia žiurkės išgulėtas sklastas tarp retų plaukų, visi jie – graužikai ir graužiamieji, ėdikai ir ėdamieji – iš tos pačios purvo krūvos priešais tą baltą sieną, pro kurią praėjo nebenorėdama jo matyti, lyg jai būtų pristigę jėgų, nors širdyje vis dar skambėjo šventės aidai ir labai ploni džiugūs garsai, kuriuos muzikantai tolumoje bandė išgauti iš savo instrumentų, o Adrienas galvojo apie kritinį straipsnį, kurį rašysiąs apie Danielio *Keistuosius metus*, jis nepasiduos niekieno įtakai, to vaikino mintys neįsiės į jį kaip rūdys, na jau ne, šiek tiek savitvardos, jis prisidengs kritiko skydu ar veikiau dviem skydais – kritiko ir poeto, taip, prisidengs, kad tik liautųsi jį kamavęs jaunasis autorius, kuris skėtriojosi prie kompiuterio, pagautas tokio įkvėpimo, kad nesugebėjo prislopinti savo balso, kad tik jis daugiau nebegirdėtų to balso, tegu tik išeina knyga, tame pražūtingame kelyje jos laukia Adrienas su aiškiaregės analizės įrankiais, keisčiausia galerija žmogiškosios faunos ir floros, Kvailių laivas, Palaimos sodas, sekdamas Maksu Ernstu, Danielis sumeta krūvon, kas pakliūva, kuria apgaulias kompozicijas, Amžinybės upės prieigos, toks pavadinimas labiau tiktų, taip,

betgi tuomet būtų kebliau vėl išvysti juos visus, Hitlerio šunį, bunkeryje ne savo valia nusižudžiusius vaikus, Gebelso vaikus, kuriuos jis išteisina, šiandien kas žingsnis susiduriame su tomis kerštingomis sielomis, rašo jis, prieš jų pačių valią juodų bangų nešamomis, ne, knyga parašyta, padiktuota, veikiant pragaištingai, piktybiškai įtakai, tarp eilučių justi troškus tvaikas, veikiausiai jis – vienas tų depresija sergančių rašytojų, kaip bjauru, mąstė Adrienas, kad netyčia į tave įsiėda tokios mintys, kai išsiruoši su žmona žaisti teniso ir kai toks gražus oras, o betgi gyvenimas, žiūrint dailininkų vizionierių akimis, yra ne kas kita kaip mįslingas koliažas ar baugi kompozicija, Miunchene Fredas piešė gėles, kurias vadino *Ievos gėlėmis*, tokias gyvas, lyg būtų piešęs Edene, geltonas, skaisčias kaip saulė gėles, ir tuo pat metu Frederikas savo naikintuvais skraidė po tiltais, kiek miestų subombarduota, *Ievos gėlės* Miunchene, lyg gyvenimas vis prasidėtų iš naujo, argi Frederikas su Danieliu ne naivumo vedami tiki, kad žmonija iš prigimties gera, tik kartais ta šventa ir didvyriška žmonija pati sukuria pragarą, nieko neprarasdama, tame kraupiame romane–koliaže kaip Makso Ernsto pagrįstu pykčiu trykštančiose pranašystėse iškyla prieš akis pastarojo šimtmečio istorija, Mokslų akademija su savo kaukolėmis po skėčiu, į pokylį susirinkusios kviestinės viešnios – Golgotos damos, Piktosios fėjos, kruvinomis grindimis drauge su nukirstomis galvomis slenkantys laivai, dailininkas kurstė aistras, piktžodžiavo, girios ir jūra virtusios žmogėdrų buveinėmis, kur tuntai kranklių ir gyvačių plikai nurauna plaukus, kūnai apdegę ir žaizdoti, lyg apkritę atominio sprogimo pelenais, miestų apylinkės knibžda vorų milžinų ir skėrių, ryjančių dangaus mėlynę, žmonės meldžiasi bežvaigždę naktį, apeigynai vienuolių rankose kaip ilgi šautuvai, ir ką gi dar pranašauja tie vaizdai, epidemijas, marą, o pirmiausia – skausmingą kosulį, plaučių ligų epidemiją, o nuo stiebo viršūnės matyti aplink jūroje plūduriuojantys nuskendusio laivo keleiviai, vien keleiviai, būriai nuskendusio laivo keleivių po rūškanu dangumi, ar tik jie – Šarlis, Danielis, Frede-

rikas, Siuzana – ne per daug susiviliojo sapnais, ar tik nesileido suklaidinami sapnų velniškos galios, įtraukiančios į košmaro verpetą, tačiau rimčiausias dalykas – tai Danielio riktas, mąstė Adrienas, sėkmingai nukėlęs sielas į kasdienio gyvenimo rutiną, jis pamiršo priminti, kad vieną gražią dieną Siuzanos ir Adrieno kasdienis pasivaikščiojimas į teniso aikštelę, į saulės nutviekstus žaliuojančius sodus kada nors gali nebepasikartoti, nors ir koks malonus būtų per ilga įsišaknijęs įprotis. Sodo gale be paliovos dūzgė muzika, skambėjo Veneros balsas, kuriam bosu nedarniai pritarė gitara, kontrabosas, kiek dar naktų, ir tokių ilgų, tęsis šventės, tarė Samiuelis, laiptais leisdamasis nuo antro aukšto balkono, Augustinui plojant katučių, Samiuelis – paukštis, spigiu balsu klykė Augustinas, Samiuelis pasirodė ant laiptų priešais Venerą, puikuodamasis kauke, apie akis padabinta žaliomis ir žydromis plunksnomis, tarytum prašmatnus povas, tą kaukę – paukščio galvą su snapu, sparnais ir krūtine – jis pasigamino iš įvairiausių medžiagų, iš stiklo šukių, kartono, siuvinėtos drobelės skiaučių, suklijavęs kaip koliažą ir sutvirtinęs guašu, mat jis nemažai laiko praleido kurdamas tą kaukę dailininkų kubistų maniera, ir veikiausiai savo laive, Augustino Nojaus laive, Samiuelis pasirodys perdėm apsikaišęs plunksnomis kaip vienas puikiausių paukščių, kadaise jo rankos virto sparnais, ir jis ėmė skraidyti, keliauti su visa šeimyna, stipriais kaip varikliai raumenimis, mąstė Samiuelis, jis sugebės pakilti, skristi ir nutūpti, jis giedos pūsdamas gurklį, o skrisdamas savo gniaužtuose nešis žaliąją iguaną, pelkių lapę, vėžlį ar elnią, automobilio partrenktą vakare pakilus pulkui balandžių ir purplelių, arba Samiuelis su Veronika iššoks į šiltą padangę iš oro baliono su parašiutais ant nugaros kaip tie keliauninkai Gi ir Pamela, susituokę Kolorado padangėje, jie sklęs susikabinę už rankų, atliks dar vienuolika tūkstančių šuolių, perskries per debesis dviejų šimtų mylių per valandą greičiu, Samiuelis leidosi laiptais nuo antro aukšto balkono, Augustinui plojant katučių, Samiuelis – paukštis, spigiu balsu klykė Augustinas, ir Dženi nusistebėjo,

kad jis jau pabudo iš popiečio miego, betgi dar dvi naktys, dvi ilgos naktys, tarė Samiuelis, jis neis gulti, neklausys tėvų, ir *tutti son pien di spirti*, mąstė Frederikas, svarstydamas, kodėl išgriuvo iš lovos, kurgi Eduardas, gal krapštosi darže, gal sode laukia, kada Aris atneš savo skulptūrą, ar tie kuždesiai, balsai švenčių dienomis ir naktimis sklinda iš sodo, iš televizoriaus ar iš gatvių, ar tikrai šį vakarą jis pietauja su Adrienu ir Siuzana ant *Grand Café* stogo, to paties *Grand Café*, kurį suprojektavo architektas Izakas, argi jie nesusitinka aukščiausiose miesto vietose, *Grand Hôtel*, *Grand Café*, ar įgyvendindamas savo genialias svajones, Izakas nepamiršo apačioje vargšų žmonių, kurie bėgo be jokios mantos, koks buvo triukšmas, tie lėktuvai nardė po geležiniais tiltais, viską naikindami, mąstė Frederikas, vakare reikės pasakyti Izakui, jis žino, kad aš visad drožiu tiesą į akis, neįsižeis, Izakai, ar prisimeni savo vaikystę Lenkijoje, žinoma, atsilieps Izakas, tu turi omeny mano jaunesnįjį brolį Džozefą, dėdę Samiuelį, man pakako proto sprukti anksčiau už visus, o aš, Izakai, visus tuos žmones mačiau rūkstančiuose griuvėsiuose, žinai, pasakytų Frederikas, ką veikė Frederikas miegamajame, su apklotu nusiritęs ant grindų, kur jie dingo, Aris, Eduardas, ak, raštelis, reikia dar sykį perskaityti, ką man užrašė Eduardas, kad ko nors nepamirščiau, mąstė Frederikas, bet kurgi jie dingo, kodėl staiga likau vienas, ir šalia lovos, ant kėdės, Frederikas pamatė Eduardo raštelį, dar sykį perskaitė stropia rašysena parašytus žodžius, sekmadienį pietūs pas Siuzaną ir Adrieną, vadinasi, reikia tik apsirengti ir eiti, mąstė Frederikas, nes privalau šį vakarą įtikinti Izaką, kad niekad nepamirštu tų vaikų iš Miuncheno, kasdien prisimenu ir juos, ir jų motinas, tik ar pasakosiu, kokį siaubą jiems kėlė dryžuota eilutė, Eduardas man parūpino tą elegantišką eilutę ir diržą, kitaip kelnės smunka, sakė jis man, kur diržas, *tutti son pien di spirti*, vėl nei iš šio, nei iš to svaigsta galva, taigi tikriausiai jie sode stato Ario skulptūrą prie fontano, lankas, plieninė styga, ištempta į dangų, erdvės, laisvės simbolis, kaip susigrąžinti atmintį, kad vėl viską galėčiau prisiminti, kada

tai buvo, kai kūno nevargino jokie rūpesčiai, diržas, kurgi mano diržas, Eduardas man dažnai kartoja, nepamesk, argi Žanas Matjė nesakė, kad užsuks pas mane, dar ne vėlu, kol ateis Žanas Matjė, prieš koncertą spėsiu dar kartą paskambinti Grygo *Lyrines pjeses*, kitaip mokytojas man muš per pirštus, jis perbrauks degtuku per nagus tardamas, jei prastai skambinsi, aš tau nudeginsiu pirštus, keisčiausia, kad aš visada maniau, jog jis taip ir padarys, Frederikas jau prie fortepijono, tarė Eduardas Ariui sode prie fontano, jiedu stovėjo abipus skulptūros, žiūrėdami, kur patogiausia būtų ją pastatyti, ne, tik ne čia, čia amžinas pavėsis, kalbėjo Eduardas, tik prieš saulę, atokaitoje, tarė Eduardas, štai čia, išsivyniojanti plieninė gija, amžinas judėjimas, kurį sukūrė Aris iš geležies ir medžio sakų lydinio, savo rankomis suteikdamas lankstumo, reikšmingumo, gyvumo, šviesoje ji turėtų kerėti, žavėti, tarė Eduardas, ir nepaprastai skambūs Frederiko fortepijono garsai geso gatvės triukšme, ir Eduardas ilgesingu balsu pridūrė, kad šiuo metų laiku jis dažnai prisimena motiną, Sierą Madrę, Oaksaką, tačiau juk motina pati sakė, kad jo priedermė būti čia, budėti prie Frederiko, kaip prieš kelerius metus Meksikoje jis budėjo prie sergančio tėvo, ir tu žinai, Ari, motinai aš pasirodžiau toks bjaurus, kai gimiau, raukšlėtas kaip beždžionė, kad ji manęs akyse nenorėjo matyti, mūsų virtuvė amžinai kvepėdavo kukurūzų papločiais, tarė Eduardas, dar ir dabar suvirpa šnervės, lyg užuosdamos tą kvapą, kai pagalvoju, kad tu, Ari, jau karo veteranas, kad netrukus tau sueis penkiasdešimt, negaliu patikėti, nes iš pažiūros – iš nerūpestingai dėvimų drabužių, iš vešlių kaip arklio karčiai plaukų – tu toks neatrodai, siaubas, atsiliepė Aris, tikras siaubas, pakartojo Aris, su pasidygėjimu gindamas šalin prisiminimus, kiti veteranai, tikri kariai, laikosi vieni kitų, nugrūsti į namelius, palapines, jiems skirtus paplūdimius, kur gyvena tarytum tremtyje, pilna širdimi kartėlio ir priešiškumo visiems, apie ką jie šnekasi vieni su kitais, apie tai, kokių žiaurių nusikaltimų ten esame pridarę, sąžinė graužia dėl išžudytų žmonių, dėl sunaikintos šalies, kai

dviračiu važiuoju pro tą stovyklą, ligi šiol drebu iš baimės, nes ko tik nesu prikrėtęs dėl polinkio į nuotykius, tarė Aris, kokia beprotybė, menas, skulptūra gali grąžinti gyvybę tik daliai mūsų esybės, kita dalis visada lieka Vietname, dumblu užslinkusiame apkase, visada atsiranda generolų, pasinešusių siųsti paauglius į pragarą, kad jie niekados iš ten nebegrįžtų, o tavo nuotykis Pietų Amerikoje, priminė Eduardas, o kitas nuotykis Libane, nors jums ir nepavyko išsilaipinti iš burlaivio, kokie ten nuotykiai, atsiliepia Aris, keturi vaikinai su keturiomis merguželėmis burlaiviu išplaukia ieškoti rojaus, po deniu paslėpę hašišo, ir visi grįžtame gyvi ir sveiki su tūkstančiais dolerių kišenėse, gyvi ir sveiki, bet išsigandę, tas nuotykis vis dar primena karo metus, kai beprotiškai nepaisiau pavojaus, nesąmoningai ieškojau, troškau mirties, tie karo prisiminimai niekur nedingo, tarė Aris, staiga sugižęs, ir jo žvilgsnis nušvito tik tada, kai vėl meiliai nukreipė akis į skulptūrą, argi tai ne stebuklas, tarė jis, vos dvelktelėjus vėjeliui, plieninė styga ims virpėti, skulptūra – tai lyg mylima moteris, judėjimas, gyvenimas, Fredas džiaugsis, bet nebegirdėti fortepijono, kodėl taip tylu, tikriausiai vėl prigulė pamiegoti, tarė Eduardas, pasakok toliau, kaip ten buvo tame burlaivyje su merguželėmis? Arba nesuvokėme, ką darome, arba buvome nepakaltinami, tarė Aris, tai buvo rojus, tačiau kuo arčiau plaukdavome prie kranto ir prieplaukų, kur laukdavo budrūs ir klastingi pirkėjai, vos pastebimai duodami ženklą mūsų įgulai, tuo labiau imdavo baimė, bet laive, vidury vandenyno, visi būdavome pašėlusiai laimingi barbarai, vaikščiodavome nuogi, vėjo glamonėjami, kiek glaustytasi ir bučiuotasi vieninteliame burlaivio duše, gyvenome nevaržydami kūno nei sielos tame nuostabiame burlaivyje, kurį mes, hašišo pirkliai, pardavėme grįžę atgal, nes svajojome nusipirkti salų, žavūs, įdegę saulėje, vėjų nugairinti, kas nebūtų pavydėjęs tokiems piktadariams? Šitaip prabėga jaunystė, tarė Aris, paskiau tik svajonėse prisimeni burlaivį ir merguželes, su kuriomis nuo ryto lig vakaro gėrėme romą ir mylėjomės po atviru dangumi, romu ir meile gindamiesi nuo

baimės, žinojome, kad mūsų bičiulių burlaivį taranavo patruliai, žuvo viena neatsargi mergina, šitaip prabėga jaunystė, tarė Aris, baltąjį burlaivį dabar nebent susapnuoju, *tutti son pien di spirti maladetti*, mąstė Frederikas, netvirtais žingsniais krapindamas drauge su minia, ar jis nepamiršo pasakyti Eduardui, kad eisiąs pasivaikščioti vieną kitą valandą, kaip nusigauti iki tų *Grand Café* terasų, kurias Izakas užkėlė ant miesto stogų, kaip šurmuliuoja žmonės, kaip dunda būgnai Atlanto bulvare, ar tik ne čia reikia sukti į dešinę, gatvėse šokančių ir dainuojančių negrų būrelio link, palaikiu sunkvežimiu dardėjo pajūrio gatvėmis Kornelijus su savo muzikantais, šalia vienas kito sėdinčiais ant kėdžių tiesiomis atkaltėmis, vienas jų – ko gera, džiūsna Kornelijus, kosintis į languotą nosinę, – atrodė, lyg ašaras lietų, paliegusiu kūnu pasviręs gatvės pusėn, iš atminties kilo tolimos praeities vaizdai – nulinčiuotieji ant uolos, klonyje, pakaruokliai, iškarstyti ant žiedais aptekusių šakų, ant visų medžių Bahamos gatvėje, Esmeraldos gatvėje, taigi, kaip tik čia reikia sukti į dešinę, *tutti son pien di spirti maladetti*, mąstė Frederikas, kodėl taip svaigsta galva, jau kuris laikas jis vaikščioja truputį svyruodamas į šalis, sode, prie fontano, jiedu stato Ario skulptūrą, Frederikas nenorėtų jiems trukdyti, puikiausiai tiksianti dryžuota eilutė, tvirtai susiveršiąs odiniu diržu, kad dailiai gulėtų kelnės, bet iš kur tie svaigimo priepuoliai, tokia keista negalia, kodėl taip darosi, ir staiga Frederikas prisiminė mažą bronzinę galvą, savo biustą, nulietą, kai buvo dar vaikas, kokie miklūs buvo tada jo pirštai, kai jiedu gyveno Atėnuose, muzikantas, dailininkas, skulptorius vikriais pirštais, angelo pirštais, mąstė jis, tai buvo Frederiko, nepaprastų gabumų vaiko, galva, tobula jaunojo Mendelsono galva, o štai dabar – seno pražilusio menininko galva, veidas įdubusiais skruostais, dar vienas Dievo abejingumo vyriškajai lyčiai ženklas, ir kai atsidursime aukščiausioje miesto vietoje, pasakysiu Izakui, čia gundė tave šėtonas, apsimetęs makleriu, tik panorėk, tarė jis, ir ta sala, tas miestas bus tavo, o tu neatsispyrei pagundai, išvarei vargšus iš jų medinių trobelių

ir paplūdimių, savo pastatų stiliumi, architektūra tu išreiškei geismą kerėti prašmatnumu, didingumu, vienur Maroko sodai, kitur užburta giria, kurioje, atvežti iš Azijos, bambukiniuose narveliuose gieda paukščiai, tu didis, tu tikrai didis, Izakai, tu sukūrei kriauklės formos teatrą, kur poetai, deklamuodami eilėraščius, girdi jūros bangų ošimą, tačiau tavo įgyvendintos genialiosios svajonės išvarė vargšus iš namų, o tu, Izakai, tvirtinsi, aš išgelbėjau šitą griūvantį miestą, aš tarnavau idėjai, o aš tau pasakysiu, Izakai, kai pas tave atėjo makleriai į tą aukštumą, iš kur nakčia matyti ant stogų *Grand Café* žiburiai, piestu stovintys akmeniniai pasakų žvėrys ir iš krūmų neriančio graikų berniuko skulptūra, nesupratai, kad tai buvo šėtonas, ir dabar matai, koks tu nelaimingas ir vienišas, bičiuli, neturi nei palikuonių, nei draugų, nebent kelis artimus bičiulius, tokius kaip tavo draugužis Fredas, nes bijai žmonių, kurie iš gobšumo tavim dažnai pasinaudodavo, mielas bičiuli, neįsižeisk, nes jie vis dar stovi man akyse bėgantys į visas puses, apkvaišę, be jokios mantos, lekiantys per rūkstančius griuvėsius, *tutti son pien di spirti maladetti*, mąstė Frederikas, kaipgi aš galėjau pamiršt pasakyti Eduardui, kad einu vienas pasivaikščioti, kurgi aš dabar esu, kur išsiruošiau eiti, štai Kornelijų veža vežimu prie prakeikto medžio, kilpa veržia jam kaklą, štai jis verkia, įsikniaubęs į nosinę, girdžiu jų muziką, šoku su jais, *easy, easy living*, nesvarbu, ar tai buvo priešo pėstininkai, ar artileristai nutraukytomis kojomis ir rankomis, ar mūsiškių kūnai, išdrabstyti ant tvorų statinių, ant mūro sienų, kruvinosios Kalėdos, laužuose degančios pamėklės, tai buvo Bastonėje, per kruvinąsias Kalėdas, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtųjų gruodį, nukapoti, subjauroti pirštai, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtųjų gruodis, Bastonė, bet kurgi tas Eduardas, šaukiau jį iš miegamojo, Izakas man prikiš, kad per daug rūkau, pats save žudau, jokių palikuonių, tik vienas kitas artimas draugas ir mūsų būrelis, Šarlis, Adrienas, Siuzana, jos senas bičiulis Fredas, ir visi tie meno kūriniai aplink, indoneziečių kaukė klyksmo pilna burna, ką jis

man gali prikišti, kai štai einu apsirengęs dryžuota eilute, mosikuodamas rankomis, su cigarete dantyse, gal tau sunkoka lipti laiptais, mielas Fredai, iš tolo girdėti, kaip krioguoji, tu visada atrodai toks pat jaunatviškas, nes Eduardas labai tavimi rūpinasi, bet aš nė klausyti nenoriu, kai teisinami ir vieni, ir kiti, aš vengiu tokių žmonių, visi kalti, pasakysiu dar kartą, gražumėlis, tysai lovoje iki trečios valandos popiet, gyveni tik dėl muzikos, kai tuo tarpu aš – valdžios tarnas, mūsų meras Lambertas būtų supratęs mano planų užmojį, mano darbų kryptį, tik mano dėka vargšų širdyse išliko noras gyventi oriai ir padoriai, tau reikia susirūpinti savo bronchais, bičiuli, bronchais, jie važiavo Esmeraldos gatve sunkvežimiu, sėdėdami ant kėdžių tiesiomis atkaltėmis, instrumentus pasidėję ant kelių, Eduardas žino kelią į Izako namus, į jo terasas, žinau, Eduardas mane susiras, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtųjų gruodis, ugnies uraganai, ir, važiuodamas Atminimo taku, Šarlis mąstė apie Frederiką, ką darys tas mielas bičiulis, kai Šarlis užsidarys savo vienuolyne ir ims rašyti, o juk Fredas toks jausmingas, betgi televizorius, Grygo muzika, viso gyvenimo gaisras ir staiga – tyla; tame vienuolyne, mąstė Šarlis, tame prieglobstyje, gali išgirsti visko, ir Grygo *Lyrines pjeses,* ir Hanukos švenčių šurmulį, dovanomis džiaugiantis vaikus Šiaurės Amerikoje, arba Gazoje klykiant palestiniečių vaikus siera ir dūmais prakvipusiais balsais, visko, Šarlis prisiklausys visko, išgirs, kaip tose tikėjimo tvirtovėse, kur visi meldžiasi, maldaudami Dievą mečetėse ir šventyklose, kaip Ibrahimo mečetėje arba Mašpelos rūsyje gaudžiai aidi šventos giesmės, psalmes staiga užgožiančios neapykantos ar keršto dejonės, kai patriarchai tuo tarpu klūpo iškėlę rankas į dangų, Šarlis taip pat sužinos apie slaptą, staigią odisėją – apie urano krovinius, iš Kazachstano respublikos viršum žemynų vogčiomis keliaujančius ligi pat Ok Ridžo, tačiau ta odisėja ir liks slapta ir staigi, o šiandien, mąstė Šarlis, mindamas dviratį po palmėmis, girdėti nebent, kaip gedulingai skamba bažnyčios varpas, pagerbdamas Žiusteną, po daugelio metų

atiduodama duoklė jo namams, šeimai, Taikingajam Žiustenui, kuris – kaip ir Nagasakio meras – pasipriešino visai šaliai, imperatoriui, skeveldra plaučiuose, širdies skausmas, Hirosima, skeveldra, kaltės jausmas galutinai nuvarė jį į kapus. Ir *Christo Salvo*, skardėjo balsas, vadinasi, tiesą sakė Mama ir pastorius Jeremijas, o gal tos akys, žvelgiančios pro gobtuvo plyšius, tie balti apsiautalai – tai tik karnavalo nakties kaukės, mąstė Karlas, bėgdamas, kiek kojos neša, mes surengsime šičia neregėtas skerdynes, išgirdo Karlas, vadinasi, tiesą sakė Mama ir pastorius Jeremijas, kalbėdami apie negrus, homoseksualistus, nes mūsų žiaurumas nepasotinamas, vadinasi, tokius žodžius gali išgirsti, kai jie šnypščia, klykia stovėdami prie savo degančių kryžių, bet kurgi dingo Poli, išsigandusi šioje minioje, mąstė Karlas, kiek kojos neša bėgdamas prie stalų, išrikiuotų ant šaligatvių, stabtelėdamas tik užryti prieskoniais pagardintų ryžių, pupų su medum ir mėsos, keptos ant grotelių šleikščiuose aitriuose dūmuose, argi ne tada jis staiga ir pastebėjo Poli, Poli, kaip ir jis godžiai uodžiančią gardžiakvapius valgius, Poli, išalkusią, ištroškusią, gyvą gyvutėlę, vizginančią uodega, ir kai Karlas pasakys – eik iš paskos, ji nuolankiai paklus, bidzens neatsilikdama nė per žingsnį, kąsčiodama temps jį į paplūdimį, į saulę, į bangas, vadinasi, tiesą sakė Mama ir pastorius Jeremijas, vėl pasirodė Baltieji Raiteliai, ir niekas jų nebeišskirs, mąstė Karlas, Poli visada bus šalia, taip gerai šeimininko išdresuota, kad galva lygiuotųsi į kairiąją Karlo blauzdą, šitaip jis išmokys ją neatsilikti, sakys – eik iš paskos, išmokys tupėti per pasivaikščiojimus, vesdamas už minkšto ir lankstaus pavadėlio, ir Karlas ją pagirs – šaunuolė, Poli, tu gera kalytė, Karlas taip pat žino, kad Poli užsispyrusi, bet ji moka taip graudžiai pakreipti galvytę, drėgnos Poli akys sužibo iš džiaugsmo, kai tik pastebėjo Karlą, ak, tos amžinai truputį neramios Poli akys po styrančiais antakių kuokštais, ir Frederikas dar prisiminė, ką buvo sakęs bičiulis Izakas, jis neturėjo palikuonių, tačiau po jo mirties tarnautojai susivoks, kad ištisus dvidešimt metų jis mokėjo už jų vaikų mokslą, nes,

kaip dažnai kartodavo Frederikui senis Izakas, kad netgi jei staiga kaip Frederikui nusilps atmintis, jis nepamirš Lenkijoje praleistos vaikystės, Izakas nebuvo niekingas vargšų prakaitu mintančio kapitalizmo vaisius, ar tik ne Eduardą staiga pastebėjo Frederikas, Eduardą su kadaruojančia indėniška kasa ant pečių, nes eina labai greitai ir atrodo susirūpinęs, Frederikas pašaukė jį džiugiu balsu, Eduardai, Eduardai, ar tik ne šįvakar mes pakviesti pietų pas Siuzaną ir Adrieną, sušuko Frederikas, šįvakar, sekmadienį ar kurią kitą dieną, sakyk, Eduardai, ar prisimeni, juk dar esi aiškaus proto, tokio aiškaus, kad veikiausiai prisimeni daug nereikalingų dalykų, ir Frederikui dingtelėjo, kad jis išgelbėtas nuo tos minios, kuri būtų jį sutrypusi, jeigu nebūtų pasirodęs Eduardas su kadaruojančia indėniška kasa ant pečių, bičiuli, pakartojo jis, bičiuli, pakartojo tuo metu, kai Eduardas nutvėrė tvirta ranka, šįvakar ar rytoj susitinkame su Siuzana ir Adrienu, autobusėliu vežamas namo, šitaip vis klausinėjo Eduardą Frederikas, žiūrėdamas į veidrodėlyje atsispindinčius šventųjų paveikslus, į mažytį medinį kryželį ant Eduardo krūtinės, pasitaiko, kad kartais atsiranda angelų žemėje, kalbėjo Frederikas Eduardui, visur pasitaiko, kalbėjo Frederikas, aš pažįstu tokių vaikinų ir merginų kaip tu, Eduardai, pasaulis pilnas šventumo, kurio žmonės nepastebi, ir pasaulietiško, ir dieviško, kaip esu sakęs Izakui, visur pasitaiko tokių vaikinų kaip tu, Eduardai, gailestingų motinų Teresių, kurios nusialina triūsdamos namuose, eidamos ruošą ir niekada nesulaukia pelnyto dėkingumo, pagarbos, nes toks jau gyvenimas, kupinas žiaurumo ir neteisybės, o tu, Eduardai, kas šiame pasaulyje įvertins tavo dvasios taurumą, ir tie vargšai miuncheniečiai, žuvę rūkstančiuose griuvėsiuose, jie irgi šventieji, bet argi kas rimtai žiūri į Frederiko samprotavimus, ir jau visai netoli namų važiuojant išlakių palmių alėja, atbėgo Aris, šaukdamas, man bedirbant sode, į Frederiko kambarį įėjo du vaikigaliai, ir ką tie valiūkai padarė, išsinešė televizorių, viską, viską, net Frederiko šitaip branginamus kompaktinius diskus, susimetė viską į maišą

ir išdūmė, mes juos pažįstame, tai pastoriaus Jeremijo vaikai, tasai, kur pravarde Dvakas, ir jo brolis Greguaras, tik nieko jiems nedarykit, tarė Frederikas, aš jiems labai skolingas, ne, nieko jiems nedarykit, betgi tai nedorėliai, būtinai reikia juos nubausti, ir, tariant šiuos žodžius, Ariui iškilo prieš akis Libano krantų link plaukiantis burlaivis, įžūlumas ir netgi nedorumas – tik iliuzija, denyje merguželės, kvepia druska ir vandeniu, Frederikas pagalvojo, kad kai ko neberas kambaryje, akys pritvino ašarų, kai staiga pasigedo bronzinio biusto, kuris visada stovėdavo prie lovos ant stalo, jie sės į kalėjimą, tarė Aris, ir visa tai dėl kelių gabalėlių kreko, tik nieko jiems nedarykit, juk tai vaikai, tarė Frederikas, vis dar dairydamasis savo muzikos, bronzinio biusto, kurgi bronzinis biustas, ir pavargęs Frederikas išsitiesė ant lovos, skųsdamasis, kad staiga ėmusi svaigti galva, ar ne šįvakar, paklausė jis, einame pas Siuzaną ir Adrieną, ne, švelniai atsakė Eduardas, juk dar ne sekmadienis, ką gi, be reikalo išėjau pasivaikščioti vienas, be tavęs, tarė Frederikas, šitaip ir užsitarnaujame Dievo abejingumą, ar ne, bet ar Jis vis dėlto nepersistengia, duodamas mums kokį ženklą ar reikšdamas savo valią? Kaip tik tai ir turėjau galvoje, kalbėdamas Izakui ant jo namų stogo apie Dievo abejingumą ir rūstybę, kai tuo tarpu žmonės tokie naivūs, kvaili per savo naivumą, bet argi čia jų kaltė? Žiū, fortepijonas tebestovi, kaip stovėjęs, jie nepavogė fortepijono, ir Frederikas staiga pareiškė, kad ir nusenęs galįs skambinti Grygo *Lyrines pjeses*, kaip kitados skambindavęs per koncertus Los Andžele, kai buvęs dar mažas, bronzinės skulptūros įkvėptas, aš vėl imsiuos skulptūros, sušuko jis spindinčiu iš džiaugsmo veidu, taip, bičiuliai, patikėkite, Eduardai, mums reikia užsisakyti medžiagų, rankos, pirštai tebėra miklūs, jautrūs, tai dangaus dovana, imsiuos iš naujo, ir mano skulptūros bus dar tobulesnės, nes man visad tenka imtis visko iš naujo, ir taip bus, kol numirsiu, gal kaip tik tos malonės laukdavo mistikai, pagalvojo Frederikas, turėdamas vilčių staigiai atgimti, lipdydamas bronzinę galvą, subtilių bruožų veidą, jis

įgausiąs sparnus, kalbėjo Eduardui, nes va šitaip žmogus ir atgimsta, taip, pritarė Eduardas, tik reikia pailsėti, juk tolydžio svaigsta galva, užeina silpnumas, žinoma, reikia pailsėti, lyg sutiko Frederikas, betgi tai tik ženklai, kad Dievas man abejingas, ir tiek, stačiai nereikia to paisyti, tarė Frederikas, pamatysit, bičiuliai, aš nekreipsiu dėmesio į Dievo abejingumą, nepaisysiu, kad Jis man abejingas, nes vaizduotėje bronzinė skulptūra staiga suspinduliavo, iškilo iš skausmingo ir migloto užmiršties pasaulio, mažytė bronzinė galva, rodos, atgijo, atgimė, vos prisilietus mikliems Frederiko pirštams, ir tuo metu Eduardas dėjo Frederikui ant kaktos kvapnų levandos kompresą, kad nustotų svaigti galva, aš manau, kad vis dėlto reikėtų pranešti policijai apie tuos padaužas, griežtai tarė Aris, kodėl, praėjus daugeliui metų nuo tų kelionių burlaiviu, kuriuo plaukė ieškoti nuotykių Pietų Amerikos, Libano krantų link, kodėl dar jaunas jau pamiršto karo veteranas toks nepakantus pastoriaus vaikams, nejaugi jis tampa toks pat kaip ir visi kiti, o jaunesnysis šlubavo, tarė Aris, ak, kaip aš išperčiau kailį tiems velniūkščiams, šiukštu, nieko jiems nedarykit, tarė Frederikas, nes tik jų dėka man nuslūgo visi skausmai, man lengviau, aš turėjau perdaug gėrybių, o štai dabar aš ramus, dar neišmušus mano valandai, žengiau pro duris, *Daleth*, pro duris, apie kurias kalbėjo jūrose pasiklydęs jūreivis, *Daleth*, durys, reikia ilgai ruoštis tam žingsniui, tarė Frederikas, jaučiuosi taip, lyg tuojau pat imsiu ir atgimsiu, ir Eduardas tarė Ariui, eime, tegu Frederikas pamiega, ką reiškia tas Frederiko nuolat kartojamas žodis, *Daleth*, paklausė jis, *Daleth*, o Poli laigė su Karlu po bangas, lyg norėdama prisimeilinti šeimininkui, nors vargu ar jai patinka, kad bangos aptaško snukutį, ausis, kartais ji bandydavo sprukti į krantą, į žolynus, neklusniomis letenėlėmis žarstydama smėlį, tačiau kai tik Karlas paliepdavo, bėk iš paskos, ji paklusdavo, pastačiusi ausis, žvitrias kaip voveriuko akis įsmeigusi į rausvus Karlo padus, ir koks naujas ir gražus staiga pasirodė Poli pasaulis, jiedu visada būsią drauge, ji ir Karlas, jinai ginsianti jį lodama kimiu

balsu, gaila, kad tie drūčkiai labradorai taip nepagarbiai ją bloškia į bangas, nes ji dar tik maža kalytė, pavogta iš dviračio bagažinės, bet užtat jos ponas – stipruolis, boksininkas, juk Karlas, jos ponas, būsimasis boksininkas, pasak jo tėvo, ji niekad nenorėtų kito pono, net jeigu Karlas buvo ją pamiršęs, palikdamas kiaurą dieną dusti sandėliuke, kur trūksta oro, tą dieną pastorius Jeremijas pakeitė ledainę, padariau šiandien tai, ko nepadarysiu rytoj, pasakė Mamai, eidamas prie sandėliuko, jau aštuoneri metai, kai ledainė riogso kieme, o pageltusi Kalėdų eglutė – nuo pernai, ką darysim, Mama, palaukim iki rytojaus, atsiliepė Mama, stovėdama vidury vejos tarp gaidžių ir vištų, ko jūs visi taip subruzdote, juk šiandien ne Paskutinio teismo diena, tai, ko nepadarei šiandien, Tėte, padarysi rytoj, ir, pasislėpusi išsinuomotame name, vešlios augmenijos paunksnėje, Renata mąstė apie tą moterį, kuri, atklydusi čionai, rašė nuostabius eilėraščius, jos gyvenimas dingo be pėdsako, ji pabėgo iš Berlyno tremtin su tėvais, dailininkais, į vieną Švedijos salą, galbūt ji paliko vos kelis įskaitomus žodžius, gelbėkit, gelbėkit, prieš įlaipinama į traukinį, šiame kambaryje, kur viešpatauja įtampa ir netvarka, už šitų durų užsidaro mano apšviesta dvasia, gelbėkit, nes visi mes bėgame iš Berlyno, tas traukinys visus juos nuvežė į Treblinką, kokios nevilties apimta ji gyveno ir rašė tuos žodžius, argi nepažįstamos moters gyvenimas nebuvo tik šešėlis, beprotybės vėjų blaškomas, ir Renata skaitė Klodo laišką, ji sveikstanti, reabilitacijos laikotarpis einąs į pabaigą, ir nebegundo daiktai, teikę dabar jau nebepasiekiamą pasitenkinimą, ak, lengvas dūmelis jazminais dvelkiančiame ore, daiktai, kuriais nedera daugiau žavėtis, kurių nedera karštligiškai griebtis, rašė jai vyras, pasitaisius sveikatai, laikas būtų grįžti namo, pasiūlyti savo kandidatūrą į teisėjus, jis ją paremsiąs, ką veikti nepriklausomai mylimai moteriai šiame išsinuomotame name, vešlios augmenijos paunksnėje, kur tik laikrodžio rodyklės primena, kad netrukus ateis vakaras, naktis ir kad ji jausis ne ką mažiau vieniša, netekusi jėgų, goslių malonumų, tų kenksmingų cigarečių, to

auksinio portsigaro – ji turinti atsižadėti tų daiktų, jis atvažiuosiąs jos parsivežti, jiedu su Klodu eisią drauge pasivaikščioti iki paplūdimio, svaigdami nuo drėgmės, kaitros, geismų, jis prisipažino daug ką apmąstęs po to nelaimingo atsitikimo, kai jauni nusikaltėliai bandė susprogdinti jų automobilį, jis nesigaili uždaręs į kalėjimą tuos nusikaltėlius, dar visai vaikus, jis daugiau baiminasi jų vyresniųjų draugų ir gaujų grasinimų atkeršyti, tačiau argi įmanoma pamiršti tuos veidus už policijos automobilio grotų, juk jie dar tokie jauni, nekalti, baimės gniaužiami, gailisi nusikaltę, argi įmanoma pamiršti jų ašaras, riedančias per putlius skruostus, jiedviem išsiskyrus, Klodas tolydžio prisimindavęs tai, dėl ko taip dažnai ginčydavęsi, tai, kas atrodę teisinga Renatai, neatrodę teisinga jam, principiniais klausimais jiedu dažnai būdavę nesutaikomi, bet jis ją myli, laikas būtų grįžti namo, ją paremsią visi kolegos, dabar jau nebegalinti sakyti, kad apsieisianti be vyrų paramos, nors jie ir nesupranta vienas kito, jiedu tačiau puikūs sąjungininkai, visa širdimi jaučiantys, ko kiekvienam reikia, jis priminė viešbučio kambarį, žvelgiantį į Karibų jūrą, mėlyną ramią jūrą, apie jųdviejų meilę, tomis dienomis, būdamas vienas, jis suvokęs, kad Renata visų pirma esanti motina, moteris, jos istorija liksianti amžinai įrašyta žmonijos istorijon todėl, kad ji pilna vyrams svetimo gailestingumo, švelnumo; vyrai nesugebą pajusti to švelnumo, ypač kai jie įpareigoti teisti pavojingus nusikaltėlius už jų piktadarystes, rašė jis, kai tuo tarpu Renata netgi aistros įkarštyje galinti įsijausti į nuteistojo mirti Teksaso kalėjime tragediją kaip į savo pačios tragediją, į jo mirtį nuo injekcijos venon, teisėjas prisiminė sukrėstą žmonos veidą, kai ji pasakojusi apie pavyzdinio poveikio mirtį nuo suleistų nuodų, apie tai, kad, vos praspindus pirmiesiems aušros spinduliams, kalinys pats juos susileidžiąs, tai buvo tomis dienomis, kai Renata dar gulėjo Niujorko ligoninėje, kai Klodas turėjo paskelbti nuosprendį gaujai narkotikų pirklių, jam buvo gaila jų, tokių pat jaunų kaip tie jauni kaliniai negrai, dar nė aštuoniolikos nesulaukę, toliau einantys mokslus Džek-

sonvilio kalėjimuose, nes kasdien prireikia vis daugiau policininkų ir kalėjimų – tokiu pat nepermaldaujamu greičiu auga nusikalstamumas miestuose, gaujos jaunuolių naktimis užpuola pagyvenusius žmones, ilgai jam vaidenęsis tas nuteistas teksasietis, rašė Klodas Renatai, nes šįkart – kaip sakė įtūžusi Renata, o jis ja nepatikėjo, – šįkart mirtimi nubaustas galbūt nekaltas žmogus, tai įvyko sekmadienį, ir nuteistasis teksasietis beveik visą pusvalandį pareigūnams tvirtino esąs nekaltas, kaip esą nekalti visi tie, jo žodžiais tariant, jo draugai, kurie kaip ir jis kamerose seniai laukią nuosprendžio įvykdymo; argi jis būsiąs nužudytas sekmadienį, klausė savo tėvus, jis, kaip gyvas nieko nenužudęs, nors byloje nestigo niekšybių, tik mirtis nutraukė maldavimus, kai jis nutilo bergždžiai bandydamas atpalaiduoti odinius diržus, kuriais buvo priveržtos rankos ir pečiai; niekas jų nebūtų atsegęs, nors jis ir nekaltas būtų buvęs, nors ir nebūtų padaręs to, kuo buvo kaltinamas, to nusikaltimo viename Čikagos bare, kas imtų klausytis jo skundų, maldavimų ir verksmų, Renata niekada negalėjo patikėti, kad tas žmogus kaltas, teisėjas prisiminė jos sukrėstą veidą, jiems prašnekus apie tą atsitikimą, o betgi tą patį vakarą jiedu viską pamiršo, nusileido į kazino, ėjo pasivaikščioti, ir bene Klodas nusiuntė telegramą tam teisėjui, ne, jiedu staiga viską pamiršo, toks jau gyvenimas, amžinai masina, apkvaitina savo malonumais, neduoda laiko susikaupti, jiedviem išsiskyrus, tomis dienomis, būdamas vienas, Klodas daug ką apmąstęs, jį imanti baimė, kad daugelyje Kanados, Jungtinių Valstijų miestų įstatymas draudžiąs nepilnamečiams gerti alkoholinius gėrimus, tačiau veikiai anaiptol nedrausiąs jų sodinti į elektros kėdę, pakarti arba suleisti į venas nuodų, argi šitaip mes masiškai neišnaikinsime jaunimo, argi neskelbsime vis daugiau mirties nuosprendžių už kokius nereikšmingus prasižengimus ar nebūsią vis daugiau nuteistųjų, tokių kaip tas nekaltai nuteistas teksasietis, ir tai būsią negrai, Lotynų Amerikos gyventojai, kinai, gal vienas kitas baltasis iš viduriniosios klasės, bet nė vieno turtuolio, bergždžiai raudos tie odi-

niais diržais pririšti vaikeliai, gal taip išsipildys kitados jųdviejų aptarta Renatos pranašystė apie prievartą, tačiau vyrui moters žodžiai dažnai atrodo perdaug švelnūs ir sentimentalūs, kai ji prašnenka apie jaunystės pažeidžiamumą, ir, net gyvendama vyro pašonėje, Renata dažnai jausdavosi vieniša, apimta dvasinės sumaišties, baimės kam nors priklausyti, kaip tik todėl jisai ją branginąs, laikas būtų grįžti namo, bet ji sakiusi tiesą, kad nuteistojo teksasiečio likimas keliąs abejonių, baisų įtarimą, kad tas žmogus, kaltinamasis, kaip ji visada žinojusi, tikriausiai nekaltas. Ir su rakete rankoje bėgiodamas po teniso aikštę, tarytum skriedamas nuo vieno tinklo galo prie kito, Tanžū girdėjo skambant Bethoveno oratoriją *Christus am Oelberge*, Kristus Alyvų kalne, kurios taip dievobaimingai klausydavosi Žakas, jis girdėjo angelų ariją, Jėzaus rečitatyvą Alyvų kalne, kaip Jo Tėvas, esantis danguje, gali nuo jų visų atitolinti tą skausmingą mirtį, Raulis, Kevinas, saulėje įdegęs gyvūnų bičiulis, šypsojo šalia savo šuns, tačiau paskutinė nuotrauka jau nebešlovino jo talento, varžybų su Tanžū, stovinčiu kitoje tinklo pusėje, Kevinas, jo nuotrauka jau buvo tik prisiminimas, kaip ir *Daisy*, aktorius, saulutė, *Daisy*, balta gėlytė, savo skaistumu puošusi aplinkinį gyvenimą, gėlytė, nubirus žiedlapiams, dingusi kapo duobėje, kaipgi Tėvas, esantis danguje, galėjo nuo jų atitolinti mirtį, jie buvo tokie jauni, tokie žavūs, svarbiausia, kad tik atlyžtų ta neganda, ta juos apnikusi bjaurastis, Tanžū atpažino Žako siluetą skaisčiai rausvame danguje, kaip tik tuo metu Siuzana su Adrienu susikibę ėjo teniso aikštės link pro kvepiančius sodus, hibiskų krūmus, išskleidusius rasotus skaisčiai raudonus žiedus, ir Adrienas, pasakęs Siuzanai, kad ji vis dar tokia rami ir santūri, mąstė, tas Danielio rankraštis taip į mane įsiėdė, kad naktimis kamuoja košmarai, man rodės, kad girdžiu girgždant baisingojo Vežimo ratus ir žvengiant žirgus, už kelių žingsnių pasirodė žmogystė juodu apdaru, lyg vyras, lyg moteris, nes buvo juodu šydu, ir man tarė, eime su manim, eime su mumis, aš atsisakiau to kraupaus kvietimo, prasimesdamas puikia

dingstimi, dar nesu baigęs versti Rasino veikalų *Bérénice, Britannicus,* atsakiau jiems, man pavyko pasprukti, bet vis dar girdžiu girgždant tuos ratus žvyruotu keliu, savo kritiniame straipsnyje taip ir pareikšiu skaitytojams, pridūrė Adrienas, suerzintas nedrumsčiamos Siuzanos ramybės, aš jiems pareikšiu, nesikliaukite tuo jaunu rašytoju, kaip rūdys įsiės į jus ta knyga ar veikiau Biblijos siaubo pamokos, verksmas ir dantų griežimas, verksmas ir ratų girgždėjimas žvyruotu keliu nakčia, kai keliauninkas vienišas, be vedlio, na jau, na jau, tarė Siuzana, neplyšok, mudu taip pat rašėme knygas, būdami trisdešimties metų, mudu taip pat rašėme, kai buvome labai jauni ir labai gražūs kaip dievai, mudu mėgavomės sėkme ir šlove, visa tai praeitis, atsakė Adrienas, staiga sunkiu atodūsiu išreikšdamas prislėgtą nuotaiką, visa tai praeitis, ką gi, bičiuli, štai dabar netrukus atsidarys amžinybės vartai ir mudviem atsivers kitos grožybės, tarė Siuzana, Amžinybės upės prieigos, o tu žinai, Tanžū, šaukė smagus ir linksmas Raulis savo partneriui, atrodė lyg jau pamiršęs, kad prieš keletą akimirkų taip prastai jautėsi, ar žinai, Tanžū, kad pusfinalyje mudu žaisime prieš australus? Jie žavūs, jie jauni, mąstė Tanžū, kad tik atlyžtų ta neganda, ta juos apnikusi bjaurastis, Raulis, Kevinas su šunimi, rudai įdegęs, žėrinčiomis akimis, šviesiais plaukais, švelniais kaip jo šuns kailis, Raulis, *Daisy*, Saulutė, scenos pažiba, balerinos sijonėliu vilkintis transvestitas šokėjas, atliekantis kalinio, svajojančio tapti balerina, vaidmenį, balta gėlytė nubirusiais žiedlapiais, Tanžū girdėjo skambant angelų ariją, Jėzaus rečitatyvą Alyvų kalne, kaipgi Jo Tėvas, esantis danguje, gali nuo jų visų atitolinti tą kankinančią mirtį, tą patį rečitatyvą *Christus am Oelberge*, kurio dievobaimingai klausydavosi Žakas, o kadangi pietūs su Žanu Matjė buvo numatyti po pusiaudienio, budria ir žvalgia fotoaparato akimi Karolina kruopščiai fiksavo sode po pirmosios švenčių nakties užsibuvusių svečių veidus, dar dvi dienos ir dvi naktys, čiauškėjo mergaitės, jos numigo kelias valandas ir vėl staipėsi tarpduriuose, spoksojo pro langus, Karolina jas fotografavo, kol jos dar ne-

rūpestingos mergytės, po kelerių metų jos bus kaip šitos jaunos moterys, šiame sodo kampelyje pusbalsiu šnekančios apie gyvenimą, viena buvusi vyro pamesta, kita nerimasčiavo, kad išsiskyrus nukentėsią vaikai, ar ilgam ji atidėjusi mokslą universitete, paklausė viena, juk ji studijuojanti jūrų biologiją ir technologiją, ar kada nors vėl grįšianti prie klasikinio baleto, koks nežmoniškas esti moters gyvenimas, dingtelėjo Karolinai, kai ši atiduoda jį į vyro ar meilužio rankas, o tuo tarpu gali būti tokia laiminga būdama viena, juk Karolina tarnavo kariuomenėje, turėjo leitenanto laipsnį, skraidė lėktuvu, studijavo architektūrą, be tvirtos valios gyvenime nieko nepasieksi, moteris per daug priklausoma nuo vyro, šiame sodo kampelyje jaunos moterys jai atrodė apatiškos, ko verta moteris, kuri nesvajoja primesti vyrui santykių, kokius vyrai nuo amžių primeta moterims, bet sykiu išsaugoti nepriklausomybę ir neužsikrauti jungo, Karolina retai imdavosi bjaurių apyvokos priedermių, anuomet, mąstė ji, Pietuose šeimos samdydavosi daug tarnų, Žanas Matjė pasakytų, kad Karolinai turėtų būti gėda išpažinti savo mintis, betgi kaip nesiilgėsi tų laikų, kai tam tikro luomo šeimose daugelį nemalonių darbų nudirbdavo juodaodžiai tarnai, auklės, sodininkai, jie būdavo kaip ir šeimos nariai, per ilga persiėmę tais pačiais papročiais, tarp visų – tarnų ir šeimininkų – viešpatavo laisvė, lygybė, tačiau Žanas Matjė pasakytų, kad Karolina stengiasi save apgauti, kaip kad ji sakosi Žanui Matjė, kad turinti labai kuklų turtelį ir negalinti būti tokia pat dosni, koks esti Džozefas Danieliui ir Melani, ne, kuklaus turtelio nebūna, atsakytų jai Žanas Matjė, dabar, susitikusi su Matjė, ji niekada nekalbės šia tema, o jaunų moterų veidus, kaip pastebėjo Karolina, jau vagoja pirmosios raukšlės, moters gyvenimo raukšlės, ir ji taip pat nufotografavo Venerą ir Samiuelį, dainuojančius ant pakylos, Džermeną, ilgesingomis įkypomis akimis žiūrintį į savo tėvus, žavus negro aktyvisto ir aristokratų kilmės japonės vaikas, pagalvojo Karolina, bet ar Danielis su Melani nepersistengia šitaip entuziastingai skatindami skirtingų

kultūrų kryžminimąsi savo vaikų aplinkoje, gal ir taip, bet nepamirškite, kad visi mes imigrantai, praeitą šimtmetį išlipę Niujorko uoste be cento kišenėje, gelbėdamiesi nuo persekiojimo, o štai dabar turime puikiausią pasaulyje šalį, geriausią konstituciją, gražu pažiūrėti į tą trijulę, Džermeną ir jo tėvus, visi trys sužavėti dainininkų balsų, ar šitą kantatą gieda Samiuelis mokyklos chore, per pusryčius nesileisiu į ginčus su Žanu Matjė, bet argi Danielis ir Melani nesielgia su Chuliju, Dženi ir Marija Silvija taip, lyg tie būtų pranašesni, argi, užsikrėtę besaikiu liberalizmu, neduoda jiems per daug laisvės, o juk tai tarnai, ir tiek, pabėgėliai, jų namuose susiradę pastogę, ir Karolina fotografavo Dženi, apglėbusią Augustiną, įamžindama jos taurų veidą, išvargusį Marijos Silvijos veidą, kas paliko jame tą neišdildomą žymę – pragaištinga kelionė plaustu ar brolio pamišimas, o tarpduriuose vėl staipėsi mergaitės, spoksojo pro langus, prašydamos, nufotografuokite mane, Karolina, nerūpestingos mergytės, nežinia, kur jas nublokš naujojo šimtmečio rytas, kokias suteiks gyvenimo sąlygas, neįsivaizduojamas dabar, kai jos skęsta prabangoje, kaip jos sugebės grumtis dėl būvio išklydusios į gatves, pritapusios prie jaunimo gaujų, bet tuo metu Karolinos, ačiū Dievui, jau nebebus šiame keistame pasaulyje, nebent jeigu ji gyventų šimtą metų kaip tėvas, ir Karolinai fiksuojant tuos vaizdus budria ir žvalgia savo fotoaparato akimi, nekaltų vaikų veidai staiga pasirodė palyginti griežti, kaip ir Samiuelio, nusiėmusio paukščio kaukę, o šiaip jau jis apsirengęs kaip dainininkas Princas, dingtelėjo Karolinai, jau buvo sunku atpažinti paaugusias mergaites, jos visos buvo panašios į Samiuelį, apsikaišiusios plunksnomis, su auskarais ir žiedais nosyje, violetiniais ir juodais šešėliais padažytais vokais, įvairiais atspalviais – nuo raudonų iki pilkų – išmargintais skruostais, ką darytų Karolina, jeigu būtų liepta – kaip aniems žurnalistams ir reporteriams – fotografuoti Bogotos vaikus, naktį miegančius gatvėse ant plastiko ar kartono lakštų, dieną rūkančius kokaino prikimštas pypkes, o vakare kulkų išvarpytomis krūtinėmis mirš-

tančius ten pat, kur jie miegojo rytą bijodami mirties, arba moterį, grūmojančią kumščiu Kalifornijos *Evergreen* kapinėse, amžinai žaliuojančiose kapinėse, Oklende, Džonstauno žudynių aukų amžino poilsio vietoje, moterį, kuri grūmojo kumščiu šaukdama, atminkit, čia ilsisi brolis, sesuo, sūnus, atminkit, ir fotoaparatas – toks pat kaip Karolinos – paliudytų tos katastrofos baisumą Oklendo amžinai žaliuojančiose kapinėse, ką darytų Karolina, priversta dirbti tą bjaurų darbą, savo fotoaparatu liudyti gausybę nelaimių, gaisrų, nutraukti du gaisrininkus, klūpančius šalia apdegusio nelaimėlio, kuris baseine tveria gyvenimo paskutines akimirkas, iš liepsnų išgelbėjęs katę, kuri pergyvens jį kaip siela šioje žemėje, laikinoje buveinėje, kur apdegęs miršta šeimininkas, vis dar įsikibęs rankomis į baseino kraštą, prilaikomas šalia klūpančių gaisrininkų, kiek įmanoma padėti žmogui, įsijautus į jo nelaimę, jeigu Dievas yra, ar jis neturėtų būti gailestingesnis ir supratingesnis nei tiedu vyrai, bejėgiai numalšinti kito skausmą, reporteriams, žurnalistams užkraunama nepakeliama našta – vykti į tragedijų vietas; kiek įmanoma įsijausti į kito žmogaus nelaimę, stebint Maskvos benamių eiseną prieglaudon, kur jie gauna lėkštę sriubos, būrius berniūkščių, Sarajevo gatvėse besimėtančių kruvino sniego gniūžtėmis, kiek įmanoma įsijausti į kito žmogaus nelaimę, kai esi tik Karolina, kuklaus turtelio savininkė, jie nekalbės šia tema pietaudami terasoje, argi Žanas Matjė jai nekartoja, jūs, Karolina, žavinga, jautri kaip anglų romanistė Džeinė Ostin, į kurią jūs panaši, mano mieloji bičiule, mat Žanas Matjė niekada neatsispiria pagundai pasimeilinti moteriai, Karolina atgauna pasitikėjimą savimi tardama sau, kad kai moterys ką nors nutyli, – o argi sumeluosi nutylėdama, visiškai ne, stačiai tyla apgaubi vieną kitą mintį, ir tiek, – kai moterys nieko nesipasakoja apie save, vyrai nieko ir nežino apie jų gyvenimą, ką jie išmano apie slėpiningus moterų tarpusavio ryšius, arba apie moters neištikimybę, tai, kas nutylima nėra melas, mąstė Karolina, vidurdienį terasoje Karolina ir Žanas Matjė nekalbės temomis, galinčiomis

sugadinti jų santykius ateityje, tad verčiau patylėti, ar Karolinos neapgauna nuojauta, ji tuo ne visai tikra, bet moters širdis jaučia menkiausią niuansą, mąstė ji, Karolina tarėsi budria ir žvalgia savo fotoaparato akimi jau reginti ateities vaizdus, sugriežtės tarpduriuose, pro langus žiopsančių mergaičių veidai, kaip ir Samiuelio, kuris, mėgdžiodamas dainininką Princą, stūgauja gerkliniu balsu, visi, apsikaišę plunksnomis, su auskarais ir žiedais nosyje, violetiniais ir juodais šešėliais padažytais vokais, įvairiais atspalviais – nuo raudonų iki pilkų – išmargintais skruostais, žygiuos būriais kaip barbarų ar laukinių gauja su savo *rap* muzika, afrikiniais būgnais, užtvindydami pajūrio terasą kokoso palmių – kalėdinių palmių – paunksnėje, kur Žanas Matjė ir Karolina snūduriuodami monologais kalbės apie anglų literatūrą; plaukai paslėpti po šiaudinėmis skrybėlėmis, nes amžius bus palikęs savo pėdsakus, akį rėžiančios gyslos po melsva perregima oda, dantys – ne, geriau negalvoti, kaip atrodys dantys, amžius bus palikęs savo pėdsakus, kitokie bus ir plaukai, ir dantys, pavargusiais balsais jiedu kalbės apie Džeinę Ostin, mąstė Karolina, pačiame amžinybės pakraštyje, jau pasirengę žengti į dangaus karalystę, kad tik ten būtų taip jauku kaip prieblandoje skęstančiame salone, kur vakare su bičiuliais jie geria kokteilį, jie matys palmių alėja atgriūvant gaujas barbarų ir laukinių, būrius jaunimo, klykiančio, mušančio savo būgnus, apsikaišiusio plunksnomis kaip Samiuelis, juodai apsivedžiojusio akis, įvairiais atspalviais – nuo raudonų iki pilkų – išmargintais skruostais, kaip elgsis jaunimas su tais dviem seniais, Karolina ir Žanu Matjė, snaudžiančiais šalia vienas kito terasoje, susidėjusiais ant kelių gyslotas rankas, jie bus sudžiūvę kaip šiekštai, kaip šakaliai, ne, vidurdienį terasoje Žanas Matjė ir Karolina nekalbės tomis nemaloniomis temomis, senatvė, mirtis, Karolinos miglotos nuojautos nusibostų jos žavingam išprususiam bičiuliui, taigi, štai jūs įgulusi į Džeinės Ostin kūrybą, pasakys Žanas Matjė per pietus, pokalbis plauks ta pačia malonia ramia vaga, šviesos užlieti jų veidai bus meilūs, draugiški, ir visai ne-

tikėtai Žanas Matjė liūdnai ištars, dar vieno nebėra, mieloji, netekome dar vieno, kai atsisveikinome su Žiustenu ir Žaku, man rodės, kad jau būsime pakankamai išlieję ašarų, betgi ne, mieloji, mieloji Karolina, dar vienas mūsiškių nukeliavo šešėlių karalijon, ką gi padarysi, mieloji, ką gi padarysi, vis mažiau lieka bičiulių, bet ką gi padarysi, koks puikus oras, tars Karolina, tik pamanyk, koks puikus oras, bičiuli, kokia nuostabi diena, bičiuli, koks mėlynas dangus, o kokia jūra, kai nėra nė menkiausio vėjelio, tik pamanyk, koks puikus oras, bičiuli, pamiršk tą šešėlių karaliją, reiks vengti tų nujodytų temų, kaip ir tų nusikalstamų, gėdingų minčių, dingtelėjusių Karolinai, befotografuojant tauriaveidę Dženi, argi visuomenė nežengia pažangos keliu, Dženi bus gydytoja, o juk visai neseniai ligoninėse nė būti nebuvo juodaodžių medicinos seserų, tiesa, į Karolinos turtingus namus visada ateidavo juodaodė medicinos sesuo slaugyti šeimos narius, kaip ir į daugelį garsingų bostoniečių šeimų, kur juodaodės medicinos seserys kartais slaugydavo ir gydydavo ligonius, pirmoji medicinos sesuo, atvėrusi kelią į laisvę, išsivadavimą, buvo Meri Eliza Mahoni, bet jiedu nekalbės tomis temomis, nes Žanas Matjė netikėtai prabils kaltintojo tonu, mieloji, pareikš jis, Šiaurės Amerikoje viešpatauja toks rasizmas, kad gyvenimo sąlygas mūsų getuose įmanoma palyginti nebent su atsilikusiomis šalimis, jūs apgaudinėjate save, mieloji, mūsų visuomenė apgailėtinai regresuoja, ir Karolina, staiga suvokusi, kad moteris niekada negali būti teisi, nedrąsiai pridurs, sakykite, bičiuli, ar mums įmanoma bent kiek įsijausti į kito žmogaus skausmą ir jį užjausti, ar mums įmanoma patirti tokius jausmus, atsiliepiant į kitų žmonių bėdas? Per pietus Žanas Matjė barbens pirštais į stiklinę limonado ar gazuoto vandens, iš tiesų kvaila atogrąžų krašte atsisakyti margaritos su ledu ar martinio, betgi į jūsų sveikatą, mieloji, o jums tai išeis tik į gera, pasakys Karolina, klystat, mieloji, atsilieps Žanas Matjė, aš būdavau daug pakantesnis, pilnas užuojautos visiems, kai stipriai gėriau, prisimindamas nenumaldomą troškulį, da-

raisi irzlokas, šiek tiek pagiežingas, pasakys jis, bet svarbiausia, galvojo Karolina, jiedu bus malonūs vienas kitam, draugiški, abu su šiaudinėmis skrybėlėmis, užlieti melsvos tarytum vandenynas šviesos, o dabar ar ne metas būtų ką nors paskaityti ispaniškai, paklausė Eduardas, dėdamas Frederikui ant kaktos levanda įkvėpintą kompresą, nes nebeturime televizoriaus, jie pavogė ir mūsų muziką, skaityk, tarė Frederikas, argi tu nepasakei *ha resucitado*[1], pamatysi, šįkart man puikiausiai pavyks bronzinis biustas, vadinasi, Aris jau iškūrė, vėl kokia moteris, meilužė, skulptūra arba moters kūnas, arba ir viena, ir kita sykiu, argi aš ne toks pat buvau jo metų, sugebėjimas tiek mylėti – vienas iš gyvenimo turtų, deja, greitai iššvaistomas, *ha resucitado*, tarė Frederikas, ar prisimeni gubernatorių, pareikalavusį sutrumpinti mano straipsnį apie šeimas, gyvenančias ant geležinkelio bėgių, gubernatorius man pareiškė, ne, to straipsnio nevalia spausdinti, to rašinio apie vaikus, tokius išsekusius ir bejėgius, kad juos apgraužė šunys, išbadėję ne ką mažiau nei vaikai, o paskiau ir vaikus, ir šunis suvažinėjo mašinos ir traukiniai, prisimenu, koks abejingas buvo gubernatorius, pasirodžius mano straipsniui, vis labiau įsijaudrindamas kalbėjo Frederikas, ar ne metas truputį pailsėti, tarė Eduardas, skaitydamas toliau, *No està aqui, pues ha resucitado, como dijo. Venid, ved el lugar donde fue puesto el Señor*[2], tarė Eduardas, kaip tik dėl tų geležinkelio bėgių ir sukėliau revoliuciją, tarė Eduardas, *Mas el angel respondiendo*[3], viename ispanų eilėraštyje sakoma, kad reikia įkvėpti savo širdies giesmę, tarė Eduardas, ginkluotos revoliucijos giesmę tiems žmonėms, kurie kartu su gyvuliais kaip atmatos nustumti ant geležinkelio bėgių, savo širdies giesmę, vieną dieną aš pėsčias perėjau sieną, kaip ne kartą buvau

[1] Jis prisikėlė (*isp.*).

[2] Jo čia nebėra. Jis prisikėlė, kaip buvo sakęs. Įeikite, apžiūrėkite vietą, kur Viešpaties gulėta (*isp.*).

[3] O angelas tarė (*isp.*).

perėjęs vaikystėje, nuo to laiko šautuvas krinta man iš rankų, verčiau gyvensiu tremtyje, užuot sėdėjęs kalėjime, kur būčiau nukankintas, nužudytas, tarė Eduardas, ir šiuo metų laiku aš visada prisimenu Sierą Madrę, *No temais vosotras*, sako Evangelija pagal šventą Matą, *No temais vosotras; porque yo sé que buscáis a Jesùs el que fue crucificado*[4], skaitė Eduardas pamažu grimztančiam į miegą Frederikui, tai šit koks tas artėjančio prisikėlimo jausmas, mąstė Frederikas, belipdant mažytį bronzinį biustą, išryškės subtilūs veido bruožai – Mocarto arba Mendelsono, vaiko, paauglio, to, kuris parašys *Vasarvidžio nakties sapno* uvertiūrą, kai jo ankstyvas genialumas sukrės pasaulį, *ha resucitado,* skaitė Eduardas, *ha resucitado*, reikia užmigti, kol nepradėjo svaigti galva, Bastonė, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtieji, pakartojo Frederikas, mūsų lėktuvai po geležiniais tiltais, tie vargšai žmonės rūkstančiuose griuvėsiuose, Bastonė, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtieji, nubrozdinti pirštai, kruvinosios Kalėdos, imdamasis bronzinio biusto, aš pergalėsiu tuos pasibaisėtinus Dievo abejingumo ženklus, jau beveik miegodamas prislopusiu balsu tarė Frederikas, ir kambario tyloje, kur dar buvo girdėti cikadų svirpimas, pro atvirą langą plaukiantis iš apelsinmedžių, citrinmedžių sodo, palengva geso Eduardo žodžiai, *ha resucitado,* Frederikai, *ha resucitado*[5]. Ir netrukus Klodas bus čia, su ja, mąstė Renata, susikibę už parankių, jiedu eis į paplūdimį, svaigdami nuo drėgmės, kaitros, geismų, nesutaikomi, sugrįžusi namo ji pasiūlys savo kandidatūrą į teisėjus, remiama vyro, ar tikrai jau metas grįžti, atsižadėti tų daiktų, teikusių dabar jau nebepasiekiamą pasitenkinimą, kenksmingų cigarečių, auksinio portsigaro, tviskančio kazino, baro prietemoje, greta dar nepažįstamų jaunuolių, ak, lengvas dūmelis jazminais dvelkiančiame ore, kokia laimė vėl būti kartu su visais, su Danieliu, Melani, Samiueliu,

[4] Jūs nebijokite! Aš žinau, kad ieškote Jėzaus, kuris buvo nukryžiuotas (*isp.*).

[5] Jis prisikėlė (*isp.*).

šitaip ūgtelėjusiu per žiemą, juk Melani – jai kaip dukra, kaip vaikas, jiedvi to paties ūgio, vidujai tokios panašios, kokia laimė vėl būti kartu, regis, Francas išplaukė su vaikais pas kitą moterį kelioms dienoms praslinkus po to siaubo, kai skendo laivas, plaukęs į Brestą, kur bažnyčioje turėjo būti atlikta jo oratorija, burlaivis, denyje Gojos personažai, Franco vaikai, kurių ji jau niekad nebepamatys, betgi kokia laimė vėl būti kartu su Danieliu, Melani, juk Melani jai kaip dukra, kaip vaikas, vidujai jiedvi tokios panašios, ak, lengvas dūmelis jazminais dvelkiančiame ore, ant pylimo, palinkusi vandenyno pusėn, ji surūkys paskutinę cigaretę, prie vandens mėgaudamasi ta nemirtinga akimirka, ji nusivilks atlasinį švarkelį, jokio papuošalo, ne, ji neturės jokio papuošalo, mąstė ji, bus lietingas vakaras, ji rūkys prie vandens, basomis įsispyrusi į sandalus, apsisiautusi lietpalčiu, tos žarijėlės kvapas drėgname ore, paskutinė cigaretė, kaip ji galėtų teisti Laurą ar bet kurią kitą vaikžudę, ką vyrai išmano apie mėnesinių kraują, plūstančias nuotaikų bangas, moterų įsčias, kur gyvybė blaškosi tarp meilės ir rūstybės, vis daugiau moterų bus baudžiama mirtimi, ką išmano jos vyras apie tuos kraujo urulius, argi jis yra kada nors gimdęs, mes išsikelsime iš šių namų, atleisime buvusius tėvo tarnus, rašė teisėjas, visi jie – kalėjimuose perauklėti nusikaltėliai, ilgai tarnavo mūsų šeimai, šitaip jie buvo nuteisti atlikti bausmę mūsų prižiūrimi, bet vieną dieną aš susivokiau, kad jie taip pat mus prižiūri, seka mus iš oranžerijos, sodo, ir mes nebeišmanėme, kaip išsisukti nuo jų budrios akies, argi teisėjas – kaip ir jo tėvas – netikėjo, kad kalinius įmanoma perauklėti, tačiau jauna moteris, kurią jis išgelbėjo nuo prostitucijos ir priglaudė savo namuose, jau skatino dukterį, dar visai jaunutę, eiti jos išmintu taku, argi tėvai ir vaikai staiga nepuola į tą patį fizinį ir moralinį nuosmukį, prekybą narkotikais, kai staiga jie susigriebia, kad neturi kitų namų, iškyrus tas lindynes, kur atlieka savo ritualus, gal mes visi – stačiai genų mutacijos aukos, gal iš kartos į kartą paveldime ydas, kurių nesugebame įveikti, su tieka nuteistųjų,

tieka recidyvistų kalėjimuose kasdien daromi eksperimentai, apspinduliuojami kiaušeliai, ir atsiranda augliai, išsivysto vėžys, o ką daryti su tais vyrais ir moterimis, kurie neturi ateities, su bandomaisiais triušiais, eksperimentų aukomis, laboratorijų gyvūnėliais, moteris, panaši į Renatą, iškėlė viešumon, kad Oregono, Vašingtono valstijų kalėjimuose šitaip apspinduliuojami kaliniai, bet argi kas jos klausė, argi visi tie kalėjimuose perauklėti nusikaltėliai, tarnavę mūsų šeimai, rašė teisėjas, tolydžio mūsų neprižiūri, neseka iš oranžerijos ar sodo, ir staiga teisėjas susivokęs, kad jie gyveną apsupti tų pačių žmonių, kurie užminavo jo automobilį, teisėjas ilgai mąstęs, galbūt Renata, kliaudamasi savo moteriška intuicija, ir sakiusi tiesą apie tą nuteistąjį teksasietį, ta mintis jį prižadinanti naktimis, tačiau argi vakarais jie neidavę pasivaikščioti, argi nesilankydavę kazino, jai sveikstant po operacijos prie mėlynosios Karibų jūros, o ilgai netrukus po to karšto ginčo jiedu pamiršo nuteistąjį teksasietį, net neužsimindavo apie jį, jiedu – Renata su Klodu – atvyko čionai pailsėti, atsipalaiduoti, pabūti drauge, vienas šalia kito, toli nuo visko, nes prieš išvažiuojant teisėjui reikėjo paskelbti nuosprendį, ir, vieniša klaidžiodama paplūdimiu, Renata vis dar girdės, kaip orkestro muzikantai baltutėliais frakais drožia gatvėmis, linksmai grieždami savo instrumentais, dulkiant smulkiam lietučiui, matys ir juos, ir antilietį prie akinamai baltos sienos, kažin ar jis tebetysos po savo nešvariais skarmalais, užtverdamas gatves ir šaligatvius, ji vaikščios pro tą šurmuliuojančią minią, pasklidusią po paplūdimį, pro jaunuolius juodais odiniais drabužiais ir fetrinėmis skrybėlėmis, avinčius kaustytais auliniais batais, su šešku ar žiurke ant peties, ir staiga pamatys Franco sūnų, kurį pati išauklėjo, savo giminaitį, bičiulį, kartu su visais, susimetusiais į krūvą priešais akinamai baltą sieną, apsisiautusi lietpalčiu, basomis įsispyrusi į sandalus, ji vaikščios galvodama tik apie sūnų, bičiulį, prarastą giminaitį, kiekvieną klausinės, kuo tu vardu, eime su manim, šįvakar sėdėsime prie vieno stalo, o galvoje vis dar skambės linksmi, iš tolumos atplau-

kiantys muzikantų instrumentų garsai, nė vieno nesigėdins, juk visi jie – vyrai, moterys ir vaikai – jai seniai pažįstami? Ir budria savo fotoaparato akimi Karolina pagavo dar vieną veidą, Džozefo veidą viename sodo kampe, vienišas Džozefas griežė jauno orkestro muzikanto pamirštu smuiku, lėtai jį virkdydamas, ir Karolina prisiminė vieno žmogaus akis ir rusų kareivį, savo aparatu fotografavusį žmones, kariuomenės išvaduotus iš Osvencimo stovyklos, įamžinusį jų veidus, pačių jauniausių iškankinta šypsena bylojo apie lūkestį, viltį, kad netrukus jie grįšią į gyvenimą, ar ne ta pati šypsena buvo Džozefo lūpose, lyg liūdesio, lyg skausmo šypsena, iš pelenų atgimstant gyvybei, bet tegu Dievas pasigaili Karolinos ir apsaugo nuo tokių pragariškų vaizdų, ar įmanoma bent kiek įsijausti į kito žmogaus skausmą ir jį užjausti, geriau, kad Karolina nematytų tokių žiaurių vaizdų, vidurdienį jiedu pietaus su Žanu Matjė saulėtoje terasoje, bus šilta, ir Motina įėjo į kambarį oleandrų paunksnėje, čia būsiąs jos poilsio kambarys dukters ir vaikaičių pašonėje, ji išsitiesė ant lovos, o jaunimas tegu sau linksminasi, mąstė Motina, dar dvi dienos, dvi naktys, tegu sau švenčia toliau, dar dvi dienos, dvi naktys, šįvakar iš pavėsinės krantinėje Motina regės baltąjį garnį didingai brendant per bangas, tiesiant kaklą į priekį ir apdairiai keliant koją už kojos per mėnesienos užlietą tamsvą vandenį, ir Motina išgirs Samiuelio ir Veneros balsus skrodžiant naktį, kai jiedu sutartinai giedos, linksminkimės ir džiaukimės, linksminkimės ir džiaukimės.

Leidyklos „Tyto alba“ serija
„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

- ✓ Peter Høeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
- ✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
- ✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
- ✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
- ✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
- ✓ Einar Már Guðmundsson „Visatos angelai“
- ✓ Robert Schneider „Miego brolis“
- ✓ Andréï Makine „Prancūziškas testamentas“
- ✓ Peter Høeg „Moteris ir beždžionė“
- ✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
- ✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
- ✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
- ✓ Andrzej Zaniewski „Žiurkinas“
- ✓ Gabriel García Márquez „Apie meilę ir kitus demonus“
- ✓ Michael Larsen „Netikrumas“
- ✓ Alessandro Baricco „Šilkas“
- ✓ Viktor Pelevin „Čiapajevas ir Pustota“
- ✓ Irvine Welsh „Traukinių žymėjimas“ (Trainspotting)
- ✓ Ute Ehrhardt „Geroms mergaitėms dangus, blogoms – viskas“
- ✓ Susanna Tamaro „Eik kur liepia širdis“
- ✓ Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
- ✓ E. Annie Proulx „Akordeono nusikaltimai“
- ✓ Elfriede Jelinek „Geidulys“
- ✓ Zyranna Zateli „Grįžtantys su vilkų šviesa“
- ✓ Svava Jakobsdóttir „Gunlodos saga“
- ✓ Agneta Pleijel „Žiema Stokholme“

✓ Lydie Salvayre „Šmėklų draugija“
✓ Ute Ehrhardt „Kaip tapti bloga mergaite“
✓ Carl-Johan Vallgren „Lošėjo Rubašovo dokumentai“
✓ Michael Larsen „Gyvatė Sidnėjuje“
✓ Alina Fernández „Alina“
✓ Margaret Atwood „Greis“
✓ Ingrid Noll „Šaltas vakaro dvelksmas“
✓ Eva Wlodarek „Neliksiu nepastebėta“
✓ Catherine Clément „Teo kelionė“
✓ Connie Palmen „Dėsniai“
✓ Robert Schneider „Oreigė“
✓ Nikolaus Piper „Feliksas finansininkas“
✓ Lennart Hagerfors „Svajonė apie Ngongą“
✓ Arto Paasilinna „Zuikio metai“
✓ Judith Krantz „Tesės Kent brangenybės“
✓ Elizabeth Wurtzel „Prozaco karta“
✓ Marie-Claire Blais „Geismai“
Philipp Delerm „Pirmas gurkšnis alaus ir kiti maži malonumai“
Ragnhild N. Grødal „Grobuonis!“
Carl Sagan „Demonų apsėstas pasaulis“
Jean-Pierre Vernant „Pasaulis, dievai, žmonės. Vernanas pasakoja mitus“
Denis Guedj „Papūgos teorema“
John O’Donohue „Sielos draugas. Keltų pasaulio dvasinė išmintis“

Blais, Marie-Claire

Bl-06 Geismai : romanas / Marie-Claire Blais ; iš prancūzų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Tyto alba, 2000. – 253[3] p. (Garsiausios XX a. pab. knygos)

ISBN 9986-16-162-2

C.-M. Blais – viena žymiausių Kanados prozininkių, triskart pelniusi pagrindinę – Generalgubernatoriaus – nacionalinę premiją. Šio romano veiksmas vyksta Meksikos įlankos saloje. Veikėjų apmąstymai, geismai, viltys liejasi ištisu srautu – taip autorė išreiškia pasaulio chaotiškumą.

UDK 820(71)-3

MARIE-CLAIRE BLAIS

GEISMAI

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Valdas V. Petrauskas*

Fotografė *Eugenija Obelis*

Viršelio dailininkai *Daumantas Každailis, Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2000 03 10. 13,11 leidyb. apsk. l. Užsakymas 181
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, 2600 Vilnius
Spausdino AB „Standartų spaustuvė“, S. Dariaus ir S. Girėno 39, 2038 Vilnius

11,- [redacted]

„...niekada, dažnai jam sakydavo ji, nesiveržk pas mane, kai būnu viena, neįsisk per jėgą, tačiau, apkvaitęs nuo gašlos, jis jos neklausė, girdėjo vaizduotės dešimtkart sustiprintą gatvės įsimylėjėlių riksmą, vis dar netylantį Renatos atmintyje, ir tą vakarą gal tik todėl ji leido įsišėlti savo meilei Francui...“

Marie-Claire Blais – viena žymiausių Kanados prozininkių, triskart pelniusi pagrindinę - Generalgubernatoriaus – nacionalinę literatūros premiją.
Paskutinis jos romanas „Geismai“ beveik tuo pat metu išėjo Kvebeke ir Prancūzijoje, kur iškart pateko į populiariausių ir geriausių 1996 m. knygų sąrašą. Pasaulio pabaiga – tema, kurią autorė gvildena šiame romane ir kuri jau seniai neduoda jai ramybės.
Tai lyg slopinamas riksmas, freska smurtingos, žiaurios ir drauge graudžiai jausmingos Amerikos, kupinos silpnų, pažeidžiamų, nerimo graužiamų žmonių, kurie čia pertekę entuziazmu, čia staiga puola į neviltį.
„Aš nieko neprasimanau, aš tik jautriai reaguoju į visa tai, kas vyksta pasaulyje, ir išrėkiu savo pasipiktinimą“, – sako autorė.
Romano veiksmas vyksta vienoje Meksikos įlankos saloje, kur po sunkios operacijos ilsisi pagrindinė romano veikėja Renata. Jos mintys pinasi, liejasi draugėn su kitų personažų apmąstymais, daugiabalsis choras kalba apie grėsmingą amžiaus pabaigą, gležną individo viltį, geismą siekti netvarios laimės. Todėl M.-C. Blais vartoja savo pamėgtą meninės išraiškos priemonę – tik jai savitą sintaksę, kur sakinio struktūra priklauso nuo autorės noro išreikšti pasaulio chaotiškumą.
Per trisdešimt šešerius metus M.-C. Blais išleido dvidešimt knygų, tėvynėje ir svetur pelnydama visuotinį pripažinimą. Šiuo metu ji kuria „Geismų“ antrą dalį toli nuo Kvebeko, Atlanto vandenyne, Meksikos įlankoje esančioje Key West saloje, kur parašė ne vieną kūrinį. Kambarėlis menininkų kolonijoje, kur visos dienos panašios kaip du vandens lašai: keliasi vėlai, valandų valandas sėdi prie mašinėlės, dažniausiai iki gilios nakties, vidurdienį važinėjasi dviračiu jūros pakrante, užsuka į *Sloppy Joe's* barą ir kartais ten rašo, kol išeina paskutinis lankytojas. „Aš niekad neprarandu vilties, trokštu ramybės, pusiausvyros. Netikiu, jog esame virtę tokiais bepročiais, kad galėtume susinaikinti.“

ISBN 9986-16-162-2

TYTO ALBA

